

วารสารภาษาและวัฒนธรรม Journal of Language and Culture

วารสารภาษาและวัฒนธรรม เป็นวารสารวิชาการในสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จัดทำโดยสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2524 เป็นต้นมา มีกำหนดออกปีละ 2 ฉบับ เดือนมิถุนายนและธันวาคม

วารสารฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการทางภาษาและวัฒนธรรมแก่สังคม อันเป็นประโยชน์ต่อการประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเทศและความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อเป็นการส่งเสริม อนุรักษ์ พัฒนา และฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรม โดยนำเสนอเนื้อหาด้านภาษาศาสตร์ วัฒนธรรมศึกษา มานุษยวิทยา การพัฒนา ภาษาเพื่อการสื่อสาร การแปล และการสอน ทั้งในส่วนของการทฤษฎี การประยุกต์ใช้ และบทวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ ข้อมูลภูมิภาคเอเชีย

ขอเชิญผู้สนใจส่งบทความวิชาการหรือบทความวิจัยที่มีเนื้อหาดังกล่าว เพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารภาษาและวัฒนธรรม เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ มีความยาวตั้งแต่ 15-25 หน้ากระดาษเอ 4 มีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีเอกสารอ้างอิง และไม่เคยตีพิมพ์มาก่อน โดยท่านสามารถดูคำแนะนำสำหรับผู้เขียน (Notes for Authors) ได้ที่เว็บไซต์ของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย (<http://www.lc.mahidol.ac.th/lcjournal/notes-for-authors.htm>)

อนึ่ง บทความทุกเรื่องที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารฯ จะมีผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ พิจารณาและประเมินคุณภาพบทความละ 3 ท่าน ซึ่งทั้งผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เขียนจะไม่ทราบชื่อซึ่งกันและกัน (Double-blind peer review) โดยบทความที่ลงตีพิมพ์ได้นั้นต้องผ่านความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน และกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการบรรณาธิกรรวมถึงลำดับการตีพิมพ์ก่อน-หลัง ทั้งนี้ ทักษะ ข้อคิดเห็น หรือข้อสรุปในบทความทุกเรื่อง ถือเป็นผลงานทางวิชาการของผู้เขียน โดยกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

โปรดส่งบทความที่

Website: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JLC>

และ

E-mail: lcjournalmu@gmail.com

หรือติดต่อ กองบรรณาธิการวารสารภาษาและวัฒนธรรม

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

999 ถนนพุทธมณฑลสาย 4 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล

จังหวัดนครปฐม 73170 โทร.0-2800-2308 -14 ต่อ 3209

E-mail: lcjournalmu@gmail.com

บทบรรณาธิการ

วารสารภาษาและวัฒนธรรม ฉบับนี้ได้คัดเลือกบทความที่เกี่ยวกับแวดวงทางด้านภาษาและวัฒนธรรม การแปล และการสื่อสาร โดยเฉพาะในมิติทางความหลากหลายวัฒนธรรมและความสัมพันธ์ข้ามชาติ จำนวน 8 เรื่อง พร้อมทั้งบทวิจารณ์หนังสือ *Semantics* และรายงานการประชุมการจัดกิจกรรมวันภาษาแม่สากล ซึ่งจัดขึ้นที่ School of Oriental and African Studies (SOAS)

เปิดประเด็นเรื่องแรกด้วยงานศึกษาของนภารัตน์ กรรณรัตน์สูตร และยานัวร์ สุมาร์ลัน ที่ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับความเสี่ยงในการบริหารจัดการกองทุนทางการเงินของกลุ่มผู้สูงอายุ เรื่องถัดมานันธิดา จันทรางศุ รายงานผลการศึกษการจัดสร้างชุดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมดนตรี และประเมินผลการเรียนรู้ด้านภูมิการดนตรีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในเขตอำเภอพุทธมณฑลจำนวน 2 โรงเรียน เรื่องที่สามเป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเรณู เหมือนจันทร์เชย เรื่องที่สี่และที่ห้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสื่อสาร เรื่องแรกเป็นการวิเคราะห์การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการจัดการกับปัญหาในภาวะวิกฤติ ของเอกภพ จิงกุล และธাত্রี ใต้ฟ้าพูล และอีกเรื่องของกรกมล แก้วเจียม และธাত্রี ใต้ฟ้าพูล เน้นไปที่การใช้สื่ออินสตagramในการสร้างตราบุคคล ต่อมาเป็นงานของมนัฏญญา นากามัทสึ และจิตาภา ธิริสิริกุล ที่ศึกษาระดับของปัจจัยความสอดคล้องเชิงวัฒนธรรมองค์การ ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมและประสิทธิภาพองค์การของบริษัทข้ามชาติ ญี่ปุ่นในประเทศไทย เรื่องที่เจ็ด สัญญา ชีวะประเสริฐ วิเคราะห์ปรากฏการณ์เพลงลูกทุ่งกรณีพุ่มพวง ดวงจันทร์ เรื่องสุดท้าย โสภนา ศรีจำปา วิเคราะห์การใช้อำนาจละมุนของอินเดียในการสร้างความสัมพันธ์ข้ามชาติกับประเทศต่างๆ ในอาเซียนผ่านกรณีศึกษาการ์แรลลี

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความต่างๆ ที่นำเสนอในวารสารฯ ฉบับนี้จะให้ความรู้มุมมองใหม่ๆ พร้อมทั้งให้ข้อสังเกตในอันที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ทางวิชาการ รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานในแวดวงภาษา วัฒนธรรม และการสื่อสาร ซึ่งกองบรรณาธิการจะได้คัดสรรบทความที่น่าสนใจในแง่มุมต่างๆ มานำเสนอในฉบับต่อไป เพื่อให้วารสารฯ ดำรงคุณค่าการเป็นวารสารชั้นนำในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทั้งนี้ ในนามของกองบรรณาธิการ *วารสารภาษาและวัฒนธรรม* ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้พิจารณาถ้อยแถลงบทความต่างๆ ซึ่งได้ช่วยให้วารสารฯ ฉบับนี้เป็นวารสารที่มีคุณภาพและมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่าน รวมถึงคณะทำงานที่มีส่วนร่วมในการจัดทำวารสารฯ ฉบับนี้ให้ลุล่วงสำเร็จตามเป้าหมาย

ท้ายนี้ กองบรรณาธิการขอเน้นย้ำนโยบายของวารสารฯ ที่จะไม่รับพิจารณาบทความที่เคยได้รับการพิมพ์หรืออยู่ในระหว่างการพิจารณาการตีพิมพ์ประเภทที่มี peer review อันใดมาก่อน ด้วยพบว่ามียุทธศาสตร์ที่เคยตีพิมพ์กับ *วารสารภาษาและวัฒนธรรม* ที่ผ่านมา ได้รับการพิจารณาพิมพ์เผยแพร่ในรูปแบบหนึ่งรูปแบบใดมาก่อนการตีพิมพ์ใน *วารสารภาษาและวัฒนธรรม* ซึ่งนับว่าเป็นการตีพิมพ์ผลงานซ้ำซ้อน

จึงเรียนย้ำเตือนมาด้วยความกังวล

ณรงค์ อาจสมบัติ

Editorial Notes

This issue of the *Journal of Language and Culture* presents outstanding articles in the area of language, culture, translation, and communication, particularly these with a multicultural dimension and focus on cross-border culture relationship, and also includes a book review and a conference report on the International Mother Language Day, held at the School of Oriental and African Studies (SOAS).

The first article, by Naparat Kranrattannasuit and Yanuar Sumarlan explores the risks of managing the financial funds of the elderly people. The next article is Nantida Chandransu who reports on a research model for multicultural music education conducted at two primary schools in Putthamonthon district, Nakhon Pathom province, and this is followed by an investigation into the cultural management of Burmese labor migrants' by Renu Muenjanchoey. Next two articles related to social media are presented, the first analyzing two cases of crisis management on social media; and the second examining personal brand communication by celebrities via Instagram. The sixth article, by Maneekanya Nagamatsu and Jidapa Thirasirikul, explores the degrees and relationship types among workers in cultural environment provided by Japanese transnational enterprises in Thailand. The seventh article, Sanya Chevapraserit analyzes the most famous Thai Luk Thung singer, Phumphuang Duangjan. Lastly, Sophana Srichampa illustrates India's application of soft power in the region by describing the route taken for a car rally along the new trilateral highway linking India with countries in ASEAN

The editorial board hopes that the articles in this issue go somehow in contributing to new knowledge in the fields of language, culture, and communication. On behalf of the editorial board, I would like to express my sincere thanks to the reviewers who diligently reviewed the manuscripts and provided useful comments. I would also like to thank all the authors for their valuable articles and journal staff for their hard work in preparing this journal. Thank you all.

Finally, the editorial board would also like to express its concern of duplicate publication policy. It found that there is some article, which published in the previous issue of *Journal of Language and Culture*, was published elsewhere prior to its publication in the journal *Language and Culture*. Only original manuscripts will be accepted for review and publication in the JLC journal.

Narong Ardsmiti

Contents

Lessons for prospective elderly in Thailand: Economic insecurity บทเรียนสำหรับว่าที่ผู้สูงอายุในประเทศไทย : ความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ <i>Naparat Kranrattanasuit & Yanuar Sumarlan</i>	7
การวิจัยเพื่อพัฒนาต้นแบบการจัดการเรียนรู้พัฒนาธรรมในหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระดนตรีสำหรับชั้นประถมศึกษาของประเทศไทย Developing a multicultural-based learning model for the elementary level music subject of the Thai basic education curriculum <i>นันธิดา จันทรางศุ</i>	25
การจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาวัฒนธรรมการทำงาน ของแรงงานพม่าในบริษัทไทยในประเทศไทย Managing cultural diversity in the multinational corporation: Case studies of Burmese labours' working culture in the Thai companies in Thailand <i>เรณู เหมือนจันทร์ชัย</i>	49
การสื่อสารและการจัดการภาวะวิกฤติที่ธนาคารพาณิชย์ประสบบนสื่อสังคมออนไลน์ Communication and management of crisis faced by commercial banks on social media <i>เอกภพ จิงกุล และธাত্রี ใต้ฟ้าพล</i>	71
การสื่อสารตราบุคคลของผู้มีชื่อเสียงผ่านอินสตาแกรม Personal brand communications of celebrities via instagram <i>กรกมล แก้วเจียม และธাত্রี ใต้ฟ้าพล</i>	89
ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมเชิงวัฒนธรรมองค์การ ที่มีผลต่อประสิทธิภาพองค์กร กรณีศึกษาบริษัทข้ามชาติญี่ปุ่นในประเทศไทย Person-organizational culture environment fit that effecting organizational effectiveness: Case studies Japanese transnational enterprises, Thailand <i>มณีกัญญา นากามัทสึ และจิตาภา ธีรศิริกุล</i>	113

พุ่มพวง ดวงจันทร์ ปรากฏการณ์ของเพลงลูกทุ่ง Phumphuang Duangjan phenomenon of Luk Thung songs สัญญา ชีวะประเสริฐ	133
คาร์แรลลี่ : ความเชื่อมโยงทางถนนระหว่างอินเดียกับอาเซียน Car rally: Land route connectivity between India-ASEAN โสภณา ศรีจำปา	155
บทวิจารณ์หนังสือ โดย อิศระ ชูศรี Kearns, K. (2011). <i>Semantics</i> . (2 ed). Basingstoke: Palgrave Macmillan. Pages 288.	179
รายงานการประชุม - การจัดกิจกรรมวันภาษาแม่สากล (International Mother Language Day), School of Oriental and African Studies (SOAS), University of London, UK, 21 กุมภาพันธ์ 2560 ศิริเพ็ญ อังลิทธิพนพร	185

Lessons for prospective elderly in Thailand: Economic insecurity^{*}

บทเรียนสำหรับว่าที่ผู้สูงอายุในประเทศไทย : ความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ

Naparat Kranrattanasuit^{**}

knaparata@gmail.com

Yanuar Sumarlan^{***}

sumarlany@gmail.com

Abstract

The sustainable economic development of Thailand at a national level and the economic security of its people, are interdependent. Included within this paradigm are dependent and independent elders because their economic security can increase consumption and consequentially, gross domestic product, which has an overall effect on national economic development. This article aims to highlight the economic insecurity felt by seniors today to serve as lessons for “prospective elder” in Thailand. Based on data researched from secondary sources such as books, journals and reports, it also argues that the Thai government has created national economic systems that provide numerous benefits for the elderly in terms of financial security. In reality, financial insecurity brought about by meagre or zero savings has resulted in significant national expenditures on welfare allowances, health care services, and the provision of public services such as transportation, while at the same time the national revenue has remained static. This paper therefore offers suggestions for improvements in critical areas in existing of government pension schemes

Keywords: prospective elderly, economic insecurity, economic system, welfare allowance, pension system, tax measures

^{*} This article is a part of a research topic entitled *Gap between Policies and Realities on Elder*.

^{**} Lecturer of the Institute of Human Rights and Peace Studies, Mahidol University

^{***} Lecturer of the Institute of Human Rights and Peace Studies, Mahidol University

บทคัดย่อ

การพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนของประเทศไทยและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประชาชนต่างมีความสัมพันธ์กัน รวมทั้งความมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนของประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประชากร กลุ่มผู้สูงอายุซึ่งมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ทั้งที่เป็นกลุ่มที่พึ่งตนเองได้และไม่ได้ มีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการเพิ่มของสัดส่วนการบริโภคและผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะยกตัวอย่างความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นบทเรียนให้แก่ “ว่าที่ผู้สูงอายุ” ในประเทศไทย นอกจากนี้ บทความถกเถียงเพิ่มเติมจากข้อมูลทฤษฎีภูมิ เช่น หนังสือ บทความ รายงาน และอื่นๆ ที่ว่ารัฐบาลไทยสร้างระบบเศรษฐกิจแห่งชาติซึ่งให้ประโยชน์มากมายเพื่อความมั่นคงทางการเงินให้แก่ผู้สูงอายุ แต่ในความเป็นจริง ความไม่มั่นคงทางการเงินในกรณีการมีเงินออมน้อยหรือไม่มีเงินออมของผู้สูงอายุสร้างค่าใช้จ่ายอย่างมากให้แก่ประเทศ ได้แก่ ค่าเบี้ยสวัสดิการ การบริการดูแลสุขภาพ และการบริการสาธารณสุขที่น้อยลง เช่น การขนส่ง ในขณะที่รายได้แห่งชาติมีลักษณะคงที่ ดังนั้น บทความนี้จึงแนะนำการปรับปรุงประเด็นสำคัญตามกองทุนสำหรับผู้สูงอายุของภาครัฐแผนที่มีอยู่

คำสำคัญ : ว่าที่ผู้สูงอายุ, ความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ, ระบบเศรษฐกิจ, ค่าเบี้ยสวัสดิการ, ระบบบำนาญ, มาตรการทางภาษี

1. Introduction

The Thailand implementation of the Madrid International Plan of Action on Ageing (MIPAA) (the first international plan) demands that the State keeps obligations on action on the rights of the elderly. While ageing society has been a global phenomenon that requires well-prepared services and welfare, Thailand has created numerous national laws, policies, and plans to promote and protect the rights of the elderly pursuant to the MIPAA. Specifically, the Thai government has designed economic systems for elderly retirement's financial security (Ministry of Social Development and Human Security, 2012).

Worrisomely, the percentage of personal savings on 2006-2007 Gross Domestic Product in Thailand was around 3.5 to 8 percent (Suwanrada, 2009). Furthermore, the proportion of the elderly population who live alone increases from 3.6 percent in 1994 to 6.3 percent 2002; the most recent 2007 Survey of the Older Persons (of 7.02 million samples) shows that this proportion increases to 7.7 percent (Suwanrada, 2009). Around 31.3 percent of the elderly have no savings or financial assets, and 34.1 percent of the elderly have an annual income of lower than 20,000 baht (poverty line in 2007 was 1,443 baht per capita per month). More than half of the elderly (52 percent) rely on financial support from children in 2007 data, and 28.9 percent rely on income from working (6.1 percent from spouse, 4.4 percent from pension, and 2.9 percent from savings/properties) (Suwanrada, 2009). To add the problem, saving behavior among the presently-employed population shows a troublesome trend. Knodel & Pothsiri (2015) found that 39 percent of employed population have no savings; 26 percent have balanced earnings and expenditures (zero savings); and 9 percent need to borrow money to meet ends (3 percent can but do not save).

Currently, Thailand provides supports for its elderly through both compulsory and voluntary systems and contributory and non-contributory systems. However, only private and public employees in formal sectors are in the safety net of old-age income maintenance systems (Suwanrada, 2009). As the result, a large number of communities have voluntarily initiated community-based social welfare funds that cover family support, educational loan, community business loan, subsidy for medical expenses, for funeral expenses, etc (Suwanrada, 2009).

2. The Thai National Economic Systems of elderly

This section examines the Thai national laws, policies, and plans of the promotion and protection of the rights of older people in connection with their economic security. While Thailand will become a fully-ageing society, the government is required to provide financial assistance for the elderly. The findings of some studies reveal that Thailand has created numerous national laws, policies, and plans to financially support the older persons in the land to stay consistent to the MIPAA. Specifically, the Thai government has initiated the government pension system and tax measures to strengthen the elder's economic security. This section discovers that the Thai government has made some progress in economic support of the elderly through the legal norm.

2.1 Economic support of the elderly through pension system

While the pension system benefits both formal and informal labor force, the beneficiaries from the formal labor workforce tend to be given greater assistance than the informal workforce. The formal labor force is entitled to numerous benefits as the informal labor force has the rights to obtain three advantages. The benefits for formal employees include the pensions for central and regional government officials, gratuity and pension for local government officials, welfare fund for private school personnel, provident fund, and social security fund. On the contrary, the economic supports for the informal workforce comprised social security, old-age allowances, and national savings fund. These different forms of benefits through the pension system demonstrate the government's unequal economic support

2.1.1 The formal workforce and economic benefits

The formal workforce refers to central and regional government officials, civil servants who are members of the Government Pension Fund (GPF), local administrators, directors, teachers and academic personnel in private schools, employees who contribute to the provident fund, and government officials who contribute to the social security fund (Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute, 2011)

First, all retired central and regional government officials who serve less than 10 years can receive gratuity while officials who perform more than 10 years can choose either gratuity or pension according to Sections 13, 15 and 32

Subsection 1 of the Gratuity and Pension Act B.E. 2494 (1951) (Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute, 2011).

Beside the Gratuity and Pension Act B.E. 2494 (1951) as a part of pension for the central and regional governmental units, this pension system provides benefits for civil servants who provide a monthly three percent contribution to the Government Pension Fund (GPF) with equal contribution of government according to the Government Pension Fund B.E. 2539 (1996). The benefits are comprised of (1) a gratuity and a pension, (2) initial fund contributions for those who performed their duties before the Fund's beginning date and government contributions for those who choose to take pension, and (3) member contributions, government contributions and reasonable interest from the investment (Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute, 2011).

Second, local administrators who work less than 10 years are entitled to gratuity as those who serve more than 10 years of service have the rights to take either gratuity or pension based upon Section 6 of the Local Government Gratuity and Pension Act B.E. 2500 (1957) (Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute, 2011).

Third, directors, teachers and academic personnel in private schools are entitled to welfare and allowances under the condition of three percent of contribution while their academic institutes' equal contribution under the Private School Act B.E. 2550 (2007). The Ministry of Education is also demanded to contribute an equal amount as a teacher for two times (Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute, 2011).

Fourth, the provident fund is a benefit from the savings of both employees and employers under the Provident Fund Act B.E. 2530 (1987). The employees contribute approximately two to fifteen percent of their salary. The retired employees will be given this Fund upon death and termination of employment or membership of the fund (Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute, 2011).

Fifth, the social security fund insures the benefits of two types of the formal workers under the Social Security Act B.E. 2533 (1990). These formal workers include those who are employed by companies under Section 33 and provide contribution to the fund as their employer and the government do under the Ministerial Regulation on the Social Security Fund Contributions. Employees whose

jobs are terminated and make at least 12 months of contributions and continue to contribute to the fund for six months from the termination of employment based upon Section 39. The former groups of employees have the rights to seven cases of benefits namely accident or illness, childbirth, physical disabilities, death, child assistance, old age and unemployment. The latter group is entitled to six cases of benefits: accident or illness, child delivery, physical disability, death, child assistance and old age (Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute, 2011).

2.1.2 The informal workforce and economic benefits

The informal labor force is given benefits under three major pension systems including (1) social security fund, (2) old-age allowances, and (3) national savings fund (Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute, 2011).

First, the social security fund provides benefits not only for the formal employees but also insures benefits for the informal labor force under Section 40 of the Social Security Act B.E. 2533 (1990). There are two cases of benefits: (1) those who make a monthly contribution of 30 baht with equal contribution of government will be given benefits in three cases such as accident or illness, physical disability, and death, and (2) those who pay a monthly contribution of 100 baht with 50 baht contribution of government will be entitled to benefits in four cases such as accident or illness, physical disability, death, and old age (Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute, 2011).

Second, the old-age allowances provide benefits for older persons according to the cabinet resolution dated on 18 October 2011 proposed by Ministry of Interior by virtue of the Regulation on the Administration of the Allowance for the Elderly B.E. 2552 (2009) and the Ministerial Notification on the Administration of the Allowance for the Elderly by the Local Administrative Organizations B.E. 2552 (2009).¹ The older people at the age of 60-69 can receive allowance of 600 baht a month. The 70-79 year-old people are entitled 700 baht of allowance a month. Those at 80-89 years can be given 800 baht per month. The elderly of 90 or over can obtain 1,000 baht a month of allowance (Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute, 2011).

Third, the national savings fund formulates a saving system for all people particularly Thai informal employees aged between 15 and 60 according to the

National Savings Fund Act B.E. 2538 (1995). However, this benefit will not cover people who pay monthly payment of contribution for the old age benefits encoded in the Social Security Act B.E. 2533 (1990). In other words, all members of the Government Pension Fund, the Bangkok Metropolitan Administration Pension Fund, the Local Administration Pension Fund, the Provident Fund, the Welfare Fund for the Private School Act, and other funds or pension systems stipulated in ministerial regulations can be members of this national savings fund. The members of this fund are required to make 50 baht contribution in the form of gratuity (Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute, 2011)

Table 1 The Overview of the Existing Government Pension System

Government Pension System	Beneficiaries	Laws	Benefits
Pensions	Central and regional government officials	Beneficiaries of the Gratuity and Pension Act B.E. 2494 (1951): Sec. 13, 15, and 32 Subsection 1.	Government officials who serve less than 10 years can receive gratuity while officials who perform more than 10 years can choose either gratuity or pension.
		Beneficiaries of the Government Pension Fund Act B.E. 2539 (1996).	1) A gratuity and a pension. 2) Initial fund contributions for those who performed their duties before the Fund’s beginning date and government contributions for those who choose to

Government Pension System	Beneficiaries	Laws	Benefits
			take pension. 3) Member contributions, government contributions and reasonable interest from the investment.
Gratuity and pension	Local government officials	The Local Government Gratuity and Pension Act B.E. 2500 (1957): Sec. 16, 18, 32.	Local administrators who work less than 10 years are entitled to gratuity as those who serve more than 10 years of service have the rights to take either gratuity or pension.
Welfare Fund	Directors, teachers and academic personnel in private schools	The Private School Act B.E. 2550 (2007).	Welfare and allowances.
Provident Fund	Employees who are membership of the fund.	The Provident Fund Act B.E. 2530 (1987).	The retired employees will be given upon death and termination of employment or membership of the fund.

Government Pension System	Beneficiaries	Laws	Benefits
Social Security Fund	Formal workfore	The Social Security Act B.E. 2533 (1990). Insured persons according to Section 33.	Seven cases of benefits: Accident or illness, childbirth, physical disabilities, death, child assistance, old age and unemployment.
		Insured persons according to Section 39.	Six cases of benefits: Accident or illness, child delivery, physical disability, death, child assistance and old age.
	Informal workforce	Insured persons according to Section 40.	1) Those who make a monthly contribution of 30 baht with equal contribution of government, will be given benefits in three cases such as accident or illness, physical disability, and death. 2) Those who pay a monthly contribution of 100 baht with 50 baht contribution of government will be

Government Pension System	Beneficiaries	Laws	Benefits
			entitled to benefits in four cases such as accident or illness, physical disability, death, and old age.
Old-age allowances	Informal workforce	The Regulation on the Administration of the Allowance for the Elderly B.E. 2552 and the Ministerial Notification on the Administration of the Allowance for the Elderly by the Local Administrative Organizations B.E. 2552 (2009).	Allowance.
National Savings Fund	Informal workforce	The National Savings Fund Act B.E. 2538 (1995).	Gratuity.

Source: Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute, 2011

4. Economic support of elder through tax measures

The appealing findings reveal that the Thai government has enforced three tax measures: Tax exemption for old people, incentives for working age people, and promotion of security for parents and parents' caregivers.² These measures aim to strengthen economic security of the elderly, to prepare

working age employees’ savings for their retirement, and to persuade the parents’ caregiving of taxpayers.

The first measure called tax exemption for different groups of older people namely persons aged 65 and over is undertaken for government officials in the gratuity and pension system, retired government officials from the Government Pension Fund (GPF), retired workforces from the Provident Fund, private school personnel from the Welfare Fund, taxpayers from Social Security Fund, taxpayers from bank savings in Thailand, and taxpayers who invest in a Retirement Mutual Fund (RMF). These beneficiaries are not required to make payment of personal income tax or any benefit earned from these mentioned financial sources and funds (Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute, 2011).

The second measure refers to incentives for working age people such as (1) employees, government officials, and other taxpayers from long-term savings for investment in the Retirement Mutual Fund (RMF), (2) private school personnel, and (3) taxpayers from the Social Security Fund who make contribution to the fund. These incentives aim to decrease tax obstacle that taxpayers have given contribution for the Welfare Fund and the Social Security Fund regardless their long-term savings for investment in the RMF (Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute, 2011).

The third measure means promotion of economic security of parents, parents’ caregivers, and spouse’s caregivers. The objective of this measure is to support the caregiving of taxpayers who are caregivers of father, mother, wife, legal or adopted children, father or mother of husband, and wife.

Table 2 The Overview of the Existing Government Tax Measures

Tax Measures	Beneficiaries
Tax exemption	1) Persons aged 65 and over.
	2) Government officials in the gratuity and pension system.
	3) Retired government officials in the Government Pension Fund (GPF).
	4) Retired workforces in the Provident Fund
	5) Private school personnel in the Welfare Fund.

Tax Measures	Beneficiaries
	6) Taxpayers in Social Security Fund.
	7) Taxpayers from bank savings in Thailand, and taxpayers who invest in a Retirement Mutual Fund (RMF).
Incentives	Working age people: 1) Employees, government officials, and other taxpayers, 2) Private school personnel, 3) Taxpayers from the Social Security Fund who make contribution to the fund.
Promotion of economic security	Parents, parents' caregivers, and caregivers of spouse's parents.

Source: Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute, 2011

The aforementioned findings show that the Thai government has made efforts on the economic security under two categories of benefits: (1) pension system such as pension, gratuity, and allowance; and (2) tax measures such as tax deduction for old people, incentives for working age people, and promotion of economic security. However, the Thai government is required to implement these two economic systems to mitigate the government's heavy pecuniary burden in the future.

Nevertheless the reality shows a very limited coverage of these systems. By the year 2007, for example, the number of persons insured was 9,182,170 people in Thailand; out of the total reserve fund for THB 538,053 million, around THB 307,931 million went to the old-age benefits (Social Security Office, 2007). As of 2008, the number of Government Pension Fund (GPF) members was merely 1,186,691 government officers (Suwanrada, 2009). As for the recipients of the Old-Age Allowance System, its number was merely 2.3 million people, with only 0.5 million elderly receiving allowance financed by the local authorities (Suwanrada, 2009).

3. Realities in Financial Insecurity of the Elderly

This section demonstrates financial situation of the elderly in Thailand. The appalling findings of this article reveal that the growth of elder population formulates the Thai government's heavy economic barriers such as allowance, health services, and reduction of public services. The low savings of both dependent and independent old populations lead to low consumption and national economic development.

According to the statistic report on ageing population, Thailand is one of two ASEAN member countries³ that soon become an ageing society and will turn to a fully ageing society by 2030. However, the reports of census presented the limits of data on proportion of working age populations in Thailand. The decreasing numbers of these economically active citizens can cause lower gross domestic income (Termpitthayapaisit, 2015).

Furthermore, the increasing number of the elderly requires numerous social welfare and other services from the Thai government. The 2013 report illustrated high expenditure of government such as up to 77 percent of health care, welfare allowance, and other reduction in public services while the national revenue was remaining static. Therefore, these elderly populations with low savings can generate the constraint of national economic sustainable development (Chunsan, 2014; Termpitthayapaisit, 2015).

The data on the savings data of the elderly in Thailand displayed a low number of those who prepared for their retirement. For instance, only 34 percent of the elderly have low savings (less than 100,000 baht per year or approximately USD 3,000 per year) while over 65 percent of the elderly have none. Only 6 percent of the elderly rely on pension and 11.4 percent on welfare allowance as main income. In the contrary, other 2.6 percent depend upon the interest of their saving account (Chunsan, 2014, Termpitthayapaisit, 2015).

Because of their low or no savings, the elderly population is classified into two groups: Dependent and independent old people. Approximately 40.1 percent of old people have transformed themselves into dependents of their children while their children do not have stable income. Almost 80 percent of elder are independent workers in various formal (namely government staff) and informal (such as agriculture and fishing) fields. Their low or no savings limit

their consumption and expenditure that affect national economic sustainable development (see Diagram: Lessons for Prospective Older People).

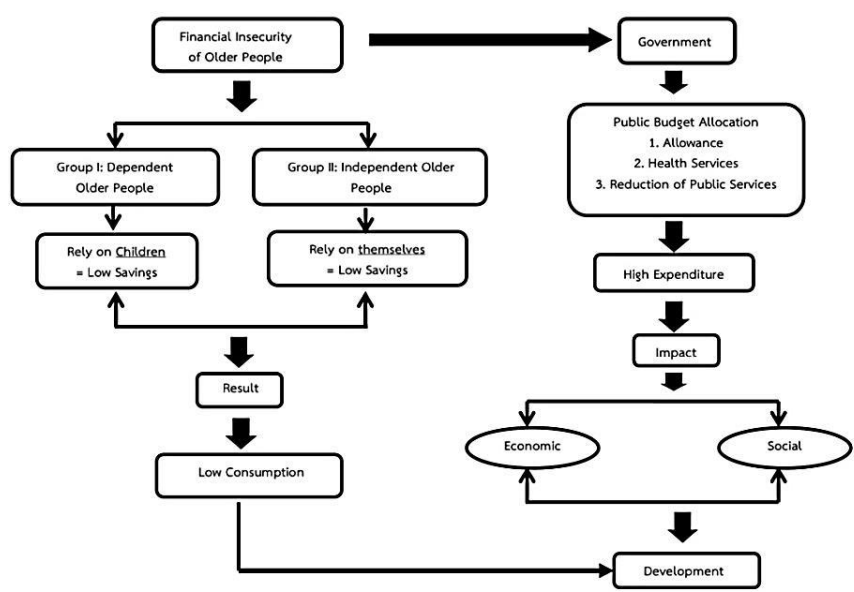

Figure 1 Diagram of Lessons for Prospective Older People (Chunsan, 2014)

The reported community-based social welfare funds in many provinces are not without troubles. The One Baht Daily Contractual Saving Group (OBDCSG) in Songkhla, for example, could create 105 groups (with 107,617 members) in many districts of Songkhla province with the biggest group having 4,650 members and the smallest 120 (Suwanrada, 2007). The limitations to the community-based social welfare fund appear particularly on the pension benefits. Since each group is administered under a unified rule but is financially independent (with no cross-subsidization across communities), there is no interregional insurance function (Suwanrada, 2009). Furthermore, the financial stability of the fund depends on the internal situation of the communities⁴.

All in all, only one-third of the 36.94 million employed population in 2007 has been financially insured for old age (Suwanrada, 2008). In other words, two-thirds of employed persons will be reaching old age without financial security, except for the old-age allowance system. The provident fund system

that provides lump-sum old-age income to the employees in addition to the social security benefits in 2008 had merely 8,949 employers (53 were public enterprises) that covered around 2,011,127 employees (Suwanrada, 2009).

Two of the government-proposed schemes, namely the old-age allowance system (since 1993) and the 500 baht Universal Pension Scheme (since 2009), are not free from troubles in delivery. The old-age allowance system that began with THB200 per person (at least 60 years of age with inadequate income) in 1993 and reached THB 300 per person in 2005 was reformed in 2005 after the decentralization process for the tasks of identifying clients and defining allowance payment. However, the local authorities' understanding of the process was extremely diversified (Suwanrada, 2009); some allocated the transfer to all elderly without any means-tested eligibility criteria while others followed the process strictly (Sakunphanit & Suwanrada, n.d.). Inefficiency problems thus appeared since more than 50 percent of underprivileged elderly did not receive the old-age allowance as reported by the Monitoring and Evaluation Project of the National Elderly Plan by the College of Population Studies, Chulalongkorn University. The government was forced by this trouble to revise from a means-tested to a more universal scheme. The new Abhisit Vejjajiva government in 2009, thus reintroduced the 500 baht Universal Pension Scheme in April 2009 to cover the elderly older than 60 who do not receive permanent income (Sakunphanit & Suwanrada, n.d.). As of year 2010, recipients of this 500 baht pension covered around 77.5 percent of the elderly population (5,652,893 elderlies out of 7,239,755) (Sakunphanit & Suwanrada, n.d.). There was some evidence that the poor were not really protected and some non-poor received benefits from both inclusion and exclusion errors (Sakunphanit & Suwanrada, n.d.). Obviously the health-care infrastructure should be the main requirement to launch a health-care financing for universal coverage. Furthermore the government's capacity to design and implement a system in certain context must be secured first as a long-term investment. The fact that these systems now depend on an annual budgeting process turns them vulnerable to the budgetary competition among ministries or other governmental units that produce a lower budget than the actual costs of service.

5. Conclusion and Recommendation

This paper has to reiterate the worrisome findings in the analysis of the Thai government's attempts to provide financial security for the elderly at present and more of them in the future. The most obvious statistics of these attempts appears on the level and aspect of the coverage. The Social Security Fund, for example, only covered 9.18 million employees in 2007, with THB 307,931 million out of THB 538,053 million going to the old-age benefits. The Government Pension Fund only covered 1,186,691 GPF members in September 2008. Therefore, the main challenges for the government's better service to the elderly appear at three levels: First, how to secure the foundation of the funds through a more efficient set of methods (taxes, compulsory contribution, and voluntary contribution) not only for fund availability but also for sustainability; second, how to implement these schemes in a more contextually-specific manner to avoid the normal problem (competition among governmental units, misinterpretation of regulations, etc); and third, how to tap the most potential sources of fund (communities) to realize their true potentials in the future.

Notes

¹ Compare with Section 11 of the Elderly Person Act B.E. 2546 (2003), Given on the 22nd Day of December B.E. 2546, Retrieved from [http://www.krisdika.go.th/wps/wcm/connect/414873804ba4039c9e07bf8b0853d392/Elderly_Person_Act_BE_2546_\(2003\).pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=414873804ba4039c9e07bf8b0853d392](http://www.krisdika.go.th/wps/wcm/connect/414873804ba4039c9e07bf8b0853d392/Elderly_Person_Act_BE_2546_(2003).pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=414873804ba4039c9e07bf8b0853d392) (identifying the rights, benefits, and support to the elderly that "fair and sufficient payment of monthly allowance."); and the 2nd National Plan for Older Persons (2001-2021), Retrieved from <http://ageingasia.org/wp-content/uploads/2015/07/The-2nd-National-Plan-on-The-Elderly-200212021-Thailand.pdf>

² Compare tax measure (3) with the Elderly Person Act B.E. 2546 (2003) (stipulating that "Tax reduction is permitted in the following cases: (a) ...; and (b) The caregiver of aged parents, who cannot earn enough to make living, can obtain a tax reduction.")

³ Thailand's proportion of population older than 65 is standing at 9.9 percent while Singapore's 10.5 percent.

⁴ The financial stability depends not only on the number of members or the balance between contribution and benefits but also on the returns of the fund and the age structure of the members. In addition, the fund is conservatively deposited at a

commercial bank or community-saving organization with a low interest rate. The inconsistent structure of age of each group appears because participation is voluntary (Suwanrada, 2009). A large proportion of elderly appears in some places due to the attractiveness of the subsidy for funeral expenses and pension; however, there is no guarantee that young generation will participate in such areas, thus harming the financial sustainability of the fund in the long run (Suwanrada, 2009).

References

- Chunsan, S. (2014, 14 April). Future of Thai Senior Difficulty. *Daily News*. (Translated by author)
- Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute. (2011). *Situation of the Thai Elderly 2011*. Retrieved from <http://thaitgri.org/?p=37046>
- Knodel, J., & Pothsiri, W. (2015). Intergenerational Living Arrangements in Myanmar and Thailand: A Comparative Analysis [Electronic version]. *J Cross Cult Gerontol*, 30, 1-20.
- Ministry of Social Development and Human Security (2012). *Thailand Implementation of the Madrid International Plan of Action on Ageing (MIPAA) 2012*. Bangkok.
- Sakunphanit, T. & Suwanrada, W., (n.d.) *500 Baht Universal Pension Scheme*. [Electronic version]. Retrieved from www.social-protection.org/gimi/gess/ResourcePDF.do?ressource.ressourceId=24378
- Suwanrada, W. (2007). *Community-based welfare system: A case study of Songkhla and Lampang Provinces*, under the support of Thai Health Promotion Foundation and National Health Foundation, Bangkok: Duantula Press.
- Suwanrada, W. (2008). *National Pension System*, Research No. 8, Textbook Development Project, Document Service Center, Faculty of Economics, Chulalongkorn University, March 2008.
- Suwanrada, W. (2009). Poverty and Financial Security for the Elderly in Thailand, 2009. *Ageing Int*, 33, 50-61.
- Termpitthayapaisit, A. (2015). *How Could National Economic and Social Progress and Aging Society Supplement Each Other?* (Translated by author). The 3rd National Academic Conference on Aging Society and Elderly held by Thai Red Cross and Chulalongkorn University on May 22, 2015. Bangkok.

การวิจัยเพื่อพัฒนาต้นแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรม
ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระดนตรี
สำหรับชั้นประถมศึกษาของประเทศไทย¹

Developing a multicultural-based learning model for the
elementary level music subject of the Thai basic
education curriculum

นันธิดา จันทรางศุ*
nantida.cha@mahidol.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาต้นแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระดนตรีชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยบูรณาการแนวคิดพหุวัฒนธรรมดนตรีศึกษาเข้ากับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างชุดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมดนตรีศึกษาและเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ด้านภูมิการดนตรี องค์ความรู้ทางวัฒนธรรม และทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม โดยทดลองใช้กับโรงเรียนในอำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำนวน 2 โรงเรียน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 113 คน ทดลอง 10 คาบ คาบละ 50 นาที ซึ่งพบว่า ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ด้านภูมิการดนตรี หมายถึง ทักษะการเล่น ร้อง ฟัง ความรู้องค์ประกอบทางดนตรี รวมไปถึงความเข้าใจในเรื่องประวัติและประเภทของเครื่องดนตรี ได้ค่าเฉลี่ยรวมร้อยละ 83.06 มากกว่าสมมุติฐานที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 70 ด้านองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและวัฒนธรรมดนตรี ได้ค่าเฉลี่ยรวมร้อยละ 79.31 น้อยกว่าสมมุติฐานที่ตั้งไว้ คือร้อยละ 80 ในส่วนของการประเมินทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม จากการสังเกตและสัมภาษณ์พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่เมื่อเกิดองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมจะนำไปสู่ความเข้าใจต่างวัฒนธรรมได้ มีข้อเสนอแนะ คือ ควรวางพื้นฐานให้ผู้เรียนรู้จักรากเหง้าวัฒนธรรมทางดนตรีในท้องถิ่นหรือชุมชนที่ผู้เรียนอาศัยอยู่ รู้จักวัฒนธรรมของตนเองก่อนที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมของคนอื่น เรียนรู้การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมดนตรี เรียนรู้บทบาทหน้าที่ของดนตรีในแต่ละวัฒนธรรม เข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม สามารถเลือกใช้วัฒนธรรมอย่างเหมาะสม และลดอคติทางเชื้อชาติพันธุ์ทางวัฒนธรรม

คำสำคัญ : ความหลากหลายทางวัฒนธรรม, พหุวัฒนธรรม, พหุวัฒนธรรมดนตรีศึกษา, ดนตรีศึกษา, การศึกษาขั้นพื้นฐาน

* อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

Abstract

This research studied and developed a multicultural-based learning model for the music subject of the basic education curriculum for prathom 4 (elementary grade 4) level students by integrating it with the basic education core Curriculum concepts of multicultural music education. The objectives of this research were to construct a learning model on multicultural music education and to evaluate students' musicianship, cultural knowledge and cross-cultural understanding skills as learning outcomes. The model was developed and tested with the participation of one hundred and thirteen students from two schools located in Putthamonthon district of Nakhon Pathom province during the second semester of the 2015 academic year. The experiment consisted of ten class sessions, each lasting fifty minutes. The learning outcomes of the students in terms of musicianship (performing, singing, listening, and musical elements) were calculated at 83.06 percent, which was greater than the hypothesized score of 70 percent; and 79.31 percent in terms of cultural knowledge, which was less than the hypothesized score of 80 percent. Through informal observation and interviews, the evaluation of cross-cultural understanding skills revealed that cultural knowledge, if perceived and understood by students, could lead to improved cross-cultural understanding. In light of the research results, the author offers a learning model which places an emphasis on encouraging students to learn about the roots of the music cultures in their community before learning about other cultures. The author also suggests that students learn about the culture-specific roles and functions of music so as to be able to better understand multiple cultures in order to reduce ethnic and cultural prejudices.

Keywords: cultural diversity, multiculturalism, multicultural music education, music education, basic education

1. บทนำ

กระแสการจัดการศึกษามูลฐานพหุวัฒนธรรมเป็นเรื่องสำคัญสำหรับการปฏิรูปการศึกษาของทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทย ความเป็นโลกาภิวัตน์และการย้ายถิ่นของผู้คนเป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญของการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและการเกิดขึ้นของสังคมพหุวัฒนธรรม (Appadurai, 1993) หากเราไม่มีความเข้าใจและเคารพความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม อาจส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมซึ่งเป็นประเด็นที่น่าเป็นห่วงสำหรับเด็กและเยาวชน ทั้งนี้ข้อเสนอแนะให้ดำเนินงานวิจัยเพื่อการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและวัฒนธรรมให้กับเด็กและเยาวชนเพื่อเตรียมความพร้อมให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ในอนาคต (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2557) ปัญหาความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ภาษา และวัฒนธรรมของเด็กและเยาวชนเป็นปัญหาหนึ่งที่จะนำไปสู่ช่องว่างความต่าง ความขัดแย้ง ในการใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมใหญ่ที่เด็กและเยาวชนจะต้องเผชิญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงเป็นประเด็นที่ต้องขบคิดกันว่าเราจะสร้างเด็กและเยาวชนให้เติบโตขึ้นอย่างมีความรู้ ความเข้าใจ ยอมรับ และให้คุณค่าความแตกต่างหลากหลายเหล่านั้นได้อย่างไร

นักวิชาการในสาขาวิชาต่างๆ พยายามหาแนวทางปลูกฝังความคิดและสร้างความตระหนักในความหลากหลายของกลุ่มคน วิถีชีวิต และวัฒนธรรมให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจและเรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคมพหุลักษณะพหุวัฒนธรรม สิ่งสำคัญที่จะต้องสร้างให้เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนคือ ทักษะทางวัฒนธรรม (cultural skill) และการมีองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม (cultural knowledge) อย่างเพียงพอ ที่จะนำไปสู่การเคารพและยอมรับในความแตกต่างหลากหลาย (Campinha-Bacote, 2002) เด็กและเยาวชนควรต้องรู้จักรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักวัฒนธรรมของคนอื่น มีทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม (cross-cultural understanding) ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่จะสามารถนำไปเป็นต้นทุนในการดำเนินชีวิตเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต

วิชาดนตรีศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมได้ โดยใช้แนวคิดการสอนดนตรีด้วยปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรม (sociocultural approach) ที่เน้นให้เห็นว่าดนตรีในทุกวัฒนธรรมมีคุณค่าและดนตรีในทุกวัฒนธรรมมีความเท่าเทียม (Campbell, 2004; Kang, 2014; Volk, 1994) กระบวนการทางดนตรีศึกษาสามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความเชื่อ ค่านิยม วิถีชีวิตของตัวเองและเพื่อนมนุษย์ (Elliot, 1996) โดยเน้นการสร้างให้ผู้เรียนเข้าใจในอัตลักษณ์ของดนตรีแต่ละประเภท แต่ละวัฒนธรรม ผ่านการเรียนรู้รูปแบบและบทบาทของดนตรี องค์ประกอบของดนตรี ความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตกับผลงานดนตรี ประวัติศาสตร์และบริบททางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีผ่านกิจกรรมในห้องเรียน การฝึกซ้อม การเล่นดนตรี และการแสดงด้วยการคิดวิเคราะห์อย่างสร้างสรรค์ นอกเหนือไปจากการเรียนดนตรีเพื่อช่วยพัฒนาผู้เรียนด้านสติปัญญา ร่างกาย และอารมณ์ ซึ่งเป็นความสำคัญของการเรียนการสอนดนตรีอยู่แล้ว การสอนดนตรีศึกษายังสามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์จนนำไปสู่การเคารพ

ในความแตกต่างทางวัฒนธรรมไปสู่การปลูกฝังให้สามารถอยู่ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่างหลากหลายได้อย่างมีความสุขอีกทางหนึ่งด้วย (Regelski, 2004)

ในปัจจุบัน นักวิชาการดนตรีศึกษา (music educator) และนักมานุษยวิทยาดนตรี (ethnomusicologist) ทั่วโลกต่างให้ความสำคัญและนำแนวคิดพหุวัฒนธรรมศึกษามาเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนเพื่อทำความเข้าใจซึ่งไม่ใช่แค่เพียงทักษะทางดนตรี แต่หมายรวมถึงความสัมพันธ์ของดนตรีและความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม ซึ่งทำให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้ความแตกต่างหลากหลาย เข้าใจผู้อื่นและเข้าใจตนเองในที่สุด (Ilari, Chen-Hafteck & Crawford, 2013) สำหรับประเทศไทยสาระดนตรีในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานยังจำกัดอยู่เฉพาะในเรื่องของดนตรีประจำชาติ ดนตรีพื้นบ้าน 4 ภาคของไทย และดนตรีตะวันตกเป็นหลัก ซึ่งเป็นเพียงการนำเสนอวัฒนธรรมดนตรีไทยแบบราชสำนัก ดนตรีพื้นบ้านตามแบบของทางราชการ และวัฒนธรรมดนตรีตะวันตกเท่านั้น ดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมดนตรีอื่นๆ ในสังคมยังคงสืบทอดและเรียนรู้อยู่นอกระบบการศึกษา เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ไม่รู้จักและขาดการยอมรับว่าในสังคมของเรามีวัฒนธรรมดนตรีอีกจำนวนมาก ซึ่งไม่ได้ถูกบูรณาการเข้ามาสู่ความรู้ในระบบการศึกษา

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้สร้างชุดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมดนตรีศึกษาขึ้นเพื่อบูรณาการแนวคิดศาสตร์ทางด้านพหุวัฒนธรรมดนตรีศึกษาเข้ากับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระดนตรี สำหรับเด็กไทยทุกคนที่จะต้องเรียนเป็นวิชาแกนกลาง โดยทำการศึกษาנารองกับผู้เรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้องค์ความรู้และต้นแบบการจัดการเรียนรู้ทางด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรมหรือพหุวัฒนธรรมดนตรีศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะดนตรีและทักษะทางวัฒนธรรมสำหรับผู้เรียนควบคู่กันไป ด้วยการบูรณาการแนวคิดพหุวัฒนธรรมดนตรีศึกษาสู่การพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาเนื้อหาสาระ ตัวอย่างสื่อการเรียนการสอนสำหรับครูดนตรีระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือแม้กระทั่งแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อเตรียมพร้อมในการพัฒนาผู้เรียนตามตัวชี้วัด อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาผู้เรียนเพื่อเตรียมความพร้อมให้เติบโตขึ้นมาในสังคมพหุลักษณ์พหุวัฒนธรรมที่เต็มไปด้วยความแตกต่างหลากหลายของผู้คน วิถีชีวิต และวัฒนธรรมได้อย่างเป็นผู้ที่ใจกว้าง เข้าใจ ยอมรับ และเห็นคุณค่าในความแตกต่างหลากหลายเหล่านั้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อสร้างชุดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมดนตรีศึกษา

2.2 เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ด้านภูมิการดนตรี (musicianship) ด้านองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม (cultural knowledge) และด้านทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม (cross-cultural understanding) ของผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมดนตรีศึกษา

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ

3.1 ได้องค์ความรู้และต้นแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมดนตรีศึกษาในลักษณะการบูรณาการศาสตร์พหุวัฒนธรรมศึกษา/พหุวัฒนธรรมดนตรีศึกษากับสาระการเรียนรู้ดนตรีระดับประถมศึกษาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 โดยการพัฒนามุมิการดนตรีควบคู่ไปกับทักษะทางวัฒนธรรม โดยการดำเนินโครงการได้นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

3.1.1 ช่วยทำให้ประสบการณ์ทางดนตรีของผู้เรียนเปิดกว้าง ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เข้าใจยอมรับว่าวัฒนธรรมดนตรีหรืองานดนตรีมีความหลากหลายทั้งประเภทและรูปแบบตามกลุ่มวัฒนธรรม ผู้เรียนกลายเป็นผู้ที่สามารถฟัง รับรู้ เข้าใจดนตรีได้หลากหลายประเภท ไม่คับแคบ และสามารถหาความสุขได้จากงานดนตรีที่หลากหลาย

3.1.2 การเรียนดนตรีหลากหลายวัฒนธรรม ส่งผลให้ผู้เรียนยอมรับและเข้าใจว่า แต่ละวัฒนธรรมมีดนตรีที่มีคุณค่า ไม่ใช่มีเพียงดนตรีประจำชาติหรือดนตรีคลาสสิกของตะวันตกเท่านั้นที่มีคุณค่าสูงสุด แต่ดนตรีทุกอย่างในโลกนี้มีคุณค่าที่แตกต่างกันออกไปของแต่ละกลุ่มคน และสังคมวัฒนธรรม ไม่เปรียบเทียบในเรื่องคุณค่า แต่ให้ความสำคัญเรื่องความหลากหลาย

3.2 ได้แนวทางการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมดนตรีศึกษาที่บูรณาการกับการสอนดนตรีในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.3 ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และแนวทางการจัดการเรียนรู้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมหรือพหุวัฒนธรรมดนตรีศึกษา เพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในอีกมิติหนึ่ง

4. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งอยู่ในวัย 9-10 ปี มีพัฒนาการทางด้านความคิด มีเหตุผล มีความจำที่ดี และมีทักษะด้านต่างๆ ที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งทักษะดนตรีและทักษะทางวัฒนธรรม

4.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ทำการคัดเลือกโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้แก่

1) ผู้เรียนโรงเรียนบุญยศรีสวัสดิ์ ตำบลคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 63 คน

2) ผู้เรียนโรงเรียนวัดมะเกลือ (กาญจนลักษณวิทยา) ตำบลคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 50 คน

รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 113 คน

5. ขั้นตอนการศึกษาและสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างชุดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมดนตรีศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ออกแบบให้เป็นงานวิจัยและพัฒนา (Research & Development) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

5.1 การทบทวนเอกสารเชิงแนวคิดทฤษฎี

การศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ใช้ในการออกแบบสาระการเรียนรู้ที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

5.1.1 แนวคิดและการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมศึกษา (multicultural education) การจัดการเรียนรู้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมผ่านกระบวนการทางดนตรีหรือพหุวัฒนธรรมดนตรีศึกษา (multicultural music education) ได้แก่

1) แนวคิดของคัชเนอร์, แมคเคลแลนด์ และแช็ฟฟอร์ด (Cushner, McClelland & Safford, 2015) ที่สร้างรูปแบบการสอนพหุวัฒนธรรมสำหรับเยาวชนอเมริกา โดยให้ความสำคัญกับการให้เยาวชนรับรู้ถึงสังคมวัฒนธรรมนั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่ง แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนของเป้าหมาย ผู้วิจัยได้เลือกนำมาใช้คือ (1) ขั้นรับรู้ เข้าใจว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ (2) เรียนรู้ เข้าใจวัฒนธรรมและกระบวนการทางสังคม (3) เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมในสังคมในชาติที่ตนเองอาศัยอยู่ และระหว่างชาติต่างๆ (intergroup) ที่มีวัฒนธรรมแตกต่างไปจากชาติของตนเอง (intragroup) โดยคัชเนอร์, แมคเคลแลนด์ และแช็ฟฟอร์ด เน้นย้ำว่า ถ้าผู้เรียนยังไม่รู้จักวัฒนธรรมของตนเอง ผู้เรียนจะไม่สามารถวิเคราะห์ถึงวัฒนธรรมของผู้อื่นได้ ดังนั้นจึงควรเรียนรู้วัฒนธรรมใกล้ตัวก่อนแล้วครูผู้สอนจึงจัดกิจกรรมที่สามารถเชื่อมโยงความรู้ของผู้เรียนไปสู่วัฒนธรรมอื่นๆ ต่อไป

2) แนวคิดของแบงค์ส์ (Banks, 2008) แบ่งการสอนพหุวัฒนธรรมออกเป็น 4 ระดับ ขั้นตอน ผู้วิจัยได้นำเอาหลักการในขั้นวิธีการสอนพหุวัฒนธรรมแบบขั้นแนะนำ (contributions approach) ซึ่งเป็นการสอนที่แนะนำให้รู้จักกับกลุ่มชาติพันธุ์และวัฒนธรรมของคนกลุ่มต่างๆ (ethnic and cultural groups) เนื้อหาที่นิยมนำมาสอนเป็นเรื่องเทศกาลวันเฉลิมฉลอง วันสำคัญของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ วิธีการสอนแบบนี้นิยมใช้ในระดับประถมศึกษา

3) แนวคิดของแกรนท์และสเลเตอร์ (Grant & Sleeter, 2007) เน้นสอนให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมนุษย์ที่มีความต่างวัฒนธรรม การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ครูต้องมุ่งสร้างเจตคติเชิงบวกในเรื่องความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เช่น การสร้างความเห็นอกเห็นใจ (empathy) ความเข้าใจ (understanding) ความอดกลั้นต่อความแตกต่างหลากหลาย (tolerance) ทางวัฒนธรรม และใช้รูปแบบบูรณาการเนื้อหาเข้ากับวิชาเดิมโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

4) แนวคิดของเอลเลียท (Elliot, 1996) ซึ่งนำเสนอรูปแบบการสอนพหุวัฒนธรรมไว้หลายรูปแบบ ผู้วิจัยได้เลือกแบบการเรียนรู้แบบสหวัฒนธรรม (modified multiculturalism) ซึ่งกำหนดให้หลักสูตรประกอบด้วยดนตรีที่หลากหลายรูปแบบประเภท ชนิด โดยเลือกตามเขตวัฒนธรรม เชื้อชาติ หรือกลุ่มชาติพันธุ์ของผู้เรียน การสอนนำเอาองค์ประกอบทางดนตรี บทบาทหน้าที่ของดนตรี แต่ละวัฒนธรรม นำมาศึกษามาเปรียบเทียบกันว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

5) แนวคิดของกิบสัน (Gibson, 1976) โดยเลือกวิธีการสอน ดังนี้ การศึกษาเพื่อความเข้าใจถึงความแตกต่างหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม การศึกษาเพื่อเปิดกว้างเรียนรู้ถึงความแตกต่างหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม และการศึกษาเพื่อการรักษาไว้ซึ่งความเป็นพหุลักษณะทางวัฒนธรรม การจัดการศึกษาเพื่อทำนุบำรุงรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมของกลุ่มวัฒนธรรมต่างๆ ของกลุ่มสังคมที่โรงเรียนตั้งอยู่

5.1.2 แนวคิดการสอนดนตรี การสอนความรู้ ความเข้าใจ และทักษะทางดนตรีในพหุวัฒนธรรมดนตรี โดยแบ่งเนื้อหาการสอน การวางแผนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงพหุวัฒนธรรมดนตรีออกไปได้เป็นส่วนที่เป็นดนตรีหรือองค์ประกอบทางดนตรีของบทเพลง ส่วนที่เป็นเครื่องดนตรีและวงดนตรี และในส่วนที่ข้อมูลทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องตามแนวทางของเอลเลียท (Elliot, 1996) และไรเมอร์ (Reimer, 2003)

5.2 การวิเคราะห์ตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อหาแนวทางการบูรณาการแนวคิดพหุวัฒนธรรมดนตรีศึกษากับเข้าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (สาระดนตรี) มีรายละเอียด ดังนี้

5.2.1 กลุ่มภูมิการดนตรี ได้แก่

- 1) ทักษะการปฏิบัติทางดนตรี ประกอบด้วยการเล่นและการร้อง
- 2) ทักษะการอ่านและร้องโน้ต
- 3) ทักษะการฟัง ประกอบด้วยการฟังเครื่องดนตรีและการฟังองค์ประกอบทางดนตรี

5.2.2 กลุ่มองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม/วัฒนธรรมดนตรี และความเข้าใจความต่างทางวัฒนธรรม ได้แก่ กลุ่มความรู้ ความเข้าใจ ทางด้านประวัติศาสตร์ดนตรีและบริบททางดนตรี การอนุรักษ์วัฒนธรรมทางดนตรี และการมีเจตคติที่ดีต่อดนตรีในหลากหลายวัฒนธรรม ได้แก่

- 1) สามารถอธิบายถึงความหมายของบทเพลงที่ร้อง เล่น
- 2) สามารถอธิบายถึงความสัมพันธ์ของบทเพลงกับวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรม
- 3) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ รากเหง้า วัฒนธรรมดนตรีในท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ และมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมดนตรีอื่นๆ
- 4) การอนุรักษ์วัฒนธรรมทางดนตรี
- 5) มีเจตคติที่ดีต่อวัฒนธรรมดนตรีที่หลากหลาย

5.3 การลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลภูมิหลังผู้เรียน

การลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในส่วนภูมิหลังผู้เรียน โดยการใช้การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้ ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาทั่วไปอยู่ในระดับดี ปานกลาง ต่ำ โดยการคัดเลือกจากโรงเรียนระดับคะแนนละ 2 คน และคณะผู้เรียนตามภูมิภาค จะได้จำนวนภูมิภาคละ 6 คน จำนวน 4 ภูมิภาค และผู้เรียนลูกแรงงานต่างด้าวอีก 2 คน จาก 2 โรงเรียนซึ่งมีบริบทใกล้เคียงกัน รวมทั้งสิ้น 50 คน โดยเน้นการสัมภาษณ์ในประเด็นองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม/วัฒนธรรมดนตรี และทักษะความเข้าใจ ความแตกต่างทางวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่การออกแบบการเรียนรู้ สรุปลงได้ดังนี้

5.3.1 ด้านความรู้ทางวัฒนธรรม/วัฒนธรรมดนตรี

ผู้เรียนทั้งสองโรงเรียนส่วนใหญ่รู้จักและมีประสบการณ์ทางด้านวัฒนธรรมดนตรีในชีวิตประจำวัน ได้แก่ วัฒนธรรมเพลงป๊อป เพลงลูกทุ่ง ที่ได้ยินได้ฟังกันทั่วไปจากโทรทัศน์และกิจกรรมในชุมชน เช่น ประเพณี งานบวช งานแต่งงาน เป็นต้น และผู้เรียนสามารถระบุชื่อเครื่องดนตรีได้ โดยเฉพาะเครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีตะวันตกที่ปรากฏอยู่ในตำราเรียนเท่านั้น อีกทั้งไม่เคยพบเห็นเครื่องดนตรีจริงๆ เนื่องจากโรงเรียนไม่มีเครื่องดนตรีและไม่เคยมีโอกาสดูเล่นหรือปฏิบัติเครื่องดนตรี นอกจากผู้เรียนบางคน ซึ่งมีเพียง 3 คนเท่านั้นที่สามารถเล่นกลองชุดและกีตาร์ได้ เนื่องจากมีครุฑในครอบครัวสามารถเล่นได้ ในส่วนของวัฒนธรรมดนตรีอื่นๆ นอกจากวัฒนธรรมดนตรีในชีวิตประจำวันและจากตำราเรียนแล้ว ผู้เรียนพอที่จะบอกชื่อวัฒนธรรมดนตรีอื่นๆ ได้อีก เช่น หมอลำ เพลงฉ่อย เพลงอีแซว ซึ่งเพียงแต่ได้ยินชื่อเท่านั้น แต่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวและไม่เคยได้เรียนในชั้นเรียน

5.3.2 ด้านทักษะความเข้าใจ ความแตกต่างทางวัฒนธรรม

ผู้เรียนทั้งสองโรงเรียนร้อยละ 80 เป็นลูกแรงงานย้ายถิ่นที่มาจากจังหวัดอื่นๆ ของประเทศไทย ซึ่งส่วนใหญ่จะมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และส่วนที่เหลือเป็นการย้ายถิ่นฐานตามครอบครัวจากหลายจังหวัดของประเทศ เป็นลูกหลานเกษตรกรในพื้นที่ดั้งเดิมเพียงร้อยละ 16 และร้อยละ 4 เป็นลูกแรงงานต่างด้าว ซึ่งในห้องเรียนนั้นมีความหลากหลายทางที่มาของผู้เรียน จากการสัมภาษณ์ผู้เรียน ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุถึงการรับรู้เกี่ยวกับภูมิสำเนาของตนเองและมีการสื่อสารระหว่างเพื่อนที่มาจากภูมิสำเนาเดียวกัน มีการให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับคนต่างภูมิสำเนาและการดูถูกทางวัฒนธรรมการใช้ชีวิต มีการล้อเลียนในเชิงดูถูกอยู่บ้าง ทั้งในห้องเรียนและในโรงเรียน จากข้อมูลการสัมภาษณ์ แสดงให้เห็นว่า เด็กส่วนใหญ่มีความสุขสนุกสนานไปตามวัย และไม่พบปัญหาความสัมพันธ์ในชั้นเรียนที่รุนแรง อย่างไรก็ตามยังพบข้อมูลปัญหาความต่างในสองประเด็นสำคัญในผู้เรียนบางคน (โรงเรียนที่ 2) ได้แก่ ความรู้สึกรังเกียจเพื่อนที่บกพร่องทางการเรียนรู้ เรียนอ่อนกว่าตน/เพื่อนที่มีลักษณะทางกายภาพและนิสัยที่แตกต่าง เช่น ดุสกลปรก ลักษณะเสื้อผ้าที่ใส่ มีแผลที่ตัว มีนิสัยแตกต่างกัน เพื่อนที่ไม่ตั้งใจเรียน เป็นต้น ซึ่งผู้เรียนในกลุ่มที่มีความรู้สึกรังเกียจเพื่อนนี้จะไม่ร่วมกิจกรรมในห้องเรียนหรือทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับเพื่อนที่มีลักษณะดังกล่าว และความรู้สึกแตกต่างกับ

เพื่อนที่มาจากประเทศเพื่อนบ้าน มีปัญหาเรื่องการสื่อสาร อีกทั้งมีข้อมูลในเชิงลบกับเพื่อนต่าง
ตัวจากครอบครัวและสื่อ จึงเป็นสาเหตุให้เกิดช่องว่างในความสัมพันธ์ในห้องเรียน

5.4 การประชุมเสวนาเพื่อหาหลักการและวิธีการจัดการเรียนรู้

การประมวลข้อมูลความรู้ที่ได้จากการจัดเวทีเสวนาเพื่อระดมสมองนักวิชาการจาก
หลากหลายสาขา ทั้งนักวิชาการด้านพหุวัฒนธรรมศึกษา นักวิชาการด้านเด็กและเยาวชน นัก
นโยบายทางการศึกษา นักดนตรีศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนผู้เรียน เรื่อง “การ
จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนบนฐานทุนทางวัฒนธรรมชุมชน” สรุปหลักการและ
วิธีการจัดการเรียนรู้ ได้ดังนี้

5.4.1 หลักการสำคัญของการจัดการเรียนรู้คือ ไม่ดูถูก ไม่เหยียดหย้า ไม่เปรียบเทียบ
แต่ให้การยอมรับในความสำคัญของคุณค่าและกัน การจัดการเรียนรู้ควรมีเป้าหมายเพื่ออยู่ร่วมกัน
บนความแตกต่างหลากหลาย เน้นสร้างทักษะและความรู้ เพื่อตระหนักถึงอคติของตัวเอง ลด
อคติ เข้าใจวัฒนธรรมของคนอื่น เคารพวัฒนธรรมของคนอื่น เน้นการเชื่อมโยงวัฒนธรรมของ
เด็กๆ เข้ากับวัฒนธรรมอื่นๆ หาจุดเชื่อมในสิ่งที่เด็กชอบกับวัฒนธรรมอื่นๆ พหุวัฒนธรรมเป็น
บริบทและเป็นเครื่องมือที่มีเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาเด็ก

5.4.2 วิธีการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ เน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นการมีส่วนร่วม
ของเด็ก เน้นให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้วัฒนธรรมที่หลากหลาย เน้นการปฏิสัมพันธ์กับคนต่างวัย
(เด็กกับผู้เฒ่าผู้แก่) ไม่ควรตั้งความคาดหวัง แต่เน้นการมีส่วนร่วม คือ เด็กทำได้จริง นำผู้เฒ่าผู้แก่
มาเป็นครู เน้นสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ วิธีคิด วิธีปฏิบัติกับคนต่างวัฒนธรรม และกำหนด
พฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่เราอยากสร้างให้เกิดขึ้นกับเด็ก การเรียนรู้ควรเกิดขึ้นจากตัวผู้เรียน
เอง (learning reflection) ครู/ผู้ใหญ่ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

5.5 การสร้างเครื่องมือวิจัยและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือวิจัยและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ มีรายละเอียด ดังนี้

5.5.1 คู่มือครูและแผนการสอนพหุวัฒนธรรมดนตรีศึกษาสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่
4 หนังสือเล่มเล็กประกอบการเรียนสำหรับผู้เรียน (สมุดงาน) และซีดีเพลงประกอบการ
เรียนรู้ที่สร้างขึ้น มีรายละเอียด ดังนี้

1) หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 พุทธมณฑลบ้านฉัน : รู้จักรากเหง้าวัฒนธรรมดนตรี
ในชุมชน รู้จักรักษาและมีความภาคภูมิใจ ระยะเวลาในการเรียนรู้ 1 คาบ

2) หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 บ้านเพื่อนของเรา : ลอดคอตีทางเขตนชาติพันธุ์ทางวัฒนธรรม
ระยะเวลาในการเรียนรู้ 1 คาบ

3) หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 สุขสันต์วันเกิด : เรียนรู้บทบาทหน้าที่ของดนตรีในแต่ละ
วัฒนธรรม ระยะเวลาในการเรียนรู้ 2 คาบ

4) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เพลงเทศกาล : เรียนรู้ความแตกต่างหลากหลายของประเพณีผ่านเพลงเทศกาล สร้างทัศนคติการยอมรับประเพณีความเชื่อของคนต่างวัฒนธรรม ระยะเวลาในการเรียนรู้ 2 คาบ

5) หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 กลองยาววัฒนธรรมดนตรีพุทธมณฑล : เรียนรู้การให้คุณค่าการอนุรักษ์ สืบทอดวัฒนธรรมดนตรีในชุมชน การเปลี่ยนแปลง การปรับตัวทางวัฒนธรรม และการยอมรับความแตกต่างของวัฒนธรรมดนตรีผ่านเครื่องดนตรี ระยะเวลาในการเรียนรู้ 4 คาบ

5.5.2 เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1) แบบประเมินผลการเรียนรู้ (ด้านภูมิการดนตรี, ด้านองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม/วัฒนธรรมดนตรี) ตามเกณฑ์การประเมินด้วยรูบริก (rubric assessment)

2) แบบสัมภาษณ์องค์ความรู้ทางวัฒนธรรม/วัฒนธรรมดนตรี และทักษะความเข้าใจ ความต่างทางวัฒนธรรม

3) แบบสังเกตสำหรับครูผู้สอนและครูผู้ช่วย

4) แบบสัมภาษณ์ผู้เรียน ทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการวิจัย

นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นทั้งหมดมาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยใช้การตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ข้อคำถาม และภาษาที่ใช้ โดยใช้ดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 7 ท่าน ได้แก่ ด้านพหุวัฒนธรรมศึกษา 1 ท่าน ด้านการศึกษา 1 ท่าน ด้านดนตรีศึกษา 3 ท่าน ด้านดนตรีวิทยา/มานุษยดนตรีวิทยา 2 ท่าน โดยให้ข้อเสนอแนะตามแบบประเมินความเที่ยงตรงตามเนื้อหา มีความเห็นตรงกันว่า เนื้อหามีความสอดคล้องเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้ แต่ควรบริหารเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมและตรงตามเวลาเพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้ครบถ้วน

6. สมมุติฐานงานวิจัย

6.1 ด้านภูมิการดนตรี ผู้เรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้และทำแบบประเมินผลการเรียนรู้ จะมีคะแนนเฉลี่ยแต่ละหน่วยการเรียนรู้และคะแนนรวมไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70

6.2 ด้านองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม/วัฒนธรรมดนตรีและทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ผู้เรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้และทำแบบประเมินผลการเรียนรู้ จะมีคะแนนเฉลี่ยแต่ละหน่วยการเรียนรู้และคะแนนรวมไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

ทั้งนี้ ด้านภูมิการดนตรี ผู้วิจัยกำหนดไว้ที่ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 เนื่องจากนักเรียนไม่ได้ฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีและเรียนรู้ดนตรีตามสาระการเรียนรู้อย่างครบถ้วนของแต่ละระดับชั้นมาก่อน และเป็นการวัดการเรียนรู้ด้านทักษะจึงควรตั้งเกณฑ์ให้ต่ำกว่าร้อยละ 80 หรือร้อยละ 90 อย่างกรณีการวัดด้านเนื้อหาวิชาที่เป็นความรู้ความจำ สำหรับด้านทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินผลการเรียนรู้ด้านองค์ความรู้ทาง

วัฒนธรรม ร่วมกับการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงคุณภาพและการสังเกตผู้เรียนทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ โดยอย่างน้อยผู้เรียนมีระดับความเข้าใจ ความต่างทางวัฒนธรรม จากการแบ่งออกเป็น 4 ระดับขั้นของเอ็ดเวิร์ดส์ (Edwards, 1994) คือ ขั้นรับรู้ ขั้นตระหนัก ขั้นความไวต่อวัฒนธรรม และขั้นการเห็นคุณค่า อยู่ในระดับที่ 2 คือขั้นตระหนัก ซึ่งเป็นขั้นที่สามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้จากการมีองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้ไม่มากนัก

7. การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดการเก็บข้อมูล 2 แบบคือ การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เก็บจากการประเมินผลการเรียนรู้ในด้านภูมิการดนตรี 5 หน่วยการเรียนรู้ และด้านองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม/วัฒนธรรมดนตรี 5 หน่วยการเรียนรู้ โดยการประเมินผลการเรียนรู้ระหว่างเรียน และการประเมินผลการเรียนรู้หลังเรียนแบบกลุ่มเดี่ยว (one short case) และนำผลคะแนนมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ และการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จากข้อเขียนในสมุดงาน การสัมภาษณ์ และการสังเกตในห้องเรียน ในด้านทักษะความเข้าใจความต่างทางวัฒนธรรม รวมทั้งรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตของครูผู้สอนและครูผู้ช่วย และสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู และผู้เรียน ทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการวิจัย แล้วนำเสนอโดยการพรรณาวิเคราะห์

8. ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

จากการดำเนินการวิจัย ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ได้ด้านภูมิการดนตรี อันหมายถึง ทักษะการเล่น ร้อง ฟัง ความรู้องค์ประกอบทางดนตรี รวมไปถึงความเข้าใจในเรื่องประวัติและประเภทของเครื่องดนตรี ด้านองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม/วัฒนธรรมดนตรี และทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม แยกตามหน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

8.1 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 พุทธมณฑลบ้านฉาง การประเมินประกอบด้วย

8.1.1 ด้านภูมิการดนตรี ประกอบด้วยผู้เรียนฟังและรู้จักเพลงและวัฒนธรรมดนตรีในชุมชนพุทธมณฑล

ผลการประเมินด้านภูมิการดนตรี มีผลคะแนนดังนี้ ผู้เรียนเกือบครึ่งได้คะแนนเต็ม 5 คะแนน จำนวน 55 คน ได้ 4 คะแนน จำนวน 42 คน และได้ 3 คะแนน จำนวน 13 คน ตามลำดับ มีเพียง 3 คนที่ได้ 1-2 คะแนน

8.2.2 ด้านองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม/วัฒนธรรมดนตรี และทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ประกอบด้วยผู้เรียนรู้จักรากเหง้าวัฒนธรรมทางดนตรีในชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ รู้จักภูมิปัญญา บทเพลงในชุมชน รู้จักพ่อเพลงแม่เพลงคนสำคัญในอำเภอพุทธมณฑล รู้อดีต ปัจจุบัน รู้จักบทบาทหน้าที่ของเพลง (รู้จักวัฒนธรรมดนตรีใกล้ตัวก่อนที่จะไปรู้จักคนอื่น)

ผลการประเมินด้านองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม/วัฒนธรรมดนตรี มีผลคะแนนดังนี้ ผู้เรียนได้ 7-8 คะแนน จำนวน 100 คน และมีเพียงจำนวน 13 คนที่ได้ 6 คะแนน ซึ่งผู้เรียนทั้งหมดสามารถทำคะแนนได้เกินครึ่งจากคะแนนเต็ม 10 คะแนน

ผลการประเมินด้านทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ผู้เรียน สรุปได้ว่า ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องวัฒนธรรมดนตรีของพุทธมณฑล จากที่ไม่เคยรู้จักภูมิปัญญาทางดนตรี ไม่รู้จัก ไม่คุ้นเคยกับวัฒนธรรมดนตรีเก่าแก่ เช่น เพลงกล่อมลูก เพลงทำขวัญของพ่อเพลงแม่เพลงที่ปรากฏอยู่ในอำเภอพุทธมณฑล เด็กส่วนใหญ่หรือร้อยละ 95 หรือ 107 คน (จากจำนวน 113 คน) คุ้นเคยกับวัฒนธรรมดนตรีสมัยนิยม เช่น เพลงลูกทุ่ง อาร์สยาม เพลงลูกทุ่งที่ได้ยินตามงานบวช งานแต่ง เพลงสมัยนิยมตามวิทยุ เพลงประกอบละครทีวี และรู้จักเครื่องดนตรีไทยเดิม ดนตรีตะวันตกจากในแบบเรียน แต่ไม่เคยเห็นเครื่องดนตรีจริงๆ และไม่เคยรู้มาก่อนว่าในชุมชนใกล้บ้านตัวเองมีเพลงพื้นบ้านและมีพ่อเพลงแม่เพลงคนสำคัญ และเมื่อผ่านกิจกรรมเรียนรู้ไปแล้ว ผู้เรียนมีความรู้และสามารถบอกเล่าถึงวัฒนธรรมดนตรีในชุมชน และเริ่มให้ความสนใจกับวัฒนธรรมดนตรีของชุมชน บุคคลสำคัญทางดนตรีในชุมชนมากขึ้น และผู้เรียนรับรู้ว่าดนตรีมีหลากหลายประเภทที่อยู่รอบตัวในวิถีชีวิตในชุมชน โดยเฉพาะพ่อเพลงแม่เพลง ไม่ใช่แค่เพียงดนตรีสมัยนิยมที่ได้ฟังทางสื่อเท่านั้น

8.2 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 บ้านเพื่อนของเรา การประเมินประกอบด้วย

8.2.1 ด้านภูมิการดนตรี ประกอบด้วยผู้เรียน ร้อง เล่น และแสดงท่าทางประกอบจังหวะ (body percussion) รวมทั้งมีความรู้และทักษะเรื่ององค์ประกอบทางดนตรีจากการเรียนเพลงบ้านเพื่อนของเรา

ผลการประเมินด้านภูมิการดนตรี มีผลคะแนนดังนี้ ผู้เรียนสามารถทำคะแนนเต็ม 18 คะแนน จำนวน 52 คน ได้คะแนนรองลงมาคือ 17 คะแนน จำนวน 24 คน และได้ 16 คะแนน จำนวน 20 คน และมีคะแนนต่ำกว่า 15 คะแนน จำนวน 17 คน

8.2.2 ด้านองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม/วัฒนธรรมดนตรี และทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ประกอบด้วยผู้เรียนเข้าใจและเรียนรู้ว่าเพื่อนร่วมชั้นแต่ละคนมีที่มาจากคนละจังหวัด คนละภูมิภาคของประเทศ หรือมาจากต่างประเทศ ทุกคนต่างเป็นเพื่อนกันได้ (เน้นการลดอคติทางเขตชาติพันธุ์ทางวัฒนธรรม)

ผลการประเมินด้านองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม/วัฒนธรรมดนตรี มีผลคะแนนดังนี้ ผู้เรียนสามารถทำคะแนนเต็ม 10 คะแนน จำนวน 25 คน ได้ 9 คะแนน 41 คน และได้ 8 คะแนน จำนวน 47 คน

ผลการประเมินทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม จากการประเมินโดยการสังเกตและการสัมภาษณ์ผู้เรียนสรุปได้ว่า ผู้เรียนเกิดการยอมรับ มีความเข้าใจในเรื่องความแตกต่างของที่มาของเพื่อนแต่ละคน และเริ่มให้ความสนใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาของเพื่อน มีความสนใจและอยากรู้อยากเห็นถึงที่มาของเพื่อน และการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้พบว่า เพื่อนของตนเองนั้นมาจากต่างจังหวัดหรือคนละจังหวัดกับตนเอง และเมื่อได้ไปถามผู้ปกครอง บิดามารดา ยิ่งพบว่า

บิดามารดาไม่ได้มาจากจังหวัดเดียวกัน นอกจากนั้น ในห้องเรียนที่มีผู้เรียนลูกแรงงานต่างด้าว ชาวเมียนมาและกัมพูชา จำนวน 2 คน (ในโรงเรียนที่ 2) ก่อนทำกิจกรรม ผู้เรียนในห้องเพียง 1 คน รู้ว่ามีเพื่อนที่ไม่ใช่คนไทย แต่อยู่ในระดับการรับรู้ความรู้สึกว่าเป็นคนที่แตกต่างกันจากกลุ่มของตน มีอายุมากกว่าตน และมีความสามารถในด้านการอ่าน - เขียนภาษาไทยที่ต่ำกว่าตนเอง จึงไม่ค่อยอยากมีปฏิสัมพันธ์ด้วยเท่าที่ควร แต่เมื่อผ่านกิจกรรมการเรียนรู้บ้านเพื่อนของเรา บทเพลงช่วยกระตุ้นให้เกิดการรับรู้ได้มากขึ้น แต่ก็ยังไม่สามารถที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการยอมรับถึงความแตกต่างกันได้อย่างชัดเจน แต่ผู้เรียนสามารถปรับตัวและมีระดับความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นได้ เมื่อผ่านกิจกรรมการร้องเพลงร่วมกันซ้ำหลายครั้ง การเล่นและแสดงท่าทางประกอบเพลง มีการสัมผัสและทักทายระหว่างกัน จนเกิดเป็นรอยยิ้มและเสียงหัวเราะ จึงเป็นการลดช่องว่างทางความรู้สึกได้ระดับหนึ่ง

8.3 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 สุขสันต์วันเกิด การประเมินประกอบด้วย

8.3.1 ด้านภูมิการดนตรี ผู้เรียนสามารถร้องเพลงอวยพรวันเกิดไทยประกอบการเคาะจังหวะซึ่งได้ถูกต้อง และสามารถร้องเพลงอวยพรวันเกิดสากล (Happy Birthday) พร้อมแสดงท่าทางประกอบจังหวะ (body percussion) ได้ถูกต้อง มีความเข้าใจในประวัติเพลงวันเกิดทั้งสองเพลง มีความรู้และทักษะเรื่ององค์ประกอบทางดนตรี ได้แก่ อัตราจังหวะ รูปแบบกระสวนจังหวะ ประโยคเพลง/รูปแบบโครงสร้างเพลง บันไดเสียงไดอาโทนิค (diatonic scale) และบันไดเสียงเพนตาโทนิค (pentatonic scale) ดัง-เบา ช้า-เร็ว จังหวะฉิ่ง (จังหวะไทย) และรู้จักผู้ประพันธ์เพลง และฟังเพลงวันเกิดของชาติต่างๆ เสริมบทเรียน

ผลการประเมินด้านภูมิการดนตรี มีผลคะแนนดังนี้ ผู้เรียนสามารถทำคะแนนเต็ม 18 คะแนน จำนวน 13 คน รองลงมาคือได้ 17 คะแนน จำนวน 44 คน ได้ 16 คะแนน จำนวน 18 คน และมีคะแนนต่ำกว่า 15 คะแนน จำนวน 38 คน

8.3.2 ด้านองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม/วัฒนธรรมดนตรี และทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ผู้เรียนเรียนรู้บทบาทหน้าที่ของดนตรีการเฉลิมฉลองวันเกิดในแต่ละวัฒนธรรม เข้าใจความเหมือน ความแตกต่าง ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการใช้วัฒนธรรมดนตรีอย่างเหมาะสม (เรียนรู้บทบาทหน้าที่ของดนตรีในวัฒนธรรม)

ผลการประเมินด้านองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม/วัฒนธรรมดนตรี มีผลคะแนนดังนี้ ผู้เรียนสามารถทำคะแนนได้เกินครึ่งทุกคนจากคะแนนเต็ม 10 คะแนน โดยผู้เรียนที่สามารถทำคะแนนได้สูงสุดคือ 9 คะแนน จำนวน 15 คน รองลงมาคือได้ 8 คะแนน จำนวน 33 คน ได้ 7 คะแนน จำนวน 35 คน และได้คะแนนน้อยที่สุดคือ 6 คะแนน จำนวน 30 คน

ผลการประเมินด้านทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม จากการประเมินโดยการสังเกตและการพูดคุยในห้องเรียน สรุปได้ว่า ผู้เรียนทั้งหมดมีความเข้าใจถึงเพลงวันเกิดและสามารถเลือกใช้ได้เหมาะสมกับบุคคล อายุ กาลเทศะ และสามารถให้เหตุผลการเลือกได้อย่างเหมาะสม เช่น เมื่อเป็นวันเกิดของพ่อแม่หรือครู ผู้เรียนจะเลือกร้องเพลงวันเกิดไทยในการแสดงการอวยพรและสามารถอธิบายถึงเหตุผลในการเลือกเพลงตามทัศนคติของตนได้

8.4 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เพลงเทศกาล การประเมินประกอบด้วย

8.4.1 ด้านภูมิการดนตรี ประกอบด้วยผู้เรียนสามารถร้องและใช้ท่าทางประกอบจังหวะ (body percussion)/เล่นเครื่องประกอบจังหวะในการขับร้องเพลง We Wish You a Merry Christmas แบบกลุ่ม และผู้เรียนฟังเพลงเทศกาลปีใหม่ของชาติต่างๆ รวมทั้งผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเพลงเทศกาล องค์ประกอบทางดนตรีในเพลงเทศกาล

ผลการประเมินด้านภูมิการดนตรี มีผลคะแนนดังนี้ ผู้เรียนทั้งหมดสามารถทำคะแนนได้เกินครึ่งทุกคนจากคะแนนเต็ม 25 คะแนน โดยมีผู้เรียนที่ทำคะแนนได้สูงสุดคือ 22 คะแนน จำนวน 23 คน ได้ 21 คะแนน จำนวน 12 คน ได้ 20 คะแนน จำนวน 10 คน ได้ 19 คะแนน จำนวน 20 คน ได้ 17 คะแนน จำนวน 23 คน ได้ 16 คะแนน จำนวน 16 คน และได้คะแนนต่ำสุด 14 คะแนนจำนวน 9 คน

8.4.2 ด้านองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม/วัฒนธรรมดนตรี และทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ประกอบด้วยผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของเพลง และเกิดการเรียนรู้ เกิดความเข้าใจเรื่องความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมผ่านการเรียนรู้ เพลงเทศกาลปีใหม่ ซึ่งแต่ละวัฒนธรรมจะมีช่วงเวลาที่แตกต่างกัน (สร้างทัศนคติให้เกิดความเข้าใจ ยอมรับความเหมือนและความแตกต่าง ไม่ยึดติดกับกรอบแนวคิดใดแนวคิดหนึ่งในด้านวัฒนธรรม)

ผลการประเมินด้านองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม/วัฒนธรรมดนตรี มีผลคะแนนดังนี้ ผู้เรียนสามารถทำคะแนนได้เกินครึ่งทุกคน และผู้เรียนสามารถทำคะแนนได้มากที่สุดคือ 10 คะแนน จำนวน 8 คน ได้ 9 คะแนน จำนวน 29 คน ได้ 8 คะแนน จำนวน 32 คน ได้ 7 คะแนน จำนวน 21 คน ได้ 6 คะแนน จำนวน 10 คน และได้คะแนนน้อยที่สุด 5 คะแนน จำนวน 13 คน

ผลการประเมินด้านทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม จากการประเมินโดยการสังเกต และการพูดคุยในห้องเรียน สรุปได้ว่า ผู้เรียนทั้งหมดมีความเข้าใจเรื่องดังกล่าว โดยมีการแสดงความคิดเห็นว่าจะเลือกเทศกาลใดที่จะให้เพื่อนชาวต่างชาติมาเที่ยวเมืองไทย โดยมีเหตุผลที่แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจ โดยเทศกาลที่ผู้เรียนเลือกเป็นส่วนมาก ได้แก่ เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลวันลอยกระทง เทศกาลทำบุญ เช่น บุญบั้งไฟ โดยเหตุผลที่เลือกมักคิดว่าช่วงนี้เป็นช่วงที่สนุกสนาน แต่อย่างไรก็ตามมีผู้เรียนบางคนมีความสับสนระหว่าง เทศกาลกับวันสำคัญ เช่น วันพ่อ วันแม่ แต่เมื่อมีการอธิบายซ้ำ ผู้เรียนมีความเข้าใจ สามารถเลือกเทศกาลได้เหมาะสมและมีเหตุผลมากขึ้น

8.5 หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 กลองยาว : วัฒนธรรมดนตรีพุทธมณฑล การประเมินประกอบด้วย

8.5.1 ด้านภูมิการดนตรี ประกอบด้วยฟังเพลงเทพทองและเพลงด้อยดลิ่ง ฟังประเภทเพลงวงแห่ การอ่านและการฟังกระสวนจังหวะกลองยาว และปฏิบัติกลองยาวแบบกลุ่ม มีความรู้และทักษะเรื่ององค์ประกอบทางดนตรี ได้แก่ อัตราจังหวะแบบ 4/4 ดัง-เบา ช้า-เร็ว รูปแบบกระสวนจังหวะ รูปทรงกลองต่างๆ รูปแบบประเภทของวงกลองยาวอดีต - ปัจจุบัน และการอนุรักษ์วงดนตรี

ผลการประเมินด้านภูมิการดนตรี มีผลคะแนนดังนี้ จากการประเมินการปฏิบัติกลองยาว กลุ่ม โดยใช้เกณฑ์การประเมินแบบรูบริก (rubric) แบ่งหัวข้อออกเป็นความพร้อมเพรียง ความเป็นหมู่คณะ ความสม่ำเสมอของจังหวะ การขึ้นเพลงได้พร้อมกัน การจบเพลงได้พร้อมกัน แสดงออกถึงความเป็นวงดนตรี และการดูแลรักษาเครื่องดนตรี พบว่า ผู้เรียนสามารถทำคะแนนได้เกินครึ่งทุกคน โดยผู้เรียนสามารถทำคะแนนได้สูงสุดคือ 30 คะแนน จำนวน 11 คน และคะแนนต่ำสุดคือ 21 คะแนน 8 คน และจากการประเมินการฟัง พบว่า ผู้เรียนสามารถทำคะแนนได้เกินครึ่งทุกคน โดยผู้เรียนสามารถทำคะแนนได้สูงสุดคือ 15 คะแนน จำนวน 1 คน และทำคะแนนต่ำสุดคือ 7 คะแนน จำนวน 22 คน และจากการประเมินการอ่านและการฟังกระสวนจังหวะกลองยาว พบว่า ผู้เรียนสามารถทำคะแนนได้สูงสุดคือ 10 คะแนน จำนวน 57 คน และได้คะแนนต่ำสุดคือ 4 คะแนน จำนวน 3 คน จากจำนวนทั้งสิ้น 113 คน

8.5.2 ด้านองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม/วัฒนธรรมดนตรี และทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ประกอบด้วยผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้การอ่านโน้ตและการตีกลองยาวในระดับพื้นฐาน เป็นการสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะการเล่นเครื่องดนตรีและเกิดความรัก ความหวงแหน เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมดนตรี จนเกิดความต้องการอนุรักษ์ สืบทอดการดนตรีต่อไป ผู้เรียนได้เรียนรู้ประวัติ เรียนรู้อดีต ปัจจุบันของวงกลองยาวในชุมชน เรียนรู้แนวแบบต่างๆ ของภาคต่างๆ ของประเทศไทย รวมไปถึงวงโยธวาทิต เน้นการเรียนรู้จักดนตรีของตนเองก่อนที่จะไปรู้จักผู้อื่น ช่วยทำให้เกิดการรับรู้ เข้าใจวัฒนธรรม เข้าใจบทบาทหน้าที่ของวัฒนธรรม เข้าใจถึงการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เข้าใจว่าวัฒนธรรมดนตรีมีความหลากหลาย เรียนรู้รูปแบบของกลองประเภทต่างๆ โดยยึดรูปทรงของกลองตามแนวคิด เครื่องดนตรีวิทยา (organology) เป็นหลัก เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้ต่อไปในอนาคต การเรียนรู้การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมผ่านแบบสำรวจกลองในชุมชนของผู้เรียน

ผลการประเมินผลการประเมินด้านองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม/วัฒนธรรมดนตรี มีผลคะแนนดังนี้ ผู้เรียนมีระดับคะแนนใกล้เคียงกัน โดยทำคะแนนได้ 13 คะแนน จำนวน 32 คน ได้ 12 คะแนน จำนวน 56 คน และได้ 11 คะแนน จำนวน 25 คน

ผลการประเมินด้านทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม จากการประเมินโดยการสังเกต และการพูดคุยในห้องเรียน สรุปได้ว่า ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรักสนใจและสนุกสนานไปกับการเรียน และเล่นกลองยาว และต้องการที่จะอนุรักษ์กลองยาวของอำเภอพุทธมณฑลไว้ ผู้เรียนหญิงมีทัศนคติที่ดีต่อกลองยาวมากกว่าผู้เรียนชาย ผู้เรียนชายบางคนเมื่อเริ่มเรียนเนื้อหาดังกล่าว ได้เสนอความคิดเห็นว่า อยากตีกลองชุดมากกว่า ไม่ชอบกลองยาว แต่เมื่อผ่านกิจกรรมในห้องเรียนผู้เรียนก็กล้าที่จะหยิบกลองยาวมาเล่นและรู้สึกสนุกสนานกับกลองยาว ผู้เรียนส่วนใหญ่ต้องการให้โรงเรียนจัดทำกิจกรรมวงกลองยาวประจำโรงเรียนต่อไป และนำไปใช้ในกิจกรรมของโรงเรียน เช่น แท้กีฬาสี่ แท้เทียน เป็นต้น ส่งผลต่อการรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมในชุมชน การเห็นคุณค่า การยอมรับวัฒนธรรมดนตรีกลองยาว และมีแนวโน้มที่ดีๆ เหล่านี้จะเป็นผู้ที่มีความสนใจในวัฒนธรรมของชุมชนต่อไป ในส่วนของกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบกลอง

โดยให้ผู้เรียนศึกษาว่ากลองในชุมชนของผู้เรียนมีรูปแบบใดบ้าง กิจกรรมดังกล่าวมีปัญหาในเรื่องตัวอย่างกลองของชุมชนมีรูปแบบไม่ครบตามที่เรียน พบกลองรูปทรงกระบอก รูปขอบรูปทรงถึงป่องกลาง ทำให้เด็กไม่มีตัวอย่างความหลากหลายทางวัฒนธรรมกลองเท่าที่ควร แต่เด็กๆ ก็ได้เห็นภาพตัวอย่างจากกิจกรรมการเรียนการสอน อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนทุกคนเข้าใจเรื่องรูปทรงของกลองและเห็นความแตกต่างของกลองแบบต่างๆ จากกิจกรรมการทำบอร์ดรูปทรงของกลอง ผู้เรียนทุกคนเข้าใจและสามารถนำเอาความรู้ที่ครูสอนไปใช้ในการตอบคำถามและทำแบบทดสอบได้

ทั้งนี้ จากผลการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำคะแนนมาสรุปและนำเสนอเป็นร้อยละ ทั้งในด้านภูมิการดนตรีและองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม/วัฒนธรรมดนตรี เพื่อไปใช้ในการตอบสมมุติฐานการวิจัย ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงคะแนนรวมของการทดลองใช้หน่วยการเรียนรู้ที่ 1-5 ในด้านภูมิการดนตรีและองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม/วัฒนธรรมดนตรี ของผู้เรียนทั้ง 2 โรงเรียน จำนวน 113 คน

หน่วยการเรียนรู้	ภูมิการดนตรี		องค์ความรู้ทางวัฒนธรรม/วัฒนธรรมดนตรี	
	คะแนนเฉลี่ยรวม 2 โรงเรียน	ร้อยละ	คะแนนเฉลี่ยรวม 2 โรงเรียน	ร้อยละ
พุทธมณฑลบ้านฉัน	ทักษะการฟังและรู้จักวัฒนธรรมดนตรีในชุมชน 4.30 (เต็ม 5)	86.00	7.20 (เต็ม 10)	72.03
บ้านเพื่อนของเรา	ทักษะการร้อง ทำท่าทางประกอบเพลง และองค์ประกอบทางดนตรี 16.71 (เต็ม 18)	92.83	8.81 (เต็ม 10)	88.10
เพลงวันเกิด	ทักษะการร้อง การเล่นเครื่องประกอบจังหวะ และองค์ประกอบทางดนตรี 15.50 (เต็ม 18)	86.11	7.29 (เต็ม 10)	72.92
เพลงเทศกาล	ทักษะการร้อง การฟัง ทำท่าทางประกอบเพลงและองค์ประกอบทางดนตรี 18.68 (เต็ม 25)	74.72	7.69 (เต็ม 10)	76.90
กลองยาว	การปฏิบัติกลองยาว 26.69 (เต็ม 30)	88.97	12.63 (เต็ม 15)	84.20
	องค์ประกอบทางดนตรี 9.92 (เต็ม 15)	66.13		
	ทักษะการฟัง การอ่านกระสวนจังหวะ	87.00		

หน่วยการเรียนรู้	ภูมิการดนตรี		องค์ความรู้ทางวัฒนธรรม/วัฒนธรรมดนตรี	
	คะแนนเฉลี่ยรวม 2 โรงเรียน	ร้อยละ	คะแนนเฉลี่ยรวม 2 โรงเรียน	ร้อยละ
	8.70 (เต็ม 10)			
รวม	คะแนนที่ได้ 100 (คะแนนเต็ม 121)	83.06	คะแนนที่ได้ 43.62 (คะแนนเต็ม 45)	79.31

จากตาราง สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้านภูมิการดนตรี ได้ค่าเฉลี่ยแต่ละหน่วยสูงกว่าสมมุติฐานที่ตั้งไว้ คือ ร้อยละ 83.06 มากกว่าสมมุติฐานที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 70 โดยหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เพื่อนบ้านของเรา ผู้เรียนทำคะแนนได้มากที่สุด คือ ร้อยละ 92.83 ในขณะที่หน่วยการเรียนรู้ที่ 5/2 กลองยาว เรื่ององค์ประกอบทางดนตรี ผู้เรียนทำคะแนนได้คะแนนต่ำกว่าสมมุติฐาน คือ ร้อยละ 66.13

ในด้านองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม/วัฒนธรรมดนตรี ได้ค่าเฉลี่ยรวมคิดเป็นร้อยละ 79.31 น้อยกว่าสมมุติฐานที่ตั้งไว้คือร้อยละ 80 โดยมีหน่วยการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้คะแนนแต่ละหน่วยต่ำกว่าสมมุติฐานได้แก่ หน่วยที่ 1 พุทธมณฑลบ้านฉัน ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 72.03 หน่วยที่ 3 เพลงวันเกิด ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 72.92 และหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เพลงเทศกาล ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 76.90 แต่มี 2 หน่วยการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถทำคะแนนได้สูงกว่าสมมุติฐาน ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 บ้านเพื่อนของเรา ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 88.10 และหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 84.20

ในด้านความเข้าใจความต่างทางวัฒนธรรม ตามกรอบแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบพหุวัฒนธรรม จากการพูดคุยในชั้นเรียน การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ จากสมุดงานของผู้เรียน และการสังเกตของครูผู้สอนและครูผู้ช่วยจากทำกิจกรรม สามารถสรุปผลได้ว่า

จากการที่ผู้เรียนเริ่มมีองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม ทำให้เริ่มพร้อมที่จะเรียนรู้และเปิดใจ เริ่มมีความรู้ในวัฒนธรรมดนตรีของตนเอง และขยายความรู้ในเรื่องดังกล่าวออกไปจากชุมชนของตนเอง อำเภอ จังหวัด ภูมิภาค และสู่วัฒนธรรมดนตรีโลกได้ ผู้เรียนเริ่มใช้การคิดวิเคราะห์ ศึกษาถึงความเหมือน ความคล้ายคลึง ความแตกต่างของวัฒนธรรมการดนตรี เช่น จากเพลงเทศกาล เพลงวันเกิด จากวงขบวนแห่ จากรูปทรงของกลองชนิดต่างๆ ส่งผลถึงระดับของความเข้าใจความต่างทางวัฒนธรรม ซึ่งจากการแบ่งออกเป็น 4 ระดับขั้นของเอ็ดเวิร์ดส์

(Edwards, 1994) คือ ขั้นรับรู้ ขั้นตระหนัก ขั้นความไวต่อวัฒนธรรม และขั้นการเห็นคุณค่าจากการที่ผู้เรียนมีองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม ที่เรียนผ่านกระบวนการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้ทางวัฒนธรรมในขั้นแรก ส่งผลให้ผู้เรียนส่วนใหญ่เกิดความตระหนัก และผู้เรียนบางคนได้ก้าวจากขั้นความตระหนักไปสู่ขั้นความไวต่อวัฒนธรรม และขั้นการเห็นคุณค่า ดังที่ผู้เรียนแสดงออกในกิจกรรมกลองยาว แต่ยังเป็นการเห็นคุณค่าภายในขอบเขตของวัฒนธรรมที่ได้มีโอกาสเรียนรู้เท่านั้น อย่างเช่น กลองยาว ซึ่งเป็นวัฒนธรรมในชุมชน แต่ยังไม่ถึงการขั้นความไวต่อวัฒนธรรมและการเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมอื่นๆ เนื่องจากข้อจำกัดในด้านเนื้อหาสาระและช่วงเวลาในการเรียนรู้ ซึ่งหากมีการเปิดโลกทัศน์และข้อมูลด้านวัฒนธรรมที่หลากหลายมากขึ้นจะสร้างโอกาสในการเปิดกว้างสู่ระดับขั้นของการเข้าใจความต่างทางวัฒนธรรมมากขึ้นเช่นกัน

9. การอภิปรายผล

9.1 การอภิปรายผลด้านภูมิการดนตรี แบ่งออกเป็นทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรี การเล่นร้อง ฟัง ความรู้องค์ประกอบทางดนตรี รวมไปถึงความเข้าใจในเรื่องประวัติและประเภทของเครื่องดนตรี

ผู้เรียนทำคะแนนได้มากกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้คือ 83.05/70 เนื่องจากในการออกแบบเนื้อหาและบทเพลงที่นำมาใช้นั้น ผู้วิจัยได้คำนึงถึงหลักจิตวิทยาทางด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ คำนึงถึงความรู้เดิม ความรู้ใหม่ ตามจิตวิทยาของกลุ่มการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (constructivism) ตามทฤษฎีของเพียเจตและไวโกตสกี (Piaget & Vygotsky) (Woolfolk, 2007) โดยเลือกบทเพลงให้เหมาะสมกับระดับอายุของผู้เรียน ความรู้เดิมของผู้เรียน เน้นการให้ประสบการณ์ที่ผู้เรียนนำเอาความรู้เดิมไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง เช่น การเลือกใช้วัฒนธรรมดนตรีให้เหมาะสมกับกาลเทศะและกลุ่มวัฒนธรรม นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้นำเอาหลักการการเรียนรู้ดนตรีของกอร์ดอน (Gordon, 2007) และการออกแบบกระบวนจังหวะตามแนวคิดของฟรอสเซธ (Froseth, 2005) ที่ออกแบบให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเฉพาะหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องบ้านเพื่อนของเราที่เน้นกิจกรรมการร้องเล่นและทำท่าทางประกอบจังหวะ ส่งผลให้ผู้เรียนทำคะแนนได้มากที่สุดคือร้อยละ 92.82 ถึงแม้ว่าผู้เรียนจะไม่มีทักษะการปฏิบัติทางดนตรีมาก่อนเลยก็ตาม

ไม่เพียงเท่านั้น เนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ทั้งหมดอยู่ในบริบททางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ และสอดคล้องกับหลักการกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้หัตถวัฒนธรรมดนตรีศึกษาที่ว่า สิ่ง que ผู้เรียนเรียนรู้นั้นควรเป็นสิ่งที่ใกล้ตัว อยู่ในวิถีชีวิตจริงของผู้เรียน จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้จริงและรวดเร็ว นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อวิทัศน์ ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจได้มากกว่าการให้ครูอธิบายหรือบรรยาย สอดคล้องกับแนวคิดการใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาแบบสื่อประสมที่ช่วยให้ผู้เรียน

เกิดความสนใจ เรียนรู้ และจดจำได้ดี ประกอบกับแนวคิดที่นำมาใช้ในการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (assessment for learning) ได้ใช้เกณฑ์การให้คะแนนด้วยรูบริก (rubric) ทำให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้ว่าคุณสมบัติของตนเองจะต้องเตรียมตัวและปฏิบัติอย่างไรจึงจะนำไปสู่ผลคะแนนที่ดี อย่างไรก็ตาม ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 5/2 เรื่องกลองยาว (องค์ประกอบทางดนตรี) ผู้เรียนทำคะแนนได้ต่ำกว่า สมมุติฐานที่ตั้งไว้ คือร้อยละ 66.13 พบว่า เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้มีการเสริมทักษะการฟัง และร้องเพลงไทยเพิ่มขึ้นมาในหน่วยการเรียนรู้นี้ ด้วยระยะเวลาจำกัดในการเรียนเพียง 1 คาบ (50 นาที) ทำให้ผู้เรียนยังไม่สามารถขับร้องเพลงได้ดีเท่าที่ควร เมื่อมีการวัดผล นักเรียนจึงทำคะแนนได้ไม่ดีเท่าที่ควร

9.2 การอภิปรายผลด้านองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม/วัฒนธรรมดนตรี

ผู้เรียนทำคะแนนเฉลี่ยรวมทุกหน่วยการเรียนรู้ได้น้อยกว่าสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ไม่ถึงว่ามีนัยทางการวิจัยเท่าใดนัก (79.31/80) แต่เมื่อดูในรายละเอียดย่อยของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ พบว่า มี 3 หน่วยการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีคะแนนต่ำกว่าสมมุติฐาน ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องพุทธมณฑลบ้านฉัน ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 72.03 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องเพลงวันเกิด ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 72.92 และหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องเพลงเทศกาล ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 76.90 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักเรียนสามารถอธิบายความรู้ทางวัฒนธรรมได้ แต่เมื่อทำการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการเขียนในสมุดบันทึก ผู้เรียนไม่สามารถเขียนพรรณนาได้ดีเท่าที่ควร เนื่องจากผู้เรียนไม่คุ้นเคยกับการเขียนบันทึกและอาจมีข้อจำกัดด้านทักษะการเขียนตอบและการใช้ภาษาของผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทำให้การเขียนบันทึกและการตอบคำถามแบบปลายเปิดจากแบบประเมินไม่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจในหน่วยการเรียนรู้ได้ อีกทั้งผู้เรียนยังขาดความเป็นตัวของตัวเองในการแสดงความคิดเห็น และพบว่ามีกรลอกความคิดและเขียนตามเพื่อนในสมุดงานที่ใช้บันทึกของผู้เรียนจึงทำคะแนนได้ไม่ดีเท่าที่ควร แต่อย่างไรก็ตาม จากการประเมินผลการเรียนรู้ทำให้ทราบว่า ผู้เรียนมีข้อมูลความรู้และความเข้าใจว่าดนตรีมีความหลากหลาย ทั้งชนิดของเครื่องดนตรี รูปแบบของเพลง มากกว่าที่ตนรู้จักในชีวิตประจำวัน และนักเรียนมีคะแนนผลการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องกลองยาว ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 84.20 และหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 บ้านเพื่อนของเรา ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 88.10 ซึ่งถือว่าผู้เรียนมีความเข้าใจด้านองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม/วัฒนธรรมดนตรี จากกิจกรรมการเรียนรู้

9.3 การอภิปรายผลด้านทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม

จากการสังเกต พูดคุย และสัมภาษณ์ผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ในเรื่องพื้นฐานองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม พบว่า ผู้เรียนทั้งสองโรงเรียนมีความรู้และทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรมดีขึ้นกว่าก่อนเรียน จากการได้รับข้อมูลความรู้ที่เปิดกว้างมากขึ้นในเรื่องของวัฒนธรรมดนตรีที่หลากหลาย ตามแนวทางการออกแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมดนตรีศึกษาตามแนวคิดของคัชเนอร์, แมคเคลแลนด์ และแชฟฟอร์ด (Cushner, McClelland & Safford, 2015) มิลเลอร์และชาห์ริารี (Miller & Shahriari,

2012) เบคัน (Bakan, 2011) แอนเดอร์สันและแคมป์เบล (Anderson & Campbell, 2011) เอลเลียท (Elliot, 1996) และฟาวเลอร์ (Fowler, 1994) ที่มีเป้าหมายเดียวกันคือ การจัดกิจกรรมให้เกิดการเปิดกว้างเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรีที่หลากหลาย ดังนั้นจากการประเมินผลการเรียนรู้จึงพบว่า ผู้เรียนเกิดทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ในขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้ ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมต่างๆ จากการเกิดองค์ความรู้ที่หลากหลาย และผู้เรียนส่วนใหญ่พัฒนาไปสู่ขั้นที่ 2 ได้ คือ ขั้นตระหนักในวัฒนธรรม ได้แก่ ผู้เรียนมีความเข้าใจความเหมือนความแตกต่าง ความหลากหลาย และค่อยๆ ลดอคติทางวัฒนธรรม ที่สังเกตได้จากการทำกิจกรรมในชั้นเรียน และการสัมภาษณ์ แต่ยังไม่สามารถพัฒนาไปจนถึงขั้นที่ 3 และ 4 ได้ อันเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีเวลาเรียนเพียง 10 คาบ คาบละ 50 นาที และการปรับเปลี่ยนทัศนคติ และสร้างความเข้าใจเป็นเรื่องที่จะต้องใช้เวลา

ผลทางอ้อมจากการจัดกิจกรรมดนตรีและความสนุกสนานในชั้นเรียนนอกจากผู้เรียนเกิดใจยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมแล้ว ยังสามารถลดช่องว่างความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนส่งผลต่อการยอมรับการอยู่ร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียนได้มากขึ้น ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลายและคลี่คลายความรู้สึกแตกต่างได้จากการร่วมกิจกรรมทางดนตรีในชั้นเรียน และรู้สึกว่าคุณคนเป็นเพื่อนกันได้

อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในระดับดังกล่าว ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบหมุนวนซ้ำ (spiral curriculum) และเป็นการเรียนแบบเรียนซ้ำแบบขยายฐานความรู้ต่อยอด (building block) ซึ่งต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ซ้ำๆ ในทุกระดับชั้น การทำซ้ำๆ จึงจะสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะในขั้นที่ 3 ขั้นความไวต่อวัฒนธรรม โดยแสดงออกถึงความสนใจในวัฒนธรรมอื่นๆ และขั้นที่ 4 ขั้นการให้คุณค่า (cultural valuing) โดยไม่ลำเอียงหรืออคติต่อการให้คุณค่ากับวัฒนธรรมอื่นได้ในที่สุด

10. ข้อเสนอแนะต่อการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมดนตรีศึกษา

10.1 ข้อเสนอแนะการนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมดนตรีศึกษาไปบูรณาการกับการสอนดนตรีในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระดนตรีที่ได้จากโครงการวิจัย

10.1.1 การจัดการเรียนรู้ควรวางพื้นฐานให้ผู้เรียนรู้จักรากเหง้าวัฒนธรรมทางดนตรีในท้องถิ่นหรือชุมชนที่ผู้เรียนอาศัยอยู่หรือวัฒนธรรมดนตรีใกล้โรงเรียนเป็นอันดับแรก เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมของตนเองก่อนที่จะไปรู้จักวัฒนธรรมของคนอื่น ซึ่งสามารถนำข้อมูลความรู้วัฒนธรรมดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่มีอยู่ในประเทศไทยมาประยุกต์หรือบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนได้ และเชื่อมโยงไปจนถึงดนตรีอื่นๆ ของโลก

10.1.2 การจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ได้แก่ การเรียนรู้อดีต ปัจจุบัน ของวัฒนธรรมดนตรีในกลุ่มวัฒนธรรมต่างๆ

10.1.3 การจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญในเรื่องบทบาทหน้าที่ของดนตรีในแต่ละวัฒนธรรม โดยสร้างการรับรู้ทางวัฒนธรรมดนตรีและวัฒนธรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เข้าใจความเหมือน

ความแตกต่าง ความหลากหลาย ของบทบาทหน้าที่ของดนตรี และการเลือกใช้วัฒนธรรมอย่างเหมาะสม

10.1.4 การจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างทัศนคติให้เกิดความเข้าใจ ยอมรับ มีความไวต่อวัฒนธรรมและเห็นคุณค่าความเหมือน ความแตกต่างหลากหลาย ไม่ยึดติดกับกรอบแนวคิดใดแนวคิดหนึ่ง

10.1.5 การจัดการเรียนรู้ต้องสามารถช่วยให้เกิดการลอคติทางเขตชาติพันธุ์ทางวัฒนธรรม (รู้เขา รู้เรา เท่าเทียม)

10.1.6 ในขณะเดียวกัน เมื่อผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ยอมรับ มีความไวต่อวัฒนธรรมและเห็นคุณค่าความแตกต่างหลากหลายแล้ว การจัดการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงการสร้างให้ผู้เรียนเกิดความรัก เห็นคุณค่าในวัฒนธรรมดนตรี เกิดการอนุรักษ์ สืบทอดวัฒนธรรมดนตรีของตนเองด้วย และไม่มีอคติต่อดนตรีนอกวัฒนธรรมของตนเอง

10.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และแนวทางการจัดการเรียนรู้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมหรือพหุวัฒนธรรมดนตรีศึกษา

10.2.1 การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในวิชาดนตรี ตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานถึงระดับอุดมศึกษาที่รับผิดชอบการผลิตครูดนตรี เพื่อให้ทันต่อการปฏิรูปการศึกษาในหลายๆ ประเทศทั่วโลก ที่ปรับเปลี่ยนปรัชญาการจัดการศึกษาดนตรีที่เน้นประโยชน์และคุณค่าของดนตรีต่อการพัฒนาทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม และเน้นการสอนดนตรีเพื่อประสบการณ์สุนทรีย์ (aesthetic) มาเป็นการสอนดนตรีที่เชื่อมโยงกับสังคมและวัฒนธรรม และนำไปสู่การสอนดนตรีโลก (world music) มากขึ้น โดยเฉพาะการจัดการศึกษาดนตรีในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เด็กทุกคนจะต้องเรียนดนตรี

10.2.2 การพัฒนาหลักสูตรพหุวัฒนธรรมดนตรีศึกษาและครูดนตรีพหุวัฒนธรรม โดยเน้นการจัดการเรียนรู้ด้านพหุวัฒนธรรมที่คำนึงถึงความเข้าใจในเรื่องพหุวัฒนธรรม และทักษะความสามารถในการใช้ชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม การจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างแรงบันดาลใจการเป็นพลเมืองที่ใจกว้าง การเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีการดูแลใส่ใจผู้อื่น มีความเป็นธรรม และความเห็นอกเห็นใจ ยอมรับความแตกต่างหลากหลาย เป็นพลเมืองทางวัฒนธรรม (cultural citizenship) และเป็นพลเมืองที่ดีมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเป็นประชาธิปไตยที่ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกันโดยใช้ดนตรีเป็นสื่อกลาง โดยสถาบันอุดมศึกษาทำงานร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

เชิงอรรถ

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเพื่อพัฒนาต้นแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระดนตรีสำหรับชั้นประถมศึกษาของประเทศไทย โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์ เป็นหัวหน้าโครงการ มีผู้เขียนเป็นนักวิจัยหลักของโครงการ ในแผนงานวิจัยการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชนบนฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยมีผู้เขียนเป็นหัวหน้าแผนงานวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2557). *เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการกำกับทิศทางเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การทำงานด้านวิชาการของแผนสุขภาพะเด็กเยาวชน และครอบครัว ครั้งที่ 2/2557*.
- Anderson, W. M. & Campbell, P. S. (2011). *Teaching music from a multicultural perspective*. (3rd ed.). New York: R & L Education.
- Appadurai, A. (1993). *Modernity at large: Cultural dimensions of globalization*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Bakan, M. B. (2011). *World music: Traditions and transformations* (2th ed.). New York: McGraw-Hill Companies.
- Banks, J. A. (2008). *An Introduction to multicultural education* (4th ed.). Boston, MS: Pearson/Allyn and Bacon.
- Campbell, P. S. (2004). *Teaching music globally*. New York: Oxford University Press.
- Campinha-Bacote, J. (2002). The process of cultural competence in the delivery of healthcare services: A model of care. *Journal of Transcultural Nursing*, 13(3), 181-184.
- Cushner, K.; McClelland, A., & Safford, P. (2015). *Human diversity in education: An intercultural approach* (8th ed.). New York: McGraw-Hill Education.
- Edwards, K. L. (1994). North American Indian music instruction: Influences upon attitudes, cultural perceptions, and achievement. *Dissertation Abstracts International*, 56, 130.
- Elliot, D. (1996). *Music matters: A new philosophy of music education*. New York: Oxford University Press.
- Fowler, C. (1994). *In winds of change: A colloquium in music education with Charles Fowler and David J. Elliott*. New York: ACA Books in cooperation with University of Maryland at College Park.

- Froseth, J. O. (2005). *Rhythm flashcard*. Illinois: GIA Publications, Inc.
- Gibson, M. (1976). Approaches to multicultural education in the United States: Some concepts and assumptions. *Anthropology & Education Quarterly*, 7(4), 7-18.
- Gordon, E. (2007). *Learning sequences in music: A contemporary learning theory*. IL: GIA Publications, Inc.
- Grant, C. A., & Sleeter, C. (2007). *Turning on learning: Five approaches for multicultural teaching plans for race, class, gender, and disability* (4th ed.). Hoboken, NJ: J. Wiley & Sons.
- Ilari, B.; Chen-Hafteck, L., & Crawford, L. (2013). Singing and cultural understanding: A music education perspective. *International Journal of Music Education*, 31(2), 202. doi:10.1177/0255761413487281
- Kang, S. (2014). The history of multicultural music education and its prospects: The controversy of music universalism and its application. *International Journal of Music Education*, 34(2), 21-28. doi:10.1177/8755123314548044
- Miller, T. E., & Shahriari, A. (2012). *World music: A global journey* (3rd ed.). New York: Routledge.
- Regelski, T. (2004). *Teaching general music in grade 4-8: A musicianship approach*. New York: Oxford University Press.
- Reimer, B. (2003). *A philosophy of music education: Advancing the vision*. Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall.
- Volk T. M. (1994). Folk musics and increasing diversity in American music education: 1900-1916. *Journal of Research in Music Education*, (42)4, 285-305. doi:10.2307/3345404
- Watson, S. (2005). *Technology guide for music educators*. Boston: Artist Pro Publishing.
- Woolfolk, A. (2007). *Educational psychology*. New York: Allyn & Bacon.

การจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาวัฒนธรรม
การทำงานของแรงงานพม่าในบริษัทไทยในประเทศไทย
Managing cultural diversity in the multinational corporation:
Case studies of Burmese labours' working culture in the Thai
companies in Thailand

เรณู เหมือนจันทร์ชัย*
renuor2517@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอผลการนำแนวคิด “การแตกหัก ขาดตอน” ระหว่างเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมืองของอรุณ อัมปาโดโร และแนวคิด “กระบวนการเรียนรู้” และ “กระบวนการผลิต” มาศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ พบว่า ลักษณะการจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมการทำงานของแรงงานพม่าในบริษัทไทยที่เกิดขึ้น เป็นอยู่ในพื้นที่ศึกษา เงื่อนไข และเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่เกิดขึ้นเป็นไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ที่เคลื่อนผ่านสังคมพม่าและสังคมไทย ทำให้เกิดการแตกหัก ขาดตอนทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมขึ้น ชาวพม่าส่วนหนึ่งอพยพสู่ประเทศไทยเพื่อแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า ส่วนคนไทย กระแสโลกาภิวัตน์ได้กระตุ้นให้ต้นรถ ขนขวย เพื่อเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจ จึงดึงดูดแรงงานข้ามชาติชาวพม่าเข้ามา นำไปสู่ปัญหาการจัดการวัฒนธรรมการทำงานของแรงงานพม่าที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษา ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า ลักษณะการจัดการแรงงานเกิดขึ้นปราศจากการเรียนรู้เพื่อการรู้เขา - รู้เราที่นำไปสู่การอยู่ร่วมกัน มีแต่การจัดการเรียนรู้เพื่อเข้าถึงประโยชน์ของตน ลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นเป็นอยู่ทุกขั้นตอนในการจัดการวัฒนธรรมการทำงานของแรงงานข้ามชาติชาวพม่า ทั้งฝ่ายนายจ้างและฝ่ายแรงงานข้ามชาติ เริ่มตั้งแต่เมื่อแรงงานเข้าเมืองมาจะต้องจ่ายค่าผ่านทางอย่างซ้ำซ้อน ไปจนกระทั่งทำงานกับนายจ้างที่จ่ายค่าจ้างถูก แต่ต้องการผลงานมาก ไม่มีสวัสดิการ เป็นต้น นอกจากนี้ กระบวนการศึกษาภาคสนามตามแนวคิดดังกล่าว เปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายใช้กระบวนการเรียนรู้รูปแบบที่เหมาะสม ร่วมสร้างสรรค์ความรู้ที่นำไปสู่การรู้เขา - รู้เราได้มากขึ้น

คำสำคัญ: การจัดการ, ความหลากหลาย, วัฒนธรรม, แรงงานพม่า, บริษัทไทย

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

Abstract

This paper is the result of a qualitative research study. It highlights the relationships between the concept of fundamental disjunction between community economy and politics according to Arjun Appadurai's concept of learning process and sense process in order to study, analyze and synthesize aspects of management of cultural diversity in the multinational corporation, and presents a case study on the working culture of Burmese labourers in the Thai companies in Thailand. The result shows that the management characteristics of Burmese working culture are in accordance with globalization in that it mobilizes through Thai and Burmese society. This causes disjunction amongst economy, society and culture. Burmese migrants to Thailand seek better opportunities whereas Thais also seek better economic and business opportunities as well. This attracts Burmese laborers to work here. Hence, it raises to the problem of Burmese working culture in the study areas. From the analysis, the management characteristics demonstrate a lack of awareness of each other's process; the learning process is turned to one's own interests only. These characteristics can be seen at all steps of working culture management, from the Burmese labours themselves to the employers. From the beginning of the process, labours need to pay a levy which is multiplied many times and employers need high productivity but want to pay lower wages with no provision for welfare. The process of field study according to what was mentioned earlier, has widened opportunities for the target group to select an appropriate learning process. The selected method by the target group will lead to each getting to know the other better. They can join in activities such as focus group between employers and employees to find solutions to working culture problems and become friends who can live together in peace.

Keywords: Managing, Diversity, Cultural, Burmese Labours' Working, Thai companies

1. บทนำ

เมื่อพิจารณาปรากฏการณ์การเคลื่อนย้ายผู้คนจากประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศไทย เข้าสู่ประเทศไทยในนาม “แรงงานข้ามชาติ” ตามแนวคิด “การแตกหัก ขาดตอน” (fundamental disjunctures) ระหว่างเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมืองในกระแสโลกาภิวัตน์ที่ไหลผ่านกระแสนุสัยของอรชุน อับปาตุไร (1990, อ้างใน รัฐวุฒิ เสนาคำ, 2547) กล่าวได้ว่าปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น นอกจากมีผลสำคัญต่อพัฒนาการทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง การปกครอง สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทยแล้ว ประเทศไทยยังสามารถตอบสนองความจำเป็นและความต้องการของแรงงานส่วนใหญ่ได้อย่างชัดเจนด้วย รวมทั้งยังสามารถจัดสวัสดิการให้การดูแลคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้เป็นไปตามกฎหมายแรงงานข้ามชาติและกฎบัตรสากลต่างๆ ที่ประเทศไทยมีพันธะสัญญาได้อย่างเต็มที่

ผลดังกล่าวข้างต้นยังเกิดการแตกหัก ขาดตอนต่อเนื่องในลักษณะการเป็นข้อมูลที่เป็นปัจจัยเงื่อนไขจิตใจให้คนที่อยู่ในวัยแรงงานในประเทศเพื่อนบ้านได้แสวงหาโอกาสอพยพเข้าสู่ประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวพม่าที่กลายมาเป็น “แรงงานข้ามชาติ” กรณีศึกษาครั้งนี้ ได้พยายามเดินทางเข้าสู่ประเทศไทยอย่างต่อเนื่องและสลับซับซ้อนมากขึ้น จนทางราชการไทยต้องขึ้นทะเบียนแรงงานข้ามชาติและจำแนกออกเป็น 2 ประเภท เพื่อการจัดการช่วยเหลือดูแลให้ถูกต้อง คือ แรงงานข้ามชาติที่เข้าเมืองถูกกฎหมาย กลุ่มนี้เป็นแรงงานที่ได้รับใบอนุญาตทำงานในประเทศไทยถูกต้องตามกฎหมาย และแรงงานข้ามชาติที่เข้าเมืองผิดกฎหมาย กลุ่มนี้มักเป็นผู้ที่ไม่มีทักษะฝีมือทำงาน ส่วนใหญ่ทำงานในตลาดแรงงานระดับล่าง โดยผลจากการสำรวจข้อมูลแรงงานของสำนักบริหารแรงงานต่างด้าวได้รายงานไว้ในปี พ.ศ.2555 มีแรงงานข้ามชาติรวมจำนวน 1,972,504 คน แบ่งประเภทเป็นกลุ่มที่เข้าเมืองถูกกฎหมาย 698,777 คน กลุ่มผิดกฎหมาย 1,273,727 คน แบ่งเป็นแรงงานชาวพม่า 1,333,227 คน โดยแรงงานพม่าดังกล่าวนี้แบ่งเป็นกลุ่มที่เข้าเมืองถูกกฎหมาย 425,191 คน ผิดกฎหมาย 908,036 คน และส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม การค้าขาย การประมง รวมทั้งภาคบริการในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ มีมากที่สุดในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครและพื้นที่ใกล้เคียง และแม้ว่าประเทศพม่าจะเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย มีการเลือกตั้งผ่านไปแล้ว ก็ยังได้รับการยืนยันจากปากคำแรงงานส่วนหนึ่งว่าจะยังไม่กลับประเทศ

ขณะเดียวกัน สถานการณ์สังคมไทยที่ต้องอยู่ร่วมกับแรงงานข้ามชาติชาวพม่าในพื้นที่ต่างๆ กลับขาดความรู้ความเข้าใจในสังคมและวัฒนธรรมของแรงงานชาวพม่าอย่างชัดเจน แม้คนไทยบางกลุ่มทำงานร่วมกับแรงงานพม่ามาเป็นเวลานาน เช่น เป็นนายจ้าง เป็นเจ้าของที่พัก เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นพ่อค้าแม่ค้า เป็นครูสอนเด็กพม่า เป็นคนขับรถบริการ เป็นภิกษุ ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้เรื่องวัฒนธรรมการทำงานของแรงงานพม่า ทั้งภาครัฐและเอกชนไทยที่จ้างงานหรือมีส่วนเกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ยังมีความรู้ไม่เพียงพอ เช่น คนไทยส่วนใหญ่ไม่สามารถสื่อสารภาษาพม่าได้ ไม่ชอบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และคบหาสมาคมกับชาวพม่า ฯลฯ จึงไม่สามารถเรียนรู้และเข้าใจภูมิปัญญาการทำงาน เช่น ความคิด ความรู้

ความเชื่อ ค่านิยม ความเห็น ความสามารถ และความฉลาดไหวพริบในการทำงานของชาวพม่าได้ นายจ้างส่วนใหญ่มักคิดและสรุปด้วยตนเองว่า แรงงานชาวพม่าเป็นอย่ำนั้นเป็นอย่ำนี แต่ไม่เคยได้ถามเรียนรู้ ทำให้ไม่สามารถบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมการทำงาน ของแรงงานพม่าให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นไปตามหลักกฎหมายต่างๆ ได้ถูกต้องตามการเปลี่ยนแปลงที่มากับกระแสโลกาภิวัตน์อย่างมีคุณภาพ ตามแนวคิดดังกล่าวข้างต้นได้ จึงทำให้เกิดกรณีที่เป็นปัญหา เช่น นักสิทธิมนุษยชนมักสงสัยและสันนิษฐานว่า ประเทศไทยมีการใช้แรงงานเด็กในสถานประกอบการหรือโรงงานอุตสาหกรรม มีการล่วงละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของแรงงาน มีการทำร้ายแรงงาน เป็นต้น ส่งผลให้ต่างชาติไม่ยอมรับผลผลิตที่ส่งออกไปจากประเทศไทย รัฐบาลต้องนำหลักฐานไปชี้แจงและนำผู้สงสัยมาตรวจสอบในสถานที่จริง เป็นต้น

สถานการณ์ดังกล่าวนี้จึงทำให้มีการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาวัฒนธรรมการทำงานของแรงงานพม่าในบริษัทไทยในประเทศไทย” ขึ้นในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครและพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อศึกษาลักษณะวัฒนธรรมการทำงาน ของแรงงานพม่า เจาะลึกปัจจัยและปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวข้อง และแนวทางการแก้ปัญหาและการจัดกระบวนการเรียนรู้วัฒนธรรมการทำงานของแรงงานพม่าในบริษัทไทยในพื้นที่ประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวคิดการแตกหัก ขาดตอน กระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการผลิตสั เป็นเครื่องมือศึกษา ผลการศึกษาที่ได้แบ่งออกเป็น “ผลเชิงกระบวนการ” เช่น กระบวนการเก็บข้อมูลจากเอกสาร การสนทนากลุ่ม การสังเกต การประสานงาน ฯลฯ และ “ผลเชิงวัตถุประสงค์” เป็นความรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาเผยแพร่สู่สังคมไทยและที่เกี่ยวข้องโดยตรง ดังจะได้นำบางประเด็นมาเสนอไว้ในบทความนี้

2. แนวคิดในการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้นำแนวคิด “การแตกหัก ขาดตอน” (fundamental disjunctures) ระหว่างเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมืองที่เป็นกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งไหลผ่านมาในประเทศต่างๆ ในประชาคมอาเซียนมาวิเคราะห์ปรากฏการณ์ เหตุการณ์ และสถานการณ์ ที่เกิดขึ้นเป็นอยู่ในพื้นที่ศึกษา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในความเป็นมาของการแตกหัก ขาดตอนของแรงงานข้ามชาติในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครและพื้นที่ใกล้เคียง ร่วมกับแนวคิด “กระบวนการเรียนรู้” ที่เนาวรัตน์ พลายน้อย และสมศรี ศิริขวัญ (2553) ได้ประมวลไว้ในหนังสือ “ปรามปรำว่าด้วยการศึกษาไทย : รวมบทความว่าด้วยการศึกษาไทย” ที่ว่า “องค์กร ชุมชน และสังคมจะดำเนินการกิจต่างๆ ลุล่วงไปตามเป้าประสงค์ได้ ต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทต่างๆ ตามกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ที่หมายถึง “การรับรู้สาระหรือข้อมูลความรู้ ทั้งส่วนของตัวเราและส่วนของคนอื่นหรือสิ่งอื่นที่เกี่ยวข้องในรูปแบบที่เหมาะสมตาม “วิธีการเรียนรู้” (Phii) ที่จะเข้าถึงผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ซึ่งมีอยู่ 4 รูปแบบ คือ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Learning Participation = P) การเรียนรู้ในแนวนอน (Learning Horizontal = H) การเรียนรู้แบบเชื่อมโยงหลายสาขาวิชา (Learning Integrated=I) การเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์

ข้ามกลุ่ม (Learning Interaction = I) ร่วมกับหลักการสร้างความรู้ในพุทธศาสนาที่เรียกว่า “กระบวนการผัสสะ” คือ ความรู้จะเกิดขึ้นเมื่อตาเห็นรูป หูฟังเสียง จมูกดมกลิ่น ลิ้นลิ้มรส กายสัมผัสกับสิ่งที่มากระทบ และใจกระทบกับอารมณ์ แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หรือปรุงแต่ง ด้วยความรู้พื้นฐานที่เป็นภูมิปัญญาที่คนนั้นๆ ได้สั่งสมไว้ในตัวตน (ขันธห้า) ตั้งแต่เกิด สุดท้ายจะได้ข้อมูลความรู้ที่ต้องการอย่างถูกต้อง โดยแต่ละหลักการหรือแนวคิดที่นำมาใช้ สามารถประมวลข้อมูลเพื่อสร้างความรู้ในลักษณะต่างๆ ได้อย่างสอดคล้องและเกื้อกูลต่อกัน ดังนี้

ประการแรก แนวคิด “การแตกหัก ขาดตอน” (fundamental disjunctures) ระหว่างเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมืองที่เป็นกระแสโลกาภิวัตน์ซึ่งไหลผ่านมาในประเทศต่างๆ ในประชาคมอาเซียน สามารถวิเคราะห์สังเคราะห์ปรากฏการณ์ เหตุการณ์ และสถานการณ์ ที่เกิดขึ้นเป็นอยู่ในพื้นที่ศึกษาได้ชัดเจน จนประมวลข้อมูลความรู้และสร้างความเข้าใจในความเป็นมาของการแตกหัก ขาดตอนของแรงงานข้ามชาติพม่าในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครและพื้นที่ใกล้เคียงได้อย่างรอบคอบ ครอบคลุมทุกประเด็นศึกษาที่น่าสนใจ เช่น เป็นต้นว่า ข้อมูลลักษณะการอพยพเคลื่อนย้าย การเข้าเมือง การอยู่อาศัย การทำงาน การรวมกลุ่ม วิถีชีวิตประจำวัน ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี ฯลฯ ของแรงงานข้ามชาติชาวพม่า ได้ครบถ้วน ทำให้เห็นเหตุปัจจัยทั้งในและนอกประเทศไทยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเห็นเหตุปัจจัยให้เกิดลักษณะและปัญหาอย่างนั้นๆ ขึ้น ที่เชื่อมโยงอยู่กับข้อมูลความรู้ทางวัฒนธรรมการทำงานของบริษัทหรือโรงงานหรือสถานประกอบการที่แรงงานข้ามชาติทำงานอยู่ จนสามารถนำไปวิเคราะห์หาแนวทางการแก้ปัญหาและการจัดการวัฒนธรรมการทำงานที่นำไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ตามแนวคิดกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวได้

ประการที่สอง แนวคิด “กระบวนการเรียนรู้” สามารถวิเคราะห์หาแนวทางการแก้ปัญหาและแนวทางการพัฒนาลักษณะการทำงานและเงื่อนไขปัจจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งนำเสนอรูปแบบและวิธีการเรียนรู้ได้ชัดเจนเพียงพอที่จะทำให้ทุกฝ่ายบรรลุผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ร่วมกันได้ เป็นต้นว่า ข้อเสนอให้ทุกฝ่ายให้ความสำคัญกับการนำกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมและนำมาใช้ในการดำเนินงานในองค์กรหรือกลุ่มหรือบริษัทนั้นๆ เพื่อส่งเสริมแรงงานข้ามชาติชาวพม่า เจ้าของกิจการหรือผู้ประกอบการ คนในชุมชน/สังคม ให้มีโอกาสได้เรียนรู้เพื่อรู้เขา - รู้เรา ทั้งด้านวัฒนธรรมการทำงาน วิถีชีวิต วัฒนธรรมองค์กร ภูมิปัญญา ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี ของกันและกันอย่างถ่องแท้ ที่เป็นพื้นฐานให้เกิดความเข้าใจและนำไปสู่ความเคารพ รัก สามัคคี มีวินัย รับผิดชอบ เห็นอกเห็นใจ ที่เป็นผลลัพธ์อันพึงประสงค์ของทุกฝ่ายร่วมกันได้

ประการสุดท้าย “กระบวนการผัสสะ” ทำให้นักวิจัย กลุ่มเป้าหมาย และผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ในการประมวลข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นธรรมชาติ ลดข้อจำกัดด้านภาษาและสามารถสร้างบทสนทนาหรือตั้งคำถามเพื่อการสนทนาสืบค้นข้อมูลได้อย่างสอดคล้องกับบริบทที่เกิดขึ้นเป็นอยู่จริง เกิดบรรยายภาคความเป็นเพื่อนระหว่างผู้ศึกษากับกลุ่มเป้าหมาย ที่นำไปสู่การสืบค้นข้อมูลความรู้และวิเคราะห์สังเคราะห์เพื่อสร้างความรู้ได้อย่างลึกซึ้งครอบคลุมตามความเป็นจริง

แนวคิดทั้งสามประการที่นำมาใช้ศึกษาจึงเป็นเครื่องมือหลักที่ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจลักษณะปรากฏการณ์ เหตุการณ์ สถานการณ์ และเงื่อนไขปัจจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแนวทางการแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมการทำงานของแรงงานพม่า ที่จะทำให้ทุกฝ่ายบรรลุผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไว้ในลำดับต่อไป

3. ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้ “ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ” (Qualitative Research) ตามแนวการวิจัยทางมานุษยวิทยาวัฒนธรรม (Cultural Anthropology) เป็นหลักกำหนดกระบวนการวิธีการและขั้นตอนการประมวล เรียบเรียง และวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล ตามแนวคิด “การแตกหัก ขาดตอน” (fundamental disjunctures) “กระบวนการเรียนรู้” และ “กระบวนการผัสสะ” ที่นำมาใช้สร้างความรู้ทั้งเชิงกระบวนการและวัตถุประสงค์ โดยประมวลข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ตำรา ฯลฯ จากหน่วยงาน กลุ่ม องค์กรที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลภาคสนาม จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายรายบุคคลและรายกลุ่มและองค์กรที่เป็นเจ้าของบริษัทห้างร้าน สถานประกอบการ หน่วยงานราชการ องค์กรพัฒนา องค์กรเอกชน โรงเรียน วัด ฯลฯ ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสอบถามและแนวคำถามและการสนทนากลุ่มกับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ศึกษา โดยกำหนดศึกษาบริษัทขนาดใหญ่ของไทยในประเทศไทยที่ลงทุนมาแล้วไม่น้อยกว่า 20 ปี จำนวน 1 บริษัท และลงทุนมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 1 บริษัท นอกนั้นเป็นบริษัท สถานประกอบการ และองค์กรที่เกี่ยวข้องทั่วไป กระบวนการเก็บประมวลข้อมูลใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์ สนทนากลุ่ม จัดเวทีเสวนา ประชุมกลุ่ม เข้าร่วมกิจกรรม ฯลฯ โดยนำ “กระบวนการผัสสะ” มาใช้สร้างคุณภาพและ กลั่นกรองข้อมูลให้เห็นลักษณะและเหตุปัจจัยเงื่อนไขที่เชื่อมโยงเป็นเหตุเป็นผลที่แสดงให้เห็นได้ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร ทำไมจึงเป็นอย่างนั้น รวมทั้งเห็นแนวทางการพัฒนาหรือแก้ปัญหาได้ด้วย

ผลการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ชาย โพธิ์สิตา (2550) กล่าวว่า สามารถดำเนินงานวิจัยได้ตามกระบวนการที่กำหนดไว้อย่างรอบคอบ ครอบคลุมประเด็นปัญหาและสถานการณ์ต่างๆ ได้ สามารถเจาะลึกข้อมูลประเด็นต่างๆ ที่กำหนดไว้ได้ตามตามแผนการดำเนินงาน และสร้างความรู้ได้ตามวัตถุประสงค์และเกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ คือ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ - รู้เราที่นำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิจัยกับกลุ่มเป้าหมายได้ตลอดเวลา (on processes) เช่น ได้รู้จัก ช่วยเหลือ เกื้อกูล ที่นำไปสู่การไว้วางใจ จนสามารถบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างเป็นกันเอง และช่วยให้เกิดการสนทนาสื่อสารระหว่างแรงงานข้ามชาติชาวพม่ากับนักวิจัยโดยใช้ภาษาไทยสื่อสารผสมผสานกับภาษาอังกฤษและภาษามอญ ภาษาพม่าได้มากขึ้น แรงงานข้ามชาติพม่ากล้าพูด กล้าแสดงออกเป็นภาษาไทยมากขึ้น แม้จะออกเสียงผิดเพี้ยนไปบ้างก็ตาม ทำให้เข้าใจได้ง่าย ได้ข้อมูลประเด็นสนทนาผ่านกระบวนการผัสสะลึกซึ้งมากขึ้น เช่น เมื่อผู้บอกข้อมูลบอกว่า “เขารักวัฒนธรรมของเขา” แต่ตาเราเห็น

“เขาแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสาธก” (กระบวนการผัสสะ) สามารถสนทนาต่อถึงสิ่งที่เห็นกับสิ่งที่พูดว่า มีเหตุผลอะไรที่ทำให้เขาเป็นอย่างนั้น ผู้บอกข้อมูลจะเล่าเหตุผลต่อ ทำให้ได้ข้อมูลต่อเนื่องว่า “ทำไมเขาจึงเป็นอย่างนั้น” และถามเชื่อมโยงว่า “ถ้าเป็นอย่างนั้นแล้วควรจะทำอย่างไร หรือต่อไปจะทำอย่างไร หรือควรมีแนวทางแก้ปัญหาหรือพัฒนา หรือขยายผลอย่างไร” ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิเคราะห์สังเคราะห์งานวิจัยต่อไป

โดยสรุป การใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาวัฒนธรรมการทำงานของแรงงานข้ามชาติชาวพม่า ตามแนวการวิจัยทางมานุษยวิทยาวัฒนธรรม โดยใช้แนวคิดการแตกหัก ขาดตอน แนวคิดกระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการผัสสะเป็นเครื่องมือวิเคราะห์สังเคราะห์ สร้างความรู้ดังกล่าว ทำให้กระบวนการวิจัย “เบื่องต้น” เช่น การเตรียมการประมวลข้อมูล การประสานงานผู้เกี่ยวข้อง ฯลฯ “เบื่องกลาง” เช่น การออกภาคสนาม การสังเกต การสัมภาษณ์ การจัดเสวนา ฯลฯ และ “เบื่องปลาย” เช่น การเรียบเรียงข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดเวทีร่วมแสวงหาแนวทางการแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมการทำงาน ฯลฯ นอกจากสามารถดำเนินงานโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์โครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้วยังสามารถสร้างการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิด “การรู้เขา - รู้เรา” แก่คณะผู้วิจัย กลุ่มเป้าหมาย และผู้มีส่วนร่วม เช่น ชุมชนที่ศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วัด สถานศึกษา ได้ตามผลที่คาดว่าจะได้รับ รวมถึงผู้ที่มีโอกาสได้ร่วมกระบวนการวิจัยในขั้นตอนต่างๆ ทุกฝ่ายสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ขับเคลื่อนการปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ของตนเอง เพื่อเข้าถึงผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ได้อย่างเหมาะสมสืบไป

4. ผลการศึกษา

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยการจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาวัฒนธรรมการทำงานของแรงงานพม่าในบริษัทไทยในประเทศไทย ทั้งผลการศึกษาเชิงกระบวนการ และผลการศึกษาเชิงวัตถุประสงค์ ตามแนวคิด “การแตกหัก ขาดตอน” “กระบวนการเรียนรู้” และ “กระบวนการผัสสะ” ที่นำมาใช้ศึกษาวิเคราะห์สังเคราะห์ เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ เช่น การเรียน การสอน การศึกษาค้นคว้าวิจัย และเพื่อการพัฒนาแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องแล้ว สามารถจำแนกลักษณะผลการศึกษาเชิงสังเคราะห์ได้ ดังนี้

4.1 กระบวนการศึกษาวิจัย

4.1.1 กระบวนการศึกษาตามแนวคิด “การแตกหัก ขาดตอน” ที่นำมาใช้สร้างความรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์ สถานการณ์ และเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้สะท้อนให้เห็นว่า การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแตกหัก ขาดตอนตามแนวคิดดังกล่าวไม่สามารถกำหนดขอบเขตพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายได้แน่นอนชัดเจน แต่ควรกำหนดไว้อย่างกว้างๆ เพื่อการสืบค้นต่อไป เพราะหลังจากเริ่มต้นศึกษาแล้วจึงจะรู้ขอบเขตพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายเพิ่มเติมว่า “มีใคร อะไร ที่ไหนบ้างที่ต้องศึกษา” ด้วยประเด็นศึกษาดังกล่าวครอบคลุมพื้นที่ทั้งในและนอกประเทศ ยิ่งเมื่อนำมาใช้ศึกษาร่วมกับ “กระบวนการเรียนรู้” และ “กระบวนการผัสสะ” ยิ่งทำให้บริบท

ต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องเชื่อมโยงถึงกันจนยากที่จะแยกแยะว่ามีสิ่งใดบ้างที่ไม่เกี่ยวข้อง เพราะแม้แต่ผู้ขับเคลื่อนเทคโนโลยีก็ยังคงเป็นผู้ให้ข้อมูลและร่วมเรียนรู้ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำของข้อมูลบางประเด็นที่ต้องศึกษา ดังนั้น แผนการทำงานตามแนวคิดดังกล่าว จึงจำเป็นต้องสามารถยืดหยุ่นได้ ปรับปรุงได้ โดยพิจารณาจากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นว่า เป็นไปตามความประสงค์ที่นำไปสู่การเรียนรู้ - รู้เรา ให้เข้าใจตนเองได้หรือไม่

4.1.2 การนำแนวคิด “กระบวนการเรียนรู้” และ “กระบวนการผลิต” มาใช้เป็นเครื่องมือศึกษาทำให้ผู้วิจัยต้องสรุปผลที่ได้และบทเรียนที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานในขั้นตอนต่างๆ ตลอดเวลา ทำให้การดำเนินงานในขั้นตอนต่างๆ ต้องปรับปรุงแก้ไขตลอดเวลา จึงเกิดความล่าช้า ไม่เป็นไปตามเวลาที่กำหนดไว้ แต่สามารถเพิ่มคุณภาพข้อมูลความรู้ได้มากขึ้น ด้วยสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจในข้อมูลชุดนั้นๆ ได้อย่างลึกซึ้งกว้างขวางเพียงพอที่จะวิเคราะห์เชื่อมโยงให้เกิดการเรียนรู้แบบอื่นๆ ได้ รวมทั้งยังสามารถคืนความรู้สู่กลุ่มเป้าหมายได้โดยตรงด้วย กระบวนการดังกล่าวจึงก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ทำให้รู้เรา - รู้เราได้พร้อมๆ กัน ทั้งผู้ศึกษา กลุ่มเป้าหมาย และผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วม รวมทั้งได้สร้างความเข้าใจร่วมกันว่า ควรจะปฏิบัติต่อข้อมูลที่ได้รับอย่างไร จึงจะไม่ล่วงละเมิดจริยธรรม คุณธรรม ศีลธรรม สิทธิ เสรีภาพ และสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลพฤติกรรมมารักกันอยู่หลับนอนของแรงงานพม่าที่เล่าหรือพูดต่อๆ กันมามีลักษณะเป็นเช่นนั้นอย่างนี้ เมื่อใช้ “กระบวนการเรียนรู้” และ “กระบวนการผลิต” มาประมวลข้อมูลแล้ว พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีหลักฐานใดๆ ที่ยืนยันว่าเป็นเช่นนั้นอย่างนี้จริง ส่วนใหญ่เป็นเพียงเรื่องเล่าสืบทอดกันมาจากเหตุการณ์เล็กๆ ที่เคยเกิดขึ้นเมื่อนานมาแล้ว เช่น กล่าวกันอยู่ทั่วไปว่า แรงงานพม่ามีภูมิปัญญาน้อย มีแบบแผนพฤติกรรมด้อยพัฒนา มีขนบธรรมเนียมที่ยุ่ยยาก เมื่อใช้กระบวนการการเรียนรู้และกระบวนการผลิตศึกษา ทำให้แรงงานพม่ามีโอกาสได้เล่าเรื่องราวให้ฟัง จึงพบว่า ไม่เคยมีใครมาถามพวกเขาในเรื่องต่างๆ เหล่านั้น ส่วนใหญ่คนพูดสรุปเองว่าเป็นเช่นนั้นอย่างนี้ เช่น สรุปว่า “พม่าขี้เกียจ” ขณะที่แรงงานพม่าทำงานหามรุ่งหามค่ำ “พม่าคิดอะไรไม่เป็น” ขณะที่เจ้าของโรงงานไม่เคยถามและเปิดโอกาสให้คิดเลย ต้องการให้พวกเขาทำๆ ตามคำสั่ง “พม่าเป็นคนไม่น่าไว้วางใจ” ขณะที่แรงงานพม่าคือคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ที่เข้าวัดทำบุญบริจาคเงินทำนุบำรุงพุทธศาสนาในพื้นที่ศึกษาและเป็นแบบอย่างที่ดีงามแก่ผู้พบเห็น เช่น ถอดรองเท้าเข้าวัด ไม่ขโมยสิ่งของของคนอื่น เป็นต้น เมื่อนำกระบวนการดังกล่าวมาศึกษา นอกจากทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ได้บทเรียนร่วมกัน ก่อให้เกิดความเข้าใจรู้เรา - รู้เราที่นำไปสู่ความเข้าใจมากขึ้นแล้ว ยังช่วยให้เห็นช่องว่างการสร้างความรู้ของสังคมไทย และเติมเต็มให้เกิดความถูกต้องได้มากขึ้น เช่น กระบวนการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำชุมชน กระบวนการสนทนากลุ่ม เป็นต้น ช่วยให้คนเหล่านั้นรับรู้ถึงคุณค่าและความสำคัญของการเรียนรู้ร่วมกัน การผลิตกันเล่าเรื่อง การผลิตกันรับฟัง การผลิตกันแสดงความคิดเห็นว่าสามารถช่วยเพิ่มคุณภาพงาน คุณภาพคน และคุณภาพของสิ่งแวดล้อมได้โดยตรง

4.1.3 การเก็บข้อมูลตลอดเวลาตามกระบวนการผลิตของตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ที่เป็นไปตามหลักการขั้นพื้นฐานในการสร้างความรู้ในพุทธศาสนา ทำให้การสร้าง การใช้ และการประเมินผลแบบสอบถามและแนวคำถาม รวมทั้งการประสานงานด้านต่างๆ ได้รับการตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาได้ตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทต่างๆ ได้รับการตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาได้ตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทต่างๆ ทั้งส่วนของแรงงานข้ามชาติและส่วนของนายจ้างที่แตกต่างตามกลุ่มชาติพันธุ์และลักษณะการจ้างงานแต่ละกลุ่ม เช่น กลุ่มนายจ้าง เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรที่เป็นกลไกของบริษัทมักจะมีความรู้และความเข้าใจเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมของแรงงานข้ามชาติชาวพม่า น้อย และมักจะสร้างความรู้แบบเหมารวมมาใช้กัน เมื่อสอบถามข้อมูลมักจะได้รับคำตอบเป็นบทสรุปเชิงหลักการรวบยอด ด้วยไม่มีรายละเอียดเพราะไม่เคยถามได้ ดังนั้นการเก็บข้อมูลตลอดเวลาตามกระบวนการผลิต สามารถช่วยตั้งคำถามเพิ่มเติมได้ทันทีจากสิ่งที่สัมผัสขณะนั้นๆ เช่นเดียวกับการสื่อสารผ่านล่ามทั้งในส่วนของการสั่งงาน การเก็บข้อมูล และการสื่อสารเรื่องอื่นๆ กระบวนการดังกล่าวข้างต้นช่วยเติมเต็มสารที่สื่อให้ถูกต้องแม่นยำได้ รวมถึงการสื่อสารผ่านล่ามแปลภาษา ที่ซึ่งมักจะบกพร่องในการสื่อความหมายด้วยล่ามมักไม่เข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาได้อย่างถ่องแท้ ด้วยนิยามและความหมายของคำในภาษา มักมีความแตกต่างไม่เท่าเทียมกัน การใช้กระบวนการดังกล่าวสามารถเพิ่มคุณภาพข้อมูลและการทำงานต่างๆ ได้ ผลที่เกิดขึ้นเป็นข้อมูลสะท้อนความรู้ - รู้เรา ระหว่างเจ้าของกิจการหรือผู้ประกอบการนายจ้าง คนไทยในชุมชน กับแรงงานข้ามชาติชาวพม่า ที่มีอยู่ในพื้นที่ศึกษาปัจจุบันว่าต้องพัฒนาเรียนรู้ให้เข้าใจตรงกันให้มากขึ้น

4.1.4 กระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลตลอดเวลาตามแนวคิดและหลักการที่นำมาใช้ ได้สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมแก่ทุกฝ่ายให้ได้ร่วมเรียนรู้ร่วมได้อย่างเท่าเทียม นักวิจัยกับกลุ่มเป้าหมายและผู้เกี่ยวข้องเป็นทั้งผู้ให้ข้อมูลและผู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน ด้วยเหตุที่ทุกขั้นตอนในการวิจัยตามกระบวนการเรียนรู้ได้เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลที่ให้ควบคู่กันไปกับนักวิจัย และกระบวนการดังกล่าวทำให้นักวิจัยยังได้คืนความรู้ ข้อมูล และบทสรุปต่างๆ สู่กลุ่มเป้าหมายได้ตลอดเวลาด้วย นอกจากนี้ยังได้สนทนาแลกเปลี่ยนความเห็นในประเด็นต่างๆ ร่วมกันบนฐานข้อมูลที่คืนให้ ทำให้ได้ผลการวิเคราะห์ที่นอกจากได้รับการตรวจสอบยืนยันในส่วนที่ใช่แล้ว ยังได้นำเสนอความรู้ใหม่ที่ได้บนฐานคิดที่เชื่อมโยงสิ่งเกี่ยวข้องให้เห็นว่าสิ่งนั้นๆ มีนัยสำคัญต่อวัฒนธรรมการทำงานของแรงงานข้ามชาติชาวพม่าและผู้ประกอบการในลักษณะอย่างไร มีเงื่อนไขปัจจัยอะไรเกี่ยวข้อง และมีแนวทางในการแก้ไข พัฒนาขยายผลอย่างไร ด้วย

โดยสรุปแนวคิดการแตกหัก ขาดตอน กระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการผลิตที่นำมาใช้ศึกษาวิจัย ตามระเบียบวิธีวิจัยดังกล่าว ได้สร้างคุณภาพการดำเนินงานหรือผลการศึกษาเชิงกระบวนการได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ทำให้ได้ผลการศึกษาที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเสริมสร้างโอกาสการเรียนรู้เพื่อการรู้เรา - รู้เราที่นำไปสู่การอยู่ร่วมกันด้วยความรักความสามัคคีในองค์กร กลุ่ม หรือบริษัทแก่ทุกฝ่ายหรือกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องได้

มากขึ้น สมควรนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัยในเรื่องหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างคุณภาพผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ให้ยิ่งๆ ขึ้นไป

4.2 การบรรลุวัตถุประสงค์การวิจัย

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเชิงวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาลักษณะวัฒนธรรมการทำงานของแรงงานพม่าในบริษัทไทยในพื้นที่ประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาเงื่อนไขปัจจัย และปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการทำงานของแรงงานพม่าในบริษัทไทยในพื้นที่ประเทศไทย และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาและการจัดกระบวนการเรียนรู้วัฒนธรรมการทำงานของแรงงานพม่าในบริษัทไทยในพื้นที่ประเทศไทย ตามแนวคิด “การแตกหัก ขาดตอน” “กระบวนการเรียนรู้” และ “กระบวนการผัดสละ” ที่นำมาใช้ศึกษาวิเคราะห์ห้วงเคราะห์เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ เช่น การเรียน การสอน การศึกษาค้นคว้าวิจัย และเพื่อการพัฒนาและแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องแล้ว สามารถสังเคราะห์ผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยมีลักษณะต่างๆ ได้ ดังนี้

4.2.1 ลักษณะวัฒนธรรมการทำงานของแรงงานพม่าในบริษัทไทยในพื้นที่ประเทศไทย

1) วัฒนธรรมการทำงานของแรงงานพม่า

(1) การส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมการทำงานของแรงงานข้ามชาติชาวพม่าและวัฒนธรรมการทำงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการรู้เขา รู้เรา เข้าใจ และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เมื่อพิจารณาผลการศึกษาลักษณะการจ้างงานของบริษัทหรือโรงงานหรือสถานประกอบการที่จ้างแรงงานข้ามชาติชาวพม่าที่ศึกษาตามแนวคิดการแตกหัก ขาดตอนแล้ว พบว่า แรงงานข้ามชาติชาวพม่าที่ทำงานอยู่ในสถานประกอบการเกือบทุกแห่งในพื้นที่ศึกษา ทั้งอุตสาหกรรม เกษตรกรรม บริการ และการจ้างงานในครัวเรือน แต่ละแห่งมีแรงงานพม่าทำงานประจำอยู่ ตั้งแต่หนึ่งคนจนถึงหลายร้อยคน จ้างงานเป็นรายเดือน รายวัน รายเหมาจ่าย ฯลฯ ตามผลการศึกษานั้น เกิดขึ้นเป็นไปตามความต้องการของนายจ้างและความจำเป็นของแรงงานข้ามชาติอย่างเสรี โดยมีกลไกของรัฐเข้ามาจัดระเบียบอยู่ต่างๆ ตามบทบาทหน้าที่ขององค์กรที่เกี่ยวข้อง ทำให้เห็นสภาพวัฒนธรรมการทำงานและการจ้างงานรวมถึงวัฒนธรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องว่า เกิดขึ้นเป็นไปในลักษณะที่มีใครยาวสาวได้สาวเอาประโยชน์ต่างๆ จากแรงงานข้ามชาติชาวพม่าที่หนีร้อนมาพึ่งเย็นตามกระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งผู้ประกอบการและแรงงานข้ามชาติชาวพม่าต่างไม่ใส่ใจในประโยชน์เชิงคุณค่าความเป็นมนุษย์ เช่น ความเป็นเพื่อน ความมีน้ำใจ ความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล ฯลฯ ที่สมควรจะเรียนรู้ รู้เขา - รู้เรา และเข้าใจ ที่จะนำไปสู่การจ้างงาน การทำงานร่วมกันได้อย่างเท่าเทียมและเป็นสุข กลับพิจารณาแต่ประโยชน์เชิงมูลค่าเมื่อประโยชน์สมยอมกัน นายจ้างและแรงงานข้ามชาติจะจ้างงานและรับจ้างทำงานต่อไป ไม่ว่างานนั้นๆ จะยากลำบากเพียงใด เมื่อผลประโยชน์ขัดกันก็จะแตกแยกกัน กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันมีอยู่เรื่องเดียว คือ เงื่อนไขปัจจัยการจ้างงานผ่านกระบวนการผัดสละ คือ ความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจในเงื่อนไขปัจจัยต่างๆ ที่เกิดขึ้น ดังผลการศึกษาตอนหนึ่งที่กล่าวว่า “แม้บริษัทจะพยายามดำเนินการจ้างงานตามระเบียบปฏิบัติข้อกฎหมายอย่าง

เคร่งครัด เช่น สร้างสวัสดิการแก่แรงงาน สร้างทางเลือกในการทำงาน จ่ายค่าจ้างตามกฎหมายแล้ว แต่ยังไม่สามารถสร้างระบบและกลไกเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่นำไปสู่การรู้เขา - รู้เราให้เกิดขึ้นในสถานประกอบการได้ ด้วยระบบและกลไกยังไม่พร้อม สอดคล้องกับบทสรุปผลการวิจัยอื่นๆ ที่ว่า “แรงงานข้ามชาติเข้ามาทำงานต้องการค่าตอบแทนที่เป็นเงินทอง ส่วนนายจ้างต้องการผลงานที่จ้างสำเร็จตามเป้าหมายเป็นสำคัญ” จึงกล่าวได้ว่า ทั้งสองฝ่ายยังไม่คำนึงถึงกระบวนการเรียนรู้ ที่นำไปสู่การรู้เขา - รู้เราไม่ว่าจะเป็นแบบใดๆ การแตกหักขาดตอนที่เกิดขึ้นตามกระแสโลกาภิวัตน์จึงยังคงสถานการณ์ที่พัฒนาแรงงานข้ามชาติและผู้ประกอบการไปตามกระแสในทิศทางเดิมต่อไป ด้วยไม่สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการผลิตเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ รู้เขา รู้เรา เข้าใจ อยู่ร่วมกันอย่างความเท่าเทียมได้ แนวทางการแก้ปัญหาและพัฒนาจากการวิจัยที่เสนอว่าควรส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ทั้งนายจ้างและลูกจ้างจึงยังคงไม่สามารถนำมาใช้ได้ ด้วยทุกฝ่ายยังไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของการเรียนรู้ในเรื่องนี้

(2) การส่งเสริมการสร้างกระบวนการเรียนรู้แก่นายจ้าง ผู้ประกอบการ ผู้เกี่ยวข้อง และแรงงานข้ามชาติให้สามารถเพิ่มพูนภูมิปัญญาการทำงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จากผลการศึกษาที่พบว่า แรงงานข้ามชาติชาวพม่าส่วนใหญ่มีภูมิปัญญาที่ใช้ในการทำงานในบริษัทไทยหรือโรงงานไทยไม่มากนัก และไม่เห็นว่าความรู้ดังกล่าวมีความจำเป็นส่วนหนึ่งเห็นว่าเมื่อได้เข้าทำงานแล้ว ถ้าจำเป็นต้องรู้ค่อยเรียนรู้ภายหลังได้ อีกส่วนหนึ่งถือว่าความรู้ความเข้าใจประเด็นต่างๆ ดังกล่าวเป็นเรื่องของบริษัทหรือโรงงานที่มีคนดูแลอยู่แล้ว ต้องการจ้างแรงงานข้ามชาติในส่วนที่ใช้แรงงานหรือทักษะง่ายๆ ที่ฝึกฝนให้เรียนรู้ได้หลังจากเข้ามาปฏิบัติงานในหน้าที่การงานนั้นๆ แล้ว ทำให้แรงงานส่วนมากมีความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรมการทำงานของบริษัทหรือโรงงานอย่างจำกัด ตามขอบเขตการงานที่รับผิดชอบเท่านั้น เมื่อพิจารณาตามแนวคิดที่นำมาศึกษาแล้วจะเห็นได้ว่า การแตกหัก ขาดตอนที่เกิดขึ้นในประเทศเพื่อนบ้านได้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มคนที่มีภูมิปัญญาสมัยใหม่ไม่มากนัก จึงทำให้ตกอยู่ในอำนาจของกระแสเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมสมัยใหม่ ซึ่งได้พัฒนาไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยไม่มีโอกาสได้ศึกษาเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนรู้แต่อย่างใด ด้วยสถานประกอบการต่างๆ ที่ทำงานอยู่ไม่ต้องการภูมิปัญญามากกว่านั้น ทำให้กระบวนการผลิตที่เกิดขึ้นไม่ได้พัฒนาเพิ่มเติมภูมิปัญญาสมัยใหม่ให้เกิดทักษะที่เป็นความสามารถและความเฉลียวฉลาดแต่อย่างใด จะมีบางคนเท่านั้นที่มีฐานภูมิปัญญาสมัยใหม่มาแล้ว สามารถเรียนรู้และพัฒนาภูมิปัญญาสมัยใหม่เพิ่มเติมได้ ทำให้ได้โอกาสทำงานที่มีคุณภาพมากขึ้น แนวคิดที่นำมาศึกษาจึงสะท้อนให้เห็นชัดเจนว่า เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่สังคมไทย ทั้งนายจ้างและผู้ประกอบการต่างๆ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องหาแนวทางสร้างกระบวนการเรียนรู้แก่นายจ้างข้ามชาติและนายจ้างหรือผู้เกี่ยวข้องตามความเหมาะสม เพื่อจะก้าวไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตามนโยบายที่รัฐบาลอย่างมีประสิทธิภาพได้

(3) การจัดการเรียนรู้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อความเป็นเพื่อนกับแรงงานข้ามชาติชาวพม่า จากผลการศึกษาพบว่า แรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่เป็นชาวมอญ รองลงมาเป็นชาวพม่าและชาวกะเหรี่ยงตามลำดับ ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ มีอยู่ไม่มาก ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมานับถือศาสนาคริสต์และอิสลาม ภาษาและการสื่อสารส่วนใหญ่ใช้ภาษาพม่าสื่อสารเป็นภาษากลางระหว่างแรงงานข้ามชาติชาวพม่าแต่ต่างกลุ่มชาติพันธุ์ นอกนั้นใช้ภาษาในกลุ่มตนเอง ฯลฯ ที่เป็นลักษณะทางวัฒนธรรมของแรงงานข้ามชาติที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่ศึกษานั้น เมื่อพิจารณาตามแนวคิดที่นำมาศึกษาแล้ว สะท้อนให้เห็นว่า โอกาสหลายประการที่สังคมไทยในพื้นที่สูญเสียไป เริ่มจากความแตกหัก ขาดตอนทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมพม่าตามกระแสโลกาภิวัตน์ได้พัดพาแรงงานชาวพม่าสู่สังคมไทย ทำให้เกิดโอกาสแก่คนไทยในการเรียนรู้ตามหลักกระบวนการเรียนรู้ เป็นต้นว่า เรียนรู้ด้านภาษา วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ฯลฯ ที่จะทำให้เกิดการรู้เขา - รู้เราและเข้าใจคนพม่า ที่จะนำไปสู่ความเป็นเพื่อนทั้งในฐานะความเป็นมนุษย์ ความเป็นเพื่อนบ้านและนับถือศาสนาเดียวกัน แต่ผลการศึกษายืนยันว่า แม้ว่าแรงงานพม่าจะเข้ามาอยู่ยาวนานนับสิบๆ ปีแล้วก็ตาม แต่ยังไม่พบกระบวนการเรียนรู้ใดตามกระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้น พบแต่กระบวนการใช้ประโยชน์อย่างซ้ำซ้อน และดูราวกับว่าคนไทยยังรู้สึกต่อพม่าราวกับว่าสงครามไทยพม่าครั้งสุดท้ายเพิ่งจบลงเมื่อวันวาน เมื่อถึงวันนี้พม่าเปิดประเทศ คนไทยกลับไม่มีความรู้ใดๆ ที่จะเข้าไปประกอบกิจการในประเทศพม่า ตรงกันข้าม แรงงานที่เคยมาอยู่ในประเทศไทย ได้เรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทยได้บ้าง ความเป็นมิตรไมตรีรู้สึกที่ดีต่อคนไทย เมื่อกลับไปประเทศมักจะได้งานในสถานประกอบการสำคัญๆ และได้รับค่าตอบแทนสูง ผลการศึกษารั้ครั้งนี้จึงชี้ให้เห็นโอกาสที่คนไทยสูญเสียไป และแสดงให้เห็นการเพิ่มโอกาสให้กับแรงงานพม่ามากขึ้น และอาจจะยังไม่สายเกินไปที่จะเริ่มต้นจัดกระบวนการเรียนรู้ที่จะเป็นเพื่อนกับแรงงานพม่า ณ ปัจจุบัน

(4) แรงงานข้ามชาติชาวพม่าเห็นคุณค่า ความสำคัญในการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทย จากผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นความต้องเรียนรู้-เข้าใจภาษาและวัฒนธรรมไทยของแรงงานข้ามชาติชาวพม่าในประเด็นที่เกี่ยวข้องจำเป็น เช่น ภาษาและวัฒนธรรมไทย การเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะการทำงานที่พบว่า แรงงานพม่ากลุ่มเด็ก กลุ่มหนุ่มสาว มีความสนใจเรียนรู้ คนที่มีอายุมากแล้วสนใจไม่มาก ส่วนกลุ่มเด็กหนุ่มสาวได้เข้าเรียนหนังสือในโรงเรียนในพื้นที่จนจบการศึกษารชั้นพื้นฐานบ้าง เรียนเพื่อการอ่านออกเขียนได้บ้าง บางคนสามารถพูดอ่านเขียนฟังภาษาไทยได้ดี ขณะเลิกการประกวตเรียงความภาษาไทยระดับเขตการศึกษาก็มี เป็นต้น เมื่อพิจารณาตามหลักการและแนวคิดที่นำมาใช้แล้ว สะท้อนให้เห็นความเข้าใจอย่างชัดเจนว่า กระบวนการเรียนรู้สามารถทำให้พวกเขาหลุดพ้นจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่พัดพาชีวิตพวกเขาอยู่ในปัจจุบัน จึงได้พยายามผลักดันให้ลูกหลานได้รับการศึกษาเรียนรู้ ซึ่งเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นความเป็นสังคมที่ใจกว้างของคนไทยในพื้นที่และความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลของรัฐไทยที่อนุญาตให้ลูกหลานแรงงานได้สิทธิเข้าเรียนในสถานศึกษาเช่นเดียวกับเด็กไทย

โดยสรุป สามารถกล่าวได้ว่า ผลการศึกษาที่เกิดขึ้นเป็นไปในลักษณะต่างๆ เกิดมาจากคุณค่า ความสำคัญของวัฒนธรรมการทำงานของแรงงานข้ามชาติชาวพม่าและผู้ประกอบการ หรือสถานประกอบการ หรือบริษัทต่างๆ ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่า ถ้าจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่แรงงานและผู้ประกอบการจนทำให้เกิดการเรียนรู้ - รู้ราที่นำไปสู่ความเข้าใจทั้งในภาษาและวัฒนธรรมของทั้งสองฝ่ายแล้ว จะเกิดผลดีต่อการประกอบการของบริษัท ด้วยสามารถลดปัญหาที่เกิดจากความไม่เข้าใจระหว่างกันลงได้ และทำให้เกิดความรัก ความสามัคคี และการทุ่มเททำงานมากขึ้น แรงงานจะเกิดศรัทธาเชื่อมั่นในสถานประกอบการ พร้อมทั้งจะเป็นพลังผลักดันให้เกิดการพัฒนาขยายผลได้ ขณะเดียวกันแรงงานข้ามชาติจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้วย

2) ลักษณะการทำงานที่ยังต้องการการส่งเสริมและพัฒนาทั้งสองฝ่าย

เมื่อพิจารณาผลการศึกษาลักษณะการทำงานที่พบว่า มีลักษณะการทำงานแบบเรียนรู้ควบคู่ไปกับการปฏิบัติงาน การทำงานแบบภาคเอกชนหรือปัจเจกนิยม การทำงานแบบมีส่วนร่วมหรือวัฒนธรรมกลุ่ม การทำงานแบบแนวราบ และการทำงานแบบผสมผสาน ดังได้นำเสนอไว้ในรายงานการวิจัย ตามแนวคิดและหลักการที่นำมาศึกษาแล้ว สามารถกล่าวได้ว่า กระแสโลกาภิวัตน์ได้พัฒนาแรงงานพม่าที่มีความหลากหลายทางภาษา วัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์ และภูมิปัญญาเข้ามาทำงานในประเทศไทย แต่ละคนแต่ละกลุ่มมีความรู้ความสามารถทางทักษะและมีวัยที่แตกต่างกัน เมื่อเข้ามาอยู่ในประเทศไทย คนที่มีทักษะในด้านต่างๆ น้อย ต้องอาศัยกลุ่มเป็นหลักจึงจะอยู่ได้ เช่น พูดภาษาไม่ได้ เข้าเมืองมาอย่างไม่ถูกต้อง ยังไม่คุ้นเคยกับสังคมและวัฒนธรรม หรือยังอยู่ในวัยเด็ก แรงงานกลุ่มนี้ต้องอาศัยกลุ่มที่มีทักษะด้านต่างๆ เข้มแข็งแล้วจึงจะอยู่รอด ขณะเดียวกัน แรงงานที่มีทักษะความสามารถแล้วก็ยังสำนึกที่จะต้องอยู่กับกลุ่มและช่วยเหลือเกื้อกูลกลุ่มตามที่ต้องการ ด้วยกลุ่มที่เกิดขึ้นมักจะมี mốiเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน และอาจจะเป็นคนมาจากกลุ่มชาติพันธุ์และท้องถิ่นเดียวกัน จึงจำเป็นต้องช่วยเหลือเกื้อกูล เช่น พาไปสมัครงาน ให้เรียนรู้ฝึกฝนการทำงานอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ไม่ต้องปะทะสังสรรค์กับคนต่างภาษาและวัฒนธรรม หากมีปัญหาในการจ้างงาน เช่น ถูกเอารัดเอาเปรียบ ผู้นำกลุ่มมักจะเจรจาต่อรองให้ และถ้าตกลงกันไม่ได้ กลุ่มเลือกที่จะลาออก มากกว่าการให้สมาชิกที่มีปัญหาออกไปคนเดียว กลุ่มจะมีความรัก ความสามัคคี เห็นแก่ความทุกข์ของสมาชิกมากกว่าความสุขส่วนตัว อีกลักษณะหนึ่ง กลุ่มมักใช้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่อยู่ก่อนมาช่วยเหลือเกื้อกูล แต่เพื่อผลประโยชน์ตอบแทนที่เรียกว่านายหน้า อย่างนี้ก็มีอยู่ แต่สมาชิกผู้มาใหม่ก็พร้อมที่จะจ่าย เพราะช่วยให้อยู่รอดได้ ด้วยความรักกลุ่ม และด้วยความพยายามแสวงหาผลประโยชน์จากแรงงานด้วยกัน จึงทำให้เกิดลักษณะการทำงานที่หลากหลาย ซึ่งเป็นผลดีต่อแรงงานที่เข้ามาใหม่ และผู้ที่เป็นนายหน้าหรือผู้นำกลุ่มตามเงื่อนไขที่เกิดขึ้น รวมทั้งเป็นผลดีต่อผู้ประกอบการนั้น ลักษณะการทำงานดังกล่าวนี้ได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถให้ผลแก่แรงงานและผู้แสวงหาประโยชน์ได้อย่างต่อเนื่องตามความต้องการได้ ควรที่จะศึกษาหาช่องทางส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่มีอยู่เพื่อพัฒนาลักษณะการทำงานของแรงงานให้มีคุณภาพที่เป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อตัด

กระบวนการนายหน้าหรือกลุ่มที่ก่อให้เกิดปัญหาความไม่เป็นธรรมแก่แรงงาน และส่งเสริมกลุ่มที่สร้างสรรค์ให้ดำเนินการที่ถูกต้องเหมาะสมมากขึ้น เพื่อให้ลักษณะการทำงานของแรงงานพม่าที่มีลักษณะเป็นไปตามคำบอกเล่าจากผู้เกี่ยวข้องว่า

“ชาวพม่าทำงานหนักเอาเบาสู้ งานอะไรๆ ไม่ปฏิเสธ ตั้งใจเรียนรู้ พักเดียวก็ทำได้ ไม่กลัวเหม็น ไม่กลัวสกปรก” (เจ้าอาวาสวัดศิริมงคล, สัมภาษณ์, วันที่ 10 กันยายน 2558)

“คนพม่ามาอยู่เมืองไทยเพราะต้องการทำงาน พวกเขาไม่เลือกงาน มีงานที่ไหนเมื่อไหร่ ทำหมด ทำทั้งกลางวันกลางคืน” (พระมหาอำพล เจ้าอาวาสวัดศรีบูรณาวาส, สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2558)

อย่างไรก็ตาม คำบอกเล่าของผู้ประกอบการบางคนได้สะท้อนให้เห็นว่า ยังมีแรงงานข้ามชาติบางที่มีได้เรียนรู้และฉลาดมากขึ้น มักจะเป็นดังคำบอกเล่าที่ว่า

“บางครั้งพบกับแรงงานคนเดิมที่เคยทำงานอยู่ในโรงงานแล้วลาออกไปโดยไม่บอก จำได้อย่างแม่นยำว่าเป็นคนคนเดียวกัน แต่วันนี้ชื่อใหม่ มีบัตรใหม่แล้ว เป็นคนละคนกัน” [นายจ้าง (ขอสงวนนาม), สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2558]

ขณะที่ผู้นำแรงงานหรือกลุ่มบางคนได้บอกเล่าว่า

“โรงงานบางแห่ง (ขอสงวนนาม) เอาเปรียบคนงาน ยึดใบอนุญาตเอาไว้ใช้งานพวกเราอย่างหนัก เงินออกไม่ตรง ค่าแรงถูก ไม่มีสวัสดิการ เจ้าของโรงงานใจร้าย ใหม่ๆ พอทน แต่นานไปทนไม่ได้ แรงงานพม่าจึงต้องหนีจากงาน ไปหาทางออกเอาใหม่” (ผู้นำแรงงานข้ามชาติชาวพม่า, สัมภาษณ์, วันที่ 20 ตุลาคม 2558)

หากได้มีการส่งเสริมและพัฒนาลักษณะการทำงานให้เกิดความแน่นอน มีการจ้างงานและการระบอบการจัดการที่เป็นธรรม ไม่มีนายหน้า มีแต่หัวหน้าที่คอยช่วยเหลือเกื้อกูลด้วยมโนธรรม จะช่วยให้การทำงานทั้งผู้ประกอบการและแรงงาน รวมทั้งประเทศชาติมีความสุขขึ้นได้

โดยสรุป แรงงานข้ามชาติชาวพม่าใช้วัฒนธรรมการทำงานในรูปแบบหลากหลายตามเงื่อนไขปัจจัยที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า เฉพาะกิจที่ต้องกระทำเช่นนั้น เช่น กลุ่มแรกที่เข้ามานิยมใช้วัฒนธรรมการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานเพื่อทำงานให้สำเร็จตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เมื่อมีประสบการณ์มากขึ้นจึงหันมาใช้วัฒนธรรมการทำงานแบบภาคเอกชนหรือปัจเจกนิยม เป็นคนงานของโรงงานหรือบริษัทห้างร้าน เมื่ออยู่ไปนานๆ อาจจะพบว่า มีข้อจำกัด เช่น มีรายได้ไม่มากนัก หรือไม่ได้รับความเป็นธรรม จึงหันมาใช้วัฒนธรรมการทำงาน

อย่างมีส่วนร่วมหรือวัฒนธรรมกลุ่มมาปฏิบัติงานเพื่อเข้าถึงผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของบริษัทหรือนายจ้างหรือโรงงานในลักษณะการรับจ้างเหมางานเพื่อเข้าถึงรายได้ที่มากกว่า และเพื่อการช่วยเหลือเกื้อกูลแก่แรงงานข้ามชาติในกลุ่มของตนที่เข้ามาใหม่ให้ได้ทำงานตามความต้องการ กลุ่มที่ประสบความสำเร็จจะทำงานในรูปแบบนี้ต่อไป ส่วนผู้ที่ไม่ประสบความสำเร็จก็ต้องดิ้นรนขอขายต่อไป เป็นเหตุให้แรงงานข้ามชาติส่วนหนึ่งต้องใช้วัฒนธรรมการทำงานแนวราบมาแก้ปัญหา คือ การทำงานเปลี่ยนงานและแสวงหางานที่เหมาะสมไปจนกว่าจะพบกับสิ่งที่พอใจ สุดท้ายทำให้แรงงานข้ามชาติชาวพม่าบางคนบางกลุ่มเริ่มต้นใช้วัฒนธรรมการทำงานแบบผสมผสาน คือ ทำงานในรูปแบบต่างๆ ไปด้วย และเรียนรู้ที่จะประกอบธุรกิจ การงานของตนเองอย่างเป็นอิสระไปด้วย แสดงให้เห็นถึงความพยายามปรับตัวในการทำงานทั้งเพื่อความอยู่รอดและเพื่อบรรลุเป้าหมายการเป็นแรงงานข้ามชาติที่จากบ้านเมืองมา

4.2.2 เงื่อนไข ปัจจัย และปัญหา

1) เหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมของแรงงานข้ามชาติชาวพม่าจำแนกได้เป็นเหตุปัจจัยตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง เหตุปัจจัยทางวัฒนธรรมพื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ เหตุปัจจัยเชิงอัตลักษณ์ของแรงงานข้ามชาติ และเหตุปัจจัยเชิงองค์กรบริษัท และบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่น เมื่อพิจารณาตามแนวคิดที่นำมาใช้ในการศึกษาแล้ว กล่าวได้ว่า แต่ละเหตุปัจจัยล้วนมีบทบาทที่ทำให้เกิดความหลากหลายในการทำงานของแรงงานได้อย่างชัดเจน เช่น กฎหมายและข้อบังคับได้จำแนกคนออกเป็นกลุ่มที่ต้องปฏิบัติและได้รับการปฏิบัติจากสังคมแตกต่างกัน ขณะเดียวกัน วัฒนธรรมพื้นบ้านแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ก็สร้างความแตกต่าง หลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมที่ชัดเจนอยู่แล้ว จึงทำให้เกิดความหลากหลายที่ซับซ้อนเป็นปัญหามากขึ้น

2) เหตุปัจจัยกำหนดลักษณะวัฒนธรรมการทำงานของแรงงานข้ามชาติชาวพม่าในบริษัทไทยในพื้นที่ศึกษาที่ประกอบด้วยเป้าหมายการเข้ามาทำงานในประเทศไทย พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2551 พร้อมกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง การขายตัวเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมส่งออกและเกษตรกรรมเพื่อขายของพื้นที่ศึกษา การบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ธรรมชาติของสังคมและวัฒนธรรมไทย ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และการขาดแคลนแรงงานของสังคมไทยตามผลการศึกษานั้น คือ สิ่งที่ทำให้เกิดความหลากหลายในลักษณะการทำงานทั้งส่วนที่เกื้อกูลและส่วนที่ไม่เกื้อกูลที่ส่งผลต่อผู้เกี่ยวข้องที่แตกต่างกัน

เหตุปัจจัยทั้งสองประการนี้ทำให้วัฒนธรรมการทำงานเกิดความหลากหลาย สลับซับซ้อน มีรูปแบบการทำงานในหลายลักษณะ เช่น แอบทำงาน แอบจ้างงาน ด้วยขาดคุณสมบัติ เกิดขึ้นในพื้นที่ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่ทำให้ทุกฝ่ายเข้าถึงผลประโยชน์ได้อย่างแตกต่างด้วย และมีส่วนเสริมแรงซึ่งกันและกันเพื่อให้ นายจ้าง สถานประกอบการ และแรงงานข้ามชาติชาวพม่าอยู่รอดปลอดภัยและบรรลุเป้าหมายที่เข้าเมืองมาเป็นแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยที่กำหนดไว้

3) ปัญหาและผลกระทบมีสองลักษณะ คือ ปัญหาและผลกระทบโดยภาพรวม เช่น ปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ฯลฯ และปัญหาและผลกระทบเชิงประเด็น เช่น การขาดแคลนแรงงาน การจ้างงานผิดกฎหมาย ฯลฯ ปัญหาทั้งสองกลุ่มก่อให้เกิดความเป็นธรรมและไม่เป็นธรรมแก่แรงงานข้ามชาติและสังคมวัฒนธรรมในพื้นที่วิจัย เช่น ปัญหาความแออัดด้านประชากรและมลภาวะทางสิ่งแวดล้อม ส่งผลเสียต่อพลเมืองส่วนใหญ่ของพื้นที่ โดยเขาเหล่านั้นมีส่วนได้ส่วนเสียจากผลประโยชน์ที่เกิดจากการจ้างงานน้อยมาก ขณะเดียวกันทุกปัญหาก็มองไปที่แรงงานข้ามชาติชาวพม่าว่า เป็นสาเหตุแห่งปัญหาและผลกระทบทั้งหมด หากแต่เรามองไปที่ต้นเหตุแห่งการจ้างงานอันเป็นที่มาของแรงงานข้ามชาติที่ต้องรับผิดข้อสิ่งที่เกิดขึ้น

ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการจัดการวัฒนธรรมการทำงานของแรงงานข้ามชาติชาวพม่าพบว่า เป้าหมายการเข้ามาทำงานในประเทศไทย พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2551 การขยายตัวการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอุตสาหกรรมส่งออกและเกษตรกรรมเพื่อขายของพื้นที่ศึกษา การบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ธรรมชาติของสังคมและวัฒนธรรมไทย ความขาดแคลนแรงงานของสังคมไทย การปรับตัวทางวัฒนธรรมการทำงานร่วมกับคนงานอื่นในบริษัทหรือโรงงานหรือสถานประกอบการ การไม่รู้เขา - ไม่รู้เรา ปัญหาการสื่อสาร และปัญหาสุขภาพอนามัย สิ่งเหล่านี้เป็นทั้งปัญหาและอุปสรรคต่อการทำงานของแรงงานข้ามชาติชาวพม่าโดยตรง แรงงานข้ามชาติชาวพม่าจึงจำเป็นต้องสร้างวัฒนธรรมการทำงานขึ้นอย่างหลากหลายที่สามารถใช้แก้ปัญหาและอุปสรรคเหล่านั้นและความไม่เป็นธรรมบางอย่างได้ ทำให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมการทำงานและชีวิตวัฒนธรรมขึ้นในพื้นที่กว้างขวาง

4.2.3 แนวทางการแก้ปัญหา อุปสรรค และพัฒนาวัฒนธรรมการทำงาน

ผลการใช้แนวคิด “กระบวนการเรียนรู้” มาวิเคราะห์ความรู้และองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา ตามวัตถุประสงค์ ทำให้ได้แนวทางการแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมการทำงาน of แรงงานข้ามชาติชาวพม่าในบริษัทไทย ที่จะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ดังนี้

1) แนวทางการแก้ปัญหา ผลการวิเคราะห์โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่นำมาศึกษาตามหลัก การที่ว่า “แรงงานข้ามชาติชาวพม่า” คือ ส่วนหนึ่งของ “แรงงานต่างด้าว” ตามนิยามในพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง สามารถกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาและอุปสรรคในวัฒนธรรมการทำงาน of แรงงานข้ามชาติชาวพม่าในบริษัทหรือโรงงานหรือสถานประกอบการไทยในพื้นที่ที่ศึกษาได้ ดังนี้

(1) ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการทำงานและวัฒนธรรมพื้นฐาน ผู้เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการเรียนรู้-เข้าใจในวัฒนธรรมการทำงานและชีวิตวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นเป็นอยู่ในบริบทการทำงานแก่แรงงานข้ามชาติและเจ้าของบริษัทหรือผู้ประกอบการหรือผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมที่น่าไปสู่อันรู้เขา - รู้เรา ได้ และควรส่งเสริมการนำกระบวนการเรียนรู้ (Learning Processes) ที่เหมาะสม มาจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อเข้าถึง

ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามที่ต้องการ เช่น ส่งเสริมการเรียนรู้-เข้าใจภาษาและวัฒนธรรมการทำงานและชีวิตวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมการเรียนรู้-เข้าใจภาษาและวัฒนธรรมการทำงานและชีวิตวัฒนธรรมแนวราบ ส่งเสริมการเรียนรู้ - เข้าใจภาษาและวัฒนธรรมการทำงานและชีวิตวัฒนธรรมแบบเชื่อมโยงหลายสาขา ส่งเสริมการเรียนรู้ - เข้าใจภาษาและวัฒนธรรมการทำงานและชีวิตวัฒนธรรมแบบปฏิสัมพันธ์ข้ามกลุ่ม จะทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ความรู้เห็นความสำคัญที่นำไปสู่การเรียนรู้ - รู้เราเพื่อการทำงานร่วมกันอย่างเป็นสุขได้

(2) ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับกฎหมาย ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศที่รัฐไทยและรัฐอื่นๆ ได้บัญญัติขึ้น ควรส่งเสริมและพัฒนาความรู้หรือการรับรู้ในข้อมูลความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและพระราชบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้รู้ เข้าใจ และเข้าถึงคุณค่า ความสำคัญ และความจำเป็นที่รัฐต้องออกกฎหมาย และต้องบังคับพลเมืองทุกคนปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ควรพัฒนาทักษะทางกายและวาจาผู้ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายให้เจริญก้าวหน้าทันสมัยกว่าเดิม เช่น สามารถอธิบายคุณค่า ความสำคัญและข้อดีข้อเสียต่อชาติที่เกิดจากการปฏิบัติและไม่ปฏิบัติตามกฎหมายแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องได้อย่างเข้าใจ สามารถโน้มน้าวใจพลเมืองได้ ควรพัฒนาทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อของผู้เกี่ยวข้องกับกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายให้มีลักษณะสร้างสรรค์ เช่น มองโลกเชิงบวก ใจกว้าง มีน้ำใจ มีคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม ยอมรับวัฒนธรรมที่แตกต่าง เป็นต้น ผู้บังคับใช้กฎหมายควรได้รับการฝึกฝนการคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ให้รวดเร็ว ชัดเจน ตรงประเด็น ควรพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์สังเคราะห์กฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบปฏิบัติที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่หรือประกาศใช้ใหม่ได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และควรพัฒนาความกล้าหาญในการเป็นผู้นำกฎหมายหรือสิ่งสร้างสรรค์สื่อสารสู่สังคม

2) แนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมการทำงาน

(1) ควรจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมพื้นฐานแก่แรงงานข้ามชาติและแรงงานไทย รวมทั้งเจ้าของบริษัทห้างร้านที่จ้างงาน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมที่นำไปสู่การเรียนรู้ - รู้เรา เช่น การฝึกฝนการใช้ภาษาไทยแก่แรงงานข้ามชาติพม่า และฝึกฝนการใช้ภาษาพม่าแก่แรงงานไทยหรือพนักงานไทยหรือเจ้าของบริษัทไทย และอาจจะรวมถึงการใช้ภาษาอังกฤษควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานด้วย หรือเรียนรู้ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีของกันและกัน ที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ - รู้เราได้อย่างลึกซึ้ง เป็นต้น

(2) ควรจัดระบบวัฒนธรรมการทำงานหรือการจ้างงานให้มีความหลากหลาย แรงงานข้ามชาติชาวพม่าและเจ้าของบริษัทสามารถเลือกใช้บริการได้ตามความเหมาะสม มีข้อกำหนด ข้อตกลง ระเบียบ ปฏิบัติและกติกาที่เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ชัดเจน เป็นต้นว่า การจ้างเหมาทำงาน การจ้างรายวัน การจ้างรายสัปดาห์หรือรายเดือน การจ้างรายชิ้นงาน การจ้างที่คิดค่าจ้างจากร้อยละของราคาสินค้าหรือชิ้นงานที่ผลิตได้หรือขายได้ ฯลฯ การจ้างในรูปแบบหลากหลายจะช่วยให้แรงงานที่รักอิสระและนายจ้างที่มีความสามารถด้านการค้าขาย สามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสม เป็นวัฒนธรรมการทำงานที่มีโอกาสพัฒนาผู้ทำงานสู่การเป็น

ผู้ประกอบการได้ง่าย หรือกลายเป็นเครือข่ายของนายจ้างที่ทำให้กิจการของนายจ้างสามารถขยายพื้นที่สู่ต่างประเทศได้ง่ายขึ้น (ถ้าต้องการ)

(3) ควรพัฒนาองค์ประกอบวัฒนธรรมการทำงานในสถานประกอบการให้ชัดเจน เจ้าของโรงงานหรือบริษัทหรือนายจ้างต้องให้ความสำคัญต่อสิ่งต่างๆ ในการจ้างงาน และแสดงเป็นลายลักษณ์อักษรอ้างอิงได้ เช่น ลักษณะภูมิปัญญา ลักษณะแบบแผนพฤติกรรมหรือกระบวนการผลิตงาน ลักษณะผลผลิตที่ต้องการ และควรกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ให้ชัดเจนด้วย โดยประกาศเป็นลายลักษณ์อักษร หากพัฒนาได้ดังนี้แล้ว จะทำให้วัฒนธรรมการทำงานของแรงงานข้ามชาติชาวพม่า (รวมทั้งชาติอื่น) ซึ่งมีความหลากหลายอยู่แล้วนั้น มีความมั่นใจ เชื่อมั่น และสนองตอบต่อความต้องการของนายจ้างหรือเจ้าของกิจการ รวมทั้งก่อให้เกิดการต่อรอง เรียนรู้ และพิจารณาข้อตกลงร่วมกันได้ตามความต้องการ และสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ให้เกิดการเรียนรู้ - รู้เรา ที่นำไปสู่ความเข้าใจ เข้าถึง ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขมากขึ้น ส่วนผู้บริโภคผลผลิตจะได้สินค้าที่สะอาดปราศจากข้อรังเกียจในความไม่เป็นธรรม หรือการเอารัดเอาเปรียบ หรือการใช้แรงงานเด็ก จึงเป็นผลดีต่อทุกฝ่าย รวมทั้งเป็นผลดีต่อประเทศชาติโดยภาพรวมด้วย

5. อภิปรายผล

ความรู้และองค์ความรู้ที่ได้ตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปอภิปรายผลด้านต่างๆ ได้หลายประเด็น เช่น บทบาทของวัดต่อวัฒนธรรมการทำงานของแรงงานข้ามชาติชาวพม่า บทบาทของกลุ่มชาติพันธุ์กับการสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานของแรงงานข้ามชาติชาวพม่า เป็นต้น ส่วนบทความนี้ประสงค์จะนำความรู้ที่ได้มาตอบคำถามวิจัยประเด็นที่ว่า “ประเทศไทยจะจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างไรจึงจะสร้างความรู้ที่นำไปสู่ความเข้าใจจนสามารถเข้าถึง คือ สามารถปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานของแรงงานพม่าและผู้ประกอบการบริษัทต่างๆ รวมทั้งสังคมชุมชนในบริบทที่เกี่ยวข้อง ให้เกื้อกูลต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กรที่เป็นไปตามกฎหมายภายในประเทศและระหว่างประเทศ บนรากฐานของคุณธรรม จริยธรรม ที่ทำให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข” ดังนี้

5.1 คนไทยและสังคมไทย (ที่เกี่ยวข้อง) ควรจัดการเรียนรู้ “วิธีการสร้างความรู้เกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติชาวพม่า” ผ่าน “กระบวนการเรียนรู้” และ “กระบวนการผลิต” ที่สอดคล้องกับปรากฏการณ์ สถานการณ์ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นดำรงอยู่ในสังคม (ในพื้นที่ศึกษา) บนฐานความเคารพ ความเท่าเทียม และความเป็นธรรม จึงจะทำให้ได้ความรู้ที่ทำให้เกิดการรู้เรา - รู้เรา และสามารถปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานของแรงงานพม่าและผู้ประกอบการบริษัทต่างๆ รวมทั้งสังคม ชุมชนในบริบทที่เกี่ยวข้อง ให้เกื้อกูลต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กรที่เป็นไปตามกฎหมายภายในประเทศและระหว่างประเทศ บนรากฐานของคุณธรรม จริยธรรม ที่ทำให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขได้ ซึ่งประเด็นการจัดการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้นี้ดังกล่าวนี้นี้เป็นไปตามความต้องการของแรงงานข้ามชาติชาวพม่า ที่ต้องการให้

ผู้เกี่ยวข้องได้เรียนรู้วัฒนธรรมของตนเองและตนเองได้เรียนรู้วัฒนธรรมพื้นฐานของผู้อื่น ถือเป็นการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานที่นำไปสู่การเรียนรู้ - รู้เรา ตามหลักกระบวนการเรียนรู้

ด้วยเหตุที่ปัจจุบัน แรงงานข้ามชาติชาวพม่าไม่มีความรู้ในวัฒนธรรมพื้นฐานของสังคมไทยมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมการทำงานในสถานประกอบการต่างๆ และไม่มีโอกาสได้เรียนรู้ เช่นเดียวกับเจ้าของโรงงาน นายจ้าง คนไทย และสังคมไทยทั่วไปที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมพื้นฐานของแรงงานข้ามชาติมากนัก และดูเหมือนไม่มีความสนใจการเรียนรู้ ด้วยอาจจะคิดว่าไม่เกี่ยวข้องกับการจ้างงานแต่อย่างใดก็ได้ สอดคล้องกับคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์คนไทยที่เป็นกลุ่มเป้าหมายทั่วไปที่ยืนยันว่า ส่วนใหญ่ไม่สามารถใช้ภาษาของแรงงานข้ามชาติชาวพม่าสื่อสารได้ และไม่เห็นความจำเป็นในการเรียนรู้ เพราะไม่คิดจะเดินทางไปเมืองพม่า ไม่เห็นว่าภาษาและวัฒนธรรมของแรงงานข้ามชาติชาวพม่าจะช่วยให้มีรายได้เพิ่มขึ้นแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม แรงงานข้ามชาติชาวพม่าได้เสนอกิจกรรมการส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ฝึกฝนการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร และส่งเสริมการเรียนรู้ทำความเข้าใจในคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมของเพื่อนร่วมงานขึ้น โดยแรงงานข้ามชาติชาวพม่าคาดหวังว่ากิจกรรมทั้งสองประการนี้จะทำให้ได้รู้และเข้าใจภูมิปัญญาการทำงานได้อย่างเหมาะสม ในทางตรงกันข้าม พนักงาน เจ้าของโรงงาน หรือเจ้าของบริษัทและกลไกที่เกี่ยวข้องจะได้ร่วมเรียนรู้ไปพร้อมกัน จะสร้างโอกาสในการสื่อสารเรื่องราวต่างๆ ได้มากขึ้น ทำให้เกิดความเป็นเพื่อน เห็นถึงความเท่าเทียมในความเป็นมนุษย์ จะทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจ ฯลฯ ความรู้เขา - รู้เราที่เกิดขึ้น จะนำไปสู่ความเข้าใจที่เป็นพลังปรับเปลี่ยนวิธีคิด ความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม ความเห็น ความสามารถและความฉลาดไหวพริบหรือการแก้ปัญหาในวัฒนธรรมการทำงาน ทั้งของแรงงานข้ามชาติชาวพม่าและทุกฝ่ายในบริษัทที่เกี่ยวข้อง ให้เกื้อกูลต่อการบรรลุเป้าหมายของทุกฝ่าย สามารถอยู่ร่วมกันได้และเป็นไปตามกฎหมายภายในประเทศและระหว่างประเทศ บนรากฐานของคุณธรรม จริยธรรม ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้ และจะส่งผลปรับเปลี่ยนให้การเข้าเมืองมาทำงานอย่างถูกกฎหมายมากขึ้น ทั้งจะมีกำลังใจในการเรียนรู้คู่กับการทำงานเพื่อการพัฒนาทักษะความสามารถให้เชี่ยวชาญ ทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพได้

5.2 คนไทยและสังคมไทย (ที่เกี่ยวข้อง) ควรสร้างความรู้ที่นำไปสู่ความเข้าใจจนสามารถเข้าถึงการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานของผู้ประกอบการบริษัทต่างๆ ที่นำไปสู่การเรียนรู้เขา - รู้เราได้ ด้วยผลการศึกษาได้เสนอแนวทางการพัฒนาโดยการส่งเสริมการจัดระบบวัฒนธรรมการทำงานให้มีความหลากหลาย นายจ้างและลูกจ้างสามารถเลือกใช้ได้ตามความต้องการ เป็นต้นว่า ระบบการจ้างเหมา ระบบการจ้างงานรายวัน ระบบการจ้างงาน รายวันหรือรายเดือน ระบบการจ้างเป็นรายชิ้นงาน และระบบการจ้างงานที่คิดค่าจ้างจากร้อยละของราคาสินค้าหรือชิ้นงานที่ผลิตได้หรือขายได้ เมื่อพิจารณาข้อเสนอตามหลักการจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมแล้ว กล่าวได้ว่า รูปแบบการจ้างงานที่หลากหลายจะสามารถ

สนองต่อความต้องการของแรงงานข้ามชาติชาวพม่าได้ทั่วถึงและดีกว่าการจ้างงานในรูปแบบจำกัด ขณะเดียวกันการจ้างงานที่หลากหลายรูปแบบช่วยให้การจัดการการทำงานในสถานประกอบการหรือโรงงานหรือบริษัทได้สอดคล้องกับความต้องการดีกว่าการจ้างงานแบบจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง งานที่ต้องการใช้แรงงานจำนวนมากอย่างเร่งด่วนจะสามารถระดมคนงานมาทำงานได้ตามความต้องการได้ง่ายกว่า เพราะมีคนงานที่พร้อมให้จ้างงานได้อย่างหลากหลาย ทั้งนี้เพราะแรงงานมีอิสระที่จะไปรับงานได้กว้างขวางด้วย ไม่ผูกขาดอยู่กับบริษัทใดหนึ่งโดยเฉพาะ

ด้วยเหตุนี้ ผู้ประกอบการ เจ้าของโรงงาน หรือเจ้าของสถานประกอบการ จึงควรปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานในองค์กรให้มีการจ้างงานหลากหลายระบบหรือรูปแบบ โดยการวางแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ ยิ่งสามารถกำหนดการจ้างงานแต่ละประเภทได้ล่วงหน้า ก็จะช่วยให้การจ้างงานสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น องค์กรหรือบริษัทจึงต้องศึกษาเรียนรู้ที่จะปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานขององค์กรให้สามารถสนองตอบต่อทุกฝ่ายได้ด้วย ดังนั้น เจ้าของหรือผู้ประกอบการหรือนายจ้างจึงต้องรู้และเข้าใจบริบทที่เกี่ยวข้องกับแรงงาน รู้และเข้าใจวัฒนธรรมการทำงาน of แรงงานข้ามชาติที่ทำงานอยู่ในองค์กรรู้และเข้าใจบริบทต่างๆ ของท้องถิ่น แล้วนำความรู้ความเข้าใจเหล่านั้นมาวางแผนจัดการจ้างงานในรูปแบบที่เหมาะสมที่สนองตอบต่อความต้องการของทุกฝ่ายได้

5.3 คนไทยและสังคมไทย (ที่เกี่ยวข้อง) ควรสร้างความรู้ที่นำไปสู่ความเข้าใจจนสามารถเข้าถึงผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ให้ได้ คือ สังคมและชุมชนในบริบทสามารถตัดสินใจปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงาน of แรงงานข้ามชาติและหรือของผู้ประกอบการหรือโรงงานในพื้นที่ได้ ชุมชนควรมีความรู้ว่าควรจะทำอย่างไรต่อแรงงานข้ามชาติชาวพม่า และต่อสถานประกอบการหรือบริษัทหรือโรงงานที่อยู่ในพื้นที่ และควรมีความรู้ว่าอะไรคือสิ่งที่สังคมและชุมชนควรจะช่วยกันออกแรงผลักดันเพื่อสร้างความสุขโดยส่วนรวมทั้งกาย ใจ และสิ่งแวดล้อม โดยผู้ที่เกี่ยวข้องต้องไม่ลืมการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ลักษณะการทำงานของบริษัหรือโรงงานหรือสถานประกอบการ รวมทั้งของแรงงานข้ามชาติให้สังคมและชุมชนท้องถิ่นได้รับรู้ ได้ร่วมเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ - รู้เราได้อย่างชัดเจนด้วย ไม่ใช่ว่าได้สื่อสารใดๆ แก่ชุมชน จะทำให้ชุมชนบางส่วนจึงไม่สนับสนุนโรงงาน บางส่วนไม่สนับสนุนแรงงาน เกิดขึ้นอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

5.4 แนวทางการแก้ปัญหาและอุปสรรค ผลการวิเคราะห์ตามแนวคิดกระบวนการเรียนรู้ที่พบชัดเจนว่า “ความไม่รู้เขา - ไม่รู้เรา” คือ เหตุแห่งปัญหาและอุปสรรค ดังนั้น ข้อเสนอจากการวิจัยนี้จึงเสนอให้ส่งเสริมการเรียนรู้ - เข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรมการทำงานและชีวิตวัฒนธรรม ส่งเสริมการนำกระบวนการเรียนรู้มาจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อเข้าถึงผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ เป็นต้นว่า การส่งเสริมการเรียนรู้-เข้าใจแบบมีส่วนร่วม แบบแนวราบ แบบเชื่อมโยงหลายสาขา และแบบปฏิสัมพันธ์ข้ามกลุ่ม ตามกระบวนการเรียนรู้ จะ

สามารถช่วยให้คนที่เกี่ยวข้องทุกกลุ่มสามารถทำงานร่วมกัน เพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการทำงานที่เป็นปัญหาแต่เดิมให้คลี่คลายไปในทิศทางที่สร้างสรรค์ได้ เช่น ดำรงเน้นการทำความเข้าใจและสร้างความถูกต้อง ให้คำปรึกษาที่ถูกต้อง แทนปฏิบัติการจับกุมลงโทษ แรงงานข้ามชาติเห็นโอกาสการเข้าเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมายว่าสามารถสร้างประโยชน์เกิดขึ้นชัดเจนได้ดีกว่า เจ้าของโรงงานเน้นการใช้แรงงานที่ถูกต้องตามกฎหมายจะอยู่เย็นเป็นสุขกว่า เป็นต้น

โดยสรุป ประเทศไทยจะสามารถสร้างความรู้ที่นำไปสู่ความเข้าใจ จนสามารถเข้าถึง คือ สามารถปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานของแรงงานพม่า และผู้ประกอบการบริษัทต่างๆ รวมทั้งสังคมและชุมชนในบริบทที่เกี่ยวข้อง ให้เกื้อกูลต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กรที่เป็นไปตามกฎหมายทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ บนรากฐานของคุณธรรม จริยธรรม และกฎกติกาสากลจนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ถ้าสามารถนำ “กระบวนการเรียนรู้” และ “กระบวนการผัดสละ” มาสร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดขึ้นแล้ว ร่วมกันจัดการวัฒนธรรมการทำงานให้เป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการทำงานดังกล่าวข้างต้นได้

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ด้านวิชาการ การนำแนวคิดและหลักการ “การแตกหัก ขาดตอน” “กระบวนการเรียนรู้” และ “กระบวนการผัดสละในพุทธศาสนา” มาใช้สร้างการเรียนรู้ร่วมกัน สามารถวิเคราะห์สังเคราะห์ให้เห็นประเด็นต่างๆ ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผลเป็นลำดับได้ เช่น การแตกหัก ขาดตอนทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในพม่า ผลักดันชาวพม่าให้อพยพมาเป็นแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย แต่ด้วยการขาดกระบวนการเรียนรู้ทั้งส่วนที่เกี่ยวกับงานและส่วนที่เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม จึงเป็นเหตุให้เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นมากมาย ด้วยไม่รู้เขา - รู้เรา เห็นเหตุผลและช่องว่างในวัฒนธรรมการทำงานที่เกิดขึ้นในขั้นตอนต่างๆ ได้ จึงสมควรส่งเสริมให้เข้าไปใช้เป็นเครื่องมือศึกษาให้กว้างขวางมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระบวนการเรียนรู้แบบต่างๆ ที่ใช้กระบวนการผัดสละหลักการสร้างความรู้ในพุทธศาสนา เป็นสิ่งที่ใช้ได้ไม่ยากนัก จึงสมควรที่จะขยายผลได้รับการส่งเสริมให้มีการนำไปใช้ในวงกว้างมากขึ้น

6.2 ด้านนโยบาย การศึกษาวิจัยครั้งนี้แม้เป็นประเด็นศึกษาเฉพาะเจาะจงก็ตาม แต่สามารถตอบสนองนโยบายรัฐบาลในการส่งเสริมการค้าและการลงทุนทั้งในประเทศไทยและประเทศพม่าได้ ด้วยแนวทางการพัฒนาและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในบริษัทไทยหรือโรงงานไทยเกี่ยวกับการจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นประเด็นที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้พัฒนาและแก้ปัญหาได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะประเด็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เขา - รู้เรา และผลจากการรู้เขา - รู้เราที่นำมาซึ่งโอกาสในการพัฒนา สร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ได้อย่างมีพลัง สิ่งเหล่านี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดหรือปรับปรุง พัฒนานโยบายส่งเสริมการค้าการลงทุนในประเทศพม่า การจัดการแรงงานข้ามชาติชาวพม่าให้อื้อประโยชน์

ต่อการพัฒนาประเทศสู่ความเป็นสากลในประชาคมอาเซียนได้ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ น่าจะเป็นข้อมูลปรับปรุง พัฒนานโยบายส่งเสริมการศึกษาวิจัยสร้างความรู้เกี่ยวกับประเทศในประชาคมอาเซียนให้มีความเข้มข้นขึ้น โดยเน้นการวิจัยเพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรมของประเทศในอาเซียนออกเผยแพร่ให้หลากหลายมากขึ้น เพราะสังคมวัฒนธรรมคือเครื่องมือสำคัญที่ทำให้เกิดการ “รู้เขา - รู้เรา” ที่ก่อให้เกิดการทำงานร่วมกับคนในประเทศนั้นๆ ได้อย่างเข้มแข็ง มั่นคง

เอกสารอ้างอิง

- ชาย โพธิ์สิตา. (2550). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- จิรวุฒิ เสนาคำ. (2547). อรชุน อัปผาดุริย กับมโนทัศน์ท้องถิ่นข้ามท้องถิ่น (Translocalities). *รัฐศาสตร์สาร*, 25(1), 103-149.
- เนาวรัตน์ พลายน้อย และสมศรี ศิริขวัญ (บรรณาธิการ). (2553). *ปรารมภ์ว่าด้วยการศึกษาไทย รวมบทความอุทัย ดุลยเกษม*. นครปฐม: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. *ข้อมูลสถิติรายเดือน*. สืบค้นจาก http://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/alien_th/761d2d96ce3f625dde7fb252ab0785ec.pdf

**การสื่อสารและการจัดการภาวะวิกฤติ
ที่ธนาคารพาณิชย์ประสบบนสื่อสังคมออนไลน์**
**Communication and management of crises
faced by commercial banks on social media**

เอกภพ จีงกุล^{*}

ekkaphop.ck@gmail.com

ธাত্রี ใต้ฟ้าพูล^{**}

tatri13@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยการวิเคราะห์ตัวบทและการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงกระบวนการจัดการและการสื่อสารในภาวะวิกฤติในสื่อสังคมออนไลน์ และเพื่อทราบถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการวิกฤติในสื่อสังคมออนไลน์ จากกรณีศึกษาการรับสมัครพนักงานของธนาคารไทยพาณิชย์ และกรณีผู้จัดการธนาคารกรุงศรีอยุธยาทำร้ายสตรีมีครรภ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบด้วยนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสารจำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่จากธนาคารทั้งสองแห่งที่เกี่ยวข้องกับกรณีที่ทำการศึกษาแห่งละ 1 คน

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการจัดการภาวะวิกฤติในสื่อสังคมออนไลน์แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนภาวะวิกฤติ คือ การเตรียมความพร้อมจัดระบบการจัดการที่พร้อมตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ใช้ Social Media Listening (SML) เพื่อเก็บข้อมูล ขั้นตอนที่ 2 การตอบสนองต่อภาวะวิกฤติ คือ การใช้เครื่องมือ SML ในการวิเคราะห์สถานการณ์ของปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อทำความเข้าใจให้เร็วที่สุด จากนั้นจึงลงมือแก้ไขให้ตรงประเด็น และขั้นตอนหลังภาวะวิกฤติ คือ การนำแผนการมาทำการปรับปรุงแก้ไข ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการภาวะวิกฤติในสื่อสังคมออนไลน์ ประกอบด้วย 1) เครื่องมือ Social media listening 2) ระบบการจัดการขององค์กร 3) Issue management 4) ความรวดเร็วในการตอบสนองภายใน 3 ชั่วโมง และ 5) online Influencer

คำสำคัญ : การจัดการภาวะวิกฤติ สื่อสังคมออนไลน์ สังคมออนไลน์ การจัดการภาวะวิกฤติในสื่อสังคมออนไลน์

^{*} นิสิตปริญญาโท คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{**} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Abstract

This qualitative research use textual analysis and in-depth interview as methodology. The research has two objectives: (1) to know about communication and crisis management on social media, and (2) to find out the key success factors for crisis management on social media. The research collected information about online crisis resolution from Siam Commercial Bank Public Company Limited's (SCB) financial advisor recruitment and Bank of Ayudhya Public Company Limited's (BAY) their manager attacking pregnant woman. The researcher then analyzed data from in-depth interviews with an online crisis management specialist, public relations professor and representative from SCB and BAY.

The research found that online media crisis management can be divided into 3 steps: 1) Pre-crisis preparedness of management to control crisis escalation spontaneously by using Social Media Listening (SML) to collect social media data and resolve the problem effectively; 2) Crisis reaction is using SML to analyze the crisis situation to understand the problem quickly and fix it and fix the problem effectively and thoroughly within three hours, and 3) Post-crisis modification to the resolution strategy for greater efficiency effectiveness in dealing with potential crises in the future. The key success factors of online media crisis management are: 1) Social Media Listening (SML), 2) Internal management of the organization, 3) Issue management, 4) Response time within 3 hours, and 5) Online influences.

Keywords: crisis management, social media, social network, online crisis management

1. บทนำ

ปัญหาในระดับภาวะวิกฤตินั้นเป็นเรื่องที่องค์กรทั่วโลกมีโอกาสดูแลที่จะต้องพบเจอ หากเกิดปัญหาขึ้นกับตัวบริษัทและปล่อยปัญหานั้นทิ้งไว้จนลุกลามกลายเป็นภาวะวิกฤติ ซึ่งสร้างความเสียหายอย่างมากต่อองค์กร ทั้งในด้านสถานะทางการเงินและชื่อเสียง (Barton, 1993) จึงเป็นเรื่องที่สำคัญมากสำหรับทุกองค์กรที่ควรใส่ใจกับการแก้ไขปัญหาหรือหาทางรับมือกับภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้น การบริหารจัดการและแก้ไขภาวะวิกฤติจึงเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว และเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญอย่างมาก เพราะในสังคมปัจจุบัน การดำเนินชีวิตหรือการทำธุรกิจ การบริหารองค์กร อยู่บนความไม่แน่นอนและไม่สามารถคาดเดาเรื่องราวร้ายแรงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้เลย (Guth & Marsh, 2007) ในทางกลับกัน เมื่อเกิดภาวะวิกฤติขึ้น องค์กรหรือบุคคลที่มีประสิทธิภาพในการวิเคราะห์และทำความเข้าใจถึงปัญหาที่แท้จริงได้ และมีกระบวนการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ นอกจากจะแก้ไขภาวะวิกฤติได้แล้ว ยังเป็นการพลิกวิกฤติที่เกิดขึ้นให้เป็นโอกาสที่ยิ่งใหญ่ในการสร้างชื่อเสียงและภาพลักษณ์ที่ดีได้อีกด้วย

ในประเทศไทย การแก้ไขภาวะวิกฤติที่มีประสิทธิภาพมักจะพบเห็นได้ไม่บ่อยนัก ส่วนใหญ่ที่พบเห็นมักเป็นการแก้ไขปัญหาที่ทำให้ปัญหาที่เป็นอยู่ใหญ่กว่าเดิมจากที่เป็น สิ่งที่น่าสนใจและสำคัญในการแก้ไขภาวะวิกฤติคือ ปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการชื่อเสียงและกระบวนการในการเลือกวิธีแก้ไขปัญหาวิกฤติ ไม่ว่าจะเป็นชื่อเสียงขององค์กร ความจริงใจสารที่นำเสนอช่องทางที่ใช้สื่อสาร ระยะเวลาในการตอบสนอง เป็นต้น ล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อผลลัพธ์ในการบริหารจัดการภาวะวิกฤติทั้งสิ้นและปัจจุบันการเข้ามาของช่องทางการสื่อสารที่เรียกว่า “social media” ได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคทั้งหมด ทำให้ปัญหามภาวะวิกฤติเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ง่ายกว่าในสมัยก่อน ซึ่งองค์กรต้องมีการปรับกลยุทธ์และกระบวนการในการแก้ไขปัญหาให้เท่าทันกับสื่อที่มีการเปลี่ยนแปลงไป

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากระบวนการจัดการแก้ไขภาวะวิกฤติในสื่อสังคมออนไลน์ผ่านตัวแปรที่ส่งผลการแก้ไขปัญหา จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องคำนึงถึงเพื่อที่จะตอบสนองต่อปัญหาในรูปแบบที่แตกต่างกัน ได้แก่ ระยะเวลาในการตอบสนองต่อปัญหา ช่องทางการสื่อสารที่ใช้ตัวสารที่ใช้ในการสื่อสารหรือกลยุทธ์ที่ใช้ในการแก้ภาวะวิกฤติ (strategic crisis management) รวมไปถึงวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นผ่านตัวแปรต่างๆ ที่กล่าวไปข้างต้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงที่สุดสำหรับบริบทสังคมไทย

2. ปัญหาการวิจัย

2.1 กระบวนการการจัดการและการสื่อสารในภาวะวิกฤติ ในสื่อสังคมออนไลน์เป็นอย่างไร

2.2 ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการวิกฤติในสื่อสังคมออนไลน์คืออะไร

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

3.1 เพื่อทราบถึงกระบวนการจัดการและการสื่อสารในภาวะวิกฤติในสื่อสังคมออนไลน์

3.2 เพื่อทราบถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการวิกฤติในสื่อสังคมออนไลน์

4. แนวคิดทฤษฎีที่ใช้และกรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่ใช้เป็นกรอบในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประกอบด้วยแนวคิดการสื่อสารและการจัดการภาวะวิกฤติ แนวคิดสื่อสังคมออนไลน์และเครือข่ายสังคมออนไลน์ แนวคิดการออกแบบสารเพื่อโน้มน้าวใจ

4.1 แนวคิดการสื่อสารและการจัดการภาวะวิกฤติ ภาวะวิกฤติมีการเปลี่ยนแปลงและเติบโตเป็นลำดับขั้นตอน 3 ลำดับ ได้แก่ ขั้นตอนการเตรียมรับมือภาวะวิกฤติ (precrisis) หรือการเฝ้าระวัง (warning stage) ขั้นตอนการเกิดภาวะวิกฤติ (crisis event) คือ ขั้นตอนที่ภาวะวิกฤติได้เกิดขึ้นแล้ว และขั้นตอนหลังภาวะวิกฤติ (post crisis, things return to normal) เมื่อทุกอย่างกลับสู่สภาวะปกติ องค์กรจะต้องทำการเช็คเพื่อความแน่ใจว่าภาวะวิกฤติได้จบลงแล้ว รวมถึงเป็นขั้นตอนในการเรียกคืนชื่อเสียงกลับคืนมาจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในขั้นตอนนี้หากเราสามารถแก้ไขปัญหาได้ดี จะถือเป็นโอกาสที่จะสร้างชื่อเสียงให้กับองค์กรได้มากยิ่งขึ้น การบริหารจัดการภาวะวิกฤติ คือ การหาทางป้องกันหรือลดความเสียหายที่เกิดขึ้นจากภาวะวิกฤติให้ได้มากที่สุด เพื่อเป็นการปกป้องทั้งตัวองค์กรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากความเสียหายที่เกิดขึ้นในทุกๆ ด้าน โดยขั้นตอนในการบริหารจัดการภาวะวิกฤติมีด้วยกัน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการป้องกัน (prevention) ขั้นตอนการเตรียมความพร้อม (preparation) ขั้นตอนการตอบสนอง (response) และขั้นตอนการปรับปรุงพัฒนา (revision) องค์กรสามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์ประเภทต่างๆ ในการสอดส่องหาสัญญาณเตือนภัยของเหตุการณ์ที่อาจลุกลามกลายเป็นภาวะวิกฤติได้ง่ายมากยิ่งขึ้น เพื่อหาทางยับยั้งไม่ให้เหตุการณ์เหล่านั้นลุกลามจนกลายเป็นภาวะวิกฤติได้ (Coombs, 2015; Grégoire, Salle & Tripp, 2015; Liu, Kim & Pennington-Gray, 2015) บุคลากรในทีมจัดการภาวะวิกฤติส่วนใหญ่ แกนหลักคือฝ่ายดิจิทัลที่รับผิดชอบเรื่องการสื่อสารออนไลน์เป็นหลัก อาจประกอบด้วยฝ่ายกฎหมาย ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ หรือฝ่ายการเงิน ขึ้นอยู่กับแต่ละกรณีที่เกิดขึ้นว่าควรใช้ฝ่ายใดในการบริหารจัดการบ้าง (Albrecht, 1996; Barton, 1993; Bland, 1998; Coombs, 2015) ภาวะวิกฤติด้านทรัพยากรบุคคล (human resource crises) คือ วิกฤติจากการทำงานที่ผิดพลาดของบุคลากรในรูปแบบต่างๆ หรือมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลในองค์กร (Coombs, 2015; Motarjemi, 2014) กฎข้อหนึ่งในจัดการภาวะวิกฤติบนสื่อออนไลน์คือภาวะวิกฤติเกิดที่ไหนให้ใช้ช่องทางนั้น (be where the action is) กฎข้อที่สองคือ การใช้ช่องทางการสื่อสารออนไลน์ให้เข้ากับภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้น (Coombs, 2015) โดยปัจจัยสำคัญที่ช่วยในการแก้ไขปัญหาวิกฤติก็คือ การวางแผนกลยุทธ์ที่ใช้ในการดำเนินการแก้ไขปัญหา ซึ่งกลยุทธ์ในการบริหารจัดการภาวะวิกฤตินั้นถูกแบ่งออกเป็น 4 ประเภทหลัก ได้แก่ กลยุทธ์การปฏิเสธ (denial) กลยุทธ์การลดความรุนแรงของ

ปัญหา (diminishment) กลยุทธ์การกอบกู้ (rebuilding) กลยุทธ์การเสริมแรงหรือเปี่ยม
ประเต๋น (bolstering) ภาวะวิกฤติในสื่อสังคมออนไลน์มีเกณฑ์ในการวัดแตกต่างจากภาวะ
วิกฤติปกติ ภาวะวิกฤติในสื่อสังคมออนไลน์มีนิยามภาวะวิกฤติใกล้เคียงกับภาวะวิกฤติแบบปกติ
คือ มีความรุนแรงที่ควบคุมไม่ได้ และสร้างความเสียหายให้กับองค์กรอย่างมาก แต่มี
ข้อแตกต่างที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการวัดว่าเป็นภาวะวิกฤติในสื่อสังคมออนไลน์อยู่ 3 ข้อ (Capozzi
& Rucci, 2013)

4.2 แนวคิดสื่อสังคมออนไลน์และเครือข่ายสังคมออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์ (social media)
คือ สื่อที่มีระบบการสื่อสารที่ใช้อินเทอร์เน็ตในการติดต่อกันเป็นหลัก ผู้ใช้สามารถสร้างเนื้อหาที่
เกี่ยวข้องกับตนเองหรือที่ตนเองต้องการเพื่อแบ่งปันกับเพื่อนหรือต้องการให้สาธารณะรับรู้
ก็สามารถทำได้ ด้วยข้อมูลประเภทต่างๆ ทั้งตัวเลข ตัวอักษร รูปภาพ ผู้ใช้งานมีการเปลี่ยนสถานะ
เป็นได้ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร (Siapera, 2012; Van Dijk, 2012) จากงานวิจัยของ Whiting และ
Williams (2013) พบว่า ผู้คนใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสร้างปฏิสัมพันธ์สูงถึง 88% หาข้อมูล
ข่าวสาร 80% และแชร์ข้อมูลเหล่านั้นอีก 40% ด้วยความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์และ
ส่งต่อข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วนี้เองทำให้เกิดเป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ (social network) ขึ้น
ดังนั้นบริษัทหรือองค์กรทั้งหลายควรพิจารณาถึงช่องทางในการสื่อสารในสื่อสังคมออนไลน์ให้
มากขึ้นในภาวะวิกฤติ เทคโนโลยีที่มาพร้อมกับสื่อใหม่กลายมาเป็นปัจจัยที่สำคัญในสถานการณ์
วิกฤติแล้ว (Aisha, Wok, Manaf & Ismail, 2015) องค์กรต่างๆ จำเป็นต้องใช้สื่อสังคมออนไลน์
ในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้บริโภค เช่น การโต้ตอบ หรือการแจ้งข้อมูลข่าวสารให้รวดเร็วและ
เข้าถึงผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น (Rapp, Beitelspacher, Grewal & Hughes, 2013)

4.3 แนวคิดการออกแบบสารเพื่อโน้มน้าวใจ การตอบสนองด้วยความรวดเร็ว จริใจ
ตรงประเต๋น เมื่อองค์กรวิเคราะห์สถานการณ์ทุกอย่างจนมั่นใจแล้ว จึงทำการสื่อสารออกไป
สิ่งสำคัญที่จะพลาดไม่ได้ก่อนทำการส่งการสื่อสารออกไปคือ สารของเรามีข้อเท็จจริงที่ผู้คน
คาดหวังและความจริงใจมากพอหรือยัง การประดิษฐ์คำในสารให้ดูมีความจริงใจมากที่สุดคือ
หัวใจหนึ่งที่คุณคาดหวังจะได้อ่านจากองค์กรที่เกิดภาวะวิกฤติขึ้น (Capozzi & Rucci, 2013;
Siomkos & Malliaris, 1992; Souiden & Pons, 2009) สารที่ส่งออกไปต้องตรงประเต๋นและ
มีความสมเหตุสมผลกับปัญหาที่เกิดขึ้น ความสมเหตุสมผลของสารเมื่อรวมกับความจริงใจใน
สารแล้วจะทำให้สามารถโน้มน้าวใจผู้รับสารได้มีประสิทธิภาพมากที่สุดมากที่สุด (Rank, 1976
อ้างใน อรรณณ ปิรันธอวาท, 2549) และสิ่งสุดท้ายคือ อย่าลืมนว่าจะสื่อสารกับใคร (Coombs,
2015)

5. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงกระบวนการจัดการและการสื่อสารในภาวะวิกฤติและอุปสรรคในการจัดการผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยศึกษาจากอุตสาหกรรมธนาคารในประเทศไทย ที่เกิดภาวะวิกฤติขึ้น เพื่อนำไปประยุกต์ในการวางแผนจัดการภาวะวิกฤติในเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่อไปเพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่มีความเหมาะสมมากที่สุด การวิจัยครั้งนี้จึงได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

โดยมีกระบวนการวิจัย เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยในทั้งสองข้อ ทั้งนี้อาศัยการเก็บข้อมูลจาก 2 แหล่งข้อมูลที่สำคัญ อันประกอบด้วย

1) การวิเคราะห์หัตถบท ในภาวะวิกฤติของสถาบันการเงินทั้งสองแห่ง ได้แก่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) และธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) แนวทางการวิเคราะห์หัตถบทของภาวะวิกฤติจะดูถึงความสมเหตุสมผลของสารที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อแก้ไขภาวะวิกฤติ ช่องทางที่ผู้ส่งสารใช้ ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารและความรวดเร็วในการตอบสนองต่อภาวะวิกฤตินับตั้งแต่เกิดภาวะวิกฤติขึ้น

2) การสัมภาษณ์เจาะลึก ทำการสัมภาษณ์เจาะลึกกับฝ่ายประชาสัมพันธ์ของสถาบันการเงิน รวมถึงผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสารของบริษัทที่ปรึกษาประชาสัมพันธ์ และนักวิชาการด้านการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งสิ้น 5 คน ในการนำเสนอผลการวิจัยนั้นเป็นการนำเสนอด้วยการบรรยายและสนับสนุนด้วยตัวอย่างหรือคำสัมภาษณ์ รวมถึงข้อความที่ได้จากแหล่งข้อมูลประเภทสื่อสังคมออนไลน์ โดยแยกเป็นบทต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำเสนอบทสรุป การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะในตอนท้าย

6. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากการวิเคราะห์เอกสารและวิเคราะห์หัตถบทในกรณีภาวะวิกฤติของธนาคารไทยพาณิชย์และธนาคารกรุงศรีอยุธยาพบว่า การจัดการภาวะวิกฤติในสื่อสังคมออนไลน์ของทั้ง 2 องค์กรมีความแตกต่างกัน ในกรณีของธนาคารไทยพาณิชย์เป็นภาวะวิกฤติในเรื่องของข้อมูลการรับสมัครงานในตำแหน่งที่ปรึกษาด้านการเงินขององค์กรหลุดออกสู่สังคมออนไลน์ มีการเลือกรับพนักงานเฉพาะที่จบจากมหาวิทยาลัยที่กำหนดเท่านั้น และไม่มีมหาวิทยาลัยในเครือราชภัฏอยู่ในเกณฑ์ที่ธนาคารรับสมัคร ส่งผลให้เกิดกระแสต้านลบในสื่อสังคมออนไลน์ต่อธนาคารไทยพาณิชย์อย่างรุนแรง จากนั้นตัวองค์กรได้ออกหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงในสื่อสังคมออนไลน์ แต่กลับทำให้สถานการณ์แย่ลงกว่าเดิม เนื่องจากการชี้แจงขององค์กรในแต่ละครั้งนั้น เลือกช่องทางการสื่อสารที่ไม่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย และเนื้อหาในสารเป็นการชี้แจงที่ไม่มีความชัดเจน และเลือกที่จะพูดไม่ตรงประเด็นกับสิ่งที่เกิดขึ้น เช่น การชี้แจงว่าธนาคารไทยพาณิชย์รับพนักงานจากทุกสถาบันมาโดยตลอด ไม่มีแบ่งแยก แต่ไม่มีการอธิบายถึงตัวเอกสารที่หลุดออกไปในสื่อสังคมออนไลน์แต่อย่างใด ทำให้ไม่สามารถแก้ไขสถานการณ์ได้ จนเหตุการณ์ลุกลามไปถึงผู้มีอิทธิพลในสื่อออนไลน์ที่มียอดผู้ติดตามหลักล้าน

นำข่าวที่เกิดขึ้นแชร์ลงในเพจของตนเอง ทำให้กระแสด้านลบเพิ่มขึ้นอย่างมาก ไปจนถึงมหาวิทยาลัยในเครือราชภัฏได้ประชุมและหารือถึงเรื่องที่จะยกเลิกธุรกรรมกับธนาคารไทยพาณิชย์ ในท้ายที่สุดธนาคารไทยพาณิชย์ต้องส่งผู้บริหารเข้าไปแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยตรงกับอธิการบดีของมหาวิทยาลัยในเครือราชภัฏ และได้บอกข่าวลงบนหน้าเว็บไซต์ของตนเองว่า ปัญหาทุกอย่างได้คลี่คลายแล้ว แต่ในสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ยังคงมีกระแสโจมตีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแตกต่างจากในกรณีของธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเรื่องมีข่าวผู้จัดการของธนาคารทำร้ายร่างกายสตรีมีครรภ์ที่เลือกช่องทางการสื่อสารได้ตรงกลุ่มเป้าหมายและวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาได้ดีกว่า เหตุการณ์เกิดขึ้นจากในสื่อสังคมออนไลน์ในช่องทางเฟซบุ๊ก จากนั้นเว็บไซต์ข่าวต่างๆ จึงได้นำไปออกข่าวและเริ่มเกิดกระแสโจมตีธนาคารกรุงศรีอยุธยาให้ออกมารับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งธนาคารกรุงศรีอยุธยาได้ออกแถลงการณ์ผ่านหน้าเฟซบุ๊กของตนเองเพื่อสื่อสาร หลังจากนั้นจึงตัดสินใจที่หยุดการประชาสัมพันธ์และทุกกิจกรรมบนสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อป้องกันการจุดประเด็นของคนในสื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากฝ่ายประชาสัมพันธ์ของธนาคารได้วิเคราะห์แล้วพบว่าเป็นปัญหาส่วนบุคคล และเกิดเรื่องขึ้นนอกเวลาทำงาน ธนาคารจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวโดยตรง แต่ได้มีการติดตามและวิเคราะห์สถานการณ์ตลอดเวลาว่าในสื่อสังคมออนไลน์มีกระแสอย่างไร ผู้คนกำลังพูดถึงเรื่องอะไรอยู่ หลังจากนั้นก็มีกระแสโจมตีและกดดันธนาคารกรุงศรีอยุธยาในสื่อสังคมออนไลน์รวมถึงมีการเรียกร้องตัวของกลุ่มคุณแม่ไปเรียกร้องกดดันที่หน้าธนาคารกรุงศรีอยุธยา แต่ก็มีกระแสที่ออกมาปกป้องผู้จัดการของธนาคารเพราะผู้คนในสื่อสังคมออนไลน์เริ่มพบข้อเท็จจริงมากขึ้นว่าสถานการณ์ไม่ได้เป็นอย่างที่เห็น จนเหตุการณ์จบลงที่มีผู้ใช้เว็บไซต์พันทิปได้ตั้งกระทู้ถึงข้อเท็จจริงจากอีกมุมของฝ่ายผู้จัดการถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้น ทำให้กระแสในสื่อสังคมออนไลน์ดีกลับไปที่กดดันทางฝ่ายสตรีมีครรภ์แทน เป็นอันจบภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้น

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และฝ่ายประชาสัมพันธ์ของสถาบันการเงินทั้ง 2 สถาบัน พบว่า กระบวนการจัดการภาวะวิกฤติในสื่อสังคมออนไลน์แบ่งได้เป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 คือ ขั้นตอนการเกิดภาวะวิกฤติ (pre-crisis) ได้แก่ ขั้นตอนการป้องกัน (preventive) และขั้นตอนการเตรียมความพร้อม (preparation): Social listening และการสร้างระบบหลังบ้านให้มีความเข้าใจร่วมกันนำไปสู่ Crisis Management Plan ที่มีประสิทธิภาพ แบ่งเป็นขั้นตอนย่อย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ทำการป้องกันเชิงรุกด้วยเครื่องมือ Social Media Listening (SML) 2) เตรียมการป้องกันเชิงรับด้วย SML 3) สร้างระบบการจัดการภาวะวิกฤติออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพภายในองค์กร 4) ทำแผนการจัดการภาวะวิกฤติหรือคู่มือ Crisis Management Plan (CMP) 5) สร้างกฎการใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้กับพนักงานทุกคนในองค์กรเกิดความเข้าใจร่วมกัน 6) สร้างความสัมพันธ์กับ online influencer หรือ online celebrity

ขั้นตอนที่ 2 คือ ขั้นตอนการตอบสนองต่อภาวะวิกฤติ (crisis event) แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนย่อย ได้แก่

1) ฟังและวิเคราะห์ทำความเข้าใจภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นเพื่อหาวิธีการตอบสนองที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดด้วยเครื่องมือ SML แบ่งเป็น 4 ปัจจัยย่อยคือ

- (1) ชุมชนออนไลน์ (online community)
- (2) เสียงในสังคมออนไลน์ (social voice) และปริมาณของเสียงที่เกิดขึ้น
- (3) online influencer/celebrity
- (4) เนื้อหา (content)

2) เฝ้าติดตามสถานการณ์อยู่เสมอจากพฤติกรรมของภาวะวิกฤติเพื่อหาจังหวะการตอบสนองที่ดีที่สุดด้วยเครื่องมือ SML แบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอนย่อย ได้แก่

- (1) Emerge คือ ขั้นเริ่มต้น ขั้นที่เริ่มเห็นพฤติกรรมของภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร ในขั้นแรกนี้คือ 1 ชั่วโมงแรกนับจากเกิดภาวะวิกฤติขึ้น
- (2) Accelerate คือ ขั้นการกระจายตัว หากองค์กรไม่สามารถจัดการกับปัญหาตั้งแต่ขั้นตอนแรก คือ 1 ชั่วโมงแรกได้ ภาวะวิกฤติจะเกิดการกระจายลูกกลามอย่างรวดเร็ว ขั้นนี้คือขั้นที่กราฟจะชันและพุ่งสูงขึ้นมาก
- (3) Peak point คือ จุดสูงสุดของการเกิดภาวะวิกฤติ เมื่อภาวะวิกฤติเข้าสู่ช่วงนี้จะเป็นจุดที่ผู้คนในสื่อสังคมออนไลน์พูดถึงปัญหาที่เกิดขึ้นสูงที่สุด ซึ่งเมื่อภาวะวิกฤติมาถึงจุด peak point แล้ว พฤติกรรมหลังจากนั้นก็จะเริ่มตกลง
- (4) Decline คือ ช่วงที่พฤติกรรมของภาวะวิกฤติเริ่มตกลง หรือผู้คนในสื่อสังคมออนไลน์เริ่มพูดถึงภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นน้อยลง แต่การตกลงในขั้นนี้จะตกลงช้าๆ ไม่ได้ตกลงทันทีหรือตกลงอย่างรวดเร็วเหมือนกับช่วง accelerate ช่วงนี้เป็นช่วงที่เหมาะสมที่สุดที่องค์กรจะเริ่มคิดวางแผนเพื่อหาวิธีการสื่อสาร
- (5) Serene คือ ช่วงนิ่งสงบ เมื่อภาวะวิกฤติเข้าสู่ขั้นนี้ถือว่าภาวะวิกฤติได้จบลงแล้ว และไม่ควรรี้อสื่อสารอะไรออกมาเพิ่มเติมในช่วงนี้ เพราะเมื่อเรื่องเงียบสงบแล้ว หากองค์กรสื่อสารสิ่งใดออกมาอีก ก็มีสิทธิ์ที่จะมีคนกลับมาพูดถึงหรือเปิดประเด็นใหม่ขึ้นได้
- (6) Bounce คือ ช่วงการดั่งกลับ การ bounce เป็นเรื่องที่อันตรายและไม่ควรให้เกิดขึ้น อย่างที่ได้กล่าวไปใน 5 ขั้นตอนหลักว่าหากองค์กรมีการสื่อสารที่ผิดพลาด เลือกรูปแบบการสื่อสารที่ไม่ดีหรือเลือกจังหวะที่ใช้ในการสื่อสารไม่เหมาะสม ก็มีโอกาที่ภาวะวิกฤติจะรุนแรงมากขึ้น หรือจากที่ผู้คนในสังคมออนไลน์เริ่มพูดถึงน้อยก็อาจ bounce กลับมาพูดถึงใหม่

3) ตอบสนองด้วยความรวดเร็วและจริงใจและตรงประเด็น

ขั้นตอนที่ 3 คือ ระยะภายหลังภาวะวิกฤติ (post-crisis) คือ การวิเคราะห์ว่ายังมีจุดอ่อนในส่วนไหน มีข้อผิดพลาดอะไรบ้างจากภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นครั้งล่าสุด และองค์กรมีการตอบสนองได้มีประสิทธิภาพมากเพียงใด รวมถึงจะมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างไร

อย่างไรก็ตาม พบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จในการสื่อสารและการบริหารจัดการภาวะวิกฤติในสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ 1. การฟังเสียงในสังคมโดยการใช้เครื่องมือ Social Media Listening (SML) การฟังคือสิ่งที่สำคัญที่สุด 2. ระบบการจัดการภายในองค์กรและแผนการจัดการภาวะวิกฤติ 3. ความเร็ว 4. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับ Online influencer/ celebrity

7. อภิปรายผลการวิจัย

กระบวนการสื่อสารและการจัดการภาวะวิกฤติบนสื่อสังคมออนไลน์ แบ่งออกได้เป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนก่อนเกิดภาวะวิกฤติ (pre-crisis) ขั้นตอนการตอบสนองต่อภาวะวิกฤติ (crisis response) และขั้นตอนหลังภาวะวิกฤติ (post-crisis) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการภาวะวิกฤติในสื่อสังคมออนไลน์ของ Coombs (2015) ถือเป็นขั้นตอนการจัดการวิกฤติพื้นฐานที่เหมือนกับการจัดการภาวะวิกฤติแบบดั้งเดิม แต่รายละเอียดในแต่ละขั้นค่อนข้างมีความแตกต่างจากการจัดการภาวะวิกฤติแบบดั้งเดิมอยู่พอสมควร

7.1 ขั้นตอนก่อนเกิดภาวะวิกฤติ (pre-crisis)

ขั้นตอนก่อนเกิดภาวะวิกฤตินี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย คือ ขั้นตอนการป้องกันภาวะวิกฤติและขั้นตอนการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับวิกฤติ เนื่องจากก่อนที่จะเกิดภาวะวิกฤติขึ้น ทุกองค์กรจะต้องมีการเตรียมการทั้งการป้องกันไม่ให้เกิดภาวะวิกฤติขึ้นและด้วยความที่เป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่มีความเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ทำให้ต้องมีการป้องกันไปพร้อมๆ กับการเตรียมพร้อมในการรับมือกับภาวะวิกฤติที่อาจจะเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ เป็นไปตามแนวทางของ Coombs, Stephens, Malone และ Bailey (Coombs, 2015; Stephens, Malone, & Bailey, 2005) เมื่อมาสู่การปฏิบัติในแต่ละขั้นพบว่า ขั้นตอนการป้องกันภาวะวิกฤติในสื่อสังคมออนไลน์ถูกแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอนย่อย ได้แก่

1) การทำการป้องกันเชิงรุกด้วยการใช้โปรแกรม Social Media Listening (SML) เพื่อหาเฝ้าระวังว่ามีเสียงในสังคมออนไลน์เกี่ยวกับองค์กรของเราขึ้นหรือไม่ หากพบว่ามีและเป็นในทางลบ องค์กรต้องเข้าไปจัดการก่อนที่ปัญหาจะลุกลามกลายเป็นภาวะวิกฤติ ซึ่งเมื่อเทียบกับการจัดการภาวะวิกฤติในแบบดั้งเดิม ดูเหมือนจะเป็นเรื่องที่ยุงยากมากขึ้นเพราะสื่อสังคมออนไลน์ทุกคนสามารถสร้างเนื้อหาของตัวเองได้ (Coombs, 2015) และเมื่อผู้ใช้สามารถสร้างเนื้อหาของตนเองได้ ทำให้เกิดข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์อย่างมหาศาล จะรอให้ภาวะวิกฤติเกิดก่อนแล้วจึงหาทางแก้ไขแบบยุคเก่าไม่สามารถทำได้ เนื่องจากปัญหาอาจจะมาพร้อมกันในปริมาณมากและกระจายข้อมูลอย่างรวดเร็วจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้งานไม่สามารถแก้ไขได้ทัน (Whiting & Williams, 2013) การป้องกันเชิงรุกจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องทำ แต่ด้วยความที่สื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อใหม่ที่มีการบันทึกข้อมูลทุกอย่างเป็นระบบดิจิทัลอยู่ในอินเทอร์เน็ตที่สามารถดึงข้อมูลมาใช้งานได้ผ่านโปรแกรมต่างๆ (Siapera, 2012; Van Dijk, 2012) ทำให้การใช้เทคโนโลยี SML รวมถึงช่องทางที่เป็นสื่อใหม่อย่างสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้องค์กรสามารถเฝ้าระวังและค้นหาปัญหาที่อาจลุกลามกลายเป็นภาวะวิกฤติได้และทำการแก้ไข

ยับยั้งปัญหาก่อนที่จะกลายเป็นภาวะวิกฤติได้ง่ายมากยิ่งขึ้นเช่นกัน (Coombs, 2015; Grégoire, Salle & Tripp, 2015; Liu, Kim & Pennington-Gray, 2015)

2) การป้องกันเชิงรับ บางครั้งการป้องกันเชิงรุกก็ไม่สามารถยับยั้งปัญหาได้ทั้งหมด เนื่องจากมีข้อมูลมหาศาลเกิดขึ้นในแต่ละวัน เครื่องมือ SML อาจไม่สามารถดักจับสิ่งที่เกิดขึ้นในทางลบได้หมด หรือปัญหาเกิดขึ้นนอกเหนือจาก keywords ที่องค์กรใส่เข้าไปทำให้โปรแกรมหาไม่เจอ การป้องกันเชิงรับเป็นขั้นตอนที่พัฒนามาจากแนวคิดการป้องกันภาวะวิกฤติแบบดั้งเดิม คือเมื่อเกิดปัญหาขึ้น ต้องรีบเข้าไปจัดการยับยั้งไม่ให้ปัญหาลุกลามกลายเป็นภาวะวิกฤติ แต่ในการจัดการแบบดั้งเดิมนั้นองค์กรอาจไม่รู้ว่าสถานการณ์จริงๆ เกิดอะไรขึ้น เพราะเป็นระบบปฏิบัติการแบบออฟไลน์ การป้องกันเชิงรับจะมีโปรแกรม SML เข้ามาช่วยเหลือทำให้องค์กรสามารถวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ง่ายและเข้าใจมากกว่าในยุคออฟไลน์ ด้วยเทคโนโลยีใหม่เหล่านี้ (Aisha, Wok, Manaf & Ismail, 2015)

3) การจัดระบบการจัดการภายในองค์กรให้ตอบสนองต่อภาวะวิกฤติในสื่อสังคมออนไลน์ คือ การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือเมื่อเกิดภาวะวิกฤติขึ้นได้เร็วที่สุด องค์กรควรสร้างฝ่ายที่รับผิดชอบเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นบนสื่อสังคมออนไลน์โดยตรง การที่องค์กรต้องมีการจัดระบบใหม่เพื่อรองรับภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นในสื่อออนไลน์นั้น เนื่องจากระบบการจัดการภาวะวิกฤติแบบเก่านั้นถูกคิดขึ้นในยุคที่สื่อสังคมออนไลน์ยังไม่เข้ามามีบทบาทสำคัญเกือบทุกอย่างในชีวิตของผู้คน ทำให้กระบวนการจัดการแบบเก่าที่ต้องใช้เวลานานในการตอบสนอง แต่ในปัจจุบันแทบทุกคนใช้สื่อสังคมออนไลน์หมด จึงเป็นหน้าที่ขององค์กรที่ต้องปรับตัวตาม ใช้สื่อใหม่อย่างสื่อสังคมออนไลน์ในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าของตัวเองมากยิ่งขึ้น (Rapp, Beitelspacher, Grewal & Hughes, 2013) อีกทั้งระบบการขออนุมัติหลายขั้นตอนแบบเก่าทำให้เกิดความล่าช้า ตอบสนองไม่ทันการกระจายตัวของข้อมูลในสื่อใหม่ เช่น ในกรณีของธนาคารไทยพาณิชย์ที่กว่าแถลงการณ์จะได้รับการอนุมัติ ปัญหาที่เกิดขึ้นไปแล้ว 48 ชั่วโมง แต่ระบบการจัดการภายในในยุคปัจจุบันที่มีความกระชับ ลดขั้นตอน ให้อิสระกับฝ่ายดิจิทัลมากขึ้นจะช่วยให้การตอบสนองต่อภาวะวิกฤติสามารถทำได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น ในกรณีของธนาคารกรุงศรีอยุธยาฝ่ายดิจิทัลขององค์กรได้รับการตั้งเป็นฝ่ายแยกออกมา โดยขึ้นตรงกับผู้บริหาร ไม่ต้องผ่านหลายขั้นตอนในการจะลงมือปฏิบัติ ทำให้ธนาคารกรุงศรีอยุธยาสามารถรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นบนสื่อสังคมออนไลน์ได้ดี

4) การทำแผนการจัดการภาวะวิกฤติ (CMP) การทำแผนจัดการภาวะวิกฤติเป็นสิ่งที่จำเป็นไม่ว่าจะยุคสมัยใดก็ตาม คือ การเตรียมความพร้อมและทำให้คนในองค์กรเกิดความเข้าใจร่วมกัน เมื่อเกิดภาวะวิกฤติในสื่อสังคมออนไลน์ขึ้น ทุกคนจะรู้หน้าที่และขั้นตอนในการรับมือกับปัญหาสอดคล้องกับทฤษฎีแผนการจัดการภาวะวิกฤติแบบดั้งเดิมที่มีการทำ CMP เช่นเดียวกัน แต่ในรายละเอียดของแผนย่อมมีความแตกต่างกัน เนื่องจากระบบการสร้างระบบการจัดการภายในของภาวะวิกฤติบนสื่อสังคมออนไลน์ก็จะแตกต่างจากจากระบบการจัดการของภาวะวิกฤติสมัยแบบดั้งเดิม ทำให้แผนที่สร้างขึ้นต้องมีความกระชับมากขึ้น

บุคลากรในทีมส่วนใหญ่แกนหลักคือฝ่ายดิจิทัลที่รับผิดชอบเรื่องการสื่อสารออนไลน์เป็นหลัก อาจประกอบด้วยฝ่ายกฎหมาย ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ หรือฝ่ายการเงิน ขึ้นอยู่กับแต่ละกรณีที่เกิดขึ้นว่าควรใช้ฝ่ายใดในการบริหารจัดการบ้าง (Albrecht, 1996; Barton, 1993; Bland, 1998; Coombs, 2015)

5) ภาวะเปียบภายในองค์กรเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์และการบริหารจัดการประเด็น (issue management) องค์กรต้องสร้างภาวะเปียบที่เข้มงวดมากยิ่งขึ้น เนื่องจากพนักงานก็ถือเป็นช่องทางหนึ่งที่สามารถช่วยองค์กรทำการสื่อสารได้ทั้งด้านบวกและด้านลบ เมื่อมีสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้ผู้คนสร้างปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้นกว่าเดิม กล้าแสดงออกมากกว่าเดิม เกิดการกระจายข้อมูลได้รวดเร็วกว่าเดิม (Coombs, 2015) หากไม่มีการตั้งภาวะเปียบไว้ในองค์กร ภาวะวิกฤติต่างๆ ก็จะมาจกคนในองค์กรอย่างต่อเนื่อง และถ้าไม่สามารถสร้างความเข้าใจร่วมกันให้แก่คนในองค์กรได้ เมื่อเกิดภาวะวิกฤติขึ้น คนในองค์กรอาจจะเป็นคนทำให้การบริหารจัดการภาวะวิกฤติยิ่งแย่ลงกว่าเดิม หรืออาจจะเป็นคนสร้างภาวะวิกฤติขึ้นเองก็เป็นได้ (Coombs, 2015; Motarjemi, 2014; Ulmer et al., 2011)

ดังนั้นการวางแผนเพื่อรองรับและการอบรมซึกซอมแผนร่วมกันภายในทีมหรือองค์กร จะลดความเสี่ยงที่จะเกิดภาวะวิกฤติได้อย่างแน่นอน

6) การทำ online influencer/celebrity relationship คือการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลที่มีผู้ติดตามอย่างมากมายในสื่อสังคมออนไลน์ การสร้างความสัมพันธ์ไม่ว่าจะสร้างได้ในเวลาไม่นาน องค์กรจะต้องมีการสร้างความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง บางคนต้องใช้เวลาหลายปีในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพจเหล่านี้ เพราะเหตุใด online influencer/celebrity จึงมีอิทธิพลมากเท่านี้ นั่นเพราะการเข้ามาของสื่อใหม่ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น เข้าถึงจากที่ใดก็ได้ ขอเพียงมีโทรศัพท์มือถือ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันมากขึ้น และเหล่า online influencer/celebrity ก็เปรียบเหมือนผู้นำชุมชนที่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่มากมาย หรือ opinion leader ของสังคมออนไลน์นั่นเอง (Van Dijk, 2012) ที่ผู้คนในชุมชนนั้นพร้อมจะเชื่อข้อมูลจากกลุ่ม online influencer/celebrity และบุคคลกลุ่มนี้คือปัจจัยหลักที่จะทำให้เกิดภาวะวิกฤติขึ้นได้และสามารถช่วยเหลือในการแก้ไขภาวะวิกฤติได้เช่นกัน (Maresh-Fuehrer & Smith, 2016) ด้วยเหตุนี้ทำให้องค์กรจะต้องตระหนักถึงการสร้างความสัมพันธ์กับ online influencer/celebrity หากต้องการปรับตัวให้เข้ากับโลกสังคมออนไลน์ แต่สิ่งสำคัญที่ควรพึงระวังคือ การเลือกใช้ online influencer เหล่านี้จะต้องเลือกใช้ให้ถูกกับเนื้อหาและกลุ่มเป้าหมายที่องค์กรจะทำการสื่อสาร องค์กรจะต้องมีข้อมูลของ online influencer เก็บรวบรวมเอาไว้ว่าแต่ละคนมีระดับความสัมพันธ์เป็นอย่างไร มีความชื่นชอบในด้านใดเป็นพิเศษ เหมาะกับกลุ่มเป้าหมายแบบใด ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้องค์กรสามารถเลือกใช้และสร้างความสัมพันธ์กับ online influencer ได้มีประสิทธิภาพที่สุด

7.2 ขั้นตอนการตอบสนอง (crisis event) ต่อภาวะวิกฤติในสื่อสังคมออนไลน์ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนย่อย คือ

1) วิเคราะห์สถานการณ์จากสาเหตุที่ทำให้เกิดภาวะวิกฤติทั้ง 4 ปัจจัย ได้แก่

(1) ชุมชนออนไลน์ (community) ถือเป็นคุณสมบัติหนึ่งของช่องทางการสื่อสารสมัยใหม่ที่สามารถรวมผู้ใช้หลายคนเข้ามาอยู่ในที่เดียวกันได้ (Coombs, 2015) ซึ่งแต่ละชุมชนจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ระดับความสัมพันธ์ของแต่ละชุมชนเป็นแบบใด ลักษณะของชุมชนภายในองค์กรเป็นอย่างไร ลักษณะที่แตกต่างกันกันแต่ละชุมชนย่อมส่งผลถึงวิธีการจัดการกับภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นๆ เช่น หากชุมชนมีความสัมพันธ์กันในระดับไม่มาก อยู่ร่วมกันแบบหลวม เมื่อเกิดภาวะวิกฤติขึ้นกับองค์กร พันธะที่อยู่ร่วมกันแบบหลวมก็พร้อมจะสลายและแตกตัวออกไปยังชุมชนอื่น ทำให้การควบคุมจำกัดความเสียหายทำได้ลำบาก จึงต้องใช้วิธีการดึงผู้คนในชุมชนให้กลับมารวมกันอยู่ที่เดียว เพื่อการสื่อสารจะได้ง่ายขึ้นและสามารถจำกัดความเสียได้

สิ่งสำคัญอีกสิ่งหนึ่งคือ เมื่อองค์กรรู้ว่าต้นเหตุของภาวะวิกฤติเกิดขึ้นที่ใด ให้จัดการกับปัญหาในพื้นที่นั้น (be where the action is) เป็นอันดับแรก อย่าแก้ไขใน platform อื่นเด็ดขาด การแก้ไขปัญหาดินที่นอกจากจะทำให้ปัญหาไม่ได้รับการแก้ไขแล้ว ยังเป็นการกระจายความเสียหายให้กว้างขึ้นอีกด้วย (Coombs, 2015)

(2) เสียงของสังคม (social voice) และปริมาณของเสียง ปัจจัยเสียงคือข้อมูล digital footprint ที่เกิดขึ้นในโลกสังคมออนไลน์ มีคนพูดถึงองค์กรแบบไหน เป็นบวกหรือเป็นลบ พูดถึงมากน้อยเพียงใด พูดอยู่ที่ไหนบ้าง และประเภทของเสียงเป็นรูปแบบอารมณ์นำเหตุผลหรือเหตุผลนำอารมณ์ ข้อมูลเหล่านี้องค์กรสามารถใช้เครื่องมือ SML หรือโปรแกรม Digimind ที่ติดตาม digital footprint ผ่าน keywords, social measure ที่สามารถดูการกระจายของเสียงได้ว่าภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นได้กระจายไปถึงจุดไหนแล้ว เพื่อวางแผนการจัดการได้อย่างเหมาะสม หรือ cover counter ที่เป็นโปรแกรมนับปริมาณเสียงที่เกิดขึ้นโดยตรง ก็จะทำให้องค์กรสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ได้ดียิ่งขึ้น เช่น ในกรณีของธนาคารกรุงศรีอยุธยา ที่เกิดความผิดพลาดจากการออกแถลงการณ์ในครั้งแรก ซึ่งเป็นกลยุทธ์การขอโทษและยอมรับผิด (full apology) ดูจะเป็นกลยุทธ์ที่ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ จึงทำให้เกิดผลเสียมากกว่าเดิม จากนั้นธนาคารจึงได้ทำการวิเคราะห์สถานการณ์ใหม่ตามหลักของการติดตามผลขณะเกิดภาวะวิกฤติ และพบว่าไม่มีประโยชน์ที่จะทำการสื่อสารออกไป จึงเลือกใช้กลยุทธ์การนิ่งเฉย ซึ่งมีความสอดคล้องกับกลยุทธ์การปฏิเสธความผิดที่เกิดขึ้น (denial) (Coombs, 2015; Ki & Brown, 2013; Coombs, 1999 as cite in Ulmer et al., 2011; Benoit, 1995) ถือเป็น การตัดสินใจที่ถูกต้องตามหลักการของธนาคารกรุงศรีอยุธยา เนื่องจากกลยุทธ์การปฏิเสธเหมาะที่จะใช้ในกรณีที่ตัวองค์กรไม่ได้มีความผิดหรือเกิดข่าวลือขึ้น ซึ่งในกรณีของผู้จัดการที่ ทำร้ายสตรีมีครรภ์เป็นคดีส่วนบุคคล ซึ่งไม่ใช่ความผิดของธนาคารอยู่แล้ว องค์กรไม่ควรนำ

ตัวเองเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับ การตัดสินใจเปลี่ยนกลยุทธ์และเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมเกิดจากการ ฟังเสียงของผู้คนในสื่อสังคมออนไลน์และการวิเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

จะเห็นว่าเครื่องมือและเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับสื่อใหม่อย่างสื่อสังคมออนไลน์เป็นหัวใจหลักที่จะช่วยองค์กรในการบริหารจัดการภาวะวิกฤติในสื่อสังคมออนไลน์ แล้วได้เป็นอย่างดี (Aisha, Wok, Manaf & Ismail, 2015) สิ่งที่น่าสนใจคือ แม้ว่าสื่อสังคมออนไลน์จะเข้ามามีบทบาทสำคัญในปัจจุบัน และทำให้กระบวนการของหลายองค์กรต้องมีการปรับตัวอย่างมาก บางองค์กรกลัวสื่อสังคมออนไลน์จนไม่กล้ายุ่งและไม่ปรับตัว บางองค์กรไม่กลัวสื่อสังคมออนไลน์จนเกิดความประมาท ส่งผลให้เกิดความเสียหายจากภาวะวิกฤติอย่างร้ายแรงโดยไม่มีการเตรียมตัว แต่สื่อสังคมออนไลน์พัฒนาไปมากเพียงใด เทคโนโลยีที่ถูกคิดค้นขึ้นเพื่อตอบสนองกับสื่อใหม่ก็พัฒนาตามมาด้วยเช่นกัน และด้วยเทคโนโลยีเหล่านี้จะช่วยให้ภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นบนสื่อสังคมออนไลน์ไม่ใช่เรื่องที่ไม่สามารถคาดเดาได้อีกต่อไป ด้วยความสามารถในการติดตามข้อมูลในอินเทอร์เน็ตที่มีความแม่นยำมากกว่าในยุคออฟไลน์ ทำให้องค์กรสามารถทำความเข้าใจและวิเคราะห์สถานการณ์วิกฤติ พลิกให้เป็นโอกาสได้มากกว่าในสมัยก่อนอีกด้วย เช่นในกรณีของร้านอาหารญี่ปุ่น Ootoya ที่เกิดภาวะวิกฤติเรื่องเนื้อหมูมีพยาธิอยู่ภายใน Ootoya ก็สามารถออกมาแถลงข่าวและกระจายข่าวสารไปยังเว็บไซต์ข่าวออนไลน์ต่างๆ รวมถึงแอมโปรโมชันลดราคาไปด้วย ทำให้ผู้คนจำนวนมากรวมตัวกันมารับประทานอาหารของ Ootoya

(3) เนื้อหา (content) ตัวเนื้อหาที่เกิดขึ้นในภาวะวิกฤตินั้น สิ่งที่ต้องวิเคราะห์ก็คือ ความเกี่ยวข้องของเนื้อหากับผู้คนในสื่อสังคมออนไลน์ หากเนื้อหาดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับผู้คนมาก ปัญหานั้นย่อมมีแนวโน้มที่จะเกิดเป็นภาวะวิกฤติได้ง่าย เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมที่เอาอารมณ์นำเหตุผล การมีเรื่องที่ประหลาดและละเอียดอ่อน เช่น การเหยียดสถาบันหรือทหารมีมติดีกับประชาชน ก็สามารถเป็นภาวะวิกฤติได้ทันที เนื่องจากคนส่วนมากมีอารมณ์ร่วมกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้ใช้เหตุผลในการค้นหาข้อเท็จจริงก่อน ทำให้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาเหล่านี้กลายเป็นภาวะวิกฤติได้ง่าย

(4) online influencer องค์กรที่มีการตื่นตัวและให้ความสำคัญกับสื่อสังคมออนไลน์ ย่อมรู้ดีอยู่แล้วถึงความสำคัญของการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับ online influencer/celebrity ดังนั้นการวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ขององค์กรกับบุคคลกลุ่มนี้จะช่วยให้ได้เปรียบในการแก้ไขภาวะวิกฤติได้มาก การสร้างความสัมพันธ์กับ online influencer/celebrity ไม่มีความจำเป็นต้องเน้นจำนวนผู้ติดตามของแต่ละคน หากวิเคราะห์จากปัจจัยอื่นประกอบแล้ว การเลือก online influencer/celebrity ให้ถูกกับเนื้อหาและกลุ่มเป้าหมายที่เราจะทำการสื่อสารน่าจะเป็นสิ่งที่สำคัญมากกว่า ถ้าเราอยากทำการสื่อสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยา เราควรขอให้ online influencer/celebrity ที่มีอาชีพเกี่ยวกับยาเป็นผู้ช่วยสื่อสาร เช่นเดียวกันกับในภาวะวิกฤติ กลุ่มผู้บริโภคขององค์กรเราคือกลุ่มใด ควรเลือกใช้ online influencer/celebrity ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายขององค์กร

2) การวิเคราะห์พฤติกรรมของภาวะวิกฤติด้วยเครื่องมือ SML ต้องทำควบคู่ไปพร้อมกับการวิเคราะห์ปัจจัยทั้ง 5 เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการเลือกวิธีการตอบสนองต่อภาวะวิกฤติ การวิเคราะห์พฤติกรรมของ conversation ที่เกิดขึ้นในภาวะวิกฤติ ทำให้องค์กรรู้จังหวะที่จะต้องทำการสื่อสาร อย่างที่ผู้เชี่ยวชาญด้านการประชาสัมพันธ์ คุณชินสินธุ์ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ การจัดการภาวะวิกฤติในสื่อสังคมออนไลน์ไม่มีขั้นตอนที่แน่นอนตายตัว แต่ละกรณีต้องใช้วิธีการจัดการที่แตกต่างกันออกไป สิ่งที่ยช่วยให้องค์กรสามารถทำการวิเคราะห์เพื่อหาวิธีการจัดการได้ดีที่สุดคือ “ข้อมูล” ทุกอย่างที่มี

การที่ต้องทำการสื่อสารในช่วง conversation กำลังลดลงหรือช่วง decline เป็นเพราะในช่วงพฤติกรรมนั้นเสียงที่คนพูดถึงเริ่มน้อยลง หมายความว่า ผู้คนเริ่มให้ความสนใจน้อยลงและมีแนวโน้มที่จะไม่ใช้อารมณ์นำเหตุผลเหมือนในช่วง accelerate ที่ผู้คนเต็มไปด้วยอารมณ์โกรธและไม่พอใจ ทำให้การเลือกที่จะทำการสื่อสารในช่วงนี้ดูจะเป็นเหตุผลเป็นผลมากที่สุด การไม่วิเคราะห์สถานการณ์และดูช่วงจังหวะเพื่อทำการสื่อสารแบบธนาคารไทยพาณิชย์ ดูจะไม่ใช่วิธีที่เหมาะสมสักเท่าไรนัก แต่อย่างไรก็ตาม หากองค์กรสามารถจัดการปัญหาได้ในช่วง 1 ชั่วโมงแรก หรือช่วง emerge จะเป็นวิธีแก้ปัญหที่สมบูรณ์แบบมากที่สุด หรืออีกวิธีหนึ่งที่คุณชินสินธุ์ได้พูดไว้ คือ การทำให้ conversation ถึงจุดพีคให้เร็วที่สุด นั่นคือการทำการสื่อสารช่วงที่กำลัง accelerate ซึ่งสิ่งที่น่าสนใจคือ จังหวะไม่มีความตายตัว กรณีส่วนใหญ่ อาจจะต้องทำการสื่อสารในช่วง decline ที่ conversation กำลังตก แต่ก็มีบางกรณีที่ต้องทำการสื่อสารเพื่อให้ไปถึงจุด peak point ให้เร็วที่สุดเพื่อ conversation จะได้ตกลงเร็วที่สุด เพราะเมื่อผู้คนในสื่อสังคมออนไลน์ได้เห็นการสื่อสารจากองค์กรในช่วงที่ยังเป็นอารมณ์นำเหตุผลอยู่ ก็มีโอกาที่จะเกิดความไม่พอใจในคำตอบ เกิดเป็นอารมณ์โกรธมากยิ่งขึ้นและทำการระบายความโกรธนั้นออกมาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งก็คือการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในสื่อสังคมออนไลน์ การสร้างปฏิสัมพันธ์ในสื่อสังคมออนไลน์นั้นไม่จำเป็นต้องรู้จักกันมาก่อนก็สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กันได้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ต่อกันคือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นรวมถึงการได้ระบายอารมณ์ลงในสื่อสังคมออนไลน์ต่อกันเป็นลูกโซ่ด้วยคุณสมบัติของสื่อสังคมออนไลน์ (Coombs, 2015; Siapera, 2012) เมื่อผู้คนเหล่านั้นได้ระบายอารมณ์ของตนเองออกไป จึงเป็นที่มาของการเข้าสู่ช่วง decline ของ conversation ในที่สุด แต่องค์กรไม่มีทางรู้ได้ล่วงหน้าว่าจะต้องเจอกับสถานการณ์แบบใดหรือภาวะวิกฤติแบบไหน แต่องค์กรสามารถทำการวิเคราะห์จากข้อมูลและปัจจัยที่เทคโนโลยีจากสื่อใหม่เก็บรวบรวมมาได้ เพื่อหาวิธีการตอบสนองที่ดีที่สุด

3) ตอบสนองด้วยความรวดเร็ว จริงใจ ตรงประเด็น เมื่อองค์กรทำการวิเคราะห์สถานการณ์ทุกอย่างจนมั่นใจแล้วจึงทำการสื่อสารออกไป สิ่งสำคัญที่จะพลาดไม่ได้ก่อนส่งการสื่อสารออกไป คือ สารของเรามีข้อเท็จจริงที่ผู้คนคาดหวังและความจริงใจมากพอหรือยัง การประดิษฐ์คำในสารให้ดูมีความจริงใจมากที่สุดคือหัวใจหนึ่งที่ผู้คนคาดหวังจะได้อ่านจากองค์กรที่เกิดภาวะวิกฤติขึ้น (Capozzi & Rucci, 2013; Siomkos & Malliaris, 1994; Souiden & Pons, 2009) และ

กระบวนการวิเคราะห์ทั้งสองข้อที่ต้องทำก่อนจะทำการตอบสนอง ต้องวิเคราะห์ด้วยความเร็ว เพราะภาวะวิกฤติไม่ค่อยอยู่เฉยๆ ให้องค์กรมาจัดการ ระยะเวลาในการตอบสนองที่ดีที่สุดสำหรับภาวะวิกฤติในสื่อสังคมออนไลน์คือไม่เกิน 3 ชั่วโมง นับตั้งแต่เกิดภาวะวิกฤติขึ้น หรือเร็วที่สุดเท่าที่องค์กรสามารถทำได้ (Coombs, 2015; Capozzi & Rucci, 2013) และสารที่ส่งออกไปต้องตรงประเด็นและมีความสมเหตุสมผลกับปัญหาที่เกิดขึ้น ความสมเหตุสมผลของสารเมื่อรวมกับความจริงใจในสารแล้ว จะทำให้สามารถโน้มน้าวใจผู้รับสารได้มีประสิทธิภาพมากที่สุดมากที่สุด (Rank, 1976 อ้างใน อรรถพร ปิณฑิโรวาท, 2549) และสิ่งสุดท้ายคือ อย่าลืมนำจะทำการสื่อสารกับใคร (Coombs, 2015; Guth & Marsh, 2007)

กรณีตัวอย่างของธนาคารไทยพาณิชย์เป็นตัวอย่างการออกแบบสารที่ไม่ดีพอเนื่องจากตัวภาวะวิกฤติของไทยพาณิชย์จัดอยู่ในภาวะวิกฤติในสื่อสังคมออนไลน์ประเภทการทำหายหรือเรียกร้องโดยการเปิดโปง (expose challenges) ซึ่งกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการตอบสนองต่อภาวะวิกฤติประเภทนี้คือ การยอมรับผิดและขอโทษ (full apology) และอธิบายข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น แต่สารของธนาคารไทยพาณิชย์และข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเป็นคนละประเด็นกัน เนื่องจากแท้จริงแล้วภาวะวิกฤติของธนาคารไทยพาณิชย์ไม่ใช่การถูกเปิดโปง แต่เป็นภาวะวิกฤติด้านข้อมูลขององค์กร (information crises) (Coombs, 2015; Motarjemi, 2014; Ulmer et al., 2011) ซึ่งสิ่งที่ธนาคารไทยพาณิชย์ควรเลือกที่จะตอบสนองหลังจากทำการวิเคราะห์ปัจจัยทั้ง 5 รวมถึงพฤติกรรมของภาวะวิกฤติแล้ว คือการอธิบายข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น โดยไม่บอกว่าเอกสารที่ออกไปเป็นความผิดพลาดจริงและยอมรับผิด เพราะทำให้ประเด็นของปัญหาเปลี่ยนไปและไม่สามารถกลับมาแก้ไขได้ ควรทำการสื่อสารออกไปว่าเป็นการคัดค้านคุณสมบัติเฉพาะในตำแหน่งดังกล่าว เนื่องจาก 14 สถาบันในรายชื่อมีหลักสูตรที่สอนวิชาที่จำเป็นต้องใช้ในการสอบใบประกอบผู้ให้คำปรึกษาด้านการเงิน ดูจะเป็นการตอบสนองในสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมที่สุด

7.3 ขั้นตอนหลังภาวะวิกฤติ (post crisis)

ขั้นตอนนี้เป็นสุดท้ายในกระบวนการจัดการภาวะวิกฤติในสื่อสังคมออนไลน์คือขั้นตอนการปรับปรุงพัฒนาระบบและแผนการจัดการภาวะวิกฤติ (revision)

ในขั้นตอนของการปรับปรุงพัฒนา คือ การเรียนรู้จากความผิดพลาดที่เกิดขึ้น องค์กรต้องมีการจัดทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องประชุมร่วมกัน เพื่อหาว่ายังมีจุดอ่อนในส่วนไหน มีข้อผิดพลาดอะไรบ้างจากภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นครั้งล่าสุด องค์กรมีการตอบสนองได้มีประสิทธิภาพมากเพียงใด และจะมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างไร

ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องมาช่วยกันออกความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลและข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นมากที่สุด ยิ่งองค์กรพบข้อผิดพลาดของตัวเองจากการจัดการวิกฤติครั้งล่าสุดมากเท่าไร ก็ยิ่งเป็นผลดีในการปรับปรุงและแก้ไขจุดอ่อนมากเท่านั้น (Coombs, 2015; Guth & Marsh, 2007)

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการสื่อสารและการบริหารจัดการภาวะวิกฤติในสื่อสังคมออนไลน์

1) การฟังเสียงในสังคมโดยการใช้เครื่องมือ Social Media Listening (SML) การฟังคือสิ่งที่สำคัญที่สุด เพราะกระแสในสังคมออนไลน์มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สิ่งที่ต้องกระทำคือ การเฝ้าติดตามเพื่อทำความเข้าใจสถานการณ์และวางแผนการจัดการที่เหมาะสมกับภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นให้ได้มากที่สุด (Aisha, Wok, Manaf & Ismail, 2015)

2) ระบบการจัดการภายในองค์กรและแผนการจัดการภาวะวิกฤติ องค์กรต้องมีการปรับโครงสร้างระบบการจัดการในการตอบสนองต่อสังคมออนไลน์ เมื่อเกิดภาวะวิกฤติในโลกออนไลน์ขึ้น ระบบที่จะตอบสนองต่อปัญหาต้องมีความกระชับ ผลตอบรับจากกรณีของธนาคารกรุงศรีอยุธยากับธนาคารไทยพาณิชย์คือตัวอย่างที่เห็นได้ค่อนข้างชัด

3) ความเร็ว ต้องแก้ไขภายใน 1-3 ชั่วโมงแรกคือ การรับมือกับปัญหาให้เร็วที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ (Whiting & Williams, 2013) หากการตอบสนองเกินจากบรรทัดฐาน 3 ชั่วโมงจะต้องมีการกระทำหรือสารที่ชัดเจน แสดงออกถึงความจริงใจ ตรงประเด็น ก็ถือเป็นการตอบสนองที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพได้เช่นกัน (Capozzi & Rucci, 2013; Souiden & Pons, 2009; Siomkos & Malliaris, 1992)

4) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับ online influencer/celebrity เปรียบได้กับการสร้างความสัมพันธ์กับนักข่าว/สื่อ สิ่งสำคัญที่ควรพึงระวังคือ การเลือกใช้ online influencer เหล่านี้ จะต้องเลือกใช้ให้ถูกกับเนื้อหาและกลุ่มเป้าหมายที่องค์กรจะทำการสื่อสาร องค์กรจะต้องมีข้อมูลของ online influencer เก็บรวบรวมเอาไว้ว่าแต่ละคนมีระดับความสัมพันธ์เป็นอย่างไร

5) การทำ Issue Management องค์กรควรมีการบริหารจัดการประเด็นที่สำคัญ มีความละเอียดอ่อนภายในองค์กรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาที่เกิดขึ้นลุกลามกลายเป็นภาวะวิกฤติ รวมถึงประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนมาก เช่น เชื้อชาติ สีผิว ศาสนา หรือสถาบัน การแบ่งแยกสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทุกองค์กรต้องให้ความตระหนักและสำคัญอย่างมากเมื่อทำการสื่อสาร

8. สรุปและข้อเสนอแนะ

จากในกรณีนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) มีการตอบสนองและจัดการแก้ไขภาวะวิกฤติที่ดีกว่าธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในปัจจัยด้านการวิเคราะห์สถานการณ์ การเลือกใช้เครื่องมือในการติดตามผล การเลือกช่องทางการสื่อสารให้ถูกกลุ่มเป้าหมายรวมถึงการออกแบบสาร ความเร็ว และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือเรื่องของความเข้าใจพฤติกรรมของผู้คนในสื่อสังคมออนไลน์และภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นในสื่อสังคมออนไลน์ที่มีความแตกต่างจากภาวะวิกฤติแบบปกติทั่วไป

จากการศึกษา มีข้อเสนอแนะว่า ประเด็นการแบ่งแยก (discrimination) จากในกรณีศึกษาของธนาคารไทยพาณิชย์เป็นประเด็นที่ทุกองค์กรไม่ว่าจะทำธุรกิจประเภทใดควรให้ความสำคัญและระมัดระวังเป็นอย่างมากในการทำการสื่อสาร การบริหารจัดการประเด็นจะช่วยให้องค์กรสามารถแก้ไขปัญหาที่มีความละเอียดอ่อนเหล่านี้ได้ก่อนจะกลายเป็นภาวะวิกฤติ

เอกสารอ้างอิง

- อรรถธรณ ปิลันธน์โอวาท. (2549). *การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Albrecht, S. (1996). *Crisis management for corporate self-defense: How to protect your organization in a crisis How to stop a crisis before it starts*. New York: American Management Association.
- Aisha, T. S., Wok, S., Manaf, A. M. A., & Ismail, R. (2015). Exploring the use of social media during the 2014 Flood in Malaysia. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 211, 931-937.
- Barton, L. (1993). *Crisis in organizations: Managing and communication in the heat of chaos*. Cincinnati, Ohio: SOUTH-WESTERN PUBLISHING CO.
- Benoit, W. L. (1995). *Accounts, excuses, and apologies a theory of image restoration strategies*. New York: State University of New York Press, Albany.
- Bland, M. (1998). *Communication out of a crisis*. Hampshire: Macmillan press Ltd.
- Capozzi, L., & Rucci, S. R. (2013). *Crisis management in the age of social media*. 222 East 46th Street, NY: Business Expert Press, LLC.
- Coombs, W. T. (2015). *Ongoing crisis communication planning, managing, and responding* (4 ed.). Thousand Oaks, California: SAGE Publications, Inc.
- Grégoire, Y., Salle, A., & Tripp, T. M. (2015). Managing social media crises with your customers: The good, the bad, and the ugly. *Business Horizons*, 58(2), 173-182.
- Guth, D. W. & Marsh, C. (2007). *Public relations a values-driven approach* (3rd ed.). Boston: Pearson Education, Inc.
- Ki, E.-J., & Brown, K. A. (2013). The effects of crisis response strategies on relationship quality outcomes. *Journal of Business Communication*, 50(4), 403-420.
- Liu, B., Kim, H., & Pennington-Gray, L. (2015). Responding to the bed bug crisis in social media. *International Journal of Hospitality Management*, 47, 76-84.

- Maresh-Fuehrer, M. M., & Smith, R. (2016). Social media mapping innovations for crisis prevention, response, and evaluation. *Computers in Human Behavior*, 54, 620-629.
- Motarjemi, Y. (2014). Chapter 41 - Crisis management. In Y. M. Lelieveld (Ed.), *Food Safety Management* (pp.1037-1063). San Diego: Academic Press.
- Siapera, E. (2012). *Understanding new media*. London: SAGE publications Ltd.
- Siomkos, G. J., & Kurtzbar, G. (1994). The hidden crisis in product-harm crisis management. *European Journal of Marketing*, 28(2), 30.
- Souiden, N., & Pons, F. (2009). Product recall crisis management: The impact on manufacturer's image, consumer loyalty and purchase intention. *The Journal of Product and Brand Management*, 18(2), 106-114.
- Stephens, K. K., Malone, P. C. & Bailey, C. M. (2005). Communicating with Stakeholders during a Crisis. *Journal of Business Communication*, 42(4), 390-419.
- Rapp, A., Beitelspacher, L. S., Grewal, D., & Hughes, D. E. (2013). Understanding social media effects across seller, retailer, and consumer interactions. *Academy of Marketing Science. Journal*, 41(5), 547-566.
- Ulmer, R. R., Sellnow, T. L., & Seeger, M. W. (2011). *Effective crisis communication moving from crisis to opportunity* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, Inc.
- Van Dijk, J. (2012). *The network society* (3 ed.). London: SAGE Publications Ltd.
- Whiting, A., & Williams, D. (2013). Why people use social media: A uses and gratifications approach. *Qualitative Market Research*, 16(4), 362-369.

การสื่อสารตราบุคคลของผู้มีชื่อเสียงผ่านอินสตาแกรม

Personal brand communications of celebrities via instagram

กรกมล แก้วเจียม^{*}
modyahm@gmail.com
ธাত্রี ใต้ฟ้าพูล^{**}
tatri13@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารตราบุคคลผู้มีชื่อเสียงผ่านอินสตาแกรม โดยใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหาจากบัญชีอินสตาแกรมของไปรยา ลุนเบิร์ก และบัญชีที่กลุ่มบุคคลที่ชื่นชอบสร้างให้แก่พาชวีญ สหวงษ์ ร่วมกับการสัมภาษณ์เจาะลึกนักการตลาด ผู้สื่อข่าวสายบันเทิง และบุคคลผู้มีชื่อเสียงในวงการบันเทิง

ผลการวิจัยพบว่า ไปรยา ลุนเบิร์ก และพาชวีญ สหวงษ์ มีการใช้กลยุทธ์การสื่อสารตราบุคคล 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ประเภทของการโพสต์ 2) จุดสนใจในสาร และ 3) องค์ประกอบการสื่อสารตราสินค้าบุคคล โดยไปรยา ลุนเบิร์ก มีการสื่อสารตราของความเป็นผู้หญิงที่ดูแลรักษาสุขภาพ มีแรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิต และช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ ในขณะที่ พาชวีญ สหวงษ์ มีการสื่อสารตราของการเป็นตัวแทนของทฤษฎี สหวงษ์ และการทำทรงผมที่เป็นเอกลักษณ์ นอกจากนี้ การสื่อสารตราบุคคลของผู้มีชื่อเสียงทั้งสองยังช่วยให้ได้รับประโยชน์ ได้แก่ การผลิตสินค้าของตนเองออกจำหน่าย ได้รับเลือกให้เป็นผู้นำเสนอสินค้า และทูตแห่งตราสินค้า รวมถึงการได้รับสนับสนุนจากประชาชนเพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ : การสื่อสารตราบุคคล, บุคคลผู้มีชื่อเสียง, การสื่อสารผ่านอินสตาแกรม

^{*} นิสิตปริญญาโท คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{**} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Abstract

The objectives of this research were to study personal brand communication by celebrities via Instagram. Research methodologies included content analysis of the Instagram account of Praya Lundberg, and a number of accounts created by Pakhwan Sahawong fans, as well as in-depth interview with marketers, entertainment journalists and celebrities. The results reveal that Instagram accounts held by Praya Lundberg and Pakhwan Sahawong use three personal branding communication strategies consisting of: 1) types of post, 2) message appeal, and 3) elements of reputation derived for personal branding. Praya Lundberg presents herself as being a healthy, inspired and generous woman, whereas Pakhwan Sahawong communicated the idea that she represented Tridsadee Sahawong, her father, with her unique hairstyle which conveyed her identity. Moreover, both celebrities benefited from personal branding communication via Instagram which are: 1) producing their own products for sale, 2) being chosen as a brand presenter or ambassador, and 3) receiving public support.

Keywords: personal brand communication, celebrity, instagram

1. บทนำ

ปัจจุบันสังคมโลกเข้าสู่ยุคแห่งการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตแบบเต็มรูปแบบ โดยอินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีอิทธิพลและก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงแก่สังคมในทุกด้าน ทั้งด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ รวมไปถึงการสื่อสาร อินเทอร์เน็ตช่วยเพิ่มต้นทุนทางสังคม (social capital) ให้แก่ผู้คน รวมถึงช่วยเพิ่มช่องทางการติดต่อกับเพื่อนและญาติพี่น้องในครอบครัวที่อยู่ห่างไกล (Wellman, Haase, Witte & Hampton, 2001) เว็บสื่อสังคม (social media) เป็นสื่อที่ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเคลื่อนที่และการใช้งานโปรแกรมบนเว็บเบราว์เซอร์ (web-based) ในการสร้างแพลตฟอร์มการสื่อสารเพื่อโต้ตอบกันผ่านทั้งแบบบุคคลและแบบเป็นกลุ่มโดยผู้ใช้งานจะร่วมสนทนาแลกเปลี่ยนความเห็น สร้าง แบ่งปัน และเปลี่ยนแปลงแก้ไขเนื้อหาต่างๆ (user-generated content) (Kietzmann, Hermkens, McCarthy & Silvestre, 2011) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเกิดโทรศัพท์มือถืออัจฉริยะแบบสามารถใช้งานอินเทอร์เน็ตได้ทำให้คนเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ทุกที่ทุกเวลา สื่อสังคมออนไลน์จึงได้รับความนิยมอย่างมาก

การถ่ายภาพด้วยอุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่ได้กลายเป็นกิจกรรมหลักของผู้ที่ใช้งานโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบอัจฉริยะ (smart phone) ทำให้เกิดการเติบโตอย่างรวดเร็วของเว็บสื่อสังคม หนึ่งในนั้นคือ อิน스타그램 (Instagram) อิน스타그램คือแอปพลิเคชันประเภทเว็บเครือข่ายสังคม (social network sites) ที่ใช้งานผ่านโทรศัพท์มือถือแบบอัจฉริยะ ได้รับการพัฒนาขึ้นในปี ค.ศ.2009 โดยผู้ก่อตั้งสองคน คือ เควิน ซิสตรอม และไมค์ เครเจอร์ และเริ่มปล่อยออกมาให้ใช้งานในวันที่ 6 เดือนตุลาคม ปี ค.ศ.2010 อินstagramเป็นแอปพลิเคชันที่ผู้ใช้สามารถถ่ายภาพและนำรูปภาพมาตกแต่งด้วยเครื่องมือต่างๆ ที่มีในโปรแกรม เช่น การใช้ฟิลเตอร์และสามารถแบ่งปันรูปภาพนั้นกับเพื่อนหรือผู้ใช้งานคนอื่นผ่านเว็บเครือข่ายสังคมอื่น เช่น เฟซบุ๊ก นอกจากนี้ ผู้ใช้งานยังสามารถที่จะแสดงความคิดเห็น (comment) หรือกดชื่นชอบ (like) ในรูปภาพของกันและกันได้ (Lee, Lee, Moon & Sung, 2015; Bradley, 2015) คนไทยนั้นมีการใช้งานอินstagramที่สูงมาก ซึ่งไม่เพียงแต่ประชาชนทั่วไปเท่านั้นที่นิยมใช้อินstagram แต่กลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่งที่นิยมแบ่งปันภาพบนอินstagramได้แก่ กลุ่มบุคคลผู้มีชื่อเสียง (celebrities) เนื่องจากอินstagramนั้นเป็นเว็บสื่อสังคมที่เน้นการแบ่งปันรูปภาพเป็นหลักและไม่ต้องมีการเพิ่มความเป็นเพื่อน (add friends) แต่สามารถติดตามกันและกันได้ จึงเหมาะสมกับบุคคลผู้มีชื่อเสียงที่จะนำเสนอความเคลื่อนไหวของตนเองสู่สาธารณชน และการถ่ายภาพลงอินstagramก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ทำให้ผู้มีชื่อเสียงสามารถแสดงออกถึงความเป็นตัวของตัวเองได้อย่างดี

ในอดีตนั้น บุคคลผู้มีชื่อเสียงจะต้องอาศัยพื้นที่สื่อมวลชนกระแสหลักในการสื่อสารสิ่งใดๆ ไปสู่สาธารณชน แต่เมื่อเกิดพื้นที่ทางเว็บสื่อสังคมขึ้น ผู้มีชื่อเสียงนั้นสามารถหลีกเลี่ยงการใช้สื่อแบบดั้งเดิม และสามารถปรับเปลี่ยนสารให้เป็นไปในทิศทางที่ตนเองพอใจ ซึ่งไม่เพียงแต่ทำให้ผู้มีชื่อเสียงเสมือนมีช่องทางของตนเอง และเลือกเสนอในสิ่งที่ตนเองต้องการเปิดเผยได้ แต่ยังช่วยในเรื่องการปล่อยข่าวใหม่ๆ ให้รวดเร็วยิ่งขึ้น และยังช่วยให้พวกเขาสามารถติดต่อสื่อสาร

กับผู้ติดตามได้ในระดับที่มากกว่าเดิม (Wright, 2015) สังคมออนไลน์นั้นเข้ามาเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของบุคคลผู้มีชื่อเสียง ทั้งในแง่ความเกี่ยวข้องของประชาชนกับภาพลักษณ์ของผู้มีชื่อเสียงวิธีการที่สร้างให้เกิดบุคคลผู้มีชื่อเสียง รวมถึงวิถีปฏิบัติของพวกเขา (Marwick & Boyd, 2011) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเข้ามาของเว็บไซต์สังคมที่ทำให้บุคคลผู้มีชื่อเสียงที่เคยเหมือนเป็นกลุ่มคนที่จับต้องไม่ได้ เป็นกลุ่มคนสื่กลับที่ประชาชนสนใจอยากรู้เรื่องราว ทำให้เกิดการสื่อสารทางตรงระหว่างบุคคลผู้มีชื่อเสียงและสาธารณชน (Istanboulian, 2012) ซึ่งช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลผู้มีชื่อเสียงกับประชาชนที่ติดตามให้เกิดมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ อินสตาแกรมจึงกลายเป็นช่องทางการสื่อสารที่ได้รับความนิยมจากผู้มีชื่อเสียงที่ต้องการบอกเล่าเรื่องราวความเคลื่อนไหวของตนเองให้ประชาชนได้รับรู้ และจากประชาชนที่ต้องการติดตามรับรู้ข่าวสารความเคลื่อนไหวของบุคคลที่ตนเองชื่นชอบ ในขณะที่สื่อมวลชนกลับต้องเป็นผู้ที่คอยติดตามอินสตาแกรมของบุคคลผู้มีชื่อเสียงเพื่อที่จะนำเรื่องราวไปนำเสนอข่าว ไม่ใช่สื่อมวลชนเป็นผู้กำหนดเนื้อหาข่าวเหมือนก่อนอีกต่อไป

Ebenkamp (1999 อ้างใน Luo, Chen, Han, & Park, 2010) ให้ความเห็นว่าในวัฒนธรรมที่ขับเคลื่อนด้วยบุคคลผู้มีชื่อเสียงที่เราอาศัยอยู่ทุกวันนี้ จะเห็นได้ว่าแทบหลีกเลี่ยงไม่ได้ เลยที่คนจะถูกมองหรือมองตนเองว่าเป็นตรา ดังนั้น การสื่อสารตราบุคคลจึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นเช่นเดียวกับการสื่อสาร คุณค่าตราสินค้าในสินค้าและบริการอื่นๆ เสริมยศ ธรรมรักษ์ (2554) ให้ความหมายของการสร้างตราสินค้าบุคคล ว่าหมายถึงกระบวนการที่บุคคล และ/หรือ ผู้ประกอบการ ใช้ในการแยกความแตกต่างตัวเองออกจากคู่แข่ง หรือบุคคลอื่นด้วยการกำหนดคุณค่าที่โดดเด่นไม่ซ้ำหรือเหมือนกับคนอื่น จากนั้นพยายามสื่อสาร หรือถ่ายทอดความเป็นตัวตนของบุคคลนั้นให้มีความสอดคล้องกับคุณค่าที่กำหนดไว้

ในต่างประเทศนั้นมีการให้ความสำคัญกับการสื่อสารตราบุคคล บุคคลผู้มีชื่อเสียงที่ทุกคนรู้จักกันดี เช่น คิม คาดาเซียน, จัสติน ทิมเบอร์เลค หรือไฮดี้ คลูม สามารถสร้างรายได้ให้แก่ตนเองได้อย่างมากมายในทุกทาง แค่ว่าเพียงเพราะพวกเขามีตราสินค้าบุคคลที่ทรงพลังเป็นเพราะพวกเขาได้สร้างชื่อเสียงและความเป็นตัวเองให้ประชาชนรู้จักและอยากติดตาม ถึงแม้จะดูเหมือนว่าพวกเขาเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงเพียงเพราะแค่เกิดมาแล้วมีชื่อเสียงเอง หรืออีกนัยหนึ่งคือ ไม่ใช่เพราะความสามารถที่ทำให้ประสบความสำเร็จ แต่เป็นเพราะการสื่อสารตราบุคคล

การสื่อสารคุณค่าตราบุคคลของบุคคลผู้มีชื่อเสียงจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญมากที่จะทำให้บุคคลนั้นเกิดคุณค่าความแตกต่างจากและโดดเด่นจากผู้อื่น เนื่องจากในปัจจุบันแวดวงบุคคลผู้มีชื่อเสียงมีการแข่งขันที่สูงมาก จึงจำเป็นต้องมีการสื่อสารตราบุคคลเพื่อเป็นการสร้างมูลค่าให้แก่ตนเองนอกจากนี้ ยังสามารถใช้ประโยชน์จากตราบุคคลของตนเองที่สื่อสารขึ้นในการผลิตสินค้าใหม่ออกขายในตลาด มากกว่าที่จะเป็นเพียงแค่ผู้นำเสนอสินค้าให้กับสินค้าของบริษัทอื่น ดังนั้น การที่ผู้มีชื่อเสียงสามารถสื่อสารคุณค่าตราให้แก่ตนเอง สร้างการรับรู้ใน

ชื่อเสียงของตนเองให้เกิดแก่ประชาชนได้อย่างแตกต่างจากคู่แข่ง ก็จะสามารถใช้คุณค่าตรานี้ให้เป็นประโยชน์ในด้านการตลาดได้ต่อไป

2. ปัญหาการวิจัย

2.1 บุคคลผู้มียี่ห้อเสียงมีกลยุทธ์การสื่อสารตราบุคคลของตนเองผ่านอินสตาแกรมอย่างไร

2.2 บุคคลผู้มียี่ห้อเสียงได้รับประโยชน์จากกลยุทธ์การสื่อสารตราบุคคลของตนเองผ่านอินสตาแกรมอย่างไร

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

3.1 เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารตราบุคคลของบุคคลผู้มียี่ห้อเสียงผ่านอินสตาแกรม

3.2 เพื่อศึกษาการได้รับการประโยชน์จากการสื่อสารตราบุคคลผ่านอินสตาแกรม

4. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงกลยุทธ์การสื่อสารตราบุคคลของบุคคลผู้มียี่ห้อเสียงผ่านอินสตาแกรม โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ในรูปแบบวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ซึ่งจะศึกษาบุคคลที่มีชื่อเสียงจำนวน 2 ท่าน

1) ไปรยา ลุนเบิร์ก บัญชีอินสตาแกรม @prayalundberg

2) พาขวัญ สหวงศ์ บัญชีอินสตาแกรม @malisahawong_

ไปรยา ลุนเบิร์ก เป็นบุคคลผู้มียี่ห้อเสียงที่มีภาพลักษณ์ในทางที่ไม่ดีมากนักในอดีตจากการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน ทั้งด้านการทำงานในวงการบันเทิงและชีวิตส่วนตัว แต่ในปัจจุบันภาพลักษณ์ของไปรยา ลุนเบิร์ก นั้นเปลี่ยนไปกลายเป็นต้นแบบในด้านการออกกำลังกาย รวมถึงการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพและมีแง่คิด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการสื่อสารผ่านอินสตาแกรมที่สามารถเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์และสื่อสารตราบุคคลของไปรยา ลุนเบิร์ก

ในขณะที่พาขวัญ สหวงศ์ เป็นบุตรสาวของทฤษฎี สหวงศ์ ซึ่งเป็นนักแสดงในสังกัดสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 การเปิดเผยตัวตนต่อสาธารณชนจึงอาจเป็นเรื่องที่ยากลำบาก นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มผู้ชื่นชอบที่สร้างบัญชีอินสตาแกรมให้แก่พาขวัญ สหวงศ์ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่ากลุ่มผู้ที่ชื่นชอบนั้นสามารถใช้อินสตาแกรมในการสื่อสารถึงความเป็นเอกลักษณ์ของพาขวัญ สหวงศ์ รวมถึงการสร้างภาพลักษณ์กับประชาชนได้อย่างไร

โดยเก็บข้อมูลตั้งแต่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ.2558 ถึง 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2559 เป็นระยะเวลา 3 เดือน จากอินสตาแกรมของบุคคลทั้งสอง ร่วมกับเว็บไซต์ข่าวและเว็บไซต์กระดานสนทนาพันทิป รวมถึงการสัมภาษณ์เจาะลึกบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้มียี่ห้อเสียงในวงการบันเทิง นักการตลาด และผู้สื่อข่าวสายบันเทิง

5. แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้

5.1 แนวคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่ และสื่อสังคม

สื่อใหม่ (new media) หมายถึง สื่อที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถรับส่งสารได้พร้อมกัน เป็นการสื่อสารสองทาง (two-way communication) นอกจากนี้ สื่อใหม่ยังมีคุณลักษณะที่ทำให้สามารถส่งสารหลายรูปแบบได้พร้อมกัน เช่น เสียง ภาพ หรือข้อความ สื่อใหม่เป็นการสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายที่นำเทคโนโลยีของสื่อดั้งเดิมมาใช้ และมีความสามารถเป็นสื่อแบบผสม (multimedia) (Burnett & Marshall, 2003) ซึ่งแตกต่างจากสื่อแบบดั้งเดิม ที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารไม่สามารถมีปฏิริยาตอบโต้กันได้ เทคโนโลยีเว็บ 2.0 เป็นการสรุปแนวคิดของการที่จะช่วยให้การเผยแพร่ข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตของทุกๆ คนเป็นเรื่องที่ง่ายขึ้น ซึ่งแนวคิดนี้เป็นเทคโนโลยีที่มีพลังในการสื่อสารมากกว่า เว็บ 1.0 และเป็นการเปลี่ยนผ่านจากเทคโนโลยีเว็บ 1.0 ที่อนุญาตให้ผู้ใช้งานทำได้เพียงแค่อ่านและดูเนื้อหา แต่เทคโนโลยีเว็บ 2.0 นั้นคำนึงถึงเรื่องที่จะให้ผู้ใช้งานร่วมกันสร้างและแบ่งปันเนื้อหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง

Boyd & Ellison (2007) ได้ให้ความหมายของเว็บเครือข่ายสังคม (social network sites) ว่าหมายถึง บริการการใช้งานเครือข่ายเว็บไซต์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต (web-based service) ที่อนุญาตให้ผู้ใช้งาน (1) สร้างประวัติส่วนตัวทั้งแบบสาธารณะและกึ่งสาธารณะ ภายใต้ระบบที่วางไว้อย่างมีขอบเขต (2) เชื่อมต่อกับผู้ใช้งานคนอื่นๆ และ (3) เผาดู สืบรวจ และพิจารณาถึงความเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ใช้งานที่เชื่อมต่อกันอยู่ภายในระบบ นอกจากนี้ Safko และ Brake (2009) ยังได้ให้ความหมายเพิ่มเติมว่า หมายถึง เครือข่ายที่เชื่อถือได้ที่ประกอบไปด้วยชุมชนอิเล็กทรอนิกส์ หรือชุมชนออนไลน์ ซึ่งกลุ่มผู้ใช้งานสามารถมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันได้ผ่าน จดหมายข่าว (Newsletters) บล็อก (Blog) การแสดงความคิดเห็น (Comments) อีเมล (E-mail) และข้อความด่วน (Instant message) สำหรับผู้ใช้ที่ต้องการส่งข้อความ รูปภาพ และวิดีโอเพื่อจุดประสงค์ทางด้านสังคม ด้านความเป็นมืออาชีพ และด้านการศึกษา ซึ่งหลังจากที่ผู้ใช้เข้าร่วมในเว็บเครือข่ายสังคม (social network sites) ผู้ใช้สามารถเริ่มแสดงตัวตนต่อคนที่มีความสัมพันธ์กันที่อยู่ในระบบได้ทันที ซึ่งการแบ่งประเภทความสัมพันธ์ก็จะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับแต่ละเว็บ ซึ่งการแบ่งที่ได้รับความนิยม ได้แก่ “ความเป็นเพื่อน” (friends) “คนรู้จัก” (contacts) และ “ผู้ชื่นชอบ” (fans) เว็บเครือข่ายสังคมส่วนมากต้องการการยืนยันความเป็นเพื่อนจากทั้งสองฝ่าย แต่บางเว็บไม่ต้องการ ซึ่งความสัมพันธ์แบบทางเดียวนี้ถูกจัดประเภทเป็น “ผู้ชื่นชอบ” (Fans) และผู้ติดตาม (followers) (Boyd & Ellison, 2007) อินสตาแกรม (Instagram) คือแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือที่ประเภทเว็บเครือข่ายสังคม ในการถ่ายภาพด้วยโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ตโฟน นอกจากถ่ายภาพแล้ว ยังสามารถถ่ายวิดีโอขนาดสั้นได้และสามารถแบ่งปันให้กับผู้ใช้รายอื่นผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยสามารถถ่ายภาพและวิดีโอและอัปโหลดเพื่อแบ่งปันไปยังแพลตฟอร์มอื่นได้ทันที โดยอินสตาแกรมมีคุณสมบัติเด่นและการตั้งคำถามมากมาย (Bradley, 2015) นอกจากนี้ ผู้ใช้อื่นที่เป็นผู้ติดตามเรา (followers) ก็จะสามารถแสดงความชื่นชอบ (likes) และแสดงความคิดเห็น (comments) ในรูปภาพที่เราแบ่งปันได้ (วรรณพร ฤชชงค์, 2556) นอกจากคุณลักษณะ

เด่นเรื่องการตกแต่งภาพด้วยฟิลเตอร์ (filter) การติดป้ายสถานที่ (tag) แล้ว เมื่ออัปโหลดภาพลงบนอินสตาแกรม ผู้ใช้ยังสามารถเขียนข้อความได้ภาพได้ (capture) และติดสัญลักษณ์ “#” เรียกว่าแฮชแท็ก (Hashtags) ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้ในการทำเครื่องหมายคำที่เป็นคำสำคัญหรือหัวข้อต่างๆ ซึ่งแฮชแท็ก (Hashtags) นั้นมีการเริ่มต้นการใช้งานจากทวิตเตอร์ (Twitter) ก่อนที่จะแพร่ไปสู่สื่อสังคมอื่นๆ แต่แฮชแท็กไม่ได้เป็นคุณสมบัติพิเศษที่เกิดขึ้นจากทวิตเตอร์ตั้งแต่แรก แต่เกิดขึ้นจากการเสนอของ Chris Messina ในปี ค.ศ.2007 ที่ได้แนะนำระบบการติดแท็กเพื่อติดตามเนื้อหาบนโปรแกรมซึ่งแท็กเหล่านี้ถูกออกแบบมาด้วยแนวคิดที่ว่าไม่ใช่เพียงแค่ผู้โพสต์ข้อความเท่านั้นที่จะรู้รายละเอียดสำคัญของข้อความ แต่ทุกคนสามารถเห็นข้อความเหล่านั้นได้ และสามารถมีส่วนร่วมในการสร้างข้อความเหล่านั้นด้วยเช่นกัน ถึงแม้ว่าแฮชแท็ก (Hashtags) จะเป็นนวัตกรรมของผู้ใช้งานทวิตเตอร์ ที่ไม่ได้เกิดขึ้นจากทวิตเตอร์ตั้งแต่แรก แต่ในปี ค.ศ.2009 ทวิตเตอร์ (Twitter) ก็ได้นำแฮชแท็ก (Hashtag) มาใช้อย่างเป็นทางการ

5.2 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ

การโน้มน้าวใจ (persuasion) หมายถึง กระบวนการที่ผู้ส่งสารใช้คำพูดประกอบกับสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มองเห็นได้และการวิเคราะห์ผู้รับสาร มาทำให้มีผลกระทบต่อทัศนคติของผู้รับสาร โดยผลลัพธ์ของการโน้มน้าวใจนั้นคือมุมมองที่มีร่วมกัน ซึ่งเป็นปกติที่ผู้ส่งสารจะต้องการให้ผู้รับสารเข้าใจและมีส่วนร่วมในความหมายของสารที่ส่งไป เพราะจะเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้ส่งสารนั่นเอง (Borchers, 2005)

5.2.1 ผู้ส่งสาร (persuader) องค์ประกอบแรกของการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจคือตัวผู้ส่งสาร ซึ่งสิ่งสำคัญที่ผู้ส่งสารควรมีคือ ความน่าเชื่อถือ (credibility) ความน่าเชื่อถือของสารขึ้นอยู่กับความน่าเชื่อถือของตัวผู้พูดหรือผู้ส่งสาร (Larson, 2013) ถ้าผู้พูดมีความน่าเชื่อถือในระดับสูงก็จะช่วยเพิ่มระดับการโน้มน้าวใจให้มากขึ้นด้วย เนื่องจากความน่าเชื่อถือของแหล่งสารจะมีอิทธิพล และจะช่วยกระตุ้นในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนได้ (Hovland & Weiss, 1951) บุคคลผู้มีความน่าเชื่อถือนั้นถือเป็นแหล่งสารที่มีทั้งความน่าเชื่อถือ (credibility) และความดึงดูดใจ (attractiveness) และเป็นกลุ่มบุคคลที่มักจะได้รับความสนใจจากผู้คนอยู่ ดังนั้น บุคคลผู้มีความน่าเชื่อถือนั้นเป็นแหล่งสารประเภทหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการโน้มน้าวใจสูง เนื่องจากเป็นที่รู้จักของสาธารณะ จึงมีคุณลักษณะทั้งความน่าเชื่อถือและความน่าดึงดูดใจ ยิ่งไปกว่านั้น เรื่องราวส่วนตัวของบุคคลผู้มีความน่าเชื่อถือ นับว่าเป็นเรื่องสำคัญที่สาธารณชนให้ความสนใจอย่างมากและเป็นมาอย่างยาวนาน จึงทำให้เมื่อบุคคลผู้มีความน่าเชื่อถือกลายเป็นผู้ส่งสาร ผู้รับสารจะเกิดความความต้องการที่จะรับสารและพยายามที่จะค้นหาข้อมูลต่างๆ เพิ่มเติม จึงทำให้การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจนั้นเกิดประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร

5.2.2 สาร (message) สารนั้นถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญในกระบวนการโน้มน้าวใจ เป็นสิ่งที่ผู้ส่ง (persuader) ต้องให้ความสำคัญ การออกแบบสารที่ดีจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการโน้มน้าวใจ ภาพถ่าย (photograph) ถือว่าเป็นสารชนิดหนึ่งที่มักถูกใช้เป็นเครื่องมือในการโน้มน้าวใจมาทุกยุคทุกสมัย เนื่องจากสามารถใช้แทนข้อความที่ผู้ส่งสาร ต้องการจะสื่อได้

โดยไม่ต้องใช้คำพูดมีสิ่งมากมายอยู่ในภาพถ่ายที่สามารถจุดอารมณ์ของคนดูให้เกิดได้ (Zunwalt, 2001) เพราะการถ่ายภาพไม่ต้องอาศัยความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ เหมือนกับการใช้ภาษา แต่ภาพถ่ายนั้นเป็นสิ่งที่คนทั่วทั้งโลกสามารถเข้าใจได้ มากกว่าภาษาที่ออกมาเป็นคำ ภาพถ่ายยังสามารถลอกเลียนแบบความจริงที่ไม่ได้มีอยู่จริง สามารถทำให้คน วัตถุสิ่งของหรือเหตุการณ์นั้นดูเป็นความจริง ถึงแม้ว่าจะเป็นเพียงแค่เรื่องที่แต่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ภาพถ่ายก็สามารถบิดเบือนความเป็นจริงได้เช่นกัน (Gass & Seiter, 2007) นอกจากนี้ ผู้ถ่ายภาพมักจะแก้ไข ปรับแต่งภาพเพื่อให้ภาพนั้นเกิดความน่าสนใจได้มากขึ้น ภาพถ่ายมักเป็นการเลือกนำเสนอความจริง (selective presentation) โดยมักจะมีรายละเอียดแค่บางสิ่งที่ผู้ถ่ายต้องการและเลือกที่จะละทิ้งรายละเอียดอื่น ซึ่งในภาพถ่ายแต่ละภาพนั้น มีองค์ประกอบที่แตกต่างกันออกไป

Larson, (2013); Gass & Seiter (2007) และอรรถพรณ์ ปิลันธน์โอวาท (2554) ได้ อธิบายถึงจุดมุ่งใจในสารที่ชักจูงโดยทั่วไปเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการโน้มน้าวใจ ได้แก่ จุดมุ่ง ใจโดยใช้ความกลัว (fear appeals) ความกลัวเป็นสิ่งที่คุกคามตัวเราทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือการควบคุม จึงทำให้ความกลัวมีพลังอำนาจที่เปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ จุดมุ่งใจโดยใช้ความอบอุ่น (warmth appeals) เป็นจุดมุ่งใจที่ทำให้ผู้รับสารเกิดความรู้สึกเป็น กันเอง อบอุ่น เน้นย้ำความรู้สึกของการเป็นครอบครัว ความเป็นเพื่อน ทำให้ผู้รับสารเกิด ความรู้สึกอ่อนไหวในอารมณ์ และรู้สึกระลึกถึงความหลังในชีวิต จุดมุ่งใจโดยใช้ความสุขและ ความสนุกสนาน (happiness and joy appeals) ความสุขกับความสนุกนั้นมีความเหมือนกัน อย่างเห็นได้ชัดความสุขนั้นเกี่ยวข้องกับอารมณ์ ในขณะที่ความสนุกก็เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการ ตอบสนองในทางด้านบวกทางอารมณ์ในเหตุการณ์ที่มีความสุขอารมณ์ทั้งสองจึงมักถูกนำมาใช้ ในการจูงใจอย่างมากเพราะจะทำให้เกิดผลลัพธ์ในด้านบวกจุดมุ่งใจโดยใช้อารมณ์ขัน (humorous appeals) อาจเกิดขึ้นจากการที่ผู้ส่งสารกระทำหรือพูดสิ่งที่ตลกขบขัน หรือทั้ง สองอย่างจุดมุ่งใจโดยใช้แรงจูงใจ (motivational appeals) เป็นจุดมุ่งใจที่ใช้เมื่อต้องการ กระตุ้นขับเคลื่อนให้บุคคลเริ่มต้นทำสิ่งใหม่เป็นแรงจูงใจที่ทำให้เกิดแรงกระตุ้นจากภายนอก เพื่อให้คนกระทำพฤติกรรมต่างๆ

5.2.3 ผู้รับสาร (receiver) ผู้รับสารคือ องค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการสื่อสาร เพื่อการโน้มน้าวใจ โดยการศึกษาผู้รับสารในกระบวนการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจจะแบ่งเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความต้องการ อารมณ์และความรู้สึก และทัศนคติของผู้รับสาร ซึ่งเป็นสิ่งที่ เรียกว่าองค์ประกอบที่เรียกว่า กระบวนการในการดึงดูดใจ (appeal process) เนื่องจากเป็น เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาและอารมณ์ที่เกิดขึ้นในผู้คนส่วนมาก (Larson, 2013) องค์ประกอบทั้งสามจึงเป็นสิ่งที่พื้นฐานสำคัญที่ผู้ส่งสารจะต้องมีความเข้าใจ เพื่อให้การ โน้มน้าวใจประสบความสำเร็จ

5.3 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารตราบุคคล

การสื่อสารตราบุคคลนั้นเป็นกระบวนการการวางกลยุทธ์ที่เกี่ยวกับการควบคุมและออกแบบสารอย่างตั้งใจมีความหมายโดยนัยคือเป็นหนทางที่บุคคลจะสื่อสารคุณลักษณะที่เป็นที่ชื่นชอบของตนเอง เพื่อสร้างความแตกต่างจากผู้อื่น ซึ่งจะช่วยให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ ตราบุคคลคือความคิดที่เป็นด้านบวก ชัดเจน และมีพลังอำนาจ ที่เกิดขึ้นในจิตใจของผู้อื่นเมื่อนึกถึงเราซึ่งขึ้นอยู่กับเราว่าต้องการให้ผู้อื่นรับรู้ถึงเราอย่างไร และบริหารจัดการการรับรู้นั้น โดยการวางกลยุทธ์ต่างๆอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อช่วยในการใช้ตราบุคคลนั้นให้บรรลุเป้าหมาย (Montaya & Vandehey, 2009; Shaker & Hafiz, 2014)

Blanco (2010) ได้อธิบายว่าการสร้างชื่อเสียงของตราบุคคล (personal brand reputation) ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

ความรู้ (knowledge) ผู้ที่จะประสบความสำเร็จในการมีตราบุคคลนั้น จะต้องมีความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ หรือได้รับยอมรับว่ามีความเชี่ยวชาญ *ประสบการณ์ (experience)* การมีประสบการณ์และ ความเป็นผู้เชี่ยวชาญในเองต่างๆ *การรับรอง (credentials)* การรับรองนั้นหมายถึง สัญลักษณ์ทางความรู้ของบุคคล เช่น ตำแหน่งมหาวิทยาลัยที่จบการศึกษา *การให้ข้อเสนอแนะ (backing)* การให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะเป็นเรื่องสำคัญ เช่น อาชีพนักกฎหมาย หรือแพทย์ผู้ช่วยเหลือ (contributors) การได้รับช่วยเหลือเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างความมีชื่อเสียงจากตราบุคคล เช่น การได้รับความช่วยเหลือจากที่มีความสามารถมากกว่า *การแสดงออกด้วยสัญญาณ (signal)* สัญญาณนั้นเป็นเหมือนการประกาศและการโฆษณาสัญญาณเป็นโครงสร้างของความมีชื่อเสียง ซึ่งสามารถมองจากมุมมองของการตลาดที่แสดงให้เห็นว่าตราสินค้าบุคคลสามารถได้รับการพัฒนาโดยการจัดการและควบคุมสัญญาณที่มีต่อตลาด *การตอบกลับ (feedback)* การสร้างตราบุคคลไม่สามารถเกิดขึ้นจากตัวผู้สร้างเพียงด้านเดียวเท่านั้น แต่ความมีชื่อเสียงนั้นจะต้องถูกตัดสินจากสาธารณะชนหรือความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ด้วย *บริบท (context)* ชื่อเสียงตราบุคคลเป็นสิ่งที่ถูกตีความหมายผ่านสังคมและบริบทแวดล้อม ซึ่งบริบทนี้จะเชื่อมโยงกับคุณลักษณะทางสังคม การสร้างคุณค่าของตราบุคคลจึงเปลี่ยนแปลงไปตามสังคม อาจทำให้คุณค่าตราสินค้าใช้ไม่ได้ในทุกบริบท *ค่านิยมทางสังคม (social value)* วิธีการสร้างตราบุคคลนั้นเป็นระบบทางสังคมที่เกิดจากคุณค่าในสภาพแวดล้อมที่ต่างกันออกไป *การเชื่อมต่อ (connections)* เป็นการเชื่อมโยงตราสินค้าเข้ากับกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง การจะเชื่อมต่อหรือติดต่อกับกลุ่มเป้าหมายได้นั้นต้องอาศัยกระบวนการของการสื่อสารผ่านสื่อต่างๆ อาทิ สื่อสังคม การปรากฏตัวต่อสาธารณะชนในกิจกรรม เป็นต้น

6. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องการสื่อสารตราบุคคลของบุคคลผู้มีชื่อเสียงผ่านอินสตาแกรมเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ในรูปแบบวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากอินสตาแกรมของบุคคลผู้มีชื่อเสียงโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ข้อมูลจากบัญชีอินสตาแกรม @prayalunberg ของไปรยา สวนตอกไม้ ลุนเบิร์ก และบัญชีอินสตาแกรม @malisahawong_ ของบุคคลที่ชื่นชอบสร้างให้พาขวัญ สหวงศ์

2) ข้อมูลจากกระทู้สนทนาในเว็บไซต์พันทิป “ห้องบางขุนพรหม”

3) ข้อมูลจากเว็บไซต์ข่าวและเว็บไซต์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ร่วมกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) บุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งแหล่งข้อมูลเป็น 3 กลุ่ม โดยกลุ่มผู้มีชื่อเสียงในวงการบันเทิง ได้แก่ 1) ปณิดา วงศ์ผู้ดี 2) ภัทร ฉัตรบริรักษ์ 3) ปรัชญานันท์ สุวรรณมณี 4) กิตติศักดิ์ อัครศิริชัยกุล กลุ่มผู้สื่อข่าวบันเทิง ได้แก่

1) กริชฐา ติมี 2) อลงกต วรรณคำ 3) ศศิพันธ์ อุ่นนวล 4) นิอร สุขวัจน์ กลุ่มนักร้องตลาด ได้แก่ 1) สุพจน์ สุดจิตพร 2) อีรวินทร์ คงเที่ยง 3) คนนท์ วัฒนะพญกุล 4) นิษฐารัตน์ ชนะบุรณ์

7. ผลการวิจัย

7.1 ผลการวิจัยส่วนที่ 1

7.1.1 กลยุทธ์การสื่อสารตราบุคคลผ่านอินสตาแกรม

บัญชีอินสตาแกรม @prayalundberg ซึ่งเป็นบัญชีส่วนตัวของไปรยา ลุนเบิร์ก มีสัดส่วนในการโพสต์ อันดับหนึ่ง ได้แก่ ด้านชีวิตส่วนตัว อันดับที่สอง ได้แก่ ด้านการทำงานในวงการบันเทิง อันดับที่สาม ได้แก่ โพสต์โดยทั่วไป อันดับทีสี่ ได้แก่ ด้านงานการกุศล อันดับห้า ได้แก่ ด้านคติคำสอนในการดำเนินชีวิต และอันดับที่หก ได้แก่ โปรโมทผลิตภัณฑ์ที่ไปรยา ลุนเบิร์ก ผลิตขึ้นมาจำหน่าย

ในขณะที่รูปภาพและคลิปวิดีโอในบัญชีอินสตาแกรม @malisahawong_ ซึ่งสร้างขึ้นจากบุคคลที่ชื่นชอบพาขวัญ สหวงศ์ มีสัดส่วนในการโพสต์รูปภาพและคลิปวิดีโอพาขวัญ สหวงศ์ ในอิริยาบถต่างๆ เป็นอันดับหนึ่ง อันดับที่สองคือ ภาพในอดีตกับทฤษฎี สหวงศ์ อันดับที่สาม คือ การออกงานหรือถ่ายนิตยสาร อันดับทีสี่คือ คนในครอบครัวสหวงศ์ อันดับห้าคือ ผลงานของทฤษฎี สหวงศ์ ในอดีต อันดับทีหกคือ เจ้าของแอคเคาท์สร้างขึ้น และอันดับที่เจ็ดคือ ภาพในอดีตของทฤษฎีและแวนด้า สหวงศ์

7.1.2 จุดสนใจในสาร

รูปภาพและคลิปวิดีโอในอินสตาแกรมของไปรยา ลุนเบิร์ก และพาขวัญ สหวงศ์ มีการใช้จุดสนใจในสารดังต่อไปนี้

1) จุดสนใจโดยใช้แรงจูงใจ เป็นจุดสนใจที่พบมากที่สุดในอินสตาแกรมของไปรยา ลุนเบิร์ก โดยจะเป็นรูปภาพการออกกำลังกายแบบพิลาทีสในอิม รวมไปถึงคลิปวิดีโอการออก

กำลังกายโดยใช้อุปกรณ์ต่างๆ มีการโพสตรูปร่างไปรยา ลุนเบิร์ก ในชุดที่เน้นรูปร่างและการวางท่าทางที่แสดงให้เห็นรูปร่างสวยงาม ให้ผู้ติดตามเกิดแรงจูงใจในการออกกำลังกายและการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ เพื่อจะได้มีรูปร่างที่สวยงามสมส่วนเช่นนี้บ้าง นอกจากนี้ มักจะมีการโพสตรูปร่างที่เป็นข้อความเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าการมองโลกในแง่บวก การใช้ชีวิตเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ในขณะที่อินสตาแกรมของพาชวัญ ไม่พบการใช้จุดจูงใจโดยใช้แรงจูงใจ

2) จุดจูงใจโดยใช้ความเศร้า อินสตาแกรมของไปรยา ลุนเบิร์ก มักจะมีการโพสตรูปร่างภาพการประชาสัมพันธ์กิจกรรมจากมูลนิธิต่างๆ อยู่เสมอ นอกจากนี้ยังมีการโพสตรูปร่างที่ตนได้มีโอกาสไปเยี่ยมค่ายผู้ลี้ภัยที่จังหวัดตราดเพื่อจูงใจให้ผู้ติดตามเกิดความเศร้าใจ ความเห็นอกเห็นใจ และบริจาคเงินให้แก่ผู้ด้อยโอกาสเหล่านั้น ในขณะที่อินสตาแกรมของพาชวัญ สหวงศ์ พบว่า มีการใช้จุดจูงใจโดยใช้ความเศร้าเป็นจำนวนมาก ได้แก่ รูปร่างของทฤษฎี สหวงศ์ หรือรูปร่างที่พาชวัญ สหวงศ์ ถ่ายกับทฤษฎี สหวงศ์ ในอดีต

3) จุดจูงใจโดยใช้ความอบอุ่น อินสตาแกรมของไปรยา ลุนเบิร์ก นั้นมีการโพสตรูปร่างที่มีจุดจูงใจโดยใช้ความอบอุ่น โดยมักจะเป็นการโพสตรูปร่างของตนเองในลักษณะที่โอบกอดเด็กด้วยความอ่อนโยนแสดงให้เห็นถึงความรักและเมตตา ในขณะที่อินสตาแกรมของพาชวัญ สหวงศ์ นั้นมีการโพสตรูปร่างที่ทำให้ผู้ติดตามนั้นเกิดความรู้สึกที่อบอุ่น คือ รูปร่างการแสดงความรักระหว่างพาชวัญ สหวงศ์ กับคนในครอบครัวสหวงศ์ รวมถึงรูปร่างที่พาชวัญ สหวงศ์ และทฤษฎี สหวงศ์ ใช้เวลาร่วมกันในอดีตในลักษณะที่เต็มไปด้วยความรัก ความอบอุ่น

4) จุดจูงใจโดยใช้ความสุขและสนุกสนาน อินสตาแกรมของไปรยา ลุนเบิร์ก มีการใช้จุดจูงใจโดยใช้ความสุขและสนุกสนานโดยการโพสตรูปร่างและคลิปวิดีโอในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่มีความสุขและสนุกสนานร่วมกับครอบครัว เพื่อน รวมถึงทีมงานในขณะที่อินสตาแกรมของพาชวัญ สหวงศ์ นั้นมีการโพสตรูปร่างและคลิปวิดีโอของพาชวัญ สหวงศ์ ในอิริยาบถในการร้องเพลงการเต้นหรือการเล่นหยอกล้อกับบุคคลในครอบครัวและบุคคลโดยทั่วไป

5) จุดจูงใจโดยใช้ความตลกขบขัน เป็นจุดจูงใจที่ทำให้ผู้ชมรูปร่างเกิดความรู้สึกตลกขบขัน โดยการใช้อารมณ์ และข้อความตลกขบขันที่ทำให้เกิดความรู้สึกตลกขบขัน หรือการถ่ายคลิปวิดีโอซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการโพสตรูปร่างและคลิปวิดีโอที่ถ่ายหยอกล้อกับทีมงานในระหว่างการทำงานหรือรูปร่าง และคลิปวิดีโอที่ถ่ายกับเพื่อนในเวลาส่วนตัว ในขณะที่อินสตาแกรมของพาชวัญ สหวงศ์ มีการใช้จุดจูงใจในสารโดยใช้ความตลกขบขันผ่านรูปร่างและคลิปวิดีโอที่พาชวัญ สหวงศ์ ทำในท่าทางต่างๆ เช่น การเต้น การเล่นหยอกล้อกับผู้อื่น

ตารางที่ 1 จุดสนใจในสารของรูปภาพในอินสตาแกรมของไปรยา ลุนเบิร์ก และพาขวัญ สหวงศ์

จุดสนใจในสาร	ไปรยา ลุนเบิร์ก	พาขวัญ สหวงศ์
จุดสนใจโดยใช้ความเศร้า	✓	✓
จุดสนใจโดยใช้ความอบอุ่น	✓	✓
จุดสนใจโดยความสุขและสนุกสนาน	✓	✓
จุดสนใจโดยใช้อารมณ์ขัน	✓	✓
จุดสนใจโดยใช้แรงจูงใจ	✓	×

7.1.3 องค์ประกอบด้านการสื่อสารตราบุคคล ผู้วิจัยพบว่าการใช้องค์ประกอบในการสื่อสารตราบุคคล ดังต่อไปนี้

1) องค์ประกอบด้านความรู้ประสบการณ์ ไปรยา ลุนเบิร์ก เป็นบุคคลที่สามารถออกกำลังกายแล้วเห็นผลลัพธ์ที่ชัดเจน มีกล้ามเนื้อที่หน้าท้องการโพสต์รูปภาพและคลิปวิดีโอในอินสตาแกรม จึงมีการโพสต์รูปภาพเกี่ยวกับการออกกำลังกายอย่างมาก ทำให้ไปรยา ลุนเบิร์กเป็นบุคคลผู้มีชื่อเสียงที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่ามีความรู้และประสบการณ์ด้านการออกกำลังกาย ในขณะที่อินสตาแกรมของพาขวัญ สหวงศ์ ไม่พบการใช้กลยุทธ์การสื่อสารตราบุคคล ในด้านองค์ประกอบด้านความรู้ประสบการณ์

2) องค์ประกอบด้านการรับรอง ไปรยา ลุนเบิร์ก ได้เข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรช่วยเหลือผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) เปรียบเสมือนได้รับการรับรองจากองค์กรใหญ่ระดับสากลนอกจากนี้ ยังได้รับรางวัลผู้หญิงที่แข็งแกร่งที่สุดแห่งปี จากสยามบันเทิงอวอร์ด ซึ่งยังเป็นเหมือนการรับรองให้ตราบุคคลในการเป็นผู้หญิงที่มีรูปร่างและสุขภาพที่ดีในขณะที่อินสตาแกรมของพาขวัญ สหวงศ์ ไม่พบการสื่อสารองค์ประกอบด้านการรับรอง

3) องค์ประกอบด้านการสนับสนุน ไปรยา ลุนเบิร์ก มักจะโพสต์รูปภาพการออกกำลังกายแบบพิลาทิส และจะกล่าวถึงผู้ฝึกสอนส่วนตัวอยู่เสมอได้แก่ แองเจิล ชาน นักโภชนาการและผู้ฝึกสอนการออกกำลังกายแบบพิลาทิสที่ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการ เปรียบเสมือนตนเอง ได้รับการฝึกสอนการออกกำลังกายจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ยังมีการโพสต์รูปภาพที่แสดงให้เห็นความสนิทสนมกับบุคคลผู้มีชื่อเสียงระดับโลก คือ คริสเตียน เลอบุตอง ซึ่งเป็นเจ้าของตราสินค้ารองเท้าที่มีชื่อเสียงในระดับโลก ในขณะที่พาขวัญ สหวงศ์ นั้นมีการโพสต์รูปภาพที่แสดงให้เห็นว่า พาขวัญ สหวงศ์ นั้นได้รับการสนับสนุนจากประชาชน จากผู้ชาย รวมไปถึงได้รับการสนับสนุนจากสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 3 ที่ทฤษฎี สหวงศ์ ผู้เป็นบิดา อยู่ในสังกัด

4) องค์ประกอบด้านสัญลักษณ์ การโพสต์ในอินสตาแกรมของไปรยา ลุนเบิร์ก จะมีรูปแบบการโพสต์เน้นย้ำให้ผู้ติดตาม ได้รับรู้ถึงรูปแบบการใช้ชีวิต และความเป็นตัวตนในด้านต่างๆ เช่น ด้านการออกกำลังกายเป็นจำนวนมาก การโพสต์ข้อความคำคมที่เป็นคติในการ

ดำเนินชีวิต รูปภาพการช่วยเหลือผู้ลี้ภัยและผู้ด้อยโอกาสในขณะที่รูปภาพที่โพสต์ในอินสตาแกรมของพาขวัญ สหวงศ์ เกือบทั้งหมดนั้นจะเห็นได้ว่า พาขวัญ สหวงศ์ จะมีการมัดผมเป็นสามจุก ซึ่งเปรียบเสมือนเอกลักษณ์ของพาขวัญ สหวงศ์ ที่เด่นชัดมากที่สุด จนผู้ติดตามเริ่มมีการใช้คำว่า “ลีสามจุก”

5) องค์ประกอบด้านค่านิยมของสังคม อินสตาแกรมของไปรยา ลุนเบิร์ก มีการโพสต์รูปภาพที่ช่วยสร้างค่านิยมการมีกล้ามเนื้อหน้าท้องในกลุ่มผู้หญิง รวมถึงค่านิยมการรักษาสุขภาพ นอกจากนี้ ยังมีส่วนช่วยในการสร้างค่านิยมในการเป็นคนที่มีคุณค่า เป็นคนที่มีมองโลกในแง่บวก รวมถึงการช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ ในขณะที่ การสร้างแอคเคาท์อินสตาแกรมขึ้นมาให้แก่พาขวัญ สหวงศ์ เป็นเสมือนการสร้างความรักและความผูกพันระหว่างประชาชนและพาขวัญ สหวงศ์ เนื่องจากค่านิยมของคนไทยนั้นเป็นสังคมที่ให้ความรักและเมตตากับเด็กและผู้หญิง

6) องค์ประกอบด้านปฏิกิริยาตอบกลับและบริบท การสื่อสารตราบุคคลที่ประสบความสำเร็จต้องสังเกตจากปฏิกิริยาตอบกลับของประชาชนในสังคมซึ่งในอดีต ไปรยา ลุนเบิร์ก มีภาพลักษณ์ที่ไม่ค่อยดีนักในสายตาของประชาชน แต่การสื่อสารตราบุคคลผ่านอินสตาแกรมนั้นสามารถที่เปลี่ยนภาพลักษณ์ให้กลายเป็นด้านดีได้ ซึ่งผู้ติดตามและประชาชนต่างก็ให้การยอมรับในการสื่อสารตราสินค้านั้น ในขณะที่อินสตาแกรมของพาขวัญ สหวงศ์ นั้นสามารถช่วยสร้างและสะท้อนให้เห็นปฏิกิริยาตอบกลับในทางบวกของประชาชนที่เกิดขึ้น เมื่อได้รับรู้เรื่องราวของพาขวัญ สหวงศ์ ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยาก ถ้าหากเกิดขึ้นในสถานการณ์อื่น

7) องค์ประกอบด้านการเชื่อมต่อ อินสตาแกรมของไปรยา ลุนเบิร์ก มีการโพสต์รูปภาพการได้รับเชิญให้ไปออกรายการ “วู้ดดี้เกิดมาคุย” ซึ่งการพูดคุยในรายการนั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตและทัศนคติที่เปลี่ยนไปจากอดีตที่เคยมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม มาจนถึงปัจจุบันที่มีความคิดและทัศนคติในชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างมาก ทำให้ประชาชนได้มองเห็นตัวตนของไปรยา ลุนเบิร์ก ในอีกด้านซึ่งไม่เคยได้รับฟังมาก่อน ประกอบกับการโพสต์ในอินสตาแกรมที่ตอกย้ำบทสนทนาเหล่านั้น ยังเป็นการช่วยส่งเสริมให้ภาพลักษณ์ตราบุคคลของไปรยา ลุนเบิร์ก โดดเด่นและได้รับความเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

ตารางที่ 2 องค์ประกอบการสื่อสารตราสินค้าบุคคลของไปรยา ลุนเบิร์ก และพาขวัญ สหวงศ์

องค์ประกอบการสื่อสารตราบุคคล	ไปรยา ลุนเบิร์ก	พาขวัญ สหวงศ์
องค์ประกอบด้านความรู้และประสบการณ์	✓	×
องค์ประกอบด้านการรับรอง	✓	×
องค์ประกอบด้านการสนับสนุน	✓	✓
องค์ประกอบด้านสัญลักษณ์	✓	✓
องค์ประกอบด้านการตอบกลับและบริบท	✓	✓
องค์ประกอบด้านค่านิยมทางสังคม	✓	✓
องค์ประกอบด้านการเชื่อมต่อ	✓	✓
องค์ประกอบด้านการให้ข้อเสนอแนะ	×	×

7.2 ผลการวิจัยส่วนที่ 2

7.2.1 ประโยชน์ที่ได้รับจากการสื่อสารตราบุคคล

1) การผลิตสินค้าที่เป็นของออกตนเองออกจำหน่าย ไปรยา ลุนเบิร์ก นั้นมีการผลิตสินค้าที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและความงามออกสู่ท้องตลาด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ชาดีท็อกซ์ เอิร์ธชาดท์ ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ช่วยในการขับถ่ายและทำให้รูปร่างสวยงาม รวมถึงผลิตภัณฑ์อาหารเสริมโนลาเอลท์จากอาซาอิเบอร์รี่ ที่ช่วยให้ผิวพรรณสวยงาม

2) ได้รับการว่าจ้างให้เป็นทูตตรา (brand ambassador) และผู้นำเสนอสินค้า (presenter) การสื่อสารตราสินค้าบุคคลของไปรยา ลุนเบิร์ก มีความชัดเจนมาก จนทำให้ได้รับการว่าจ้างจากเจ้าของสินค้าให้เป็นผู้นำเสนอสินค้าและทูตตราในผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและความงาม เช่น ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมลดน้ำหนัก หนุ่ย เอสแอลเอ็ม ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมโฟโต้เอสซีพลัส ผลิตภัณฑ์นมเปรี้ยวพร้อมดื่มยูเอชที ดัชมิลค์ โพรอินวัน โลฟพลัส ผลิตภัณฑ์บำรุงผิวสเนลไวท์ ผลิตภัณฑ์น้ำหอมแองเจิล คิตส์ เป็นต้น ในขณะที่พาขวัญ สหวงศ์ ได้รับเลือกให้เป็นทูตตราผลิตภัณฑ์นมพร้อมดื่มยูเอชทีสำหรับเด็กตราแม็กโนเลียและได้แสดงในภาพยนตร์โฆษณาผลิตภัณฑ์กระดาษเช็ดหน้าตราคลีนิกซ์

3) ได้รับการว่าจ้างให้ถ่ายรูปลินคาลงในอินสตาแกรม ไปรยา ลุนเบิร์ก ได้รับการว่าจ้างให้ถ่ายภาพลินคาลงอินสตาแกรม พร้อมทั้งเขียนข้อความเชิญชวนให้ทดลองสินค้าโดยสินค้าที่ได้รับการว่าจ้างนั้นก็ยังเป็นสินค้าที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและความงาม ได้แก่ น้ำผลไม้ดีท็อกซ์คั้นสด ตราสินค้า เพรสท์ จูส

4) ได้รับการมอบรางวัลจากสถาบันต่างๆ ไปรยา ลุนเบิร์ก มีการสื่อสารตราบุคคลที่ชัดเจนมากในเรื่องรูปร่างที่สวยงาม จนทำให้ได้รับรางวัลผู้หญิงที่เซ็กซี่ที่สุดแห่งปีจากเวทีสยามบันเทิงอวอร์ด

5) ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนเพิ่มมากขึ้น ในอดีตนั้น ไปรยา ลุนเบิร์ก มีภาพลักษณ์ที่ค่อนข้างไม่ดีนักในสายตาของประชาชน เนื่องจากการนำเสนอข่าวที่ต้องพึ่งพาเพียงแค่มือถือเท่านั้น แต่การสื่อสารตราบุคคลที่ชัดเจนและโดดเด่นผ่านอินสตาแกรมนั้นทำให้ภาพลักษณ์ของไปรยา ลุนเบิร์ก ในความคิดของประชาชนดีขึ้นอย่างมาก จึงทำให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนเพิ่มมากยิ่งขึ้นที่ล้วนแต่ชื่นชมในความสวยงามของรูปร่างและทัศนคติที่ดีของไปรยา ลุนเบิร์ก ที่เปลี่ยนไปจากในอดีตที่เคยได้รับรู้ ในขณะที่พาขวัญ สหเวช นั้นได้รับการสนับสนุนและการต้อนรับจากประชาชนอย่างดี ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นได้จากการแสดงความคิดเห็นของผู้ติดตามในอินสตาแกรม รวมไปถึงในเว็บไซต์กระดานสนทนาพันทิปที่เต็มไปด้วยความรักและความเมตตาและพร้อมที่จะสนับสนุนผลงานในอนาคต นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มผู้สื่อข่าวรวมถึงสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ซึ่งเป็นสถานีต้นสังกัดของทฤษฎี สหเวช ได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้เชิญด้วยรางวัลในงานแข่งขันฟุตบอลฉลองครบรอบ 46 ปี สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3

สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เจาะลึกบุคคลทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ นักการตลาด ผู้สื่อข่าวสายบันเทิงและผู้มีชื่อเสียง จำนวน 12 คน โดยมุมมองของนักการตลาดนั้นแสดงความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ไปรยา ลุนเบิร์ก และพาขวัญ สหเวช นั้นสามารถสื่อสารความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะบุคคลหรือสร้างจุดเด่นที่แตกต่างจากคู่แข่งได้อย่างชัดเจนและโดดเด่น ซึ่งก็จะทำให้นักการตลาดหรือตราต่างๆ นั้นสนใจว่าจ้างเพื่อให้มานำเสนอสินค้าที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและความงามของรูปร่างเนื่องจากมีภาพลักษณ์ที่จะช่วยส่งเสริมให้สินค้ามีความพิเศษ และน่าเชื่อถือ มากยิ่งขึ้น ในขณะที่มุมมองของผู้สื่อข่าวสายบันเทิง แสดงให้เห็นว่า บัญชีอินสตาแกรมของไปรยา ลุนเบิร์ก และพาขวัญ สหเวช นั้น สามารถใช้ติดต่อสื่อสารกับประชาชนหรือกลุ่มคนที่ชื่นชอบ ทั้งข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการทำงาน รวมถึงในกิจกรรมส่วนตัวที่ประชาชนอาจไม่เคยได้รับชมผ่านการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน ช่วยให้ประชาชนเกิดความใกล้ชิดกับบุคคลที่มีชื่อเสียงทั้งสองมากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น สื่อสังคมของผู้มีชื่อเสียงยังกลายเป็นวัตถุดิบในการผลิต ข่าวของผู้สื่อข่าวในปัจจุบันอีกด้วย

สุดท้ายคือมุมมองของกลุ่มผู้มีชื่อเสียงในฐานะที่เป็นผู้สร้างสาร ซึ่งมีความสอดคล้องกับกลุ่มนักการตลาดและผู้สื่อข่าว ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ปัจจุบันการสื่อสารระหว่างผู้มีชื่อเสียงกับประชาชนนั้นมีความสะดวกรวดเร็วมากขึ้น และยังสามารถกำหนดสารได้เอง อีกทั้งประชาชนและกลุ่มบุคคลที่ชื่นชอบนั้นยังมีความสนใจความเคลื่อนไหวของผู้มีชื่ออย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การโพสต์รูปภาพทางอินสตาแกรม นอกจากนี้ กลุ่มผู้มีชื่อเสียงยังกล่าวว่า การสื่อสารตราบุคคลที่ชัดเจนนั้นมีความสำคัญอย่างมากในการช่วยให้เกิดความแตกต่างและมีเอกลักษณ์ ซึ่งจะช่วยให้ได้รับการว่าจ้างจากผู้ผลิตสินค้าในที่สุด

ตารางที่ 3 ประโยชน์ที่ได้จากการสื่อสารตราบุคคลผ่านอินสตาแกรมของไปรยา ลุนเบิร์ก และ พาชวิญ สหวงศ์

ประโยชน์ที่ได้รับจากการสื่อสารตราบุคคล	ไปรยา ลุนเบิร์ก	พาชวิญ สหวงศ์
การผลิตสินค้าของตนเองออกสู่ท้องตลาด	√	×
การได้รับการว่าจ้างให้เป็นทูตตราและผู้นำเสนอสินค้า	√	√
การได้รับการว่าจ้างให้ถ่ายรูปสินค้าลงในอินสตาแกรม	√	×
การได้รับมอบรางวัลจากสถาบันต่างๆ	√	×
การได้รับการสนับสนุนจากประชาชนเพิ่มมากขึ้น	√	√

การสื่อสารตราบุคคลของไปรยา ลุนเบิร์ก และพาชวิญ สหวงศ์ นั้นมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ อินสตาแกรม @prayalundberg นั้นเป็นบัญชีที่ไปรยา ลุนเบิร์ก เป็นผู้สร้างและใช้งานด้วยตนเอง จึงทำให้สามารถสร้างและควบคุมเนื้อหาสารได้ด้วยตนเอง ในการจะสื่อสารกลยุทธ์ตราบุคคลผ่านโพสต์ไปในอินสตาแกรมไปสู่ประชาชน ในขณะที่อินสตาแกรม @malisahawong_ เป็นบัญชีที่สร้างขึ้นโดยกลุ่มผู้ที่ชื่นชอบ ซึ่งเป็นการนำรูปภาพและคลิปวิดีโอจากที่ต่างๆ มาโพสต์โดยพาชวิญ สหวงศ์ และครอบครัวไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงทำให้การสื่อสารตราบุคคลของพาชวิญ สหวงศ์ อินสตาแกรม นั้นไม่ได้เกิดขึ้นจากตนเองโดยตรงในการสร้างและควบคุมทิศทางของสารอาจกล่าวได้ว่าจุดประสงค์หลักในการสร้างบัญชีอินสตาแกรมให้พาชวิญ สหวงศ์ นั้นคือการต้องการที่จะรักษาความสัมพันธ์ระหว่างพาชวิญ สหวงศ์ กับประชาชนและสื่อสารกับประชาชนให้รับรู้ข่าวสารและความเคลื่อนไหวของพาชวิญ สหวงศ์ ในการทำงานกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ แต่สิ่งที่ได้นอกเหนือจากนั้นคือ การได้สื่อสารตราบุคคลของพาชวิญ สหวงศ์ ซึ่งสะท้อนออกมาผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ จากการโพสต์รูปภาพและคลิปวิดีโอ สามารถสื่อสารตราบุคคลของพาชวิญ สหวงศ์ ได้ว่าเป็นตัวแทนของทฤษฎี สหวงศ์ นักแสดงผู้ล่งลับ รวมถึงการทำทรงผมที่เป็นเอกลักษณ์

นอกจากนี้ หากกล่าวถึงพาชวิญ สหวงศ์ ก็จะต้องกล่าวถึงแวนด้า สหวงศ์ ซึ่งเป็นมารดาและเป็นผู้สร้างอินสตาแกรม @vanda29 ซึ่งรูปภาพในอินสตาแกรมแอ็คเค๊าท์ @malisahawong ก็มักจะนำมาอินสตาแกรมของแวนด้า สหวงศ์ โดยเฉพาะรูปภาพของพาชวิญและทฤษฎี สหวงศ์ ในอดีต ซึ่งเป็นรูปที่ไม่ได้เผยแพร่สู่สาธารณชนมาก่อนหน้านี้ อาจกล่าวได้ว่า ตราบุคคลของพาชวิญ สหวงศ์ มีความเชื่อมโยงกับแวนด้า สหวงศ์ เนื่องจากพาชวิญ สหวงศ์ นั้นยังมีอายุที่น้อยเกินกว่าจะสามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง ดังนั้น การดำเนินชีวิตในทุกๆ กิจกรรมจึงต้องมีแวนด้า สหวงศ์ ร่วมด้วยนั่นเอง

8. อภิปรายผลการวิจัย

8.1 อินสตาแกรมเป็นช่องทางที่สำคัญและมีประสิทธิภาพสำหรับกลุ่มบุคคลผู้มีชื่อเสียง

ในอดีต ไปรยา ลุนเบิร์ก นั้นมีภาพลักษณ์ที่ไม่ค่อยดีมากนักในสายตาของประชาชน เนื่องจากส่วนหนึ่งมาจากนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนทางสื่อกระแสหลัก แต่เมื่อเกิดสื่อสังคมขึ้นในปัจจุบัน ทำให้ไปรยา ลุนเบิร์ก มีช่องทางที่จะสื่อสารกับประชาชน ซึ่งช่องทางที่เลือกใช้เป็นช่องทางหลักในการสื่อสารกับประชาชน คืออินสตาแกรม โดยการใช้อินสตาแกรมในการถ่ายทอดความเคลื่อนไหวในทุกๆ ด้านของตนให้ประชาชนได้รับรู้อย่างสม่ำเสมอทั้งในด้านชีวิตส่วนตัว เช่น การออกกำลังกายในยิม การใช้เวลากับครอบครัวและเพื่อน รวมถึงด้านชีวิตการทำงานในวงการบันเทิง

นอกจากนี้ ยังมีการใช้อินสตาแกรมเป็นช่องทางในการแสดงถึงตัวตน ทศนคติ ความคิดที่มีต่อสิ่งต่างๆ เช่น ทศนคติในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะมีการโพสรูปภาพที่เป็นคำคมในการดำเนินชีวิตรวมถึงการแสดงตัวตนในด้านการทำความดี เช่นเดียวกับกลุ่มผู้ที่ชื่นชอบพาขวัญ สหวงศ์ ที่ใช้อินสตาแกรมเป็นช่องทางในการสื่อสารให้ประชาชนที่ติดตามได้รับรู้ถึงเรื่องราวของพาขวัญ สหวงศ์ ในแง่มุมต่างๆ ทั้งในด้านชีวิตส่วนตัว และด้านการทำงานในวงการบันเทิง ซึ่งจะทำให้ประชาชนได้ชมอิริยาบถที่น่าเอ็นดูของพาขวัญ สหวงศ์

ยิ่งไปกว่านั้น อินสตาแกรมยังเป็นช่องทางที่ช่วยรักษาความสัมพันธ์ระหว่างพาขวัญ สหวงศ์ กับประชาชนให้คงอยู่เสมอ เนื่องจากเมื่อเวลาผ่านไป ผู้สื่อข่าวและประชาชนก็อาจจะให้ความสนใจในความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของพาขวัญ สหวงศ์ น้อยลง ดังนั้น การใช้อินสตาแกรมจะช่วยให้ผู้ติดตามได้ รับรู้ถึงความเคลื่อนไหวของพาขวัญ สหวงศ์ ได้ตลอดเวลา โดยที่ไม่ต้องรอคอยการนำเสนอจากสื่อกระแสหลัก

8.2 กลยุทธ์การสื่อสารตราบุคคลผ่านอินสตาแกรม

การสื่อสารตราบุคคลของไปรยา ลุนเบิร์ก และพาขวัญ สหวงศ์ นั้นคือการสื่อสารให้เห็นความเป็นตัวตนและเอกลักษณ์ของตน โดยไปรยา ลุนเบิร์ก มีการสื่อสารความเป็นตัวตนที่เด่นชัดอย่างมากในเรื่องการออกกำลังกายจนมีรูปร่างที่สวยงามและการดูแลสุขภาพรวมถึงการทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ในขณะที่พาขวัญ สหวงศ์ มีการสื่อสารตราสินค้าในด้านความน่าเอ็นดู และเอกลักษณ์ในการมัดผมเป็น 3 จุก รวมถึงการเป็นตัวแทนของทฤษฎี สหวงศ์ ผู้เป็นบิดา

การสื่อสารตราบุคคลนั้นจะประกอบด้วยองค์ประกอบการสื่อสารตราบุคคล (personal branding reputation) จากการศึกษาการสื่อสารตราบุคคลของบุคคลผู้มีชื่อเสียงทั้งสองนั้น มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบดังกล่าว นอกจากนี้ ปัจจัยอีกประการที่จะทำให้อิทธิพลของการสื่อสารตราสินค้าบุคคลประสบความสำเร็จนั้น ได้แก่ จุดจับใจในสาร (message appeal) ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากที่จะช่วยโน้มน้าวใจผู้รับสารการสื่อสารตราบุคคลให้มีประสิทธิภาพ ผู้สร้างสารจะต้องมีการเลือกใช้จุดจับใจในสารให้สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการจะนำเสนอ ไปรยา ลุนเบิร์ก จะเน้นการสร้างจุดจับใจในด้านแรงจูงใจเนื่องจากไปรยา ลุนเบิร์ก

เป็นผู้มีชื่อเสียงที่ต้องการสร้างภาพลักษณ์ในด้านการออกกกำลังกาย การเป็นผู้ที่มีทัศนคติใน ชีวิตเชิงบวก รวมถึงการลงมือช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาส ซึ่งเป็นสิ่งที่อาจเกิดขึ้นได้ยาก จำเป็นที่ จะต้องมีการใช้แรงจูงใจให้เกิดการปฏิบัติ

ขณะที่อินสตาแกรมของพาขวัญ สหวงศ์ เน้นจุดสนใจในด้านอารมณ์ เนื่องจากพาขวัญ สหวงศ์ นั้นเป็นบุตรสาวของทฤษฎี สหวงศ์ ซึ่งเป็นนักแสดงที่มีชื่อเสียงและได้เสียชีวิตลงการใช้ แรงจูงใจในด้านอารมณ์ทั้งความสุขและความเศร้ารวมถึงการกล่าวเชื่อมโยงถึงทฤษฎี สหวงศ์ อยู่เสมอนั้นจะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้รับสารเกิดความรู้สึกรักและเอ็นดูรวมไปถึงเกิดแรงจูงใจที่จะ สนับสนุน พาขวัญ สหวงศ์ ในด้านต่างๆ การสร้างตราบุคคลให้มีพลังและประสบความสำเร็จ จะต้องประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ 1) อิทธิพลด้านอารมณ์ (emotional impact) เป็น การผสมผสานระหว่างการตอบสนองทางด้านอารมณ์ (emotional reaction) และการคิดแบบ ใช้เหตุผล (rational thinking) ซึ่งจะส่งผลไปถึงเรื่องการจ้างงาน หรือการให้รางวัล เนื่องจากการ สร้างการนึกถึงให้เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายได้นั้นจะต้องสร้างความรู้สึกละเอียดให้เกิดขึ้นก่อน ดังนั้นจะต้องทำให้ตราบุคคลสร้างความรู้สึกละเอียด แข็งแรงให้เกิดในกลุ่มเป้าหมาย

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า อินสตาแกรมของไปรยา ลุนเบิร์ก และพาขวัญ สหวงศ์ นั้นสามารถสร้างอิทธิพลด้านอารมณ์ให้เกิดขึ้นต่อผู้ติดตามได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ การโพสต์รูป ภาพสามารถสร้างความรู้สึกละเอียดและน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้น ซึ่งมักจะแสดงให้เห็นถึงความอดทน และการมีระเบียบวินัยในการออกกกำลังกายที่สูง รวมไปถึงการโพสต์รูปภาพที่เกี่ยวกับการ ช่วยเหลือผู้ลี้ภัยและผู้ด้อยโอกาสจากมูลนิธิต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดอิทธิพลด้านอารมณ์ต่อ ผู้ติดตามเป็นอย่างดีในขณะที่อินสตาแกรมของพาขวัญ สหวงศ์ นั้นมักจะทำให้ผู้ติดตามเกิด ความรู้สึกต่างๆเช่น ความตกชบชื่นในกิริยาท่าทางของพาขวัญ สหวงศ์ รวมไปถึงความรู้สึก เศร้าใจและเห็นอกเห็นใจที่ได้รับรู้ว่าต้องสูญเสียบิดาไปตั้งแต่อายุน้อย ซึ่งรูปภาพที่โพสต์ ในอินสตาแกรมก็มักจะตอกย้ำให้เกิดอิทธิพลด้านอารมณ์อยู่เสมอ

ความสอดคล้องกลมกลืนกัน (consistency) เป็นอีกหนึ่งสิ่งที่สำคัญที่จะทำให้การ สร้างตราบุคคลประสบความสำเร็จ โดยจะต้องสื่อสารคุณค่าของตัวเอง ให้มีความสอดคล้องกัน กลมกลืนกันอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากผู้รับสารจะต้องเปิดรับสารที่ส่งมาหลายครั้งจึงจะสามารถ จดจำความเป็นตราสินค้าบุคคลได้ จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าไปรยา ลุนเบิร์ก เป็นบุคคลที่ สามารถสื่อสารตราบุคคลของตนเองได้อย่างสอดคล้องกลมกลืนกันเป็นอย่างดี ทั้งในด้านการ ออกกกำลังกายและการทำกิจกรรมเพื่อสุขภาพอย่างหนัก รวมถึงการให้ความช่วยเหลือผู้ลี้ภัย และผู้ด้อยโอกาสอยู่เสมอ ในขณะที่อินสตาแกรมของพาขวัญ สหวงศ์ นั้นมีการโพสต์รูปภาพ และคลิปวิดีโอที่มีความสอดคล้องกัน คือ การมีดัม 3 จุกของพาขวัญ สหวงศ์ เป็นทรงผมที่ เอกลักษณ์ การไปปรากฏตัวในที่ต่างๆ หรือการปรากฏตัวต่อสาธารณชนด้วยการมีดัม 3 จุก ทุกครั้งนั้นย่อมเป็นการสื่อสารตราบุคคลที่สอดคล้องกันทั้งในสื่อสังคมและในชีวิตจริง

ปัจจัยด้านเวลา (time) ในการสร้างตราสินค้าบุคคลนั้นจะต้องเกิดขึ้นซ้ำๆ เพื่อให้เกิดการสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมาย ซ้ำแล้วซ้ำเล่าอย่างสอดคล้องกัน ดังนั้น เวลาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่จะคอยย้ำเตือนให้ผู้รับสารเข้าใจถึงคุณค่าตราบุคคล จากผลการศึกษามองเห็นว่า ไปรยา ลุนเบิร์ก นั้นมักโพสต์รูปภาพการออกกำลังกายในยิมและการทำกิจกรรมเพื่อสุขภาพ รูปภาพการไปเยี่ยมชมครอบครัวผู้ลี้ภัยที่จังหวัดตากซ้ำๆ เป็นระยะเวลานาน ถึงแม้เหตุการณ์จะผ่านมานาน แต่ก็มักจะโพสต์รูปภาพอยู่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้คนยังจดจำภาพเธอกับผู้ลี้ภัยอยู่ รวมถึงภาพการช่วยประชาชนสัมพันธ์ให้แก่มลพิษต่างๆ เพื่อรักษาและต่อยอดภาพลักษณ์ของการเป็นผู้ที่มีจิตใจเมตตา กรุณาต่อผู้ที่ด้อยโอกาส

นอกจากนี้ ยังมักจะโพสต์รูปภาพคำคมและคติในการดำเนินชีวิตอย่างสม่ำเสมอเพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์การเป็นผู้หญิงแข็งแกร่งมองโลกในแง่บวก และใช้ชีวิตอย่างมีแรงบันดาลใจ ในขณะที่ อินสตาแกรมของพาขวัญ สหเวช นั้นก็มีโพสต์รูปภาพพาขวัญ สหเวช หรือแวนด้า สหเวช ที่ถ่ายคู่กับทฤษฎี สหเวช อยู่เสมอ เพื่อเป็นการย้ำเตือนถึงความสัมพันธ์ของบุคคลทั้งสองเพื่อให้ประชาชนยังรับรู้และเป็นการย้ำเตือนอยู่เสมอไม่ให้ประชาชนหลงลืมพาขวัญ สหเวช ในการเป็นบุตรสาวของทฤษฎี สหเวช นั่นเอง

8.3 การสื่อสารตราบุคคลช่วยสร้างความโดดเด่นและนำมาซึ่งประโยชน์ต่างๆ

การสื่อสาร ตราบุคคลที่ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มบุคคลผู้มีชื่อเสียงจะช่วยสร้างความแตกต่างและความโดดเด่นให้บุคคลผู้มีชื่อเสียงนั้นซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์ต่างๆ ต่อบุคคลผู้มีชื่อเสียงที่เป็นเจ้าของตราสินค้า ซึ่งการสื่อสารตราสินค้าบุคคลของไปรยา ลุนเบิร์ก และพาขวัญ สหเวช นั้น ส่งผลให้เจ้าของตราสินค้าได้รับประโยชน์ต่างๆ 5 ประการ คือ

1) การได้รับโอกาสในทางธุรกิจ

ตราบุคคลของไปรยา ลุนเบิร์ก นั้นชัดเจนในด้านการเป็นผู้ที่รักในการออกกำลังกาย มีกิจวัตรประจำวันคือการเข้ายิม จนทำให้มีรูปร่างที่สวยงาม โดยเฉพาอย่างยิ่งการมีกล้ามเนื้อที่หน้าท้อง จึงทำให้ไปรยา ลุนเบิร์ก มีการผลิตสินค้าที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพออกมาสู่ท้องตลาด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ชาดีท็อกซ์ และผลิตภัณฑ์อาหารเสริม ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์อาหารเสริมที่ทำให้มีผิวพรรณที่สวยงาม

2) การนำมาซึ่งบุคคลที่มีประโยชน์

การสื่อสารตราบุคคลของไปรยา ลุนเบิร์ก ที่เด่นชัดทำให้ได้รับการว่าจ้างจากเจ้าของสินค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและความสวยความงาม นอกจากนี้ การสื่อสารตราสินค้าบุคคลในด้านการทำความดีเพื่อผู้ด้อยโอกาสทำให้ไปรยา ลุนเบิร์ก ได้รับการสนับสนุนจากองค์การสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย ให้เข้าร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ในขณะที่พาขวัญ สหเวช นั้นก็ได้รับโอกาสที่ดีจากทุกฝ่าย ได้แก่ ได้รับเชิญให้ออกงาน ได้รับการว่าจ้างในถ่ายนิตยสารเป็นจำนวนมาก ได้รับว่าจ้างเป็นผู้นำเสนอสินค้าและถ่ายภาพยนตร์โฆษณา ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มคนที่ชื่นชอบทฤษฎี สหเวช

3) การได้รับการจดจำและการได้อยู่ในใจคน

การสื่อสารตราสินค้าบุคคลที่ประสบความสำเร็จทำให้ไปรยา ลุนเบิร์ก ได้รับการจดจำจากประชาชนว่าเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการออกกำลังกาย รวมไปถึงการทำความดีเพื่อผู้ด้อย โอกาส ในขณะที่พาขวัญ สหเวช นั้น ก็ได้รับการจดจำและได้อยู่ในใจของคนในฐานะที่เป็นบุตรสาวของทฤษฎี สหเวช และหากเจ้าของผลิตภัณฑ์ต้องการที่จะว่าจ้างเด็กเพื่อนำมาใช้ในการส่งเสริมการตลาดก็จะนึกถึงพาขวัญ สหเวช เป็นอันดับแรก

4) การได้รับความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้น

การสื่อสารตราบุคคลทำให้ไปรยา ลุนเบิร์ก ได้รับความน่าเชื่อถือเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการออกกำลังกาย

5) การได้รับความเคารพ

การสื่อสารตราบุคคลของอินสตาแกรมที่ชัดเจนและเห็นได้จริงของไปรยา ลุนเบิร์ก ทั้งในด้านการออกกำลังกาย การใช้ชีวิตที่มีคุณค่า การช่วยเหลือสังคมและผู้ด้อยโอกาส จนทำให้มีประชาชนที่ชื่นชมและยกย่องให้ไปรยา ลุนเบิร์ก เป็นต้นแบบในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ ได้รับการยกย่องให้เป็นผู้หญิงที่มีทั้งความงดงามภายนอกและความงดงามทางจิตใจ

อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่า การสื่อสารตราบุคคลของบุคคลผู้มีเสียงผ่านสื่อสังคมนั้นยังเป็นเรื่องที่ไม่มีผู้ศึกษามากนัก แต่จากผลการวิจัยในเบื้องต้นทำให้พอทราบได้ว่า การสื่อสารตราบุคคลนั้นเป็นสิ่งที่ทำให้เจ้าของตราเกิดความโดดเด่นและช่วยให้เกิดประโยชน์แก่เจ้าของตราได้หลายประการดังที่กล่าวไปแล้ว

9. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปประยุกต์ใช้

1) สื่อสังคมเป็นช่องทางที่สำคัญอย่างยิ่งต่อกลุ่มบุคคลผู้มีชื่อเสียง เนื่องจากเป็นช่องทางที่บุคคลผู้มีชื่อเสียงสามารถติดต่อสื่อสารกับประชาชนได้โดยตรงและทุกที่ทุกเวลา โดยไม่ต้องผ่านการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนเช่นในอดีต ยิ่งไปกว่านั้น บุคคลผู้มีชื่อเสียงยังสามารถเป็นผู้สร้างและควบคุมสารให้เป็นไปตามที่ตนเองต้องการได้

2) บุคคลผู้มีชื่อเสียงควรมีการสื่อสารตราบุคคลที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากตราบุคคลจะช่วยส่งเสริมให้ภาพลักษณ์ของบุคคลผู้มีเสียงนั้นมีเอกลักษณ์ เป็นการสร้างความแตกต่างให้กับบุคคลผู้มีชื่อเสียง นอกจากนี้ ผลการศึกษายังค้นพบว่า การสื่อสารตราบุคคลเป็นสิ่งที่มีประสิทธิภาพอย่างมากที่จะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์หรือกระทั่งเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของบุคคลผู้มีชื่อเสียงให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น

3) การสื่อสารตราบุคคลไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่กลุ่มบุคคลผู้มีชื่อเสียงเท่านั้น แต่บุคคลทั่วไปก็สามารถสื่อสารตราบุคคลของตนเองผ่านอินสตาแกรมหรือสื่อสังคมอื่นได้เช่นเดียวกัน โดยอาจยึดรูปแบบหรือกลยุทธ์จากการสื่อสารตราสินค้าบุคคลของกลุ่มบุคคลผู้มีชื่อเสียง

4) สำหรับนักการตลาดและเจ้าของสินค้า การเลือกใช้บุคคลผู้มีชื่อเสียงในการส่งเสริมการตลาดควรคำนึงถึงการเลือกบุคคลผู้มีชื่อเสียงที่ส่งเสริมภาพลักษณ์ของสินค้าและสนับสนุนให้เกิดการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

10. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) การสื่อสารตราบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านทางสื่อสังคม ยังถือว่าเป็นเรื่องใหม่ที่ยังไม่มีผู้ศึกษาศึกษามากนัก ทำให้องค์ความรู้ในด้านนี้ยังมีไม่มากและไม่ลึกซึ้ง จึงควรมีผู้ศึกษาการสื่อสารตราบุคคลในแง่มุมอื่นๆ ให้มากยิ่งขึ้น

2) การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาบุคคลผู้มีชื่อเสียงจำนวน 2 คน ซึ่งอาจจะยังเป็นจำนวนที่ไม่มากที่จะเห็นภาพรวมของการใช้กลยุทธ์การสื่อสารตราบุคคลของบุคคลผู้มีชื่อเสียงที่ชัดเจน แต่เนื่องด้วยผู้วิจัยมีข้อจำกัดทางด้านปริมาณเนื้อหาและเวลา ทำให้ศึกษาได้เพียงแค่ 2 คน ดังนั้น จึงควรมีการศึกษารูปแบบกลยุทธ์การสื่อสารตราบุคคลของบุคคลผู้มีชื่อเสียงในจำนวนที่มากขึ้น

3) การวิจัยในครั้งนี้เป็นเพียงการเก็บข้อมูลจากอินสตาแกรมช่องทางเดียว ควรมีการศึกษาการสื่อสารตราบุคคลของบุคคลผู้มีชื่อเสียงจากสื่อสังคมอื่นด้วย เช่น เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ เป็นต้น

4) ควรมีการศึกษากลยุทธ์การสื่อสารตราบุคคลของบุคคลธรรมดาที่ยังไม่มีชื่อเสียง แต่สามารถใช้สื่อสังคมเป็นช่องทางในการสื่อสารตราสินค้าบุคคลของตนเองจนกลายเป็นผู้มีชื่อเสียงได้

เอกสารอ้างอิง

วรรณพร ภูซงศ์. (2556). ผลของการประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดโดยบุคคลมีชื่อเสียงผ่านอินสตาแกรมในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ

อรรธรณ ปิลันธน์โอวาท. (2554). การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสริมยศ ธรรมรักษ์. (2554). การสร้างแบรนด์บุคคล : ปั่นคนให้เป็นแบรนด์. *นักบริหาร*, 31(1), 106-116.

Borchers, T. A. (2005). *Persuasion in media age*. (2 ed.). New York: McGrawHill.

Boyd, D. M., & Ellison, N. B. (2007). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 210-230.

Blanco, R. A. (2010). *Personal brands: Manage your life with talent and turn it into a unique experience*. Houndmills, Basingstoke: Palgrave Macmillan.

- Bradley, P. (2015). *Instagram: Why do we Post?*. (Master Degree), Southern Illinois University Edwardsville.
- Burnett, R., & Marshall, P. D. (2013). *Web theory: An introduction*. London: Routledge.
- Gass, H. R., & Seiter, J. S. (2007). *Persuasion, social influence, and compliance gaining*. (3 ed.). New York: Routledge.
- Hovland, C. I., & Weiss, W. (1951). The influence of source credibility on communication effectiveness. *Public Opinion Quarterly*, 15(4), 635-650.
- Istanboulia, A. (2012). *A new power: How celebrities can use social media to influence social movements*. (Master of Arts), University of Southern California, Los Angeles, CA.
- Kietzman, J. H., Hermkens, K., McCarthy, I. P., & Silvestre, B. S. (2011). Social media? Get serious! Understanding the function building blocks of social media. *Business Horizons*, 54(3), 241-251.
- Larson, C. U. (2013). *Persuasion: Perception and responsibility* (13 ed.). Boston: Wadsworth Cengage Learning.
- Lee, E., Lee, J., Moon, J., & Sung, Y. (2015). Pictures speak louder than words: Motivations for using Instagram. *Cyberpsychology Behavior and Social networking*, 18(9), 552-556.
- Luo, L., Chen, X., Han, J., & Park, C. W. (2010). Dilution and enhancement of celebrity brands through sequential movie releases. *Journal of Marketing Research*, 47(6), 1114-1128.
- Marwick, A., & Boyd, D. (2011). To see and be seen: Celebrity practice on twitter. *convergence. The International Journal of Research into New Media Technologies*, 17(2), 139-158.
- Montoya, P., & Vandehey T. (2009). *The brand called you*. New York: McGraw-Hill.
- Safko, L., & Brake, D. K. (2009). *The social media bible: Tactics, tools, and strategies for business success*. Hoboken, NJ: Wiley.
- Shaker, F., & Hafiz, R. (2014). Personal branding in online platform. *Global Disclosure of Economics and Business*, 3(3), 7-17.
- Wellman, B., Haase, A., Witte, J., & Hampton, K. (2001). Does the internet increase, decrease, or supplement social capital? Social networks, participation, and community commitment. *American Behavior Scientist*, 45(3), 436-455.

- Wright, K. (2015). *Social Media and Celebrities: The Benefits of a Social Media Presence*. (A Senior Project). Retrieved from <http://digitalcommons.calpoly.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1093&context=joursp>
- Zumwalt, J. (2001). How a powerful image can shape a war. *Los Angeles Times*. Retrieved from <http://articles.latimes.com/2001/nov/09/local/me-2105>

ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมเชิงวัฒนธรรมองค์การที่มีผล
ต่อประสิทธิผลองค์การ : กรณีศึกษาบริษัทข้ามชาติญี่ปุ่นในประเทศไทย
Person-organizational culture environment fit that effecting
organizational effectiveness: Case studies Japanese
transnational enterprises, Thailand

มณีกัญญา นากามัทสึ*

mae_nagamatsu@yahoo.com

จิตาภา ทิรศิริกุล**

jidapa_thira@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยความสอดคล้องเชิงวัฒนธรรมองค์การระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมและประสิทธิผลองค์การของบริษัทข้ามชาติญี่ปุ่นในประเทศไทย ภายใต้แนวคิดของทฤษฎีความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับองค์การ ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับงาน ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับกลุ่ม ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับสายอาชีพ และความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับผู้บังคับบัญชา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของบริษัทข้ามชาติญี่ปุ่นในประเทศไทย โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณเสริมด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาพบว่า ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับผู้บังคับบัญชาคือ การตัดสินใจแบบเป็นเอกฉันท์และการมีความเกี่ยวข้องกันในลักษณะครอบครัว มีระดับค่าเฉลี่ยของความสอดคล้องเชิงวัฒนธรรมสูงสุด รองลงมาได้แก่ ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับกลุ่ม คือ ความรับผิดชอบแบบเป็นกลุ่ม ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับองค์การ คือ รูปแบบการจ้างงานตลอดชีพ ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับสายอาชีพ คือ เส้นทางอาชีพที่ไม่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านโดยมีการหมุนเวียนโยกย้ายงาน ในทางตรงกันข้าม ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับงาน คือ การประเมินผลงานมีการเลื่อนตำแหน่งค่อยเป็นค่อยไปแบบระบบอาวุโส พบว่ามีระดับค่าเฉลี่ยของความสอดคล้องเชิงวัฒนธรรมต่ำสุดตามลำดับ

คำสำคัญ : วัฒนธรรมองค์การ, การบริหารแบบญี่ปุ่น, การจัดการข้ามวัฒนธรรม, ประสิทธิภาพองค์การ, บริษัทข้ามชาติ

* นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยสยาม

** อาจารย์ประจำวิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต

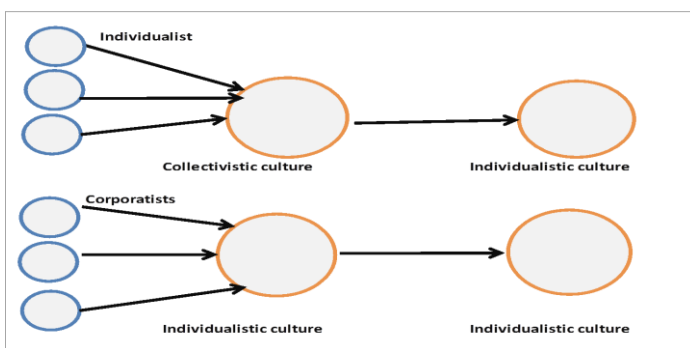
Abstract

The research objective was to study the degree of person-environment fit and organizational effectiveness of Japanese transnational enterprises in Thailand under the theory of person-environment fit were composing of person-organization fit (PO), person-job fit (PJ), person-group fit (PG), person-vocation fit (PV) and person-supervisor fit (PS). Questionnaires and in-depth interviews were used. The results reveal that the degree of the most average fit from the overall aspects was PS fit as *consensus decision making ,family-like relationship* next were PG fit as *group responsibility*, PO fit as *life-time employment* , PV fit as *non-specialized career path, job rotation*. On the other hand, PJ fit as *slow evaluation and promotion by seniority system* was found in the degree of the lowest average fit respectively.

Keywords: organization culture, Japanese human resource management, cross-culture management, organization effectiveness, transnational enterprises

1. บทนำ

คนไทยและคนญี่ปุ่นมีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน และคงปฏิเสธไม่ได้ว่า เรื่องของความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมยังคงมีผลกระทบในการทำธุรกิจร่วมกันแม้ในสภาวะการณ์ปัจจุบันนี้ โดยเฉพาะสภาวะตลาดแรงงานทั่วไปในประเทศไทยนั้น มีอัตราการเคลื่อนย้ายแรงงานค่อนข้างสูงกว่าตลาดแรงงานในประเทศญี่ปุ่น ส่งผลให้จุดยืนทางวัฒนธรรมนโยบายและแนวทางปฏิบัติบางอย่างมีอุปสรรคต่อการนำมาบริหารงานในประเทศต่าง เช่น ผู้จัดการในท้องถิ่นที่มาจากสังคมที่มีความเป็นปัจเจกนิยมสูง อย่างเช่นประเทศไทย ซึ่งไม่ได้หมายความว่าพวกเขาจะยอมรับนโยบาย แนวทางปฏิบัติและระบบการบริหารที่เคยประสบความสำเร็จในประเทศญี่ปุ่นมาแล้วในรูปแบบของความเป็น “ครอบครัวนิยม” หรือความเป็นกลุ่มนิยมจากบริษัทแม่ในประเทศญี่ปุ่นและนำมาใช้บริหารงานต่อบริษัทลูกในประเทศต่างได้เสมอไป

รูปที่ 1.1 การแปรผันวัฒนธรรมกลุ่มกับวัฒนธรรมปัจเจกบุคคล
ที่มา : Sekiguchi, 2004

จากการทบทวนวรรณกรรมและมุมมองของนักวิชาการที่กล่าวถึงในประเด็นของโครงสร้างทางท้องถิ่นที่มีความสามารถในการเคลื่อนย้ายในตลาดแรงงานสูง พบว่า พนักงานในท้องถิ่นจะเปลี่ยนงานอย่างง่ายดายเพื่อหางานที่ให้เงินเดือนสูงกว่า ดังนั้นความรับผิดชอบด้านการจัดการและความน่าสนใจของนโยบายและแนวทางปฏิบัติด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นแบบ “ครอบครัวนิยม” อาจจะไม่เข้มแข็งพอที่จะรักษาคคนเหล่านั้นเอาไว้ได้ โดยบุคลากรจะแสดงออกด้วยการลาออกโดยสมัครใจไปจากองค์กรในที่สุด (Yoshimura & Anderson, 1997) การนำแนวคิดในมุมมองมิติทางวัฒนธรรมของฮอฟสเต็ดต์ทั้ง 5 ด้านของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น (Hofstede, 2002) มาทำการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบในเบื้องต้นผนวกแนวคิดทฤษฎีความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม (Schneider, 1984 as cited in Kristof, 1996) นั้น จะสามารถทำให้เกิดความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมได้ ซึ่งย่อมสนับสนุนให้การทำงานระหว่างคนไทยและญี่ปุ่นสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มากขึ้น ส่งผลให้เป้าหมายขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้ โดยแนวคิดในมุมมองทางวัฒนธรรมข้ามชาติที่กล่าวมาข้างต้นจะเป็นแนวคิดพื้นฐานที่จะส่งผลต่อไปยังการนำแนวคิดการบริหารจัดการความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมเชิงวัฒนธรรมองค์การ ภายใต้สภาพแวดล้อมในบริษัทข้ามชาติญี่ปุ่น (person-organizational culture environment fit) ไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยความสอดคล้องเชิงวัฒนธรรมองค์การระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมและประสิทธิผลองค์การของบริษัทข้ามชาติญี่ปุ่นในประเทศไทย

3. แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบการวิจัย

3.1 วัฒนธรรมประจำชาติระหว่างไทยและญี่ปุ่นเชิงเปรียบเทียบ (Cross Culture Dimension)

จากการศึกษาของ Hofstede (2002) พบว่า ถึงแม้ประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นจะมีมิติทางด้านวัฒนธรรมองค์การคล้ายคลึงกัน เนื่องจากเป็นประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเอเชียเช่นเดียวกัน ถึงกระนั้นก็ยังมีลักษณะวัฒนธรรมองค์การที่แตกต่างกันบางประการ การนำแนวคิดในมุมมองมิติทางวัฒนธรรมของฮอฟสตีตทั้ง 5 ด้านของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นมาทำการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบในเบื้องต้นนั้น จะสามารถทำให้เกิดความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมได้ ซึ่งย่อมสนับสนุนให้การทำงานระหว่างคนไทยและญี่ปุ่นสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างดี โดยแนวคิดในมุมมองทางวัฒนธรรมข้ามชาติที่กล่าวมาข้างต้น จะเป็นแนวคิดพื้นฐานเบื้องต้นที่จะนำไปสู่การนำแนวคิดการบริหารจัดการในสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมภายในบริษัทข้ามชาติไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

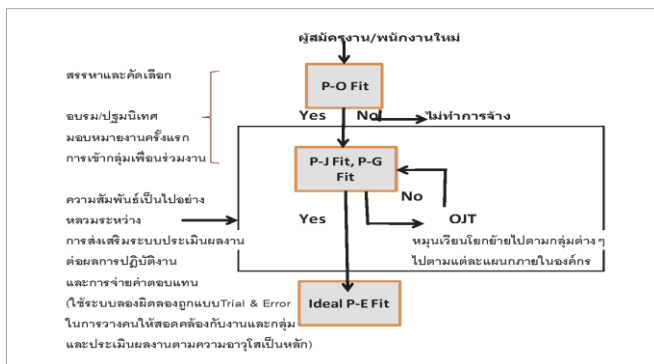
3.2 ลักษณะวัฒนธรรมองค์การญี่ปุ่นและแนวคิดการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ระหว่างประเทศของบริษัทข้ามชาติญี่ปุ่นตามทฤษฎี J (Theory J- Japanese)

ลักษณะวัฒนธรรมองค์การแบบญี่ปุ่นและแนวคิดทางการบริหารจัดการตามทฤษฎี J เป็นทฤษฎีหลักที่ใช้ในการบริหารงานขององค์การญี่ปุ่นที่เน้นความยึดมั่น ผูกพันต่อองค์การ การจ้างงานระยะยาว เน้นระบบอาวุโส และการให้ความสำคัญกับบุคคลในองค์การทุกๆ ด้าน รวมทั้งชีวิตส่วนตัว ซึ่งมีลักษณะหลักใหญ่ๆ 6 ด้าน ดังนี้ 1) การจ้างงานตลอดชีพ 2) การตัดสินใจแบบเป็นเอกฉันท์และความเกี่ยวข้องกันในลักษณะครอบครัว 3) ความรับผิดชอบแบบเป็นกลุ่ม 4) การประเมินผลและการเลื่อนตำแหน่งแบบค่อยเป็นค่อยไป 5) ควบคุมตนเองไม่เป็นทางการ และ 6) เส้นทางอาชีพไม่เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

3.3 แนวคิดความสอดคล้องของบุคคลกับสิ่งแวดล้อม (person-environment fit)

แนวคิดความสอดคล้องของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมเป็นแนวคิดของเฟรนช์ คอบบ์ และ รอดเจอร์ (French, Cobb, & Rodgers, 1974) โดยทฤษฎีความสอดคล้องของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมทำนายไว้ว่า เมื่อใดที่สิ่งแวดล้อมในการทำงาน (work environment) ไม่สอดคล้องกับความ

ต้องการและความสามารถของบุคคล บุคคลจะเกิดความเครียดและจะนำไปสู่การเจ็บป่วยในที่สุด ซึ่งต่อนักวิชาการชาวตะวันตก Kristof-Brown, Zimmerman, & Johnson (2005) และนักวิชาการชาวญี่ปุ่น Sekiguchi (2006) ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมและได้ให้ความหมายของความสอดคล้อง หมายถึง การเปรียบเทียบจากการรับรู้สภาพจริงกับความคาดหวังของพนักงาน หากทั้งสองส่วนมีความใกล้เคียงกันเรียกว่าสอดคล้องกันหรือลงตัว (fit) ซึ่งพบว่าความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมนั้นประกอบไปด้วย 5 มิติ คือ ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับองค์การ (person-organization fit) ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับงาน (person-job fit) ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับกลุ่ม (person-group fit) ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับสายอาชีพ (person-vocation fit) และความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับผู้บังคับบัญชา (person-supervisor fit)

รูปที่ 1.2 ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมของนักวิชาการชาวญี่ปุ่น (รูปแบบดั้งเดิม) ที่มา : Sekiguchi, 2006

ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของญี่ปุ่นดั้งเดิม จะมีแนวคิดของโมเดลความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม ภายใต้กรอบแนวคิดความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับกลุ่มงานและสายอาชีพ โดยในขั้นตอนแรกจะเป็นกระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรเข้าสู่องค์การ ซึ่งโดยมากมักจะเป็นผู้ที่เพิ่งจบการศึกษาใหม่และยังไม่มีประสบการณ์ในการทำงานมาก่อน นำเข้าสู่กระบวนการอบรมสั่งสอน (orientation) ให้พนักงานใหม่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาการดำเนินงานขององค์กร ลักษณะงานในหน่วยงานต่างๆ ขององค์การ ลักษณะการบริหารงานขององค์การ ก็เพื่อที่จะทำให้พนักงานใหม่ปรับตัวเข้าได้กับทั้งพนักงานเก่าและองค์การ พนักงานใหม่จะถูกคาดหวังว่าเขาก็เป็นส่วนหนึ่งขององค์การ โดยวิธีการสร้างจิตสำนึกทางค่านิยมของบุคคลกับค่านิยมและคุณลักษณะขององค์การให้มีความสอดคล้องกัน (person-organization fit) (Ichniowski & Shaw, 1999)

3.4 แนวคิดประสิทธิผลองค์การ (แนวคิดตัวแบบทางสังคม) (organization effectiveness: social-function model)

พาร์สันส์ได้เสนอแนวคิดว่าใช้ระบบขององค์การเป็นเครื่องวัดประสิทธิผลขององค์การ โดยใช้ตัวแบบทางสังคมเรียกว่า analytical realism เป็นทฤษฎีโครงสร้างของการกระทำทางสังคม (structure of social action) ที่สะท้อนลักษณะสำคัญของการจัดระเบียบปรากฏการณ์ที่ว่า ระบบบุคคลผสมผสานเข้าไปในระบบสังคมได้อย่างไร ซึ่งจะทำให้เกิดดุลยภาพมีกลไก 2 ตัว คือ การขัดเกลาทางสังคมและการควบคุมทางสังคม ช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทำให้เกิดบูรณาการและดุลยภาพในระบบ (Parsons, 1960 อ้างใน สุทธิ ชัตติยะ, 2545; ปิตินัย ตันปิติ, 2547) โดยแบ่งความมีประสิทธิภาพขององค์การในองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน คือ ความสามารถในการปรับตัว การบรรลุเป้าหมาย การบูรณาการ และการคงสภาพความสมบูรณ์ของระบบค่านิยม

4. ระเบียบวิธีวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1.1 การสำรวจด้วยแบบสอบถาม (survey questionnaire)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลักโดยมีการวิจัยเชิงคุณภาพเสริมในการเก็บข้อมูลเชิงลึกกับรายบุคคลระดับผู้จัดการ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรในการศึกษาคือสถานประกอบการเฉพาะบริษัทข้ามชาติญี่ปุ่นในภาคกลางจำนวน 6 นิคม เน้นไปที่พนักงานทั้งหมดที่สังกัดฝ่ายบริหารทั่วไปในสถานประกอบการเฉพาะบริษัทข้ามชาติญี่ปุ่น ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามนิคมอุตสาหกรรมเท่ากับ 128 แห่ง จำนวน 3,840 คน ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้ตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (Yamane, 1967) ที่ความเชื่อมั่น 95% โดยความผิดพลาดไม่เกิน 5% ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

4.1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วยบุคลากรทั้งชาวไทยและชาวญี่ปุ่นในบริษัทข้ามชาติญี่ปุ่นในการระดับจัดการขึ้นไป รวม 10 คน

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.2.1 แบบสอบถาม สำหรับเก็บข้อมูลเชิงสำรวจจากบุคลากรชาวไทยในบริษัทข้ามชาติญี่ปุ่นจำนวน 400 คน โดยพิจารณาตามความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามแนวคิดในทฤษฎี J เป็นการวัดความสอดคล้องโดยตรงจากบุคคล ซึ่งเป็นการวัดถึงการรับรู้ความสอดคล้องของบุคคล (perceive fit) เป็นการวัดความสอดคล้องแบบจิตวิสัย (subjective fit) โดยทำการวัดจากพนักงานผู้ตอบแบบสอบถามในลักษณะเปรียบเทียบระหว่างสภาพที่เป็นจริง (current) กับสภาพที่บุคคลต้องการ (ideal) ต่อมาคือ แบบสอบถามระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิผลองค์การ ตามแนวคิดตัวแบบหน้าที่ทางสังคมของพาร์สันส์ (Parsons, 1960) ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามในแต่ละข้อคำถามและแบบ

สัมภาษณ์โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านการบริหารงานบริษัทข้ามชาติญี่ปุ่น ได้ผลเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า 0.70 (เยวดี วิบูลย์ศรี, 2540) ในการพิจารณาเพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างการศึกษาในครั้งนี้

4.2.2 แบบสัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลเชิงลึกจากบุคลากรชาวไทยจำนวน 5 คน และบุคลากรชาวญี่ปุ่นจำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน (แบบสัมภาษณ์เป็นภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่น) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview)

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.3.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงบรรยาย (descriptive statistics) โดยแจกแจงความถี่จากการตอบแบบสอบถามและนำมาแสดงผลเป็นค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย

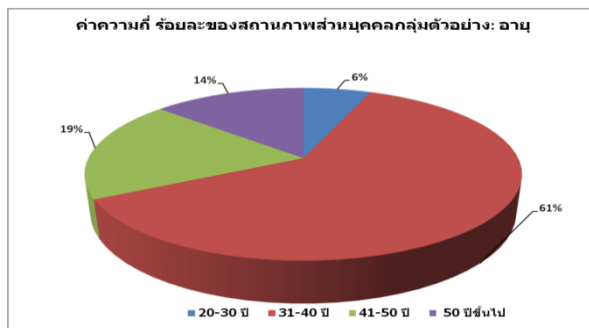
4.3.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลและอธิบายเฉพาะในประเด็นของตัวแปรที่จำเป็นควรทราบเหตุผลที่มีความลุ่มลึก ซึ่งผลการวิจัยเชิงปริมาณโดยตัวเลขอย่างเดียวไม่อาจอธิบายได้อย่างลึกซึ้ง เพื่อหาข้อสรุปตามปัญหานำวิจัยและแสดงผลแบบบรรยาย

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม

5.1.1 ผลการวิจัยข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 61.50 รองลงมาคือ อายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.00 ตามลำดับ

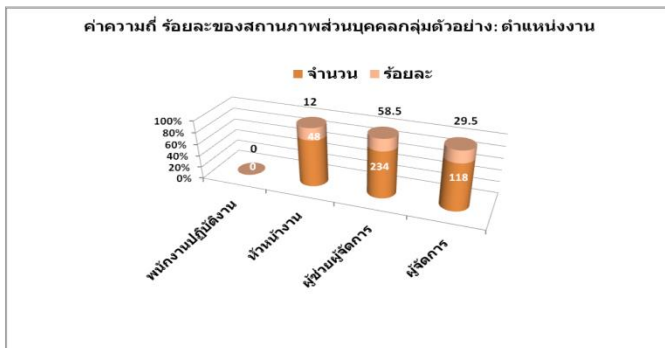
รูปที่ 1.3 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (อายุ)
ที่มา : ผู้วิจัย

ด้านระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เรียนจบระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 86.30 รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 13.30 ตามลำดับ

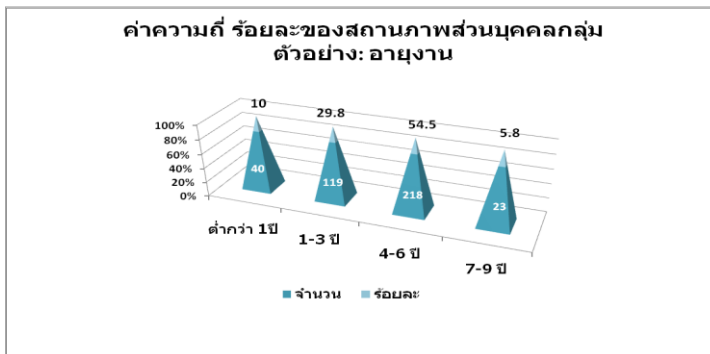
รูปที่ 1.4 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (การศึกษา)
ที่มา : ผู้วิจัย

ด้านระดับตำแหน่งของงานที่ทำ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับตำแหน่งผู้ช่วยผู้จัดการ คิดเป็นร้อยละ 58.50 รองลงมาคือ ระดับตำแหน่งผู้จัดการคิดเป็นร้อยละ 29.50 ตามลำดับ

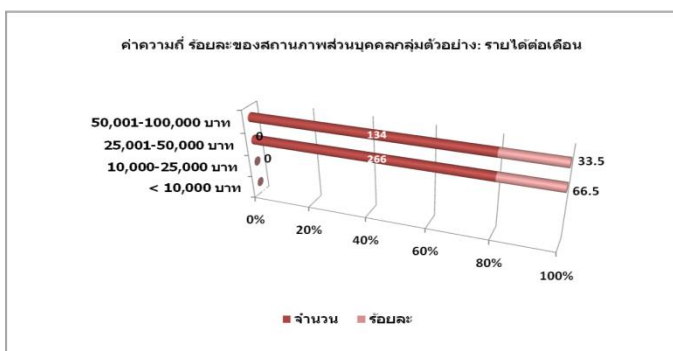
รูปที่ 1.5 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (ตำแหน่งงาน)
ที่มา : ผู้วิจัย

ด้านระยะเวลาที่ทำงานอยู่ภายในองค์กร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุงาน 4-6 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.50 รองลงมาคือ อายุงาน 1-3 ปีตามลำดับ

รูปที่ 1.6 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (อายุงาน)
ที่มา : ผู้วิจัย

ด้านรายได้ประจำต่อเดือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ประจำต่อเดือน 25,001-50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 66.50 รองลงมาคือ รายได้ประจำต่อเดือน 50,001-100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.50 ตามลำดับ

รูปที่ 1.7 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (รายได้)
ที่มา : ผู้วิจัย

5.1.2 ผลการวิจัยด้านความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม

1) ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับองค์กร ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการจ้างงานตลอดชีพ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 3.86) โดยเฉพาะในประเด็นที่ว่า องค์กรมีการตอบแทนพนักงานเมื่อครบกำหนดเกษียณอายุในฐานะที่พนักงานอยู่ปฏิบัติงานกับ องค์กรมานาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับ (ค่าเฉลี่ย= 4.22) ดังตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับองค์กร

ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับองค์กร (รูปแบบการจ้างงานตลอดชีพและการให้ สิทธิประโยชน์แก่พนักงานและครอบครัว)	ค่าเฉลี่ยของผลต่าง ของค่าสัมบูรณ์ ความคาดหวังกับ การรับรู้สภาพจริง (Recode) Mean	S.D	ระดับความ สอดคล้อง
1. เปิดรับสมัครบุคลากรเข้าร่วมงาน ในตำแหน่งโดยทั่วไป ซึ่งส่วนมากเป็น นักศึกษาจบใหม่ที่ยังไม่มีประสบการณ์ การทำงานมาก่อนหรือมีประสบการณ์น้อย	3.77	1.02	สูง
2. การจ้างงานจะได้รับประกันว่าจะถูกจ้าง ทำงานจนกว่าจะเกษียณอายุ ในขณะที่การ พ้นสภาพจากความเป็นพนักงานและไม่จ่าย ค่าชดเชยตามกฎหมายแรงงานจะเกิดขึ้น เฉพาะกระทำความผิดทางกฎหมาย หรือฝ่าฝืนกฎระเบียบการทำงานของบริษัท ขั้นร้ายแรงเท่านั้น	3.79	1.01	สูง
3. การเลิกจ้างโดยจ่ายค่าชดเชยตาม กฎหมายแรงงานจะเป็นทางออกสุดท้าย เมื่อบริษัทประสบปัญหาทางการเงิน	3.64	1.02	สูง
4. องค์กรมีการดูแลพนักงานและครอบครัว ของพนักงานในเรื่องสวัสดิการโดยรวม เพื่อความรู้สึกร่มเย็นในด้านคุณภาพชีวิต ของพนักงานและครอบครัว	3.88	0.95	สูง
5. องค์กรมีการตอบแทนพนักงาน ในรูปของเงินตอบแทนพิเศษ เมื่อครบกำหนดเกษียณอายุ ในฐานะที่	4.22	0.68	สูงมาก

ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับองค์การ (รูปแบบการจ้างงานตลอดชีพและการให้ สิทธิประโยชน์แก่พนักงานและครอบครัว)	ค่าเฉลี่ยของผลต่าง ของค่าสัมบูรณ์ ของความคาดหวังกับ การรับรู้สภาพจริง (Recode) Mean	S.D	ระดับความ สอดคล้อง
พนักงานอยู่ปฏิบัติงานกับองค์กรมาเป็น ระยะเวลาอันยาวนาน			
ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับองค์การ โดยรวม	3.86	0.42	สูง

2) ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับงาน ผลการศึกษาพบว่า การประเมินผลและการเลื่อนตำแหน่งค่อยเป็นค่อยไปแบบระบบอาวุโส มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย=3.48) ในขณะที่ประเด็นของความคิดเห็น คือ องค์กรจ่ายผลตอบแทนประเมินตามผล การปฏิบัติงานจริงอย่างยุติธรรมมากกว่าการเน้นความอาวุโสในอายุงานมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับ (ค่าเฉลี่ย=2.78) ดังตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.2 ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับงาน

ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับงาน (การประเมินผลมีการเลื่อนตำแหน่ง ค่อยเป็นค่อยไปแบบระบบอาวุโส และการควบคุมไม่เป็นทางการ)	ค่าเฉลี่ยของผลต่าง ของค่าสัมบูรณ์ ของความคาดหวังกับ การรับรู้สภาพจริง (Recode) Mean	S.D	ระดับความ สอดคล้อง
1. องค์กรมีระบบการประเมินผลงานท่าน เป็นแบบค่อยเป็นค่อยไปที่ไม่เน้นทักษะ เฉพาะบุคคลในการทำงานเป็นหลัก แต่เน้นความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม	3.19	1.12	ปานกลาง
2. องค์กรสนับสนุนการเลื่อนตำแหน่ง ตามประสบการณ์และระยะเวลาการทำงาน ที่อยู่ในองค์กร	4.00	0.76	สูง
3. องค์กรจ่ายผลตอบแทนประเมินตาม ผลปฏิบัติงานจริงอย่างยุติธรรมมากกว่า การเน้นความอาวุโสในอายุงาน	2.78	1.02	ปานกลาง

ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับงาน (การประเมินผลมีการเลื่อนตำแหน่ง ค่อยเป็นค่อยไปแบบระบบอาวุโส และการควบคุมไม่เป็นทางการ)	ค่าเฉลี่ยของผลต่าง ของค่าสัมบูรณ์ ของความคาดหวังกับ การรับรู้สภาพจริง (Recode) Mean	S.D	ระดับความ สอดคล้อง
4. องค์กรมีการจัดประชุมแบบกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่รายวัน รายสัปดาห์ และรายเดือน ในช่วงโม่งการทำงาน เพื่อติดตามกระบวนการทำงาน และความคืบหน้าเป็นระยะๆ	3.62	1.01	สูง
5. องค์กรเปิดโอกาสให้การตัดสินใจ รายละเอียดปลีกย่อยเกี่ยวกับการทำงาน อยู่ในดุลยพินิจของพนักงานตามลำดับชั้น อำนาจของการบังคับบัญชา	3.81	1.08	สูง
ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับงาน โดยรวม	3.48	0.44	สูง

3) ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า ความรับผิดชอบแบบเป็นกลุ่มมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย=3.82) โดยเฉพาะในประเด็นที่ว่า องค์กรให้ความสำคัญกับการทำงานในรูปแบบทีมงาน และองค์กรไม่ปล่อยให้พนักงานทำงานเพียงลำพังโดยปราศความช่วยเหลือจากทีมงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับ (ค่าเฉลี่ย= 3.90) ดังตารางที่ 1.3

ตารางที่ 1.3 ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับกลุ่ม

ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับกลุ่ม (ระบบการทำงานแบบกลุ่ม และระบบการประเมินแบบกลุ่ม)	ค่าเฉลี่ยของผลต่าง ของค่าสัมบูรณ์ ความคาดหวังกับ การรับรู้สภาพจริง (Recode) Mean	S.D	ระดับความ สอดคล้อง
1. องค์กรให้ความสำคัญกับการทำงาน ในรูปแบบทีมงาน	3.90	0.90	สูง
2. องค์กรไม่ปล่อยให้พนักงานทำงาน เพียงลำพังโดยปราศจากความเหลือ จากทีมงาน	3.90	0.94	สูง
3. องค์กรพิจารณาผลงานจากความสำเร็จ ในการทำงานเป็นผลงานร่วมกันของทีมงาน	3.74	1.02	สูง
4. องค์กรเน้นความรับผิดชอบร่วมกันของ ทีมงาน เมื่อเกิดปัญหาหรือข้อผิดพลาดใน การทำงาน	3.89	0.98	สูง
5. องค์กรมีการตัดสินใจแบบกลุ่ม โดยยึด เอามติกลุ่มเป็นข้อสรุปในการทำงานร่วมกัน	3.66	1.13	สูง
ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับกลุ่ม โดยรวม	3.82	0.45	สูง

4) ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับสายอาชีพ ผลการศึกษาพบว่า เส้นทางอาชีพที่ไม่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านโดยมีการหมุนเวียนโยกย้ายงาน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย=3.80) โดยเฉพาะในประเด็นที่ว่า องค์กรให้ความสำคัญกับแผนความก้าวหน้าในอาชีพ (career path) ของพนักงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับ (ค่าเฉลี่ย=3.97) ดังตารางที่ 1.4

ตารางที่ 1.4 ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับสายอาชีพ

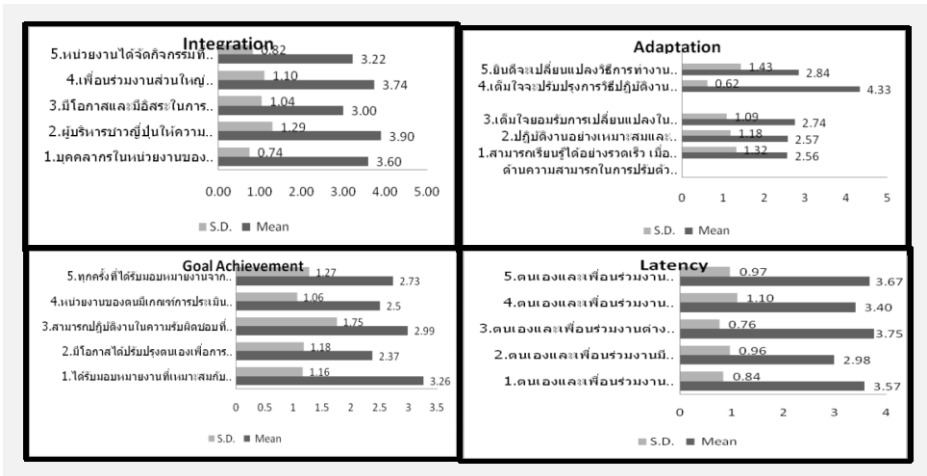
ความสอดคล้องระหว่างบุคคล กับสายอาชีพ (เส้นทางอาชีพที่ไม่เน้น ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และระบบ การโยกย้ายข้ามสายงาน)	ค่าเฉลี่ยของผลต่าง ของค่าสัมบูรณ์ ความคาดหวังกับ การรับรู้สภาพจริง (Recode) Mean	S.D	ระดับความ สอดคล้อง
1. องค์กรให้ความสำคัญกับแผน ความก้าวหน้าในอาชีพ (Career Path) ของพนักงาน	3.97	0.92	สูง
2. องค์กรมีระบบหมุนย้ายงาน (Rotation) ไปในแต่ละแผนกอย่างเป็นธรรมและ มีแบบแผนตามนโยบายบริษัท	3.73	0.97	สูง
3. องค์กรเปิดโอกาสให้พนักงาน ร่วมตัดสินใจในการพิจารณาโอนย้าย สถานที่ทำงานภายในประเทศ (Domestic Transfering)	3.77	0.99	สูง
4. องค์กรเปิดโอกาสให้พนักงาน ร่วมตัดสินใจในการพิจารณาโอนย้าย สถานที่ทำงานไปประจำในต่างประเทศ (Oversea Transferring)	3.80	0.98	สูง
5. องค์กรให้พนักงานปฏิบัติงานในหลาย หน้าที่และมีความหลากหลายในภาพรวม (Functional Job Description) ไม่เน้น เฉพาะตามใบพรรณนาลักษณะความ รับผิดชอบเฉพาะบุคคล (Individual Job Description) เพื่อความยืดหยุ่นในการ ปฏิบัติงานแทนกันได้ภายในแผนกเดียวกัน	3.72	0.44	สูง
ความสอดคล้องระหว่างบุคคล กับสายอาชีพโดยรวม	3.80	0.46	สูง

5) ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับผู้บังคับบัญชา ผลการศึกษาพบว่า การตัดสินใจแบบเป็นเอกฉันท์และความเกี่ยวข้องกันในลักษณะครอบครัว มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย=3.92) โดยเฉพาะในประเด็นที่ว่า ผู้บังคับบัญชามีความสนใจในงานของพนักงาน พยายามเข้าใจปัญหาและความต้องการที่เกี่ยวข้องในงานนั้นๆ สามารถปรึกษาหารือได้บ่อยครั้ง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับ (ค่าเฉลี่ย=3.99) ดังตารางที่ 1.5

ตารางที่ 1.5 ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับผู้บังคับบัญชา

ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับผู้บังคับบัญชา (การตัดสินใจแบบเป็นเอกฉันท์และความเกี่ยวข้องกันในลักษณะครอบครัว)	ค่าเฉลี่ยของผลต่างของค่าสัมบูรณ์ของความคาดหวังกับการรับรู้สภาพจริง (Recode) Mean	S.D	ระดับความสอดคล้อง
1. องค์กรแห่งนี้เปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วมในความคิดเห็นและการตัดสินใจ	3.90	0.93	สูง
2. องค์กรแห่งนี้รวบรวมความคิดเห็นหรือข้อมูลจากพนักงานไปวิเคราะห์และตัดสินใจในเบื้องต้น ก่อนนำเสนอผู้บริหารสูงสุดเพื่ออนุมัติการตัดสินใจขั้นสูงสุดในการบริหาร (Bottom up)	3.93	0.96	สูง
3. ผู้บังคับบัญชาดูแลความเป็นอยู่ในเรื่องงานโดยเฉพาะเมื่อมีการทำงานผิดพลาด	3.94	0.394	สูง
4. ผู้บังคับบัญชาดูแลความเป็นอยู่ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทกับครอบครัวของพนักงานในฐานะส่วนหนึ่งของสมาชิกในองค์กร โดยทำการอนุมัติอย่างไม่ล่าช้า	3.84	1.00	สูง
5. ผู้บังคับบัญชามีความสนใจใน สามารถปรึกษาหารือได้บ่อยครั้ง	3.99	0.87	สูง
ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับผู้บังคับบัญชาโดยรวม	3.92	0.39	สูง

5.1.3 ผลการวิจัยด้านประสิทธิผลองค์กร ผลการศึกษาพบว่า พนักงานส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นในประเด็นของมีประสิทธิภาพขององค์กรในด้าน ความสามารถในการปรับตัวมากที่สุดคือ พนักงานมีความเต็มใจจะปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายในองค์กร มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับ (ค่าเฉลี่ย = 4.33)

รูปที่ 1.8 ผลวิจัยประสิทธิผลองค์กร
ที่มา : ผู้วิจัย

5.2 ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก

การสัมภาษณ์เชิงลึกนี้เป็นเพียงการสัมภาษณ์เสริมจากการทำวิจัยหลักเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถอธิบายถึงเหตุผลที่มีความลุ่มลึกได้มากยิ่งขึ้น อันสืบเนื่องมาจาก ผลการวิจัยเชิงปริมาณในบางตัวแปรที่พบว่า มิติของความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับงานมี ค่าเฉลี่ยของระดับความสอดคล้องที่ต่ำสุดเมื่อเปรียบเทียบกับมิติความสอดคล้องเชิงวัฒนธรรม องค์กรด้านอื่น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสองกลุ่มได้ให้ความเห็นไว้ว่า รูปแบบการประเมินผลงาน แบบอาวุโสเน้น ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญไปยังความอาวุโสของอายุงานเป็นหลักมากกว่าผลการ ปฏิบัติงานที่มีความโดดเด่นชัดเจนและอายุการทำงานที่น้อยกว่า ซึ่งเป็นระบบการบริหารงาน ดังเดิมแบบญี่ปุ่นที่รับวัฒนธรรมการบริหารมาจากบริษัทแม่ แต่เมื่อนำมาใช้ปฏิบัติจริงในบริษัท ลูกที่อยู่ต่างประเทศซึ่งมีวัฒนธรรมปัจเจกบุคคลค่อนข้างสูงในการทำงานและมีการเคลื่อนย้าย แรงงานค่อนข้างสูงในตลาดแรงงาน จึงทำให้พนักงานท้องถิ่นที่มีผลการปฏิบัติงานเด่น แต่ยังไม่มีความอาวุโสพอ เสียโอกาสในการเลื่อนตำแหน่งหรือมีความล่าช้ามากเกินไป พนักงานรู้สึก ว่าต้องใช้เวลานานเกินไปกว่าที่จะเจริญเติบโตในตำแหน่งหน้าที่ในองค์กร ดังนั้นพนักงานจะมีความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ ขาดแรงจูงใจ และความกระตือรือร้นในการทำงาน กระทบต่อความ

ตั้งใจในการคงอยู่ตราบนานเกินอายุ หรือหากคงอยู่ก็เป็นเพียงช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อรักษาสถานภาพการดำรงชีพไว้ก่อนที่จะมีการตัดสินใจย้ายการทำงานไปอยู่กับองค์กรใหม่ในที่สุด

อย่างไรก็ดี จากผลการวิจัยจึงนำมาสรุปได้ว่า รูปแบบการประเมินผลและการเลื่อนตำแหน่งค่อยเป็นค่อยไปแบบระบบอาวุโส ซึ่งเป็นระบบการบริหารทรัพยากรแบบดั้งเดิมของญี่ปุ่นโดยเฉพาะในประเด็นที่ว่า องค์กรประเมินตามความอาวุโสในอายุงานมากกว่าผลการปฏิบัติงานจริง พบว่า มีระดับของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นค่อนข้างต่ำ เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการด้านบุคลากรท้องถิ่นในบริษัทข้ามชาติญี่ปุ่นที่ดำเนินธุรกิจในประเทศไทย ประเด็นนี้สะท้อนให้องค์กรได้แง่คิดว่า การจัดทำนโยบายบริหารทรัพยากรบุคคลควรคำนึงถึงความต้องการต่อการตอบสนองในความปรารถนาซึ่งกันและกันครอบคลุมทั้งห้ามิติเชิงวัฒนธรรมขององค์กรและปัจเจกบุคคลที่มีวัฒนธรรมชาติที่แตกต่างกันแต่ต้องมาทำงานอยู่ร่วมกันในสถานที่เดียวกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดปัญหาบุคลากรชาวท้องถิ่นลาออกไปจากองค์กร ช่วยทำให้มีความผูกพันสูงขึ้น และคงอยู่ทำงานไปกับองค์กรจนเกษียณอายุได้อย่างเป็นผลสำเร็จ

6. อภิปรายผล

6.1 ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับองค์กร (person-organization fit) คือ รูปแบบการจ้างงานตลอดชีพ พบว่า พนักงานค่อนข้างให้ความสำคัญกับระบบการจ้างงานตลอดชีพ มีความสอดคล้องกับสภาพของวัฒนธรรมท้องถิ่นในประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Alniack, E., Alniack, U., Erat, & Akcin (2013) พบว่า ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับองค์กรสามารถลดผลกระทบเชิงลบของความพึงพอใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการลาออกจากงานได้

6.2 ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับงาน (person-job fit) คือ การประเมินผลงานมีการเลื่อนตำแหน่งค่อยเป็นค่อยไปแบบระบบอาวุโส พบว่า ระบบการประเมินผลงานที่ยังคงให้ความสำคัญไปยังความอาวุโสในอายุการทำงานเป็นหลักมากกว่าผลการปฏิบัติงานจริงที่ชัดเจนของบุคคล ทำให้พนักงานที่มีผลการปฏิบัติงานดีแต่ยังไม่มีมีความอาวุโสพอรู้สึกว่าจะต้องใช้เวลานานในการเติบโตในองค์กร ส่งผลกระทบต่อการดำรงอยู่ของพนักงานชาวไทยในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sekiguchi (2004) และ Kristof-Brown (2005) พบว่า ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับงานมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับความพึงพอใจ และความตั้งใจที่จะลาออก

6.3 ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับกลุ่ม (person-group fit) คือ ความรับผิดชอบแบบกลุ่ม พบว่า การทำงานเป็นทีมเมื่อมีผลกำไร บริษัทจะนำมาแบ่งปันคืนสู่พนักงานทุกคนในแต่ละทีมเพื่อตอบแทนในความสามัคคีที่ทำงานร่วมกันจนเกิดผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Inohara (1990) พบว่า องค์กรญี่ปุ่นจะมีความสัมพันธ์ต่างๆ ระหว่างพนักงานกันอย่างเหนียวแน่นคล้ายครอบครัว มีความจงรักภักดีซึ่งกันและกันในองค์กร

6.4 ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับสายอาชีพ (person-vocation fit) คือ เส้นทางอาชีพไม่เชี่ยวชาญเฉพาะด้านและการหมุนเวียนโยกย้ายข้ามสายงาน พบว่า ทำให้พนักงานมีทักษะการ

ทำงานสูงขึ้น และเป็นแผนงานการทดแทนบุคลากรช่วยให้กิจการยังคงอยู่ต่อไป เพราะในประเทศไทยมีการเคลื่อนย้ายแรงงานสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมนต์ทิภา วงศ์ทวีวัฒน์ (2552) พบว่า หากพนักงานสามารถปฏิบัติงานได้หลายหน้าที่ ก็จะสามารถทำงานให้สำเร็จด้วยปริมาณที่มากและหลายชนิด

6.5 ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับผู้บังคับบัญชา (person-supervisor fit) คือ การตัดสินใจแบบเป็นเอกฉันท์และความเกี่ยวข้องกันในลักษณะครอบครัว พบว่า เมื่อพนักงานชาวไทยมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแล้ว จะทำให้ตระหนักได้ถึงความโปร่งใสในการทำงานร่วมกัน และมีความเห็นพ้องต้องกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของนิรัตน์ สุขพรรณเจริญ (2556) พบว่า ความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับหัวหน้างานมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความตั้งใจที่จะลาออกของพนักงาน

6.6 ประสิทธิภาพขององค์กร ผลการศึกษาพบว่า พนักงานส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในประเด็นของควมมีประสิทธิภาพขององค์กรในด้านความสามารถในการปรับตัวมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของสกวรัตน์ เสนโสภา (2541) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพขององค์กร พบว่า การบังคับบัญชามีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพขององค์กรในภาพรวมโดยค่านิยมที่เอื้อต่อการทำงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพขององค์กรเป็นส่วนใหญ่ในแง่ของการปรับตัว

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะทางวิชาการ

ผู้วิจัยเสนอว่า การศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในระเบียบวิธีเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเป็นแบบผสม โดยขยายผลการศึกษาไปยังบริษัทข้ามชาติญี่ปุ่นในภูมิภาคอาเซียนด้วย เพื่อให้เข้าใจปัญหาเชิงลึกในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อควมมีประสิทธิภาพขององค์กร และเป็นการขยายผลในการนำทฤษฎีความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมนี้ไปใช้วัดผลได้มากขึ้น

7.2 ข้อเสนอแนะทางการประยุกต์ใช้

ผู้วิจัยเสนอว่า ผู้บริหารควรนำผลวิจัยที่ได้มาทบทวนและพิจารณาปรับปรุงระบบการประเมินผลงานโดยเน้นให้คะแนนต่อผลการปฏิบัติงานจริงให้มีสัดส่วนที่สูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้พนักงานที่มีศักยภาพเกิดแรงจูงใจ เกิดทัศนคติที่ดี มีความกระตือรือร้นในการทำงานที่ดีขึ้น และองค์กรจะบรรลุเป้าหมายในการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- นิรัตน์ สุขพรรณเจริญ. (2556). *ความสอดคล้องระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจลาออกของพนักงานบริษัทยานยนต์แห่งหนึ่ง*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ปิตินาย ตันปิติ. (2547). *วิเคราะห์ปัจจัยเชิงระบบที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- มนต์ทิภา วงศ์ทวีวัฒน์. (2552). *การบริหารจัดการตามแนวทฤษฎี J ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทไทยไทเร ซินเทติกส์ จำกัด*. สารนิพนธ์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2540). *การวัดผลและการสร้างแบบสอบถามผลสัมฤทธิ์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สกวรัตน์ เสนโสภา. (2541). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพขององค์การ : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานที่ทำหน้าที่ให้บริการในบริษัทกรุงเทพประกันชีวิต*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- สุทธิ ชัดติยะ. (2545). *ตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในกลุ่มงานของเจ้าหน้าที่ผลิตรายการโทรทัศน์ในสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ ทวีธาภิเษกจักร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- Alniack, E., Alniack, U., Erat, S., & Akcin, K. (2013). Does person-organization fit moderate the effects of affective commitment and job satisfaction on turnover intentions? *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 99, 274-281.
- French, J. R. P., Jr., Rodgers, W. L., & Cobb, S. (1974). Adjustment as person-environment fit. In G. Coelho, D. Hamburg, & J. Adams (Eds.), *Coping and adaptation* (pp.316-333). New York: Basic Books.
- Hofstede, G. (2002). Dimensions do not exist: A reply to Brendan McSweeney. *Human Relations*, 55(11), 1355-1361.
- Ichniowski, C., & Shaw K. (1999). The effects of human resource management systems on economic performance: An international comparison of US and Japanese plants. *Management science*, 45(5), 704-721.
- Inohara, H. (1990). *Human resource development in Japanese companies*. Tokyo: Asian Productivity Organization.

- Kristof, A. L. (1996). Person-organization fit: An integrative review of its conceptualizations, measurement, and implications. *Personnel Psychology*, 49, 1-15.
- Kristof-Brown, A. L., Zimmerman, R.D., & Johnson, E.C. (2005). Consequences of individuals' fit at work: A meta-analysis of person-job, person-organization, person-group, and person-supervisor fit. *Personnel Psychology*, 58, 281-342.
- Parsons, T. (1960). *Structure and process in modern societies*. Glencoe, Illinois: The Free Press.
- Sekiguchi, T. (2004). Person-organization fit and person-job fit in employee selection. *Journal of Osaka Keidai Ronshu*, 54(6), 179-196.
- Sekiguchi, T. (2006). How organizations promote person-environment fit: Using the case of Japanese firms to illustrate institutional and cultural influences. *Asia Pacific Journal of Management*, 23(1), 47-69.
- Yamane, T. (1967). *Statistics, an introductory analysis*. New York: Harper and Row.
- Yoshimura, N., & Anderson, P. (1997). *Inside the Kaisha: Demystifying Japanese business behavior*. Boston, MA: Harvard Business School Press.

พุ่มพวง ดวงจันทร์ ปรัชญาการณของเพลงลูกทุ่ง

Phumphuang Duangjan phenomenon of Luk Thung songs

สัญญา ชีวะประเสริฐ*

sanyache@swu.ac.th

บทคัดย่อ

บทเพลงและภาพลักษณ์ของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ไม่ได้เป็นเพียงจุดเปลี่ยนของเพลงลูกทุ่งเท่านั้น แต่ความสำเร็จของเธอยังเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่เกิดซ้ำอีกด้วย พุ่มพวง ดวงจันทร์ โด่งดัง กลายเป็น “ราชินีลูกทุ่ง” ระหว่างครึ่งหลังของทศวรรษที่ 2520 ถึงต้นทศวรรษที่ 2530 เพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ที่มักจะแต่งโดยลพ บุรีรัตน์ สร้างภาพลักษณ์และนำเรื่องราวใหม่มาสู่วงการเพลงลูกทุ่ง เป็นภาพสะท้อนความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย หลายเพลงของพุ่มพวงเสนอเรื่องราวจากมุมมองและทัศนคติที่แตกต่างจากเพลงลูกทุ่งในยุคก่อน บางเพลงเหมือนเสียงของหญิงสาวที่จากบ้านในชนบทเข้าไปทำงานในเมืองกรุง ซึ่งเป็นตัวละครที่พบบ่อยในเพลงลูกทุ่ง แต่มักจะถูกมองจากมุมมองของชายคนรักที่รอคอยให้หญิงสาวกลับมา เพลงกลุ่มที่ตั้งที่สุดของพุ่มพวงมักจะเป็นเพลงสนุกๆ เป็นเสียงของผู้หญิงที่พูดกับผู้ชายในลักษณะยั่วเย้า เป็นผู้ชี้นำ บางเพลงพูดถึงเรื่องเพศด้วยอารมณ์ขัน เนื้อหาที่กล้าและล้ำหน้าสังคม รวมทั้งการเรียบเรียงดนตรีที่ทันสมัย ทำให้ภาพลักษณ์ของเพลงในกลุ่มนี้กลายเป็นภาพลักษณ์สำคัญที่มีผู้จดจำพุ่มพวง ดวงจันทร์ อาจจะเป็นครั้งเดียวที่เพลงลูกทุ่งดูทันสมัยกว่าเพลงของเมือง

คำสำคัญ : เพลงลูกทุ่ง, พุ่มพวง ดวงจันทร์

* อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Abstract

Songs and image of Phumphuang Duangjan are not only a historical evolution in Luk Thung songs, but also a phenomenon that will likely never happen again. Phumphuang Duangjan became the most famous Luk Thung singer, the so-called Luk Thung queen, during the early 2520s to the late 2530s Buddhist era. Most of Phumphuang's songs were written by Lop Burirat. They created her image, and brought a new paradigm of storylines to the Luk Thung paths that reflect the evolution of Thai society. Unlike traditional's Luk Thung songs, most of Phumphuang's songs represent new point of view and attitude. Some of them are voices of young women who left their rural homeland for the city. The most common theme in Luk Thung songs is that of absent love from the perspective of the boy lover. Many of Phumphuang "greatest hits" are hilarious songs that represent women voices flirting with men seductively and enticing them with their behaviors, including lyrics containing equivocal sexual humor. Adventurous and ultramodern utterances, together with progressive compositions in some super-hits from Phumphuang are embedded impressions and remembrance. Phumphuang's era was the first and only time Luk Thung songs were more popular than urban songs.

Keywords: Luk Thung songs, Phumphuang Duangjan

1. บทนำ

พุ่มพวง ดวงจันทร์ ถือได้ว่าเป็นนักร้องที่สำคัญที่สุดคนหนึ่งของวงการเพลงไทย ช่วงเวลาที่เธอมีชื่อเสียงที่สุดตอนปลายทศวรรษ 2520 ถึงต้นทศวรรษ 2530 พุ่มพวงได้รับฉายาว่าเป็น “ราชินีลูกทุ่ง” ภาพลักษณ์ของพุ่มพวงที่มาจากเนื้อหาในบทเพลง เรื่องราวในชีวิตของเธอ การตอบรับของแฟนเพลง กลายเป็นภาพใหม่ของวงการเพลงลูกทุ่ง ที่เคยเน้นเรื่องของคนชนบทที่มักพูดเรื่องความเสียเปรียบผิดหวังที่ต้องจำทน มาเป็นเรื่องของชาวชนบทที่เข้ามาอยู่ในเมือง ขนชั้นล่างที่ต่อสู้เพื่อเปลี่ยนแปลงชีวิต รักในความมั่งคั่ง และเปิดเผยในเรื่องทางเพศ พุ่มพวงไม่เพียงแต่เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของเพลงลูกทุ่งเท่านั้น แต่เธอยังเป็นนักร้องเพลงลูกทุ่งที่เป็นที่ชื่นชอบของคนเมืองที่เป็นแฟนเพลงลูกกรุง สดริ่ง อย่างที่ไม่มีนักร้องลูกทุ่งก่อนหน้าและหลังจากเธอทำได้ จึงกล่าวได้ว่า พุ่มพวงนั้นเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่เคยมีมาก่อนและไม่เกิดขึ้นอีกหลังจากนั้น

มีผู้ตั้งข้อสังเกตถึงการที่เพลงลูกทุ่งเปลี่ยนมาเล่าเรื่องของคนเมือง อย่างในวิวัฒนาการเพลงลูกทุ่งในสังคมไทยของศิริพร กรอบทอง (2547) แต่ภาพรวมของการอธิบายในงานชิ้นนี้มุ่งไปที่การอธิบายภาพของเพลงลูกทุ่งโดยรวมที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวมากกว่าที่จะชี้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ หรือการอธิบายว่าพุ่มพวง ดวงจันทร์ เป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญของเพลงลูกทุ่ง ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “พุ่มพวง ดวงจันทร์ : จุดพลิกผันของเพลงลูกทุ่งไทย” ของภัทราภรณ์ จันทะสุด (2549) มีจุดเน้นอยู่ที่การวิเคราะห์เพลงต่างๆ ของพุ่มพวง พัฒนาการของรูปแบบของดนตรีการแสดง และเพลงที่ได้รับความนิยมในวงการ มากกว่าที่จะอธิบายภาพรวมของผลกระทบที่ภาพลักษณ์ที่แปลกใหม่ของพุ่มพวง ดวงจันทร์ มีต่อเพลงลูกทุ่ง

บทความนี้เป็นการศึกษาภาพลักษณ์ของพุ่มพวง ดวงจันทร์ จากบทเพลง ประวัติชีวิต และความทรงจำของแฟนเพลงที่มีต่อพุ่มพวงและเพลงของเธอ การที่ภาพลักษณ์ที่แปลกใหม่ของพุ่มพวงนำความเปลี่ยนแปลงมาสู่วงการเพลงลูกทุ่ง และยังสะท้อนให้เห็นภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคม ความคิดเกี่ยวกับตัวตนของคนชนบท คนชั้นล่างในเมืองที่เป็นแฟนเพลงลูกทุ่งในช่วงเวลานั้นได้ระดับหนึ่ง

2. เพลงลูกทุ่งก่อนยุครุ่งเรืองของพุ่มพวง ดวงจันทร์

เพลงลูกทุ่งเป็นสาขาหนึ่งของเพลงไทยสากล ซึ่งเริ่มมาจากการนำเอาวงดนตรีสากลมาบรรเลงเพลงที่มีเนื้อร้องเป็นภาษาไทย โดยผู้บุกเบิกในการแต่งเพลงไทยสากลอย่างเช่น พรานบุรพ์, มานิต เสนะวิณิน ฯ เป็นผู้แต่งเพลงสำหรับละครเวทีหรือภาพยนตร์ การแต่งเพลงแบบใหม่นี้เริ่มมาตั้งแต่ก่อนยุคเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 เล็กน้อย (ศิริพร กรอบทอง, 2547) เพลงไทยสากลเป็นที่นิยมทั้งในโรงภาพยนตร์และโรงละครเวที โดยเฉพาะยุคที่ละครเวทีรุ่งเรือง คือช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการแต่งเพลงไทยสากลประกอบละครเวทีเป็นจำนวนมาก ส่วนในโรงภาพยนตร์ก็มีการร้องเพลงหน้าม่านสลับฉาก ทำให้เกิดนักร้องที่เป็นที่นิยมขึ้นหลายคน (วัฒน์ วรรณยางกูร, 2551)

แสงนภา บุญราศรี ได้แต่งเพลงเล่าเรื่องชีวิตคนจนออกมาเผยแพร่จนเป็นที่นิยมและถูกเรียกว่าเพลงชีวิต มีนักแต่งเพลงอย่างไพบุลย์ บุตรขัน, เสน่ห์ โกมารชุน ที่เขียนเพลงในแนวเพลงชีวิตขึ้นมาด้วย (เจมส์ มิทเชลล์, 2557) ประมาณปี พ.ศ.2498 นักแต่งเพลงและนักจัดรายการวิทยุ ป. วรานนท์ เป็นผู้เริ่มแบ่งเพลงไทยสากลเป็นเพลงผู้ดีและเพลงตลาด ซึ่งเพลงชีวิตจัดว่าเป็นกลุ่มหนึ่งของเพลงตลาดด้วย ต่อมาในปี พ.ศ.2507 จำนง รังสิกุล ได้ตั้งชื่อรายการเพลงทางโทรทัศน์ว่ารายการเพลงลูกทุ่ง คำว่าเพลงลูกทุ่งถูกนำมาใช้แทนคำว่าเพลงตลาด และเป็นที่นิยมจนคำว่าเพลงผู้ดีก็ถูกเปลี่ยนเป็นเพลงลูกกรุงเพื่อให้รับกับเพลงลูกทุ่ง (ฉกาจ ราชบุรี, 2537)

แม้จะยังมีการถกเถียงกันอยู่มากถึงเส้นแบ่งของเพลงลูกทุ่งและลูกกรุง (ฉกาจ ราชบุรี, 2537) แต่ภาพกว้างๆ ของเพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่มีลีลา ภาษา สำเนียง ทักษะ ที่เกี่ยวกับชนชั้นล่าง คนชนบท ขณะที่ลูกกรุงเป็นของเมืองและชนชั้นกลาง ในยุคเพลงชีวิตและเพลงตลาดซึ่งเป็นต้นกำเนิดของเพลงลูกทุ่ง นักแต่งเพลงรุ่นบุกเบิกนำเสนอเนื้อหาที่หลากหลาย นอกเหนือจากเพลงรักที่เป็นเนื้อเรื่องยอดนิยมนั้นแล้ว หลายเพลงเป็นเพลงวิจารณ์การเมือง เป็นเรื่องเล่าว่าด้วยชีวิตชนชั้นล่างที่ยากลำบากทั้งในเมือง และชนบท เช่น แสงนภา บุญราศรี แต่งเพลง “คนป่าดตาล” หรือเสน่ห์ โกมารชุน แต่งเพลง “สามล้อเคน” ไพบุลย์ บุตรขันเขียนเพลง “กลืนโคลนสาปควาย” เพลงที่มีท่าทีวิพากษ์วิจารณ์สังคม การเมืองหลายเพลงกลายเป็นเพลงยอดนิยมนั้น และทำให้เกิดความไม่พอใจจากผู้มีอำนาจในรัฐบาล ตั้งแต่รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม จนถึงจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ มีการข่มขู่ นักแต่งเพลง นักร้อง ไปจนถึงการห้ามออกอากาศเพลงที่ผู้มีอำนาจไม่ชอบใจ (วัฒน์ วรรณยางกุล, 2550; ศิริพร กรอบทอง 2547) เพลงสะท้อนชีวิตในแนวการเมืองจึงค่อยๆ หายไปจากเพลงลูกทุ่ง

ถึงแม้ “ราชาเพลงลูกทุ่ง” คนแรกอย่างสุรพล สมบัติเจริญ จะเสนอเพลงที่สอดแทรกอารมณ์ขัน มองชีวิตอย่างสนุกสนาน เช่น “สนึกเก้อ”, “เสียวไล้”, “ของปลอม” โดยที่เพลงสนุกๆ ของสุรพลมักจะเป็นเพลงส่วนที่เล่าเรื่องชีวิตคนเมืองมากกว่าชนบท หลังจากการเสียชีวิตของสุรพลแล้ว นักร้องเพลงลูกทุ่งที่มีชื่อเสียงที่สุดคือ สายัณห์ สัญญา “ราชาเพลงลูกทุ่ง” คนที่สอง ซึ่งมีภาพลักษณ์ตรงกันข้ามกับสุรพล สายัณห์ สัญญา นั้นเป็น “นักเพลงคนเศร้า”¹ เพลงดังจำนวนมากของเขาแสดงภาพคนจน ชาวชนบทอดอยากที่พ่ายแพ้สูญเสีย คนรักให้กับคนรวย คนมียศศักดิ์ หรือขายตัวศักดิ์ที่ได้แต่หมายปองหญิงที่อยู่ในฐานะสูงกว่า ต้องทนรับความเศร้าโดยไม่สามารถทำอะไรได้ เช่น เพลง “ลูกสาวผู้การ”, “ลานเทสะเทือน”, “จำปาลิ้มต้น” ฯลฯ ตัวละครในเพลงของสายัณห์ สัญญา มักจะเป็นผู้ผิดหวัง เพราะความด้อยของตน ไม่ว่าจะเป็นฐานะทางการเงิน ศักดิ์ศรี อำนาจ และต้องทนยอมรับความผิดหวังที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ตัวละครแบบนี้ดูจะเป็นภาพหลักของเพลงลูกทุ่งในทศวรรษ 2510-2520 ก่อนที่พุ่มพวง ดวงจันทร์ จะโด่งดัง

3. เรื่องราวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ และครูลพ บุรีตัน

พุ่มพวง ดวงจันทร์ มีพื้นเพเป็นคนบ้านนอกก่อนที่จะเข้ามาเป็นนักร้องในกรุงเทพฯ เช่นเดียวกับนักร้องเพลงลูกทุ่งส่วนใหญ่ในสมัยนั้น พุ่มพวง ดวงจันทร์ เดิมมีชื่อว่ารำพึง จิตรหาญ เกิดเมื่อวันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ.2504 ที่จังหวัดกำแพงเพชร ไม่ได้เกิดที่สุพรรณบุรีอย่างที่หลายคนเข้าใจ (เจนภพ จบกระบวนวรรณ, 2550) พ่อของพุ่มพวงคือ นายสำราญ จิตรหาญ มาจากเพชรบูรณ์ นายสำราญเป็นพระเอกลิเกเก่า และยังสามารถในการเล่นโขนสด ส่วนแม่ของพุ่มพวงชื่อนางรำพึง หรือนางเล็ก จิตรหาญ (เจนภพ จบกระบวนวรรณ, 2535)

ครอบครัวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ เป็นแบบชาวชนบทรุ่นเก่าคือมีลูกมากถึง 12 คน พุ่มพวงเป็นลูกคนที่ 5 ครอบครัวนี้มีอาชีพทำงานในไร่อ้อย “ตระเวนทั่วตั้งแต่ย่านสุโขทัย ชัยนาท กำแพงเพชร พิจิตร นครสวรรค์ สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี และนครปฐม แถบกำแพงแสน เป็นต้น เรียกว่าปักหลักทำมาหากินในแถบฝั่งตะวันตกของประเทศไทยนั่นเอง” (เจนภพ จบกระบวนวรรณ, 2535, น.148) ครอบครัวของพุ่มพวงย้ายมาจับจองอยู่ที่ไร่อ้อยอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ช่วงที่พุ่มพวงอายุ 5-6 ขวบได้เข้าเรียนชั้นประถมหนึ่งที่สุพรรณบุรี แต่ก็ออกจากโรงเรียนตอนชั้นประถมสองเพื่อมาช่วยครอบครัวทำงาน พุ่มพวงเป็นคนอ่านหนังสือไม่ออก แต่เป็นคนมีความจำดีเยี่ยม เมื่อเป็นนักร้องได้รับการยกย่องจากครูเพลงว่าสามารถจำเนื้อเพลงได้อย่างรวดเร็ว

เจนภพ จบกระบวนวรรณ (2535) นักอนุรักษ์เพลงลูกทุ่งได้อธิบายว่า อิทธิพลที่มีต่อการร้องเพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ คืออิทธิพลจากสายเลือดทางพ่อที่เป็นศิลปิน รวมทั้งในช่วงที่พุ่มพวงเป็นเด็ก ผ่องศรี วรนุช เป็นนักร้องที่มีชื่อเสียงมาก คงเป็นต้นแบบและอิทธิพลแก่พุ่มพวง นอกจากนี้ พุ่มพวงยังต้องคุ้นเคยกับเพลงพื้นบ้านแถบสุพรรณบุรี รวมทั้งช่วงที่พุ่มพวงมาอยู่สุพรรณบุรี ขวัญจิต ศรีประจันต์ แม่เพลงพื้นบ้านของสุพรรณบุรีก็กำลังมีชื่อเสียงเมื่อหันมาร้องเพลงลูกทุ่ง “เพราะขวัญจิตเป็นเด็กในวงไวพจน์ เพชรสุพรรณ มาก่อน ลีลาลูกทุ่งผสมพื้นบ้านของขวัญจิตที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ประกอบกับอิทธิพลเพลงในย่านสุพรรณที่เป็นแหล่งเพลงฉ่อย เพลงอีแซว เพลงเกี่ยวข้าว คงทำให้พุ่มพวงตัวน้อยๆ หันเหความสนใจมาทางเพลงสไตร์ขวัญจิต ก็คือทางเพลงแบบไวพจน์นั่นเอง พุ่มพวง ดวงจันทร์ จึงมีร่องเสียงต้นแบบของเธอมาจากผ่องศรี วรนุช คนมโนรมย์ ชัยนาท ผสมกับขวัญจิต ศรีประจันต์ คนศรีประจันต์ สุพรรณบุรี” (เจนภพ จบกระบวนวรรณ, 2535, น.149)

ต่อมาพุ่มพวงได้เข้าเป็นทางเครื่องในวงดนตรีไวพจน์ เพชรสุพรรณ และขยับขึ้นมาเป็นนักร้องจนได้บันทึกเสียง เพลงแรกที่ไวพจน์แต่งให้คือเพลง “แก้วรอพี่” ในปี พ.ศ.2518 โดยใช้ชื่อว่า “น้ำผึ้ง เมืองสุพรรณ” ขณะนั้นพุ่มพวงมีอายุเพียง 14 ปี พุ่มพวงได้พบรักและแต่งงานอยู่กับนายธีรพล แสนสุข ซึ่งเป็นนักดนตรีแซกโซโฟนในวงดนตรีไวพจน์ เพชรสุพรรณ

พุ่มพวงและธีรพลได้แยกตัวจากวงดนตรีไวพจน์ เพชรสุพรรณ มาตั้งวงของตนเองร่วมกับรุ่ง โพธาราม นักร้องรุ่นพี่ที่เคยอยู่ในวงดนตรีไวพจน์ เพชรสุพรรณ มาก่อน โดยได้รับการสนับสนุนจากมนต์ เมืองเหนือ โปรโมเตอร์ในวงการลูกทุ่ง แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ต้องเลิกวง

พุ่มพวงและธีรพลพยายามท้าวจนดนตรีขึ้นมาอีกโดยลงทุนกันเอง ได้รับเงินสนับสนุนจากแม่ของพุ่มพวง แต่ก็ล้มเหลวอีกครั้งหนึ่ง (ฉกาจ ราชบุรี, 2537) ทำให้พุ่มพวงต้องไปเป็นทั้งนักร้อง และทางเครื่องในวงดนตรี ศรเพชร ศรสุพรรณ และต่อมาได้เป็นนักร้องในวงดนตรีขวัญชัย เพชรร้อยเอ็ด

ระหว่างที่ร้องเพลงอยู่กับวงดนตรีขวัญชัย เพชรร้อยเอ็ด มนต์ เมืองเหนือ ได้สนับสนุนให้พุ่มพวงบันทึกเสียงเพลงอีกครั้งหนึ่งคือ เพลง “รักไม่อันตราย” เป็นเพลงตอบกับเพลงดังของขวัญชัยที่ชื่อ “รักอันตราย” โดยใช้ชื่อ “พุ่มพวง ดวงจันทร์” ในการร้องเพลงเป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ.2519 (ภัทรภรณ์ จันทนสุด, 2549)² หลังจากนั้นพุ่มพวงและธีรพลได้ออกจากวงดนตรีขวัญชัย เพชรร้อยเอ็ดมาตั้งวงดนตรีของตนเองอีกครั้งหนึ่ง อีกทั้งยังได้บันทึกเสียงเพลงอีกหลายเพลง และได้รับรางวัลพระราชทานเสาอากาศทองคำในปี พ.ศ.2521 จากเพลง “อกสาวเหนือสะอื้น” แต่งโดยธีรพล แสนสุข สามัคคนแรกของเธอเอง

ในยุครุ่งเรืองของการขายเทปคาสเซ็ท พุ่มพวงได้ทำสัญญากับบริษัทโอโซนา โปรโมชัน ในปี พ.ศ.2525 เป็นช่วงที่เพลงสตริงเฟื่องฟูและเพลงลูกทุ่งกำลังลดความนิยมลง พุ่มพวงซึ่งมักจะร้องเพลงของวิเชียร คำเจริญ โดยมักจะมียอดเนก รุ่งเรือง เป็นผู้เรียบเรียงเสียงประสาน ได้ร่วมกันสร้างบทเพลงที่เป็นส่วนผสมแปลกใหม่และได้รับความนิยมอย่างสูง ทำให้พุ่มพวง ดวงจันทร์ กลายเป็นนักร้องคนสำคัญที่สุดคนหนึ่งของประวัติศาสตร์เพลงไทย เพลงดังของพุ่มพวงส่วนใหญ่เป็นเพลงที่บันทึกเสียงในช่วงหลังจากปี พ.ศ.2525 นี้ เป็นต้นมา ตั้งแต่ “คนดิ่งลิ้มหลังควาย”³, “สาวนาสั่งแฟน”, “กระแซะเข้ามาซิ”, “ผู้ชายในฝัน” ฯลฯ ประสบความสำเร็จอย่างสูง จนได้รับฉายา “ราชินีลูกทุ่ง” หรือ “นางพญาลูกทุ่ง” แม้ต่อมาพุ่มพวงจะเปลี่ยนบริษัทที่สังกัด แต่ก็ยังมีเพลงดังที่แต่งโดยวิเชียร คำเจริญ อย่างเพลง “หนูไม่รู้”, “หนูไม่เอา”⁴, “ขอให้รวย”, เป็นช่วงสุดท้าย ช่วงหลังๆ พุ่มพวงหันไปบันทึกเสียงเพลงเก่าๆ เสียมากก่อนที่จะเสียชีวิตในปี พ.ศ.2535 (ฉกาจ ราชบุรี, 2537; 17 ปีแห่งความหลัง “พุ่มพวง ดวงจันทร์” (2) พิสูจน์รักไกรสร, 2552)

แฟนเพลงรู้จักเรื่องชีวิตของพุ่มพวงและมักจะเชื่อมโยงเพลงของพุ่มพวงกับเรื่องราวชีวิตของเธอ เพลงของพุ่มพวงหลายเพลงผู้แต่งตั้งใจจะแต่งจากเรื่องจริงของเธอ (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคริส เบเคอร์, 2539) เรื่องราวของพุ่มพวงเป็นต้นแบบชีวิตของสาวบ้านนอกที่เข้ามาทำงานในเมือง ความสำเร็จของพุ่มพวงทั้งการเป็นนักร้องดัง เป็นนางเอกหนัง และแต่งงานกับพระเอกหนัง⁵ เป็นเรื่องราวของความฝันที่เป็นจริงสำหรับแฟนเพลงหลายๆ คน และยังเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นความเป็นไปได้ของคนบ้านนอกที่ทำการต่อสู้อย่างหนักจนประสบความสำเร็จ ช่วงเวลาที่พุ่มพวงมีชื่อเสียงมากที่สุดตอนปลายทศวรรษ 2520 เธอมีอายุ 20 ต้นๆ เท่านั้น แต่ก็อยู่ในวงการเพลงมาแล้วกว่า 10 ปี เคยต้องเปลี่ยนจากนักร้องไปเป็นนักเดินทางเครื่องเกือบจะประสบความสำเร็จหลังจากได้บันทึกเสียงเพลง แต่กลับล้มเหลวในการทำงานดนตรีถึงสองครั้ง ต้องกลับไปเป็นทางเครื่อง ชีวิตพลิกผันตลอดสลับกว่าปีก่อนจะกลายเป็นนักร้องที่มีชื่อเสียงระดับแนวหน้า

เรื่องราวของพุ่มพวงยังหักมุมจบแบบโศกนาฏกรรมเมื่อเธอป่วยเป็นโรคร้ายและเสียชีวิตเมื่ออายุเพียง 31 ปี ชาวการเสียชีวิตของพุ่มพวงมีทั้งเรื่องการได้รับการรักษาที่ไม่เหมาะสม (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคริส เบเคอร์, 2539) เนื่องจากครอบครัวของเธอต้องการให้พุ่มพวงได้รับการรักษาแบบแผนโบราณโดยใช้ไสยศาสตร์ ความขัดแย้งระหว่างสามีของพุ่มพวงกับญาติพี่น้องของพุ่มพวงในเรื่องมรดก มีการเปิดเผยเทปบันทึกเสียงของพุ่มพวงแสดงความรู้สึกว่าเธอโดดเดี่ยวไม่ได้รับการดูแลจากสามี และเสียชีวิตอย่างว่าเหว่ ท้อแท้ (ดอกฟ้า, ม.ป.ป.)

หลังการเสียชีวิตพุ่มพวง ดวงจันทร์ ถูกนับถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผู้นับถือมาราบไหว้หุ่่นของเธอที่วัดทับกระดาน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี มีทั้งแฟนเพลงที่มาขอหาวยโซคลาถ นักร้องรุ่นหลังที่มาขอศิริมงคลเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพ⁶

ครูลพ บุรีรัตน์ หรือชื่อจริงว่าวิเชียร คำเจริญ นักแต่งเพลงคนสำคัญที่แต่งเพลงดังหลายเพลงให้กับพุ่มพวง ดวงจันทร์ ก็มีภูมิหลังในแบบเดียวกันกับนักร้องนักแต่งเพลงลูกทุ่งส่วนใหญ่ วิเชียรเป็นชาวลพบุรี เกิดที่อำเภอลำไ้ วัง เรียบจบสายอาชีพช่างตัดผมจากโรงเรียนการช่างลพบุรี เคยเข้ากรุงเทพฯ เพื่อมาสมัครงานในวงดนตรี แต่ไม่มีใครรับ ต้องกลับไปอยู่บ้านอีกปีหนึ่งจึงกลับมาใหม่ โดยฝากตัวเองกับวงดนตรีจากกรุงเทพฯ ที่ไปแสดงที่ลพบุรี คราวนี้มาฝากตัวเป็นศิษย์เรียนเขียนเพลงกับครูไพบูลย์ บุตรขัน และเข้าทำงานในวงดนตรีจุฬารัตน์ เป็นตั้งแต่คนขายหนังสือที่ระลึก ยืนคุมประตูเก็บค่าเข้าชม

จนปี พ.ศ.2506 ครูไพบูลย์แต่งเพลง “ลิเกสมัครเล่น” ให้ร้อง ส่วนด้านการแต่งเพลงวิเชียร ได้แต่งเพลง “บ้านใกล้เรือนเคียง” ให้ชาย เมืองสิงห์ เพื่อร่วมวงจุฬารัตน์ร้องอัดแผ่นเสียง เป็นเพลงแรกที่แต่งแล้วได้บันทึกเสียง เมื่อปี พ.ศ.2508 เพลงนี้กลายเป็นเพลงดังอมตะของชาย เมืองสิงห์ เพลงหนึ่ง และยังได้แต่งเพลง “คุณหมอคะ” ให้เรณู เบญจวรรณ ร้องเมื่อปี พ.ศ.2510 เพลงนี้มีเนื้อหาแบบผู้หญิงจีบผู้ชายที่ชวนให้นึกถึงเพลงที่วิเชียรแต่งให้พุ่มพวง ดวงจันทร์ ในสมัยหลัง นอกจากนี้วิเชียรยังแต่งเพลงให้วงจุฬารัตน์อีกหลายเพลงอย่าง “โนราห์หาย”, “แห่มะกะปิ”, “รักพี่สั้กน้อย”

หลังจากจุฬารัตน์ยุบวงในปี พ.ศ.2516 วิเชียรในนามลพ บุรีรัตน์ แต่งเพลงร้องเองอย่าง “เตี้ยก็ห่ม่าเสียหอก” และแต่งเพลงให้นักร้องคนอื่นมีเพลงดังจำนวนมาก อย่าง “เข้าเวรรอ”, “มอเตอร์ไซด์ทำหล่น” ร้องโดยศรเพชร ศรสุพรรณ “คนอกหักพักบ้านนี้”, “เกลียดห้องเบอร์ห้า” ร้องโดยสายัณห์ สัญญา “30 ยังแจ้ว”, “เด็กมันชั่ว” โดยยอดรัก สลักใจ

วิเชียรได้แต่งเพลงให้กับพุ่มพวง ดวงจันทร์ บันทึกเสียงลงเทปคาสเส็ตยุคบริษัทอโซน่าโปรโมชัน ชุดแรกคือ “ดวงตาดวงใจ” ในปี พ.ศ.2525 ซึ่งแต่งร่วมกับนักแต่งเพลงอีกหลายคน และโด่งดังที่สุดในชุด “อ้อหือ...หล่อจัง” ปี พ.ศ.2528 และ “ห่างหน่อยถอยนิด” ในปี พ.ศ.2529 ทั้งสองชุดนี้วิเชียร คำเจริญ เป็นผู้แต่งเพลงทั้งหมด พุ่มพวงมีผลงานกับบริษัทอโซน่า 15 ชุด หลังจากนั้นออกไปสังกัดบริษัทอื่น วิเชียร คำเจริญ ยังได้เขียนเพลงให้พุ่มพวง ดวงจันทร์ อีกในชุด “ตักแตนผูกโบว์” สังกัดซีบีเอส และ “หนูไม่รู้”, “หนูไม่เอา”, “เงินนะ

มิมัย” สังกัดท็อปไลน์ เป็นเพลงดังในยุคสุดท้ายของพุ่มพวง (สกุ๊ปพิเศษ-ลพ บุรีรัตน์ : ขุนพล เพลงสนุก โดนใจคนไทย, 2552; ลพ บุรีรัตน์, ม.ป.ป.)

ทั้งพุ่มพวงและครูลพต่างก็เป็นคนต่างจังหวัดที่แสวงหาความก้าวหน้าให้ตัวเองด้วยการเข้ามาทำงานในวงการเพลงลูกทุ่ง ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ในกรุงเทพฯ ในลักษณะเสี่ยงดวง ล้มลุกคลุกคลาน ก่อนจะประสบความสำเร็จมีชื่อเสียงและความมั่งคั่งร่ำรวยกันทั้งคู่ เป็นภาพชีวิตในอุดมคติแบบใหม่ของชนชนบท ชนชั้นล่างที่แสวงหาความก้าวหน้า ต้องการประสบความสำเร็จ ไม่ต่างจากชนชั้นกลาง

4. เพลงลูกทุ่งของพุ่มพวง ดวงจันทร์

นักร้องเพลงลูกทุ่งส่วนใหญ่ไม่ได้เขียนเพลงเองอาจจะเปรียบเทียบกับนักร้องที่ต้องรับบทหลากหลาย ไม่ได้แสดงตัวตนผ่านเนื้อหาของเพลง แต่ปรับเปลี่ยนตัวเองตามเนื้อหาที่มีผู้อื่นเขียนให้ พุ่มพวง ดวงจันทร์ บันทึกเสียงเพลงไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งมีเนื้อหาที่หลากหลายจากนักแต่งเพลงจำนวนมาก ภาพลักษณ์ของเธอในเพลงจึงมีหลากหลาย ทั้งที่กลมกลืนสืบทอดจากนักร้องลูกทุ่งยุคก่อน ที่เป็นเรื่องราวชนบทที่ต้อยต่ำ ยอมจำนนต่อโชคชะตา หรือเสนอมุมมองทัศนคติใหม่ๆ เรื่องราวใหม่ๆ ที่สะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเฉพาะเรื่องของชาวชนบทที่เข้ามาทำงานในเมือง แสดงความมุ่งหวังที่จะเปลี่ยนแปลงชีวิตให้ดีขึ้น ผูกโยงกับความสนใจในความมั่งคั่ง การแลกคดค์ศรีกับเงิน การใช้เสน่ห์ของผู้หญิงเป็นอำนาจต่อรอง ในอีกด้านหนึ่ง พุ่มพวงก็มีเพลงแบบอนุรักษ์นิยมแสดงคุณค่าของท้องถิ่น ครอบครัวยุคชาตินิยม การที่พุ่มพวงเป็นผู้ขับร้องเพลง “สัปดาห์” พระราชานิพนธ์ในสมเด็จพระเทพฯ เหมือนว่ามีความใกล้ชิดกับสถาบันก็เป็นการสนับสนุนภาพลักษณ์ในด้านนี้ แต่ภาพลักษณ์ที่ถูกจดจำมากที่สุดของพุ่มพวงมาจากเพลงฮิตจำนวนมากของเธอ เป็นเสียงของผู้หญิงสมัยใหม่ที่กล้าแสดงความต้องการของตนอย่างเต็มที่ฝืนค่านิยมอันดีของสังคม เป็นภาพของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ที่รู้จักกันดี แม้แต่ในหมู่คนเมืองที่ไม่ใช่แฟนเพลงลูกทุ่ง

ถึงแม้ว่าเพลงดังๆ ของพุ่มพวง ดวงจันทร์ มักจะมีเนื้อหาที่แปลกใหม่ แต่เพลงของพุ่มพวงส่วนใหญ่แล้วจะเป็นเพลงที่มีเนื้อเรื่องที่สืบทอดมาจากเพลงลูกทุ่งรุ่นก่อน อย่างโครงเรื่องยอดนิยามของเพลงลูกทุ่งแบบที่ให้ตัวละครเห็นภาพหรือฟังเสียงงานแต่งงานหรืองานหมั้นของแฟนเก่าด้วยความเศร้าใจอย่างในเพลง “ซนหมากเศรษฐี” หรือ “แห่ซนหมาก” พุ่มพวงก็ยังมีเพลง “นอนฟังเครื่องไฟ” ที่แต่งโดยลพ บุรีรัตน์ เป็นเพลงดังเพลงหนึ่งของเธอ แต่เพลงของพุ่มพวงยังก็มีความแปลกใหม่ตรงที่เพลงนี้จะเป็นครั้งแรกที่เนื้อเรื่องแบบนี้ถูกเล่าโดยตัวละครที่เป็นผู้หญิง หลังจากพุ่มพวงแล้ว ต่อมายังมีเพลง “อะไรจะเกิดให้มันเกิด” ของ ศักดิ์สยาม มารศรี นักร้องหญิงที่เอาโครงเรื่องแบบนี้ไปทำเป็นเพลงดังได้อีก ลพ บุรีรัตน์ เองก็เคยแต่งเพลงดังด้วยโครงเรื่องแบบนี้มาแล้วอย่างน้อยสองครั้ง คือ “จำใจดู” ร้องโดยยอดรัก สลักใจ และ “ใจจะขาด” ซึ่งเป็นเพลงที่ดังที่สุดเพลงหนึ่งของศรเพชร ศรสุพรรณ ที่มีลีลาใกล้เคียงกับเพลง “นอนฟังเครื่องไฟ” ตรงที่มีท่อนที่ให้นักร้องครวญครางด้วยอารมณ์เจ็บปวดเป็นท่อนที่

ติดใจคนฟัง ในเพลงของศรเพชร เขาโซ่วเสียงสูงและเขย่าลูกคอตรงคำว่า “ใจจะขาดแล้วเอ๊ย ใจจะขาดแล้วเอ๊ย” ในเพลงของพุ่มพวงก็มีท่อนคล้ายๆ กันตรงที่ร้องขึ้นเสียงสูงว่า “เขาจูบกัน แน่แล้ว เขากอดกันแน่แล้ว” โครงเรื่องแบบนี้ยังถูกเล่าซ้ำๆ ต่อไปอีกในเพลงลูกทุ่งรุ่นหลัง เป็นแนวเรื่องเดิมๆ ที่ตัวละครต้องยอมรับความเจ็บปวดผิดหวังโดยที่ไม่สามารถทำอะไรได้ อย่างในเพลง “น้ำตาผ้าเหลือง” หรือ “พี่เฒ่าวันเขาหมั่น”

แนวเรื่องที่ว่าด้วยหญิงสาวบ้านนอกเข้ากรุงเทพฯ แล้วต้องพบกับความผิดหวัง สูญเสีย ซึ่งเป็นแนวเรื่องยอดนิยมอีกแบบหนึ่งของเพลงลูกทุ่งมักจะถูกเล่าผ่านเสียงของผู้ชาย ส่วนมากจะเป็นคนรักเก่า มีทั้งอารมณ์เศร้า สงสาร หรือสะใจ เนื่องจากหญิงสาวในเพลงมักจะเข้ากรุงเทพฯ ไปด้วยความทะเยอทะยาน เพื่อหาคะบ่า อยากรวย อยากดัง ซึ่งเป็นความต้องการที่ผิดชนบสำหรับเพลงลูกทุ่งรุ่นเก่าๆ เพลงที่เล่าด้วยโครงเรื่องแบบนี้หลายเพลงมักจะจบด้วยการให้อภัยยอมรับหญิงสาวกลับมา

เพลง “ดาวเรืองดาวโรย”⁷ ซึ่งเป็นเพลงดังของพุ่มพวง เป็นเรื่องเล่าแบบเดิมๆ ของเพลงลูกทุ่ง ที่มีมุมมองแปลกใหม่ด้วยการมองผ่านสายตาผู้หญิงที่ผิดหวังจากกรุงเทพฯ แม้ว่าเพลงนี้จะสร้างเรื่องราวที่มีสีสัน คือ ให้สาวบ้านนอกเข้าไปเป็นนางแบบ เป็นดารานางในกรุงเทพฯ แต่ตั้งท้องก่อนที่จะถ่ายหนังจบ ต้องอ้อมท้องกลับบ้านนอก แต่เรื่องราวที่ดูหรือหวากลับถูกเสนอออกมาเป็นเพลงที่ซ้ำเนิบนาบ มีอารมณ์ราบเรียบเสมอกันเกือบทั้งเพลง ถึงพุ่มพวงจะแทนตัวเองเป็นตัวละครในเพลง แต่เพลงแทบไม่พูดถึงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครนี้อย่างชัดเจนเลย เธอเข้าใจความสำเร็จ แต่ผิดหวังและต้องพ่ายแพ้กลับบ้านนอก จนถูกเยาะเย้ยโดยไอ้หนุ่มบ้านนอก พุ่มพวงร้องเพลงนี้ด้วยเสียงเศร้าๆ เนิบๆ เกือบทั้งเพลงเป็นรายงานที่ราบเรียบเหมือนเล่าถึงบุคคลที่ 3 และไม่ได้บอกคนฟังมากนักว่าตัวละครในเพลงนี้คิดหรือรู้สึกอย่างไรกับประสบการณ์ในกรุงเทพฯ ของเธอ

“ตอนทำนาข้าซื้อดาวเรือง พอเข้าไปในเมืองซื้อข้าเฟื่องเลื่องลือ เป็นดาราหน้าปกหนังสือ เออ เอ้อ เอ็ง เอ๊ย ข้าเปลี่ยนชื่อเป็นแววดาว แววดาวเรือง ชักเลื่องเรื่องรอง แววจ้องแวมองความผุดพองแพรวพราว คำเอินยอ เออ ออกันเกรียวกราว เออ เอ้อ เอ็ง เอ๊ยด้วยข้าสาววิไล พาไปลองผ่านกล้องถ่ายหนัง แหมข้าเงินจังแต่ข้านี้ภูมิใจ อนิจาข้าไม่ทันดังได้ ถ้ายามาถ่ายไปท้องข้าใหญ่ขึ้นมา นางดาวเรือง หรือนามแววดาวลั่นสดหมดสาวกลายเป็นข้ากลับนา นางดาวเรืองโดนไอ้หนุ่มแวมมา เออ เอ้อ เอ็ง เอ๊ย เรียกอีหามาดาวโรย...”

กรุงเทพฯ รวมทั้งสังคมเมืองเป็นสถานที่เลวร้ายในทัศนะของเพลงลูกทุ่งส่วนใหญ่ ตัวละครในเพลงลูกทุ่งที่เข้ากรุงเทพฯ มักจะเป็นหญิงสาว เหตุผลในการเข้ากรุงเทพฯ และผลลัพธ์ของการเข้ากรุงเทพฯ นั้นมักจะถูกมองเป็นด้านลบแทบทั้งสิ้น แต่การเข้าสู่กรุงเทพฯ ของแรงงานจากต่างจังหวัดที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ กรุงเทพฯ และเมืองกลายเป็นสถานที่ที่คุ้นเคยมากขึ้นสำหรับคนบ้านนอก รวมทั้งตัวคนบ้านนอกเองแม้จะอยู่ในชนบทก็เริ่มเปลี่ยนแปลง

เนื่องจากมีความสัมพันธ์กับเมืองมากขึ้นเรื่อยๆ เพลงลูกทุ่งหันกลับไปใช้ฉากของเมืองหรือ กรุงเทพฯ มากขึ้น กรุงเทพฯ ไม่ได้ถูกมองอยู่ห่างๆ หรือเป็นเพียงสถานที่ที่ถูกกล่าวขานผ่านสายตาของชนบท แต่เป็นที่อยู่ที่ใช้ชีวิตของแรงงานจากชนบทที่เริ่มจะมีความคุ้นเคยกับวิถีชีวิตแบบเมืองมากขึ้นเรื่อยๆ

ในหมู่นักบ้านนอกที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ ครูเพลงและนักร้องเพลงลูกทุ่งก็คือส่วนหนึ่งของคนกลุ่มนี้ เมื่อแรงงานจากชนบทเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เป็นธรรมดาที่เพลงลูกทุ่งจะหันมามองภาพผ่านสายตาของคนกลุ่มนี้มากขึ้น เพลงลูกทุ่งเริ่มกลายเป็นเสียงของคนชนบทที่มีความคุ้นเคยกับเมืองในระดับหนึ่ง แต่ก็ไม่ได้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับเมือง ยังมีความขัดแย้งแตกต่าง เมืองยังมีด้านที่น่ากลัวและเลวร้ายสำหรับเพลงลูกทุ่งอยู่

เรื่องของหญิงสาวที่จากไปสู่กรุงเทพฯ ที่มักจะถูกเล่าผ่านสายตาของคนรักที่รออยู่บ้านนอกในเพลงลูกทุ่งรุ่นก่อน เพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ หลายเพลงเหมือนเป็นการเปลี่ยนมุมมองให้หญิงสาวเหล่านั้นได้เล่าเรื่องของตนเองจากกรุงเทพฯ บ้าง และบางเรื่องก็เป็นเรื่องของตัวเธอเอง โดยเฉพาะเพลง “นักร้องบ้านนอก” ที่แต่งโดยไฉพลจันทร์ เพชรสุพรรณ เป็นเพลงที่เล่าเรื่องราวด้วยสาวบ้านนอกเข้ากรุงเทพฯ ของพุ่มพวงที่รู้จักกันแพร่หลายมากที่สุดเพลงหนึ่ง

“เมื่อสุรียนย่าสนธยา หมุ่นกกากก็บินมาสู่รัง ให้มาคิดถึงบ้านนาเสียจัง ป่านะนี้คงคอยหวัง เมื่อไหร่จะกลับบ้านนา เมื่ออยู่เมืองกรุงใจก็มุ้งแต่อยากจะดัง ด้วยความหวังอยากจะเป็นดารา ลำบากลำบากก็จะทนกับหนา ก่อนจะจากบ้านนาเพื่อนมั่นใจว่าให้อยาก ก่อนจากบ้านมา เพื่อนมั่นใจว่าให้ข้าทรวงไป เป็นนักร้องให้เขาแล้ว มันเจ็บข้าทรวงไม่หาย ไม่เด่นไม่ดังจะไม่หันหลังกลับไป ทุกวันคืนนอนร้องไห้ อีกเมื่อไรจะโชคดี เมื่อสุรียนย่าสนธยา จะกลับบ้านนาตอนซื้อเสียงเรามี จะยากจะจน ถึงอดจะทนเต็มที่ นักร้องบ้านนอก คนนี้จะกล่อมน้องพี่ และแฟนเพลง...”

ความอยากรด ทะเยอทะยาน รวมไปถึงอยากรวย เป็นสิ่งที่ขัดกับค่านิยมของเพลงลูกทุ่งรุ่นเก่า ทำให้ผู้หญิงที่เข้ากรุงต้องถูกประณามหรือสมน้ำหน้า โดยเฉพาะถ้าพลาดพลั้งลูกหลอกต้องเสียตัว แต่ในเพลงนี้ ความเด่นดังเป็นเป้าหมายที่ตัวละครในเพลงต้องการบรรลุ แม้จะต้องฝ่าฟันกับความยากลำบากและคำสบประมาท ถึงกับตั้งปณิธานว่า “ไม่เด่นไม่ดังจะไม่หันหลังกลับไป” ทั้งที่เนื้อเพลงได้บรรยายว่า เธอกำลังคิดถึงบ้านอย่างหนัก การบรรลุจุดหมายคือการมีชื่อเสียงแล้วได้กลับไปบ้านจึงเป็นเป้าหมายที่ดูมีคุณค่าและน่าเอาใจช่วย สาวบ้านนอกในเพลงนี้ไม่ได้ลูกหลอกหรือหลงใหลกับแสงสีในกรุงเทพฯ เธอมีจุดหมายและมีความมุ่งมั่นที่จะไปให้ถึง

กรุงเทพฯ ยังเป็นสถานที่ที่ยากลำบาก แต่ก็เป็นที่ที่จะประสบความสำเร็จได้ไม่เพียงแต่ “ถึงอดจะทนเต็มที่” เท่านั้น แต่ยังต้อง “โชคดี” อีกด้วย นั่นคือ มีความไม่แน่นอนสูงในกรุงเทพฯ อีกเพลงที่ไปไกลกว่านั้นในการพูดถึงสาวบ้านนอกเข้ามาทำงานเมืองกรุงคือเพลง “มาเสี่ยงดวง” ที่ว่า

“จนเหลือคนมาเลยมาเสียงดวง นักรถวิ่งตจิดๆ มีคนมานั่งติดๆ มาตีสินที่จะหางานให้ดีๆ พอรถวิ่งมาไม่ทันเท่าไร คนนั่งใกล้จับโน่นลูบนี้ จะหนีก็ไม่ใช่ว่าที่ขัดใจเขาซี เตียวเขาจะไม่ให้งาน จูบเลยต้องปล่อยเขาจูบ จับเลยต้องปล่อยเขาจับ ไม่กล้าขยับทนนั่งอีกนาน นึกในใจนี้กว่าจะได้ทำงาน ต้องทนอีกนานเท่าไรหน่า ตีร้ายก็ต้องลงไปเสียงดู ทนนั่งคู่กับคนพามา เป็นไงก็เป็นเถิดหนา เอาใจเอาวา บอกแล้วฉันมาเสียงดวง ...”

ความร้ายกาจของเมืองในเพลงนี้เล่าร้ายถึงกับลวณลามสาวบ้านนอกตั้งแต่ยังอยู่บนรถประจำทาง ตัวละครสาวในเพลงนี้เป็นทั้งเหยื่อและนักสู้ เพราะเธอมีภารกิจสำคัญต้องจัดการกับความ “จนเหลือคนมา” ดังนั้นเธอจึงต้องมุ่งมั่น “เป็นไงก็เป็นเถิดหนา เอาใจเอาวา บอกแล้วฉันมาเสียงดวง” ดูเหมือนเธอจะไม่ใช่นักหญิงสาวไร้เดียงสา ไม่รู้เรื่องราว เธอรู้จักความชั่วร้ายของเมือง แต่เธอตั้งใจจะต่อรองกับมัน

ภาพของการต่อสู้ของคนบ้านนอกในกรุงเทพฯ ในเพลงของพุ่มพวงนั้นเหมือนเป็นการต่อรองที่บางครั้งก็ต้องสละหรือสูญเสีย มีข้อขัดแย้งในจิตใจ ในลักษณะที่คล้ายคลึงกันสภาพชีวิตในเมืองที่ต้องมีการชั่งน้ำหนักระหว่างศักดิ์ศรีกับเงิน ถูกเล่าในเพลงที่มีอารมณ์ตลกๆ ของพุ่มพวง คือ เพลง “เงินนะมีไหม”⁸

“เรารักกันชอบกันด้วยใจ ของอะไรก็ไม่ต้องเอามาฝาก ฉันรักตัว ไม่ได้รักของฝาก หิวมาฝากให้ลำบากทำไม แต่ตอนนี้ฉันเดือดร้อน หาเงินผ่อนแทบไม่ไหว ฉันเดือดร้อนอีกตั้งบาน ค่าเช่าบ้านก็ยังติดไว้ ฉันรักเธอไม่ได้หวังกอบโกย โอ้ยโอ้ยโอ้ยโอ้ย แต่เงินนะมีไหม เงินนะมีไหม ฉันรักตัวชอบตัวแน่แท้ ถึงจะแก่ฉันก็ไม่แคร์ใครดอก ฉันรักจริงไม่ได้หวังปกอลอก ถ้อยคำที่บอกเชื่อได้ เชื่อได้ แต่เย็นนี้ลีค่าแชร์ ไม่มีส่งแนเชื่อไหม ไม่อยากไปรบกวมนันจะชวนให้ชุ่นข้องใจ อย่าเข้าใจว่าฉันเป็นกระสือ หือ ฮือ ฮือ ฮือ แต่เงินมีไหม เงินนะมีไหม”

ดูเหมือนตัวละคร “เธอ” กำลังเป็นเหยื่อของตัวละคร “ฉัน” แต่ตัวละครฉันเองก็อ้ายและรู้สึกผิดอยู่บ้างที่จะเอาเปรียบตัวละครเธอ และพยายามพูดเพื่อกู้ศักดิ์ศรีของตัวเอง พุ่มพวงมีเพลงอีกหลายเพลงที่เป็นลักษณะพูดแบบไม่ให้เชื่อ หรือจริงเท็จมาน้อยแค่ไหนต้องคิดกันเอาเอง การที่ตัวละคร “ฉัน” พยายามปฏิเสธความเป็นจริง ทำให้ดูมีน้ำเสียงขมขื่นปนอยู่ในเพลงที่สนุกสนาน

เพลงของพุ่มพวงหลายเพลงนำเสนอตัวละครที่หวานแสนให้กับคนที่แต่งงานแล้ว มีท่าทีจะฝ่าฝืนคติชั่วเดียวเมียเดียวของสังคม แต่นำเสนอผ่านเพลงที่มีลีลาสนุกและมีอารมณ์ขันกลายเป็นเรื่องครีมีใจที่ไม่ดูเลวร้าย อย่างเพลง “หนูไม่เอา”⁹ ที่ตัวละครในเพลงพิจารณาที่จะคบหากับผู้ชายที่แต่งงานแล้วหรือมีแฟนแล้ว ถ้าหากไม่ถูกจับได้หรือถ้าหากว่ามีชายคนนั้นมีเงิน

“แน่ะ แพนใครหนอรูปลหล่อ เขามานั่งจ้อจิบฉันทังนาน ทราบมาว่าเธอ แต่งงาน และมีแม่บ้านคอยอยู่เสมอ หนูไม่เอา คนมีแฟน จะคงแซนก็กลัว แฟนเจอ หนูไม่เอา กลัวแฟนเธอ ถ้าแฟนเจอมาหนอยก็ตี อื้อ แพนใครหนอ ยิ่งหนุ่ม เป็นเจ้าบุญทุ่มทุ่มเงินทุกที่ ทุ่มดี ทุ่มดี มาดีดี แหม มาเสียที่มีแฟน คงเดิน หนูไม่เอาคนมีแฟน จะคงแซนก็กลัวไม่เพลิน หนูไม่เอา ไม่ต้องเชิญ แต่มีเงินนี่ซิคิดก่อน...”

ในอีกหลายเพลงของพุ่มพวงพูดถึงความสำคัญของเงิน ทั้งเพื่อจะแก้ปัญหาความจน หรือเพราะรักความมั่งมี ถึงบางครั้งจะแฝงน้ำเสียงล้อเลียน แต่ก็ยอมรับตรงๆ ว่าเงินมีความสำคัญต่อชีวิต ตัวละครในหลายเพลงอาจจะยอมแลกศักดิ์ศรีหรือความสาวเพื่อเงิน รักหรือความพึงใจที่มีต่อผู้ชายไม่แยกขาดจากเรื่องความมั่งมี เพลง “ขอให้รวย”¹⁰ เพลงดังเพลงสุดท้ายของพุ่มพวง เหมือนเป็นเพลงเฉลิมฉลองความสำเร็จของการทำงานมายาวนาน ด้วยความมั่งคั่ง เพลงนี้ปิดท้ายด้วยการร้องท่อนสร้อยซ้ำแล้วซ้ำอีก

“ขอให้รวย ขอให้รวย ที่มาช่วยงานบุญวันนี้ ให้โชคดีโชคดีสุขเกษมเปรมปรีย์
ขอให้รวยขอให้รวย ...”

การพูดแสดงความต้องการแบบที่ไม่ตรงกับมาตรฐานของสังคม เปิดโอกาสให้เพลงของพุ่มพวงเสนอเรื่องราวที่หลากหลายและบางครั้งก็ดูติดดิน เป็นจริงมากกว่าเพลงลูกทุ่งยุคก่อนหน้า แต่ก็ทำให้แฟนเพลงหรือนักวิจารณ์ ที่คาดหวังว่าเพลงจะสะท้อนอุดมคติสนับสนุนศีลธรรม มองว่าเป็นความเสื่อมของวงการเพลง ในด้านตรงข้ามกับความต้องการแบบดิบๆ และวัตถุนิยม ซึ่งไม่ใช่การการแสดงออกที่สังคมคาดหวัง เพลงของพุ่มพวงหลายเพลงก็เสนอเรื่องเกี่ยวกับคุณค่าทางใจที่สอดคล้องกับคุณค่าของสังคม คือ การให้ความสำคัญกับครอบครัว บ้านเกิด เป็นอุดมการณ์สูงสุดในชีวิต ในเพลง “นักร้องบ้านนอก” ที่ไวพจน์ เพชรสุพรรณ แต่งให้เป็นเรื่องของพุ่มพวงโดยตรง แสดงความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะกลับบ้านเมื่อประสบความสำเร็จแล้ว อีกเพลงหนึ่งที่ลพ บุรีรัตน์ เขียนให้เป็นเรื่องของพุ่มพวงโดยตรง คือ เพลง “โลกของผึ้ง” พูดถึงหน้าที่สำคัญที่สุดที่ผลักดันให้เธอต้องฝ่าฟันอุปสรรคของชีวิต คือการได้เลี้ยงดูครอบครัวให้สุขสบาย

“โลกสุดสวยอันแสนกว้างไกล มวลพิภพภัยคุกคามมี แต่ชีวิตในโลกทุกชีวิียังต้องมีดินรน ผึ้งน้อยตัวหนึ่งนี่ดินหนิพิภพภัยที่ผจญ ต้องทุกข์ ต้องทน เพื่อชีพิตนและคนร่วมเดิน ผึ้งผกผินบินลอยลิ่วคว้าง เอาเสียงเพลงแลกเงิน ผึ้งก็หวังแฟนผึ้งยังไม่เมิน ปล่อยผึ้งเดินที่สลัว ผึ้งได้กินใช้ได้กินเพียงตัว ทางครอบครัวก็อึดกัน...”

พุ่มพวงยังมีเพลงดังในแนวชาตินิยมอย่าง “สยามเมืองยิ้ม” ซึ่งเป็นหนึ่งในเพลงที่ ลพ บุรีรัตน์ ถือว่าเป็นผลงานที่เขาภาคภูมิใจในฐานะนักแต่งเพลง (เลิศชาย คชยุทธ, 2535)

“จงภูมิใจเถิดที่เกิดเป็นไทย มิเป็นทาสใคร แหละมีน้ำใจล้นปริ่ม ทัวโลกกล่าว ขาน ขนานนามให้ว่าสยามเมืองยิ้ม เราควรกระหึ่มถึงความดีงาม คนเย็นใจชื่อ ได้ชื่อว่าไท ร้อนมาจากไหน ชาติดไทยไม่เคยหวงห้าม ข้ามเขตข้ามโขงถิ่นน้ำขุน มาพึ่งใบบุญเมืองสยาม เรายอมรับตามที่ท่านต้องการ เลื่องชื่อลือนาม สยามมีแต่น้ำใจ ขอเตือนท่านผู้อาศัย อย่าทำอะไรให้ไทยร้าวราน คนไทยใจชื่อ เขาถือแต่โบราณกาล แคเพียงข้าวกสุกหนึ่งจาน ใครลืมนของท่านนั้น เนรคุณ คนไทยรักชาติ แหละศาสนา เทิดองค์เจ้าฟ้า ผู้ทรงเปี่ยมเมื่อนานาบุญ ถ้าท่านเคารพสิทธิ์ของไทย ท่านอยู่ต่อได้อีกนานคุณ สยามใจบุญ ยังยิ้มเสมอ”

นอกจากนี้ พุ่มพวงยังเป็นผู้ร้องเพลงพระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระเทพฯ “ส้มตำ” ในงานกิ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทยอีกด้วย และเมื่อเธอเสียชีวิต สมเด็จพระเทพฯ ได้เสด็จฯ ในงานพระราชทานเพลิงศพ

แฟนเพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ขนนกแท้ที่เป็นคนฟังเพลงลูกทุ่ง จะรู้จักเพลงของพุ่มพวงหลากหลายแบบ ทั้งหวาน เศร้า ตลก สนุก แต่คนที่ไม่ได้ฟังเพลงลูกทุ่งที่รู้จักและชอบเพลงของพุ่มพวงอยู่บ้าง มักจะรู้จักพุ่มพวง ดวงจันทร์ จากเพลงกลุ่มที่ตั้งที่สุดที่เป็นเพลงสนุกๆ¹¹ เพลงกลุ่มนี้กลายเป็นภาพลักษณ์ของพุ่มพวงที่ถูกคนจดจำมากที่สุดและมีคนชื่นชอบมากที่สุด เพลงกลุ่มนี้คือเพลงที่ตั้งที่สุดในยุครุ่งเรืองของพุ่มพวง ช่วงปลายทศวรรษ 2520 ถึงต้นทศวรรษ 2530 อย่าง “กระแจะเข้ามาซิ”, “ผู้ชายในฝัน”, “หนูไม่รู้”, “อ้ออ้อ...หล่อจัง”, “ห่างหน่อยถอยนิด”, “สาวนาสั่งแฟน”, “คนดังลืมห้างควาย” ฯลฯ เกือบทั้งหมดแต่งโดย ลพ บุรีรัตน์ เพลงกลุ่มนี้ของพุ่มพวงมักจะแสดงภาพของผู้หญิงที่มีความมั่นใจ กล้าที่จะพูดถึงความต้องการของตนเอง เป็นผู้ขึ้นผู้ชายในความสัมพันธ์ บางเพลงพูดเรื่องเพศด้วยอารมณ์ขัน ใช้คำหวาน คำคล้าย อุปมา ใช้น้ำเสียงสื่อสารได้อย่างเหมาะสม จนได้รับความนิยมจากผู้ฟังในวงกว้าง เพลงกลุ่มนี้ดูเหมือนเอาสนุกเป็นหลัก ไม่ได้ต้องการจะนำเสนอประเด็นอะไรจริงจัง พุ่มพวง ลพ บุรีรัตน์ และบริษัทเทปก็คงสร้างเพลงกลุ่มนี้ขึ้นมาด้วยเหตุผลทางการตลาด แต่ความนิยมอย่างมากยที่มีต่อเพลงเหล่านี้ทำให้เพลงเหล่านี้ถูกออกอากาศทางวิทยุซ้ำแล้วซ้ำอีก ถูกนำไปร้องโดยนักร้องอาชีพตามคาเฟ่ รวมถึงนักร้องเพลงลูกทุ่งรุ่นหลังที่นำไปบันทึกเสียงใหม่อีกหลายรอบ กลายเป็นการให้ข้อมูลซ้ำๆ ที่เปลี่ยนภาพลักษณ์ของผู้หญิงในสังคมไทยและในวงการเพลงไทยไปอย่างมาก เพลงดังที่สุดเพลงหนึ่งของพุ่มพวงคือ “กระแจะเข้ามาซิ”

“เขียบ เขียบ เขียบ เขียบ เข้า มา ชี กระแจะ กระแจะ กระแจะ กระแจะ
เข้ามา สิ ...หากว่าคุณรัก ปักดวงใจปอง แต่คุณมัวนั่งมอง ฉันก็ขอดิ ใกล้เคียงเข้ามา
นิด ติดเข้ามาซิ ถ้าจะรักสาวต้องก้าวไว ลูกกระต้อนหนา ถ้าจะให้หวาน
ค่อยๆ ทุบรับทาน หวานขึ้นมาได้ หากว่าชอบฉัน หมั่นมาเอาใจ จะไปไหน
ลูกไก่ในกำมือ...มาดก่น่าล้น หุ่นก็เงี้ยว เชื่องดังแมงวงงนอนในกุฎี ให้คนมือ
แปะขุมะพร้าวชนิด ปีบกะทิเมื่อไรจะได้มัน ก็ตัวรักเขา ฝ้าแต่มองตา ห้างตั้งวา
สองวา โถ ยังขาสั่น เกิดมาเป็นชาย ถ้ามัวอายุกัน อีกกี่วันจะได้เจาะไข่แดง...”

เพลงนี้ทำดนตรีเป็นเพลงร็อกในยุคที่เพลงร็อกยังเป็นดนตรีเฉพาะกลุ่มในเมืองไทย (พ.ศ.2528) มีเสียงกีตาร์ไฟฟ้าที่ดูเด็ดอย่างที่ไม่เคยปรากฏในเพลงยอดนิยมของไทยมาก่อน คำร้องของเพลงนี้ใช้ภาษาแบบลูกทุ่ง โดยที่เนื้อหามีทัศนคติแบบที่เพลงร็อกควรจะเป็น คือพูดในสิ่งที่สังคมไม่คาดหวังจะได้ยิน เพราะตัวละครในเพลงนี้ฝ่าฝืนกฎของความเป็นกุลสตรีไทยด้วยการชักชวนให้ผู้ชายเข้ามาสานสัมพันธ์ และยังแนะในประโยคสุดท้ายว่า การสานสัมพันธ์จะนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ ฟุ่มพวงและทีมงานทำเพลงนี้ออกมาเป็นเพลงร็อกในอารมณ์แบบซ้ำๆ แต่ก็มีความแรงและอารมณ์ขบถ ชนิดที่วงดนตรีร็อกยอดนิยมของไทยที่จะเกิดขึ้นทีหลังก็ยังทำได้ไม่ค่อยถึงระดับนี้

ท่าทีของฟุ่มพวง ดวงจันทร์ ในเพลงสนุกๆ เหล่านี้มีผู้เปรียบว่าเหมือนกับแม่เพลงพื้นบ้าน หรือมีนักวิชาการเรียกว่าเป็น “แม่เพลงไฮเทค” (ภัทรภรณ์ จันทนสูตร, 2549, น.48) ในยุคที่เพลงสตริงกำลังครองตลาดผู้ผลิตเพลงโฆษณากลุ่มเพลงในตลาดวัยรุ่น วงดนตรีในแนวสตริงก็เป็นวงดนตรีวัยรุ่นที่มีจะเสนอเพลงที่มีเนื้อหาสำรวจความรักแบบมือใหม่ อย่างเพลง “สะพานรัก” เพลงดังในปี พ.ศ.2528 ของวงศิริบุญ

“เมื่อเริ่มมีรักฟ้าที่เคยมืดกลับสดใส รักเป็นสิ่งที่ทำให้ใจจึงต้องการ จากวัน
นั้นเป็นวันที่เนิ่นนานแสนนาน เราได้พบกันบนสะพานแห่งความรักนั้นใจ เป็น
สะพานที่ทอดให้เราก้าวเดิน เป็นความบังเอิญที่เราเกิดมาพบกัน เธอส่ง
รอยยิ้มพร้อมสบตาฉัน ช่างเป็นคืนวันที่ฉันสุขใจไม่ลืม ดอกไม้ริมทางเริ่มบาน
แล้วครานี้ ฟ้าเริ่มมีสีสวยสดใส เหล่าฝูงปลาว่ายทวนน้ำอย่างสุขใจ ประหนึ่ง
ฤทัยฉันในตอนนี้นี้...”

ปีเดียวกันนั้นฟุ่มพวง ดวงจันทร์ มีเพลงฮิต “อื้ออื้อ หล่อจ้ง”

“อื้ออื้อ หล่อจ้ง อะฮ้า หล่อจ้ง จูไครนะนั่งเป็นบ้า นี่แค้นองสบตา ห้างกันตั้ง
สั่ว อะฮ้า ใจหายวับ อื้ออื้อ เท่งริง อื้ออื้อ บิกบิน น่ายินคล่องแขนขนาบ ดู
ท่าทางสุภาพ โสดใช้ไหมอยากทราบ งามเสียดีไหมเรา วงแขนกล่อมเป็นมัดๆ
อู๊ย น่าจะกัดแขนเล่นเบาๆ น่ากระซิบ เบียดกายกระแจะ แล้ววางมือแหมะ
ไว้บนหัวเขา อยากกระซิบเบาๆ ว่าตอนนี้เหงาใจจังเลย อื้ออื้อ หล่อจ้ง อะฮ้า

มาดแมน นี่แฟนของใครกันเอ่ย ถ้าพ่องามทราชมเขย โจทย์ไม่มีเปิดเผย จะนั่ง
เข้าเกยคุยด้วยทั้งคืน...”

ถึงเพลงของพุ่มพวงจะมีส่วนผสมแปลกๆ ของคำแบบลูกทุ่งกับคำสมัยใหม่ของ
กรุงเทพฯ แต่ทำที่ของตัวละครในเพลงนี้พ้นจากระดับมือใหม่ไปแล้ว การได้ฟังผู้หญิงมาพูดชม
รูปโฉมของชายหนุ่มและพูดถึงความปรารถนาแบบถึงเนื้อถึงตัว เหมือนแม่เพลงพื้นบ้าน
กลายเป็นเรื่องล้าสมัยสำหรับแฟนเพลงวัยรุ่น รวมทั้งการทำดนตรีของเพลงนี้ที่ไม่เหมือนกับ
เพลงลูกทุ่งทั่วไปในท้องตลาด แต่เหมือนเอาลีลามาจากเพลงสากลที่กำลังเป็นที่นิยมในช่วงนั้น
กลายเป็นเพลงที่ดึงดูดใจวัยรุ่นผู้ฟังเพลงสตริงส่วนหนึ่ง ให้สามารถก้าวข้ามความรู้สึกแบ่งแยก
ที่ว่าเพลงลูกทุ่งเป็นเพลงของคนบ้านนอกที่เขย ล้าสมัยกว่าคนเมือง ด้อยกว่ากรุงเทพฯ จนหัน
มาเป็นแฟนเพลงของพุ่มพวง

อันที่จริงแล้วในยุคที่เพลงลูกทุ่ง-ลูกกรุงเป็นตัวแทนของชนบทและเมือง ดนตรีของ
เพลงลูกทุ่งมีความโดดเด่นและไวในการประยุกต์อิทธิพลจากที่ต่างๆ มากกว่า ไม่ว่าจะเป็นการ
นำเอาเสียงของเพลงร็อกอเมริกันมาใช้ในเพลง “ฝนตกฟ้าร้อง” ของศรีคีรี ศรีประจวบ การใช้
เสียงเครื่องเป่าแบบเดียวกับเพลงดิสโก้ในเพลงเล่าเรื่องตลกหลายเพลงของเพลิน พรหมแดน
หรือแม้แต่การเอาเสียงมโหรีอินเดียมาใส่ในเพลง “ธรณีชีวิต” และ “โฉมนาง” ของชาติศรี
ศรีชล ขณะที่เพลงลูกกรุงมีความเป็นอนุรักษ์นิยม และมีความเปลี่ยนแปลงน้อยมาก ดนตรีของ
คนเมืองหันมาปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วในยุคเพลงสตริงนี้เอง

เพลงดังของพุ่มพวงมักจะนำเสนอเรื่องราวที่ไม่สอดคล้องกับค่านิยมของสังคมใน
ยุคนั้น แต่ก็ไม่เคยถูกต่อต้านอย่างรุนแรง ไม่เคยถูกห้ามออกอากาศ ตรงกันข้าม กลับได้รับ
ความนิยมอย่างมากมาย แม้แต่ในหมู่ชาวกรุงเทพฯ หรือเด็กตัวเล็กๆ เพลงของพุ่มพวงเป็นเพลง
ยอดนิยมที่ข้ามแดนของเพลงลูกทุ่ง คือวิทยุเอ.เอ็ม. ไปเปิดในแดนของเพลงสตริง คือวิทยุ
เอฟ.เอ็ม (ภัทรภรณ์ จันทนสูตร, 2549) คนที่ไม่เคยสนใจเพลงลูกทุ่งบางคนก็ยังเป็นแฟนเพลง
พุ่มพวง พุ่มพวงยังได้ไปแสดงดนตรีในสถานที่สำหรับเพลงสตริงอย่างลานโลกดนตรีหรือสถานที่
สำหรับชนชั้นสูงอย่างโรงแรมดุสิตธานี และต่อหน้าพระที่นั่ง ณ โรงแรมโอเรียนเต็ล (เจนภพ
จกกระบวนวรรณ, 2550)¹²

เป็นไปได้ไหมว่า เพราะความเป็นลูกทุ่งในสายตาของชาวกรุงเทพฯ คือความ
นอกกรอบ ไม่มีมาตรฐานอยู่แล้ว พุ่มพวง ดวงจันทร์ และลพ บุรีรัตน์ จึงมีช่องว่างจะนำเสนอ
เนื้อหาที่แตกต่าง หลากหลาย แม้แต่สิ่งที่ค้านกับค่านิยมกระแสหลักของสังคมหรือค่านิยมแบบ
คนกรุงเทพฯ คนบ้านนอกยากจนดูจะมีความชอบธรรมมากกว่าคนเมืองร่ำรวยที่จะพูดว่าเงิน
เป็นเรื่องสำคัญในชีวิต บางครั้งก็ต้องละศักดิ์ศรีเพื่อเงิน การที่พุ่มพวงร้องเพลงแสดงตัวเป็น
ผู้หญิง “แรด” คนที่ไม่ชอบก็อาจจะแค่คิดว่า มันเป็นการแสดงออกของสาวลูกทุ่ง ไม่ได้กระทบ
คุณค่าที่ติงามของสังคมชาวเมือง เรื่องราวที่คนเมืองคิด แต่ไม่กล้าพูด เมื่อถูกนำเสนอผ่าน
คำพูดของสาวลูกทุ่งที่สะอึกที่จะพูดเรื่องเหล่านี้มากกว่ากลายเป็นเพลงที่ถูกใจคนเมืองไปด้วย

ถึงอย่างไรก็ตาม การแสดงออกในเพลงของพุ่มพวงนั้นก็มีความเหมาะสมพอดี บางอย่าง จนไม่มีใครสามารถทำได้อย่างพุ่มพวงอีกเลย แม้จะมีความพยายามที่จะสร้างนักร้อง ในแนวที่ร้องเพลงสนุกๆ แบบของพุ่มพวงขึ้นมาอีกมาก แต่ก็ไม่มีใครที่ทำได้ใกล้เคียง จันทนา ยศสุนทร กล่าวถึงพุ่มพวงว่า “การร้องเพลงที่มีเนื้อร้องค่อนข้างหมั่นหม่อม ซึ่งดิฉันว่าถ้าเป็นคนอื่นก็ถูกห้ามไปนานแล้ว แต่พุ่มพวงร้องกระเซ้าเย้าแหย่ ยั่ว ซึ่งมองดูแล้วไม่น่าเกลียดอะไร มีพุ่มพวงทำได้คนเดียว ไม่มีใครทำได้อีก” (ภัทรารักษ์ จันทนสูตร, 2549, น.50)

สุจิตต์ วงษ์เทศ พูดถึงเพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ในงานรำลึกถึงพุ่มพวงเมื่อปี พ.ศ.2535 ว่า “ผู้หญิงในทรวงของเพลงลูกทุ่ง ก่อนหน้าคุณพุ่มพวง ดวงจันทร์ นั้นเป็นผู้หญิงที่ขี้แพ้ อะอะอะไรก็ท้อแล้ว ก็อยู่กับบ้าน แล้วก็ไวยวายพุ่มพวย น้ำตาเซ็ดหัวเข้า แต่พุ่มพวง ดวงจันทร์ คือลักษณะแม่เพลงไฮเทครุ่นใหม่ ไม่อ้อสัณคม และไม่อ้อผู้ชาย คือหมายความว่า ผู้หญิงอย่างพุ่มพวง ดวงจันทร์ ไม่มีวันจะถูกผู้ชายหลอก หมายความว่า อารมณ์เพลงที่ออกมานั้นเป็นตัวแทนผู้หญิงสมัยใหม่ที่อยู่กับไฮเทค และไม่คิดว่าสิ่งเหล่านั้นมัน เป็นลูกทุ่งหรือเป็นลูกกรุง แต่คือเพลงที่สะท้อนชีวิตสังคมปัจจุบัน สะท้อนชีวิตสังคมไฮเทค” (ภัทรารักษ์ จันทนสูตร, 2549, น.48)

เพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ได้นำเสนอภาพใหม่ๆ ของคนบ้านนอกและแรงงานจากชนบทในกรุงเทพฯ ที่เหมือนเป็นภาพตรงข้ามกับภาพของชาวชนบทในเพลงของสายัณห์ สัญญา ซึ่งมักจะอมทุกข์อยู่เยียบๆ อดทน เจียมตัว น่าสงสาร ไม่ค่อยมีปากเสียง เฝ้ารอ แต่ไม่ค่อยมีความหวัง เป็นผู้ถูกกระทำ แต่คนในเพลงของพุ่มพวงมักมีจุดมุ่งหมายที่ต้องการจะไปถึง มีความคาดหวังต่อชีวิต แม้หนทางจะมีติดมน มีความไม่แน่นอนสูง ยินดีจะฝ่าฟัน แม้จะต้องลำบาก เจ็บปวด สูญเสีย ไม่แคร์กฎเกณฑ์ของสังคม เรียกร้องแสดงความต้องการของตน และเป็นผู้กระทำ

เพลงลูกทุ่งของพุ่มพวงยุคที่โด่งดังเป็นราชินีลูกทุ่งกับเพลงลูกทุ่งยุคก่อนมีความแตกต่างอย่างเด่นชัด เจนภาพ จบกะบวนวรรณ (2550, น.84-85) เขียนไว้ว่า เพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “ยุคแรกเป็นแนวลูกทุ่งแท้ จากไผ่พจน์ เพชรสุพรรณ, ก้อง กาก้าแหง, ชีรพล แสนสุข ฯลฯ ยุคต่อมาเป็นงานของวิเชียร คำเจริญ ที่ส่งให้เธอเป็นนักร้องหมายเลขหนึ่งของเมืองไทย” และเพลงลูกทุ่งก่อนและหลังยุคของพุ่มพวงก็มีความต่างกัน ชนิดที่ว่าฉิข จรุงกิจอนันต์ นักเขียนซีไรต์ผู้นิยมเพลงลูกทุ่งถึงกับกล่าวว่า “เธอเป็นนักร้องลูกทุ่งคนสุดท้ายของยุคสมัย ถ้านับว่าการเกิดในวงการเพลงของสุรพล สมบัติเจริญ เป็นการเริ่มยุคเพลงลูกทุ่งเป็นเวลาเกือบสี่สิบปี หากสุรพลเป็นคนเปิดฉากเพลงลูกทุ่ง คนปิดฉากคือพุ่มพวง ดวงจันทร์” (ภัทรารักษ์ จันทนสูตร, 2549, น.45)

5. มรดกของพุ่มพวง ดวงจันทร์

ตั้งแต่ยุครุ่งเรืองของพุ่มพวง ดวงจันทร์ เสียงของนักร้องหญิงกลายเป็นเสียงสำคัญของเพลงลูกทุ่งที่ก่อนหน้านี้เต็มไปด้วยเสียงของนักร้องชาย แต่ในยุคที่พุ่มพวงโด่งดังนักร้องลูกทุ่งร่วมสมัยที่มีชื่อเสียงรองลงมาเป็นนักร้องหญิงอีกคนหนึ่งคือ ศิรินทรา นิยากร ต่อจากนั้นมามีนักร้องหญิงที่ได้รับความนิยมสูงติดตามมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่สุนารี ราชสีมา, พิมพา พรศิริ, จินตหรา พูลลาภ, ฝน ธนสุนทร, ศิริพร อำไพพงษ์ และต่าย อรทัย ฯลฯ

ความสำเร็จของการจัดงานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งในปี พ.ศ.2532 และ 2534 และการเสียชีวิตของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ในปี พ.ศ.2535 กลายเป็นแรงกระตุ้นให้วงการเพลงลูกทุ่งคึกคัก นอกจากเพลงลูกทุ่งเก่าๆ ที่ถูกนำมาบันทึกเสียงใหม่ เพลงลูกทุ่งใหม่ๆ โดยเฉพาะกระแสการสร้างนักร้องหญิงที่ร้องเพลงแนวสนุกๆ ตามแบบเพลงดังของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ทำให้เกิดนักร้องใหม่ๆ และนักร้องเก่าๆ ที่หันมาร้องเพลงแบบพุ่มพวงจำนวนมาก เช่น บุษบา อธิฐาน, มยุรา ฟาสีทอง, ดาว มยุรี, แมงปอ ชลธิชา, ย้อย ญาติเยอะ ฯลฯ

เรื่องราว มุมมอง และทัศนะที่ปรากฏในเพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ยังถูกส่งต่อหรือขยายความในเพลงของนักร้องลูกทุ่งหญิง ซึ่งมักจะเล่าเรื่องราวของคนเมือง และมีมุมมองแบบคนเมืองเพิ่มมากขึ้น ภาพผู้หญิงที่มีความมั่นใจ มีความมุ่งมั่น ถ้าเรียกร้องสิ่งที่ต้องการ ไม่แคร์สังคม ไม่ยึดติดกับค่านิยมเดิมๆ กลายเป็นภาพของผู้หญิงในเพลงลูกทุ่งที่มีชื่อเสียงหลายเพลงในระดับความเข้มข้นต่างๆ กัน เช่น ในเพลง “จะขอกรีบขอ” ของศิรินทรา นิยากร ที่ตัวละครในเพลงแสดงความต้องการเร่งรัดให้คนรักมาสู่ขอ หรือเพลง “กราบเท้าอย่าโม” ของสุนารี ราชสีมา ที่ตัวละครในเพลงแสดงความมุ่งมั่นจะเป็นนักร้องที่มีชื่อเสียง เหมือนกับในเพลง “นักร้องบ้านนอก” ของพุ่มพวง ดวงจันทร์ จนมาถึงเพลงในรุ่นใหม่ออย่าง “ดอกหญ้าในป่าปูน” ของต่าย อรทัย ที่เล่าถึงตัวละครในเพลงเข้ามาทำงานในเมืองเพื่อส่งตัวเองเรียนให้จบปริญญา ตัวละครในเพลงลูกทุ่งหลายเพลงแสดงความคาดหวังถึงความก้าวหน้าในชีวิตไม่ต่างจากชนชั้นกลาง บางเพลงอาจพูดถึงความเสียเปรียบของการเป็นคนบ้านนอก หรือคนจนที่จะต้องใช้เวลาพยายามอย่างหนักเพื่อจะบรรลุความต้องการนั้น

ความฝัน ความหวังที่จะมีความก้าวหน้าในชีวิต ปรากฏเป็นภาพความร่ำรวย มั่งคั่ง วิธีการบริโภคแบบคนเมือง ความสวยความงามซึ่งเป็นอำนาจทางเพศของผู้หญิง กลายเป็นหัวเรื่องที่เพลงลูกทุ่งให้ความสนใจ

ย้อย ญาติเยอะ (จรรยา ปรีดากุล) เป็นนักร้องที่มีชื่อเสียงตั้งแต่เด็กจากการร้องเพลงในแบบพุ่มพวง ดวงจันทร์ ต่อมาถูกสร้างให้เป็นนักร้องเพลงแนวสนุกแบบพุ่มพวง เพลงของย้อยมักจะพูดถึงตัวละครที่มั่นใจในเสน่ห์ของตนเอง แสดงความชื่นชอบผู้ชายที่ความรวยและความหล่อ ไม่สนใจว่าจะโสดหรือเปล่า การใช้เสน่ห์เรียกร้องขอของกำนัลจากผู้ชาย อย่างในเพลงดังของเธออย่าง “พอกเมียมาด้วยเธอ” “หนูชอบชอบ”

เพลงลูกทุ่งที่พูดถึงความตื่นตาตื่นใจในทรัพย์สินเงินทอง ให้คุณค่าสูงกับเงินและความมั่งคั่ง หรือสนใจวัตถุข้าวของ แฟชั่น และความสวยงาม กลายเป็นกระแสที่มีคนแต่งเพลง

แนวนี้น่ามากมาย นอกจากเพลงของย้อย ญาตีเยอะ แล้วยังมีเพลงนักของนักร้องคนอื่นอีกหลายคน โดยเฉพาะในช่วงที่บริษัทเทปต้องการจะขายนักร้องและเพลงในแบบของพุ่มพวง ดวงจันทร์ เพลงแนวนี้นี้เป็นเพลงเร็ว บรรยายกาศครึกครื้น ที่นักร้องมักจะร้องเพลงด้วยเสียงแบบยั่วเย้า ออต่ออัน เพลงเหล่านี้จะเป็นเพลงที่ถูกนำมาโฆษณาเพื่อขายเทปมากที่สุด กลายเป็นท่อนที่เห็นเด่นชัดในเพลงลูกทุ่งในทศวรรษที่ 2530 - 2540¹³ ในเพลง “มีเงินค่อยมา” ของฝน ศิลารัตน์ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของเงินอย่างจริงจัง

“...ก็รักแต่รักกันปานจะกิน เห็นรักยังสูญสิ้นเมื่อเงินทองจางหาย แต่มีเงินทองถึงไม่รักก็พอทนได้ ขาดเงินต้องอดตาย ขาดรักอยู่ได้นี่เป็นเรื่องจริง ...” (จรรยา บัวบาน, 2548, น.23)

หญิงสาวในเพลงหลายเพลงมักจะเรียกร้องข้าวของเงินทองจากคนรัก ตั้งแต่เสื้อผ้าของใช้ โทรศัพท์มือถือ ไปถึงบ้าน และรถยนต์ ด้วยน้ำเสียงที่เล่นทีจริง เรื่องราวในบางเพลงเลยเถิดกลายเป็นภาพความฝันแบบบ๊าระท่า อย่างเพลง “เป็นอะไรก็ได้” ของธิดา ดวงดาว หญิงสาวในเพลงขอเครื่องบินจากชายคนรัก โดยมีข้อเสนอมว่า “ให้เป็นเมียน้อย เมียหลวงเป็นแค่คู่คงก็ได้นะพี่” (จรรยา บัวบาน, 2548, น.25)

ขณะที่ตัวละครในเพลง “ส่ายไวก่อน” ของสุดา ศรีลำดวน มีความเห็นแตกต่าง “...จะมีกินหรือไม่มีกิน ไม่เคยถวิลถึงความร่ำรวย ขอให้ส่ายไวก่อน ไม่ร่ำไม่รวยก็ขอให้ส่ายไวก่อน อยางงามต้องตามแพชั้น สีเล็บสีละวันแพชั้นต้องมาก่อน เปรียบเหมือนไม้ขาดใบกิ่งก้าน ลมพัดทั้งวันก็ไม่มีพริ้วอ่อน ไม่รวยแต่ฉันส่ายไม่เลิก ไม่เวิร์คก็พอมิแฉ เพราะเรามันส่ายบ้างแล้ว...”

นอกจากการให้ความสนใจในทรัพย์สินเงินทอง ความมั่งมี คนบ้านนอกกลายเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับการบริโภคของคนเมือง เมื่อตอนที่พุ่มพวง ดวงจันทร์ ฝากคนรักชื่อของจากกรุงเทพฯ ในเพลง “สาวนาสั่งแฟน” เธอสั่งได้แต่ว่า “หากมีเวลาซื้อผ้าตาตาฝากน้องบ้างน้อ” หลายปีต่อมา สลักจิต ดวงจันทร์ น้องสาวของพุ่มพวง ฝากคนรักชื่อของจากกรุงเทพฯ ในเพลง “โชคตินะพี่” เธอรู้จักแพ้นของกรุงเทพฯ เป็นอย่างดี “หากพี่มีตังค์กลับมาซื้อให้หน่อย อยากรได้เสื้อที่เอวลอยๆ อย่าลืมนะจะคอย เอาแบบลอยๆ ให้เห็นสะดือ” (จรรยา บัวบาน, 2548, น.54)

เพลงลูกทุ่งที่ดังที่สุดของปี พ.ศ.2544 คือเพลง “คุณลาโย” ซึ่งมีเนื้อหากึ่งๆ ล้อเลียนสาวบ้านนอกที่ต้องการเปลี่ยนตัวเองเป็นคนกรุง มีท่อนที่บรรยายความเพลิดเพลินของการบริโภคตามแบบคนเมือง

“...เธอหรือจะมีแฟนที่หุ่นดีอย่างฉัน ทรวดทรงนี้ ลูกครึ่งแบบมะริกัน เปลี่ยนสไตล์ทุกวัน นำแพ้นที่ทันสมัย จมูกดูสั้นเป็นคม เส้นผมยังทำไฮไลต์ กระเป๋าก็ค็อกโคโดร์ กางเกงก็ยีนส์สียาวส์ จะเรียกลาโย คิดดูให้ดี...”

นักร้องเพลงลูกทุ่งหลังจากพุ่มพวง ดวงจันทร์ หันมาเสนอภาพคนบ้านนอก คนจนที่มีความต้องการหรือไฝฝืนถึงความก้าวหน้าในชีวิต ต้องการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อชีวิตที่ดีกว่า บางครั้งก็ไม่แคร์กฎเกณฑ์ของสังคม พร้อมกันนั้นก็บรรยายถึงการบรรลุความฝันถึงชีวิตที่ดีด้วยภาพของความมั่งคั่ง ร่ำรวย วิธีการบริโภคแบบคนเมือง แบบดิบๆ ตรงๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่พุ่มพวง ดวงจันทร์ เริ่มต้นไว้ในเพลงของเธอ

6. บทสรุป

เพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ เปลี่ยนภาพของชาวชนบทในเพลงลูกทุ่ง จากเดิมที่เป็นคนเจียมตัว รู้สึกด้อยต่ำ และยอมรับความผิดพลาดในเพลงลูกทุ่งยุคก่อน มาเป็นคนชนบทที่มีความมุ่งมั่น มีความฝัน มุ่งมั่นที่จะต่อสู้ รักเงิน และความร่ำรวย กล้าที่จะทำตัวแตกต่างจากค่านิยมของสังคม หรือค่านิยมของคนเมือง หลายเพลงเป็นเรื่องของคนชนบทในกรุงเทพฯ ตัวละครในเพลงกลุ่มที่มีชื่อเสียงที่สุดของพุ่มพวง ดวงจันทร์ เป็นผู้หญิงที่มีความมั่นใจ กล้าแสดงออก แสดงความต้องการของตน สะท้อนภาพคนชนบทรุ่นใหม่ที่มีความสำนึกถึงตนเองไม่ต่างจากชนชั้นกลางในเมือง รวมทั้งภาพของผู้หญิงสมัยใหม่ที่มีความมั่นใจที่จะแสดงความต้องการของตัวเองมากขึ้น ตัวละครแบบที่พบในเพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ถูกส่งต่อไปในเพลงลูกทุ่งรุ่นหลัง สะท้อนให้เห็นสำนึกเกี่ยวกับตัวเองที่เปลี่ยนไปของชาวชนบทผู้เป็นแฟนเพลงลูกทุ่งที่มีความคล้ายคลึงกับคนเมือง ชนชั้นกลางมากขึ้น

ด้วยภาพลักษณ์แปลกใหม่พุ่มพวง ดวงจันทร์ ประสบความสำเร็จในการได้รับความนิยมจากผู้ฟังที่เป็นชาวเมือง คนที่ไม่ใช่แฟนเพลงลูกทุ่ง อย่างที่ไม่มียักร้องลูกทุ่งก่อนหน้านี้และหลังจากเธอทำได้เลย แม้ว่าเรื่องราวแปลกใหม่ที่เธอนำมาสู่เพลงลูกทุ่งจะถูกนำไปสานต่อโดยนักร้องรุ่นหลังจนเปลี่ยนภาพลักษณ์ของเพลงลูกทุ่งมาจนถึงปัจจุบันนี้

เชิงอรรถ

¹ เป็นชื่อเพลงที่ซลธี ธารทอง แต่งให้กับสายัณห์ สัญญา

² แต่ในคลิปวิดีโอพุ่มพวง ดวงจันทร์ (<https://www.youtube.com/watch?v=f-SNL5npfOI>, ม.ป.ป.) พุ่มพวงให้สัมภาษณ์ว่า บันทึกเสียงเพลงในชื่อพุ่มพวง ดวงจันทร์ ช่วงปี พ.ศ.2522-2523 ส่วนฉกาจ ราชบุรี ให้ข้อมูลว่า พุ่มพวงใช้ชื่อพุ่มพวง ดวงจันทร์ ตั้งแต่ทำงานดนตรีกับรุ่ง โพธาราม และได้บันทึกเสียงเพลง “ความรักเหมือนยาขม” (ต่อมากลายเป็นเพลงดังของสายัณห์ สัญญา) ผลงานของก้อง กาจก้าแหง ซึ่งเป็นผู้เขียนเพลง “รักไม่อันตราย” เช่นเดียวกัน

³ แต่งโดยฉลอง ภู่อ่าว

⁴ ช่วงนี้มีประยงค์ ชื่นเย็น เป็นผู้เรียบเรียงเสียงประสาน

⁵ ไกสร แสงอนันต์ สามีคนที่สองของพุ่มพวง พบกับพุ่มพวงเพราะแสดงหนังด้วยกัน

⁶ มีศิลปินในยุทูปเป็นจำนวนมากเกี่ยวกับงานรำลึกและบวงสรวงที่วัดทับกระดาน แพนเพลงหลายคนที่แสดงความเห็นต่อคลิป เรียกฟุ่มพวงว่า “แม่ผึ่ง” มีนัยถึงความชื่นชอบในฐานะนักร้องและการนับถือแบบเคารพบูชา

⁷ แต่งโดยลพ บุรีรัตน์

⁸ แต่งโดยลพ บุรีรัตน์

⁹ แต่งโดยลพ บุรีรัตน์

¹⁰ แต่งโดยลพ บุรีรัตน์

¹¹ “รำลึก ฟุ่มพวง จันทรกระบะพริน” (<https://www.youtube.com/watch?v=f-SNL5npfOI>, ม.ป.ป.)

¹² “คอนเสิร์ตฟุ่มพวง ปี 2529” (<https://www.youtube.com/watch?v=vjUwQ1mmozA&spfreload=10>, 2014)

¹³ การศึกษาแนวโน้มแบบนั้ในเพลงลูกทุ่งอยู่ในวิทยานิพนธ์ของจรรยา บัวบาน เรื่องค่านิยมทางวัตถุที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งช่วงปี พ.ศ.2540-2547

เอกสารอ้างอิง

17 ปีแห่งความหลัง “ฟุ่มพวง ดวงจันทร์” (2) พิสูจน์รักไกรสร. (2552). สืบค้นจาก <http://www.manager.co.th/Entertainment/ViewNews.aspx?NewsID=952000068341>

คอนเสิร์ตฟุ่มพวง ปี 2529. (2014). สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=vjUwQ1mmozA&spfreload=10>

จรรยา บัวบาน. (2548). *ค่านิยมทางวัตถุที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งช่วงปี พ.ศ.2540 - 2547*. (สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

เจนภพ จบกระบวนวรรณ. (2535). ฟุ่มพวง ดวงจันทร์ ไม่ใช่คนสุพรรณ. *ศิลปวัฒนธรรม*, 14(1), 147-149..

เจนภพ จบกระบวนวรรณ. (2550). *เพลงลูกทุ่ง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สารคดี.

เจมส์ มิตเชลล์. (2557). เพลงแดงและเพลงเหลือง : การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ ว่าด้วยการใช้ดนตรีของ นปช.และพันธมิตร. *อ่าน-ย้อนยุค*. 206-226.

ฉกาจ ราชบุรี. (2537) *ประวัติศาสตร์ธุรกิจเพลงลูกทุ่งไทย พ.ศ.2507-2535*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ดอกฟ้า. (ม.ป.ป.). *จันทร์เต็มดวงฟ้าลิขิตราชีนลูกทุ่งฟุ่มพวง ดวงจันทร์*. ชลบุรี: บริษัทยอดมालา จำกัด.

ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคริส เบเคอร์. (2539). *เศรษฐกิจการเมืองไทยสมัยกรุงเทพฯ*. เชียงใหม่: ซิลค์เวอร์มบุคส์.

ฟุ่มพวง ดวงจันทร์. (ม.ป.ป.). สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=lpgrHfjXbTk>

ภัทราภรณ์ จันทนะสุด. (2549). *พุ่มพวง ดวงจันทร์ : จุดพลิกผันของเพลงลูกทุ่งไทย*.
 วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

รำลึก พุ่มพวง จันทร์กระพริบ. (ม.ป.ป.). สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=f-SNL5npfOI>

ลพ บุรีรัตน์. (ม.ป.ป.). สืบค้นจาก https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%A5%E0%B8%9E_%E0%B8%9A%E0%B8%B8%E0%B8%A3%E0%B8%B5%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%99%E0%B9%8C

เลิศชาย คชยุทธ. (2535). ไชยศิลป์ลูกทุ่ง-ลูกเล่น ครูเพลง ลพ บุรีรัตน์. *ศิลปวัฒนธรรม*, 14(2), 150-154.

วัฒน์ วรรณยางกูร. (2550). *คีตกวีลูกทุ่ง ไพบูลย์ บุตรขัน*. กรุงเทพฯ: แพร่สำนักพิมพ์.

วัฒน์ วรรณยางกูร. (2551). *ทูล ทองใจ เทพบุตรเสียงกังสดาล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว.

ศิริพร กรอบทอง. (2547). *วิวัฒนาการเพลงลูกทุ่งในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: พันธกิจ.

สกุ๊ปพิเศษ-ลพบุรีรัตน์ : ขุนพลเพลงสนุก โดนใจคนไทย. (2552). Retrieved from <http://www.manager.co.th/Entertainment/ViewNews.aspx?NewsID=952000082220>

คาร์แรลลี : ความเชื่อมโยงทางถนนระหว่างอินเดียกับอาเซียน

Car rally: Land route connectivity between India-ASEAN

โสภณา ศรีจำปา^{*}
sophana@gmail.com

บทคัดย่อ

อินเดียและอาเซียนมีข้อตกลงระหว่างกันประการหนึ่งคือ การดำเนินการตามแผนแม่บทในด้านความเชื่อมโยงโดยเฉพาะการเร่งรัดถนนสามฝ่ายไตรภาคีอินเดีย - เมียนมา - ไทย เพื่อการขับเคลื่อน “นโยบายปฏิบัติการตะวันออก” ให้เป็นรูปธรรมด้วยการเชื่อมโยงแผ่นดินปิดของภาคตะวันออกเฉียงเหนืออินเดียไปสู่ประชาคมอาเซียนและประเทศเพื่อนบ้านอื่นๆ อินเดียจึงเป็นประเทศแรกที่ใช้คาร์แรลลีซึ่งเป็นวัฒนธรรมกีฬาประเภทหนึ่งเป็นการทูตสาธารณะที่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจละมุนตามแนวคิดของโจเซฟ ไนย์ สะท้อนให้เห็นถึงอำนาจละมุนของอินเดีย ดังนี้ 1) มิติด้านวัฒนธรรม ซึ่งอินเดียและอาเซียนมีความสัมพันธ์ทางด้านศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมมาอย่างยาวนานที่สะท้อนให้เห็นบนเส้นทางไตรภาคี เป็นโอกาสที่อินเดียได้เผยแพร่รถยนต์แบรนด์อินเดียจากค่ายทาทาและมิตินทราที่เป็นผู้มีส่วนสนับสนุนและเข้าร่วมคาร์แรลลี รวมทั้งป้ายโฆษณาจากทุกภาคส่วนของทุกประเทศที่ติดรถทุกคันได้มีโอกาสเผยแพร่อย่างกว้างขวาง ตัวแทนของทุกประเทศที่เข้าร่วมคาร์แรลลีมีโอกาสได้เรียนรู้วัฒนธรรมระหว่างกัน และกับเจ้าภาพในแต่ละจุดที่แวะพัก 2) มิติด้านค่านิยมทางการเมือง อินเดียเป็นประเทศประชาธิปไตยที่ใหญ่ที่สุดในโลก การเปิดโอกาสให้ทุกประเทศบนเส้นทางเข้าร่วมขบวนถือว่าเป็นความสำเร็จทางการทูตมวลชนที่อินเดียได้รับการยอมรับจากประชาคมอาเซียน และสร้างการรับรู้ไปทั่วโลกผ่านสื่อต่างๆ 3) มิติด้านนโยบายต่างประเทศ อินเดียดำเนินนโยบายต่างประเทศด้วยการใช้อำนาจละมุนมาโดยตลอด คาร์แรลลีจึงเป็นการทูตภาคประชาชนที่ทำหน้าที่แทนรัฐบาลทุกประเทศที่เข้าร่วมในขบวนเพื่อมีส่วนร่วมในการผลักดันและขับเคลื่อนนโยบายบางอย่างร่วมกัน ในทางสัญวิทยาและมายาคติ คาร์แรลลีเป็นกีฬาชนิดหนึ่งที่ใช้รถยนต์ในการแข่งขันเพื่อเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังจุดหนึ่งซึ่งเป็นระดับประโยชน์ใช้สอย แต่ในระดับมายาคติ รัฐบาลอินเดียใช้คาร์แรลลียกระดับขึ้นเป็นสัญลักษณ์โดยสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการทูตมวลชนหรือการทูตสาธารณะในการสร้างภาพลักษณ์ ความเข้าใจอันดี และความตระหนักรู้ของประชาชนถึงความเชื่อมโยงทางถนนระหว่างอินเดียกับอาเซียน

คำสำคัญ : คาร์แรลลี, ความเชื่อมโยง, อินเดีย, อาเซียน

^{*} รองศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์และสาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

Abstract

India and ASEAN have an agreement on a Master Plan for ASEAN Connectivity which should accelerate the Trilateral Highway: India - Myanmar - Thailand based on India's "Act East Policy" aimed at connecting land-locked northeastern India with ASEAN and other neighboring countries. India is the first country to use a car rally, which is one type of cultural sport, as an act of public diplomacy and what Joseph Nye describes as 'soft power'. In particular, such activities reflect India's soft power in the following ways: 1) Culture: India and ASEAN have had long linkages in terms of the religions, languages and cultures that can be experienced along the Trilateral highway. Moreover, the rally promoted the potential of Indian car brands Tata and Mahindra who have supported and participated in all car rallies, which included the widespread use of sticker - advertisements by all partners and participating countries. All representatives learned about each other's cultures and especially those of their local hosts along the way; 2) Political value: India is the world's largest democratic country. It serves as a positive regional model, as witnessed by the enthusiastic participation of all the countries involved. It was a success for Indian public diplomacy and is recognized as such by ASEAN for creating a greater awareness of the region around the world; 3) Foreign policy: India follows a non - aggressive foreign policy. The car rally served as 'People's Ambassador' in that it represented all participating governments in furthering common policies. In Sign and Mythology terms, the car rally presents as a signifier transporting from one place to another. And with regard to Mythology, the car rally represents public diplomacy which strengthens the soft power of India used to promote its image, as well as an understanding and awareness of the creation of new road connectivity between India and ASEAN.

Keywords: car rally, connectivity, India, ASEAN

1. บทนำ

อินเดียมีความเชื่อมโยงกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งแต่ยุคประวัติศาสตร์มาจนยุคปัจจุบัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นความสัมพันธ์ทางด้านการค้าทางทะเล ที่มีส่วนในการเผยแพร่ศาสนา และวัฒนธรรมของอินเดียผสมผสานกับความเชื่อ และวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างลงตัว อย่างไรก็ตาม อินเดียยังมีความเชื่อมโยงทางบกผ่านมาทางประเทศพม่าตอนบน ในอดีต มีถนนที่เชื่อมจากอินเดียมาสู่พม่าซึ่งถูกสร้างขึ้นในสมัยสงครามโลกครั้งที่สองที่เต็มไปด้วยสะพานเหล็กจำนวน 69 สะพาน ที่ยังคงใช้มาจนปัจจุบันนี้ และถนนสายนี้ได้มีข้อตกลงร่วมสามประเทศคืออินเดีย - เมียนมา - ไทยที่จะบูรณะ และปรับปรุงถนนที่เรียกว่า “ไตรภาคี” เพื่อเชื่อมด่านมอเธ่ รัฐมณีปุร อินเดียมายังด่านตามู รัฐสกาย เมียนมา เพื่อผ่านเมียนมามาเข้าด่านแม่สอด จังหวัดตาก ท้ายที่สุด รัฐบาลอินเดียได้ลงนามความตกลงกับประธานาธิบดีเมียนมาเมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ.2016 ที่จะช่วยเมียนมาสร้างสะพานทั้ง 69 แห่ง กับสร้างถนน Tamu - Kyigone - Kalewa ระยะทาง 149.70 กิโลเมตร ให้เป็นถนนไฮเวย์ และบูรณะถนนจาก Kalewa - Yagyi ระยะทาง 120.74 กิโลเมตร ซึ่งคาดว่าจะเสร็จในปี ค.ศ.2020 ระยะทางจากชายแดนมอเธ่ อินเดีย ถึงแม่สอด จังหวัดตามยาว 1,360 กิโลเมตร (Soumik, 2017)

อย่างไรก็ตาม แม้นถนนไตรภาคีดังกล่าวจะยังไม่แล้วเสร็จ แต่รัฐบาลอินเดียได้ให้ความสำคัญกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนที่มีแผ่นดินเชื่อมต่อกันทางบกกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย จึงได้จัดกิจกรรมคาร์แรลลีอย่างเป็นทางการมาแล้ว 3 ครั้ง บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการจัดการคาร์แรลลีทั้งสามครั้งที่ใช้เป็นทูตมวลชนและทูตสาธารณะรวมทั้งสัญลักษณ์ของการให้ความหมายของคาร์แรลลีเพื่อแสดงให้เห็นถึงการยอมรับอำนาจอละมุนที่อินเดียมีต่ออาเซียน ภายใต้แนวคิดอำนาจอละมุน (Soft Power) ของโจเซฟ ไนย์

2. ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากอดีตสู่ปัจจุบัน

ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศไทย จากอดีตสู่ปัจจุบันมีความราบรื่นมาโดยตลอด ยกเว้นในช่วงสงครามเย็นที่ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันหมองมนไปบ้าง¹ จนเมื่อยุโรปตะวันออกและสหภาพโซเวียตล่มสลาย ในช่วงปี ค.ศ.1991 เป็นต้นมา นายกรัฐมนตรี นายพี วี นาราสิงห์ ราวจึงได้ประกาศ “นโยบายมองตะวันออก” (Look East Policy) เพื่อสานสัมพันธ์กับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยตั้งแต่ปี ค.ศ.1993 เป็นต้นมา ซึ่งสอดคล้องกับ “นโยบายมองตะวันตก” (Look West Policy)² ของไทย จากนโยบายดังกล่าว ทำให้อินเดียให้ความสนใจประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียตะวันออก ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีมากขึ้น ในขณะที่ประเทศไทยให้ความสนใจกับเอเชียใต้ เอเชียกลาง และแอฟริกามากขึ้นเช่นกัน กอปรทั้งกระแสโลกาภิวัตน์ที่เกิดการไหลเวียนของระบบทุนนิยมและระบบการค้าเสรีมากขึ้น ประเทศต่างๆ ทั้งในและนอกภูมิภาคเกิดการรวมตัวกันทางเศรษฐกิจมากขึ้น จึงทำให้อินเดีย

ต้องปรับตัวและปรับนโยบายให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของภูมิรัฐศาสตร์โลก จากนโยบายมองตะวันออกของอินเดีย และนโยบายมองตะวันตกของไทยซึ่งไทยต้องการเปิดตลาดไปสู่เอเชียใต้และตะวันออกกลางมากขึ้น จึงทำให้อินเดียและประเทศไทยสร้างความร่วมมือทางด้านการค้า การลงทุน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความมั่นคง การเกษตร การท่องเที่ยว วัฒนธรรม และการศึกษาระหว่างกันมากขึ้น นอกจากนี้ นโยบายมองตะวันออกของอินเดียทำให้อินเดียกลับมามีบทบาทในภูมิภาคเอเชียมากขึ้น

อาเซียนกับอินเดียเริ่มต้นความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการในลักษณะคู่เจรจาเฉพาะด้าน ในปี พ.ศ.2535 และยกระดับขึ้นเป็นคู่เจรจาอย่างสมบูรณ์ในปี พ.ศ.2538 ต่อมา ได้พัฒนาความสัมพันธ์สู่ระดับการประชุมสุดยอดครั้งแรกเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ.2545 ที่กรุงเทพมหานคร กัมพูชา (กองเศรษฐกิจ กรมอาเซียน, 2558) อินเดียลงนามความตกลงการค้าเสรีอาเซียน - อินเดีย (ASEAN - INDIA Free Trade Agreement: AIFTA) เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ.2552 เริ่มลดภาษีระหว่างอินเดีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทยเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2553 ส่วนประเทศที่เหลือจะมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2553 ลดภาษีเป็น 0

นอกจากนี้ยังได้เข้าร่วมในกรอบความร่วมมืออื่นๆ ได้แก่

- กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศในเอเชียใต้ที่เชื่อมโยงกับอาเซียนที่เรียกว่า “ความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ” (Bay of Bengal Initiative Multi - Sectoral Technical and Economic Cooperation - BIMSTEC) ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ.2540 ด้วยความริเริ่มและผลักดันของไทย ประกอบด้วยประเทศสมาชิก 7 ประเทศได้แก่ บังกลาเทศ ศรีลังกา อินเดีย ไทย เมียนมา เนปาล และภูฏาน (บิมสเทค, มปป)

- กรอบความร่วมมือลุ่มแม่น้ำโขง - คงคา [Mekong - Ganga Cooperation (MGC)] แนวคิดการจัดตั้ง MGC เกิดขึ้นในช่วงระหว่างการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนกับรัฐมนตรีต่างประเทศของประเทศคู่เจรจา (Post Ministerial Conference: PMC) เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ.2544 ประกอบด้วยสมาชิก 6 ประเทศ คือ ไทย พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม และอินเดีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างและเชื่อมโยงความร่วมมือในกิจกรรมหลัก 4 สาขา ได้แก่ ด้านการท่องเที่ยว การศึกษา วัฒนธรรม และด้านการคมนาคมขนส่ง (กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กองส่งเสริมเศรษฐกิจสัมพันธ์และความร่วมมือ, 2555)

- กรอบความเชื่อมโยงสู่อาเซียน (ASEAN Connectivity) จากการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนกับอินเดียเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ.2554 หนึ่งในห้าประเด็นที่ทั้งสองฝ่ายเจรจากัน คือ การให้ความสำคัญกับบทบาทของอินเดียในการสนับสนุนการดำเนินการตามแผนแม่บทความเชื่อมโยงอาเซียน (Master Plan on ASEAN Connectivity) ทั้งด้านการคมนาคมและการพัฒนา ICT โดยเฉพาะการเร่งรัดเชื่อมโยงถนนสามฝ่าย ไทย - พม่า - อินเดีย และการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจแม่โขง - อินเดีย (Mekong - India Economic Corridor) นอกจากนั้น ลาว กัมพูชา และเวียดนาม ได้ยื่นให้พิจารณาการสร้างทางหลวงสายใหม่เชื่อมโยง

อินเดีย พม่า ลาว เวียดนาม และกัมพูชา (เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ภายใต้แผนแม่บท) ซึ่งอินเดียได้ตอบรับสนับสนุน (ศูนย์วิจัย ธ.ก.ส., ม.ป.ป.)

นายกรัฐมนตรีอินเดียสองท่านคือ นายอตาล บิหารี วะชปาย์ และนายมัน โมहनสิงห์ ได้ดำเนินนโยบายมองตะวันออกสืบเนื่องมาจนประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่งจนถึง ค.ศ.2013 สมัยนายกรัฐมนตรี นายนเรนทร โมตี (ปี ค.ศ.2014) เมื่อชนะการเลือกตั้งและเข้าบริหารประเทศได้ปรับจากนโยบายมองตะวันออกให้เป็น “นโยบายปฏิบัติการตะวันออก” (Act East Policy) ด้วยหลัก “3 Cs” (three Cs mantra) คือ การค้า (Commerce) วัฒนธรรม (Culture) และความเชื่อมโยง (Connectivity) ทั้งนี้รัฐบาลอินเดียมีจุดเน้นที่สำคัญเพื่อให้สามารถขยายความสัมพันธ์ทั้งในระดับกว้างและระดับลึกต่อไป อาทิ

- ภาคตะวันออกเฉียงเหนืออินเดียเป็นเป้าหมายหลักของนโยบายปฏิบัติการตะวันออก ดังนั้น โครงการที่เป็นสิ่งเอื้ออำนวยความสะดวกที่จะเชื่อมกับเมียนมา เพื่อมาสู่ประเทศไทย โดยผ่านถนนไตรภาคี และต่อไปยังประเทศกัมพูชา ลาว และเวียดนาม (CLV) ในอนาคต ต้องจัดให้เป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องทำให้สมบูรณ์ เพราะอินเดียมีโครงการความเชื่อมโยงหลายโครงการและยังทำไม่เสร็จ

อย่างไรก็ตาม ตลอดระยะเวลา 25 ปี (ปี ค.ศ.1991-2017) ของความสัมพันธ์อินเดีย - อาเซียน ผลประกอบการทางด้านเศรษฐกิจระหว่างอินเดีย - อาเซียนเพิ่มขึ้นจาก 13 พันล้านเหรียญสหรัฐในปี ค.ศ.2003-2004 เป็น 74 พันล้านเหรียญสหรัฐในปี ค.ศ.2013-2014 โดยที่อาเซียนเป็นคู่ค้าอันดับสี่ของอินเดีย ในขณะที่อินเดียเป็นคู่ค้าอันดับสิบของอาเซียน ในปี ค.ศ.2015 อินเดียส่งออกมายังอาเซียนเพียงร้อยละ 9.79 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด แต่นำเข้าจากอาเซียนร้อยละ 10.51 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมด ดังนั้น อินเดียยังขาดดุลการค้ากับอาเซียนภายใต้เขตการค้าเสรีระหว่างกัน ในด้านการลงทุน อินเดียลงทุนในประเทศสิงคโปร์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และเวียดนาม ในปี ค.ศ.2014 มีมูลค่า 128 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในขณะเดียวกัน อินเดียมีเงินลงทุนจากอาเซียนร้อยละ 12.5 (Kundu, 2016)

ในด้านการเมือง อินเดียให้ความสนใจประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน รวมถึงประเทศสหรัฐอเมริกา และหลายๆ ประเทศในอาณานิคมอินโด - แปซิฟิก สำหรับประเทศจีนดำเนินนโยบายแบบขัดแย้ง กล่าวคือ ในด้านเศรษฐกิจจีนทำให้คู่ค้าได้ประโยชน์จากการค้าในระดับทวี/พหุภาคี แต่ในด้านการเมืองและความมั่นคง การรุกรานครอบครองทะเลจีนใต้ของจีนส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพและความมั่นคงของประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีดินแดนติดทะเลจีนใต้ ซึ่งส่งสัญญาณถึงเจตนาไม่เป็นมิตรต่อภูมิภาคอาเซียน อีกทั้งอินเดียก็ยังมีปัญหาชายแดนกับจีนในรัฐอรุณาจัลประเทศด้วย ดังนั้น จึงทำให้อินเดียกลายเป็นประเทศที่ถูกคาดหวังจากประเทศในอาเซียนว่าจะช่วยเข้ามาถ่วงดุลอำนาจกับจีน เพื่อให้ภูมิภาคนี้มีความมั่นคงปราศจากการครอบงำจากมหาอำนาจใดๆ

3. ความเชื่อมโยง

ความเชื่อมโยงระหว่างอินเดียกับอาเซียนเกิดได้ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ อินเดีย - อาเซียนมีโครงการเชื่อมโยงหลายโครงการ อาทิ

โครงการสร้างและปรับปรุงถนนมิตรภาพอินโด - เมียนมา ระยะทาง 165 กิโลเมตร เชื่อมเมืองตะมุ (Tamu) ติดชายแดนเมืองมอเรย์ (Moreh) รัฐมณีปุรา (Manipura) ในอินเดียกับกะเลวะ (Kalewa) และกาเลเมียว (Kalemyo) ในเมียนมาเป็นความรับผิดชอบของรัฐบาลอินเดีย ซึ่งจะเชื่อมมายังเมืองมณฑะเลย์ ส่วนถนนจากมณฑะเลย์ถึงย่างกุ้งเป็นความรับผิดชอบของรัฐบาลเมียนมาได้ดำเนินการสร้างแล้วเสร็จ และสามารถเชื่อมต่อไปยังประเทศไทย สำหรับประเทศไทย ได้สร้างถนนจากอำเภอแม่สอดไปจังหวัดกอกะเร็ก 45.4 กิโลเมตรในเมียนมาแล้วเสร็จ ซึ่งสามารถเชื่อมต่อไปยังย่างกุ้งขึ้นไปถึงเมืองมอเรย์ รัฐมณีปุรา อินเดียได้ ถนนทั้งสายนี้ เรียกว่า “ถนนไตรภาคีอินเดีย - เมียนมา - ไทย” ในตอนแรกคาดว่าจะเสร็จในปี ค.ศ.2016 แต่ต้องเลื่อนออกไป ซึ่งคาดว่าจะเสร็จในปี ค.ศ.2020 (Soumik, 2017)

- โครงการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบกาลาดัน (Kaladan Multimodal Transit project) ตั้งที่เมืองชิตตะเว รัฐยะไข่ เมียนมาเพื่อเชื่อมจากเมืองโกลกัตตา อินเดียทางทะเลมายังท่าเรือที่เมืองชิตตะเว ซึ่งสามารถเดินทางต่อมาตามแม่น้ำกาลาดันเข้ามาเมืองปาเลต-วะ รัฐฉิ่น เมียนมาและเดินทางต่อด้วยรถยนต์ทางถนนไปยังรัฐมิโซรัม อินเดีย ถือว่าเป็นการเชื่อมอินเดียกับอาเซียนทางหนึ่งได้ (Ministry of Development of North Eastern Region, Government of India, n.d., อ้างใน โสภนา ศรีจำปา, 2559)

- ส่วนโครงการเชื่อมโยงทางเครื่องบินระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนืออินเดียไปยังเมียนมา ขณะนี้มีเที่ยวบินจากมณฑะเลย์ไปยังอิมพล เมืองหลวงของรัฐมณีปุราเป็นการชั่วคราวตามวาระและโอกาสสำคัญเท่านั้น ยังไม่มีการบินประจำ ในอนาคตคงต้องมีการเจรจาให้เกิดการบินระหว่างกันเป็นประจำและอาจพิจารณาเพิ่มเที่ยวบินระหว่างอินเดียกับประเทศในอาเซียนมากขึ้นอีก

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลอินเดียให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงอินเดียมายังอาเซียนผ่านถนนไตรภาคีตั้งแต่ปี ค.ศ.2003 เมื่อนายกรัฐมนตรีอินเดีย นายอตาล พิหารี วัชปายี ได้กล่าวในที่ประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนที่บาหลี อินโดนีเซีย ในประเด็นดังกล่าวว่าอินเดียจะเป็นเจ้าภาพจัดการแรลลีมาเยือนประเทศในอาเซียนเพื่อแสดงให้เห็นว่าอินเดียสามารถเชื่อมโยงกับอาเซียนทางถนนได้ (Shahin, 2003) ถือว่าอินเดียเป็นประเทศแรกในภูมิภาคเอเชียที่มีการจัดการแรลลีเดินทางมาสู่อาเซียนอย่างเป็นทางการ

ภายหลังสงครามเย็น หลายประเทศให้ความสำคัญกับการทูตสาธารณะเพื่อเป็นเครื่องมือในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยให้ความสำคัญกับความเห็นของสาธารณชน และเปิดให้ประชาชนเข้าถึงได้ ทั้งนี้ด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทำให้โลกไร้พรมแดน การพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศต่างๆ ทำให้ประชาชนมีเสรีภาพมากขึ้น ดังนั้นการดำเนินการด้วยการทูตสาธารณะซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการ

ใช้อำนาจละมุน (Soft Power) จะส่งผลดีต่อการสร้างภาพลักษณ์ เกียรติภูมิ ความเข้าใจอันดี และถูกต้องเกี่ยวกับนโยบายของประเทศ และความนิยมชมชอบในคุณลักษณะต่างๆ ของประชาชนในต่างประเทศ ซึ่งจะส่งผลต่อการตัดสินใจในประเทศของตนในทางบวก

4. คาร์แรลลีระหว่างอินเดีย - อาเซียนและอาเซียน - อินเดีย

คาร์แรลลีอินเดีย - อาเซียนและอาเซียน - อินเดียเป็นความร่วมมือระหว่างสองภูมิภาคที่เกิดจากการริเริ่มของอินเดียเพื่อจัดงานร่วมกันอย่างเป็นทางการสามครั้ง ดังนี้

4.1 ครั้งที่ 1 อินเดีย - อาเซียนคาร์แรลลี (2004)

วัตถุประสงค์ของการจัดคาร์แรลลีครั้งที่ 1 เพื่อ

- 1) ยกระดับความสัมพันธ์ระหว่างอินเดีย - อาเซียน และแสดงให้เห็นว่าอินเดียมีถนนเชื่อมโยงสู่อาเซียนซึ่งจะเอื้อประโยชน์ในด้านการค้าและการลงทุนระหว่างกัน
- 2) สร้างการมีส่วนร่วมของประเทศสมาชิกอาเซียนในขบวนคาร์แรลลีที่จัดโดยอินเดีย
- 3) สร้างการรับรู้สาธารณะถึงความสัมพันธ์ระหว่างอินเดีย - อาเซียนและสร้างบรรยากาศแห่งคุณค่าที่ประชาชนของทั้งสองภูมิภาคควรหวงแหนและร่วมเฉลิมฉลองด้วยกัน

จากบันทึกของ Umamahesh (2004) ซึ่งเป็นหนึ่งในผู้ร่วมขบวนทำให้ทราบว่า คาร์แรลลีอินเดีย - อาเซียน 2004³ ได้ให้รายละเอียดไว้เป็นอย่างดี ผู้เขียนขออ้างอิงเนื้อหาที่น่าสนใจเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในการจัดคาร์แรลลีของอินเดีย กล่าวคือ ก่อนการเดินทาง ผู้เชี่ยวชาญจากสภามอเตอร์สปอร์ตคลับแห่งอินเดีย [The Federation of Motor Sports Clubs of India (FMSCI)] ได้เดินทางไปสำรวจและเตรียมการล่วงหน้าก่อนสองสามเดือนในเรื่องของเส้นทางต่างๆ สถานีน้ำมันเชื้อเพลิง จุดพักสำหรับรับประทานอาหารเช้า กลางวัน เย็น และเวลาน้ำชา ที่พัก ระยะเวลา ความเร็ว โรงพยาบาล ชุดทหาร/ตำรวจเพื่อคุ้มกันในแต่ละอำเภอ/เขต/ประเทศ กำหนดจุดเพื่อการใช้ GPS และรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ อื่นๆ เพื่อที่จะทำให้คาร์แรลลีมีความยิ่งใหญ่ ปลอดภัย และประสบความสำเร็จ

คาร์แรลลีครั้งนี้ไม่ใช้การแข่งขันและไม่มีการวัด แต่จัดเพื่อมิตรภาพสำหรับส่งเสริมความร่วมมือ ความเข้าใจ และศึกษาศึกษาภาพทางธุรกิจและการค้ากับอาเซียน คาร์แรลลีได้รับการสนับสนุนทั้งจากภาครัฐ และภาคเอกชนส่วนใหญ่ของอินเดีย และจากประเทศสมาชิกอาเซียน คาร์แรลลีครั้งนี้ เรียกว่า “Chalo ASEAN” แปลว่า “ไปอาเซียน” ผู้เข้าร่วมคาราวาน คาร์แรลลีประกอบด้วยผู้ประกอบการ นักธุรกิจในภาคอุตสาหกรรม ข้าราชการ และนักหนังสือพิมพ์ ผู้เข้าร่วมเดินทางจะได้รับมอบประกาศนียบัตรและของที่ระลึก

ผู้นำหรือผู้แทนของแต่ละรัฐ หรือภาค หรือประเทศจะต้อนรับและร่วมขบวนไปกับแรลลีเมื่อผ่านไปยังจุดที่กำหนด และเจ้าภาพของพื้นที่ต่อไปจะมารับเมื่อข้ามเขตแดนไปถึงในขบวนจะมีช่างภาพ ผู้สื่อข่าวจากหนังสือพิมพ์ชั้นนำ และทีวีร่วมเดินทางไปด้วย

บทความรวมทั้งข่าวจะเขียนและแก้ไขเมื่อไปถึงแต่ละจุดทุกวัน และเชื่อมต่อกับรถถ่ายทอดสด เพื่อเผยแพร่ไปทั่วโลก

ในวันที่แรลลี่ผ่านภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดียและบางประเทศ เช่น เมียนมา สปป.ลาว และเวียดนามจัดให้เป็นวันหยุดอย่างไม่เป็นทางการ มีผู้คนในหลายประเทศ อาทิ เมียนมา สปป.ลาว บางส่วนของไทย เวียดนาม กัมพูชา และอินโดนีเซีย ให้ความสนใจมาชม ปรบมือ โบกมือทักทายให้การต้อนรับขบวนแรลลี่ แต่กลับไม่ค่อยปรากฏในมาเลเซีย และ สิงคโปร์

ทุกจุดที่เจ้าภาพจัดการต้อนรับมีการมอบของที่ระลึกให้ทุกคนในขบวน จุดสำหรับ เลี้ยงอาหารกลางวัน ชา และสถานที่ที่พักค้างคืนมีการจัดงานเลี้ยงรับรองด้วยอาหารท้องถิ่น รวมถึงเหล่าพื้นเมือง การแสดงทางวัฒนธรรม ดนตรี และการแสดงพื้นเมือง ประเทศเมียนมา ให้การต้อนรับขบวนแรลลี่อย่างอบอุ่น แม้ว่าในบางจุดขบวนจะถึงที่หมายในยามดึกคืนและ หนาวเย็น ยังมีชาวบ้านมาเฝ้าโบกธงรอต้อนรับขบวนแรลลี่ด้วย

ขบวนแรลลี่มีการกำหนดว่าคนขับทุกคนต้องเข้าฟังการสรุปประจำวันก่อนขบวนจะ เริ่มเดินทางในเช้าวันต่อไป คนอื่นๆ สามารถร่วมฟังได้ด้วย การสรุปนั้นนอกจากช่วยสื่อสารขบวน ทวี และเจ้าหน้าที่ที่ทำการถ่ายทอดสดแล้ว ยังเป็นการสะท้อนผลของการขับรถเมื่อวันวานและ การแนะนำสำหรับการขับในวันใหม่ด้วย

เส้นทางเริ่มจากกัวฮาทิ รัฐอัสสัม - โกอิม่า รัฐนาగాแลนด์ - อิมพล รัฐมณีปุรา (อินเดีย) ข้ามไปยังตามู (เมียนมา) - มัณฑะเลย์ - ลอยเล็ม - เกตุง - จังหวัดพิษณุโลก (ไทย) - จังหวัด หนองคาย - เวียงจันทน์ (สปป.ลาว) - ฮัว (เวียดนาม) - ญา จาง - โฮจิมินห์ - พนมเปญ (กัมพูชา) เสียมเรียบ - กรุงเทพฯ (ไทย) - สุราษฎร์ธานี - ปัตตานี (มาเลเซีย) - สิงคโปร์ - บาตัม (อินโดนีเซีย) รวมระยะทางประมาณ 8,000 กิโลเมตร

แผนที่แสดงเส้นทางอินเดีย - อาเซียนคาร์แรลลี่ ค.ศ.2004 (Umamahesh, 2004)

การเดินทางผ่านถนนทุกรูปแบบ อาทิ ถนนที่เต็มไปด้วยฝุ่นทรายละเอียด ถนนที่โรยด้วยหิน ข้ามเพอร์รี่ ลุยแม่น้ำเพราะถนนขาด ถนนไฮเวย์ จนถึงถนนต่างระดับ เป็นเวลา 24 วัน ประกอบด้วยรถยนต์ 62 คัน รวมทั้งรถพยาบาลและรถซ่อมบำรุง เมื่อผ่านประเทศใดทีมนของ แต่ละประเทศในอาเซียนเข้าร่วมขบวนตามจุดที่กำหนด ทีมมาเลเซีย และทีมบรูไนนำรถมาเอง ประเทศอื่นๆ ที่เหลือใช้รถจากท่าทางและมหินทราซึ่งผลิตในอินเดีย ผู้เข้าร่วมขบวนคาราวานนี้มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 252 คน รถที่เข้าร่วมคาราวานต้องได้มาตรฐานตามคุณสมบัติของแรลลีนานาชาติ

เนื่องจากมีจำนวนรถในขบวนมาก จึงแบ่งคอนวอยเป็นสองขบวน วิ่งตามกันไป โดยเรียงลำดับตามหมายเลขที่ติดรถ รถแต่ละคันมีผู้โดยสารสองคนคือคนขับและผู้ช่วยคนขับ แต่ละขบวนมีรถพยาบาลและรถซ่อมบำรุงตามหลัง มีรถที่ถูกกำหนดให้ติดตั้งวิทยุสำหรับสื่อสารกับรถทุกคันในขบวน รถทุกคันติดตั้ง GPS มีรถถ่ายทอดสดเคลื่อนที่ หัวหน้าขบวนแรลลี จะมีโทรศัพท์เคลื่อนที่เพื่อติดต่อกับรถทุกคัน และติดต่อกับภายนอกขบวนได้ แต่ละประเทศเตรียมระบบขนส่งทางอากาศในกรณีฉุกเฉินเพื่อส่งผู้ป่วยไปยังโรงพยาบาลที่ดีที่สุดในพื้นที่ของประเทศที่แรลลีผ่านไป มีการจัดขบวนรถทหารหรือตำรวจนำ พร้อมกับเฮลิคอปเตอร์ของกองทัพบินไปพร้อมกับขบวนแรลลีในบางพื้นที่ที่ยังไม่สงบ ในปี 2004 สถานการณ์ทางการเมืองในบางรัฐ เช่น มณีปุรา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย และรัฐฉาน เมียนมา ที่แรลลีผ่านยังไม่สงบ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีทหารหรือตำรวจอารักขาตามเส้นทาง รวมถึงจุดหยุดพักต่างๆ อย่างเคร่งครัด หากสถานการณ์ยังไม่ดี แรลลีต้องหยุดจนกว่าจะแน่ใจว่ามีความปลอดภัยจึงเดินทางต่อได้ เส้นทางที่ผ่านรัฐฉานยังอยู่ในสภาพที่ย่ำแย่ ต้องขับผ่านถนนฝุ่นที่แคบบนเทือกเขาสูงชัน และผ่านแม่น้ำที่ไม่มีสะพานซึ่งทำลายความสามารถของนักขับเป็นอย่างยิ่ง ตลอดเส้นทางใช้ความเร็ว 20 กิโลเมตร/ชั่วโมง รวมเวลาที่ใช้ถึง 20 ชั่วโมงกว่าจะถึงจุดพัก ในปีนั้น รัฐฉานยังใช้เงินเหรียญสหรัฐมากกว่าเงินจัดของเมียนมา และเป็นที่น่าสังเกตว่าเมื่อถึงจุดพัก ณ เมืองเชียงตุง ซึ่งเป็นเมืองยุทธศาสตร์ของรัฐฉาน มีวิลลามากมายสร้างโดยเจ้าพ่อค้ายาเสพติด เป็นเมืองที่มีนักท่องเที่ยวจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และจีนมาเที่ยว เป็นศูนย์กลางการค้ายาเสพติดจากสามเหลี่ยมทองคำ ดังนั้นเศรษฐกิจที่นี่จึงสับสนมาก ซึ่งขัดแย้งกับความยากจนที่พบเห็นโดยทั่วไปในประเทศนี้ จากเชียงตุงมุ่งสู่ท่าซี้เหล็ก เข้าอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ไปค้างคืนที่จังหวัดพิษณุโลก และเดินทางไปค้างคืนต่อที่จังหวัดหนองคาย จากนั้นข้ามไปเวียงจันทน์

มีการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 10 ณ กรุงเวียงจันทน์ในช่วงเวลาเดียวกัน ดังนั้นนายกรัฐมนตรีของอินเดียและของอาเซียนรวมทั้งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอินเดียเป็นประธานในการปล่อยขบวนแรลลีที่เข้าไป ณ กรุงเวียงจันทน์ สปป.ลาว มีการถ่ายทอดสดไปทั่วโลกจากรถเคลื่อนที่ของขบวนแรลลี รัฐบาลลาวได้ให้ความสำคัญสูงสุดต่อการประชุมสุดยอดผู้นำและขบวนแรลลีด้วยการปิดขายแดนและปิดถนนเพื่อให้ขบวนผ่านอย่างสะดวกและปลอดภัย ขบวนอินเดีย - อาเซียนคาร์แรลลี ได้สร้างความสนใจให้กับ

ประชาชนที่ไม่เคยเห็นขบวนคาราวานที่ยิ่งใหญ่เช่นนี้ สองข้างทางจึงเต็มไปด้วยฝูงชนที่มาให้การต้อนรับ มีการเผยแพร่ในสื่อมวลชนทุกรูปแบบ เป็นการสร้างความตระหนักรู้ให้กับชาวลาวเกี่ยวกับประเทศอินเดียและนายกรัฐมนตรีอินเดียซึ่งกำลังประชุมอยู่ในประเทศนี้ด้วย แม้ว่าสปป.ลาวจะเป็นประเทศเล็ก แต่ถนนดีตลอดเส้นทางที่เข้าสู่เมืองฮั่ว เวียดนาม ซึ่งเต็มไปด้วยรถบรรทุกและรถของนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวเวียดนาม

ชาวลาวและชาวเวียดนามขับรถพวงมาลัยซ้าย ตามกฎหมายเวียดนาม ห้ามขับรถพวงมาลัยขวาในเวียดนาม แต่หนึ่งสัปดาห์ก่อนที่แรลลี่จะมา รัฐสภาเวียดนามผ่านกฎหมายพิเศษอนุญาตให้ขบวนอินเดีย - อาเซียนคาร์แรลลี่ที่มีรถพวงมาลัยขวาขับในประเทศเวียดนามได้ แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือและมิตรภาพที่เอื้อให้แกกันอย่างจริงใจและฉันทมิตร

จากฮั่วอิงลงใต้ผ่านอุโมงค์ที่ตัดทะลุภูเขายาว 7 กิโลเมตรซึ่งกำลังก่อสร้าง รัฐบาลเปิดให้ขบวนแรลลี่วิ่งเป็นครั้งแรกเพื่อเป็นการแสดงถึงความร่วมมือและความปรารถนาดี ในเวียดนามห้ามถ่ายรูปลสถานที่ยุทธศาสตร์บางแห่งรวมถึงฐานทัพต่างๆ ที่ขบวนรถวิ่งผ่าน มีรถทหารและตำรวจนำขบวนแรลลี่อย่างเข้มแข็งผ่านเมืองชายทะเลริมมหาสมุทรแปซิฟิกจนถึงญา จาง ถนนในเวียดนามส่วนใหญ่ดี มีประชาชนออกมาเฝ้าให้การต้อนรับขบวนแรลลี่ตลอดเส้นทาง มีการแสดงวัฒนธรรมประกอบการเลี้ยงต้อนรับในทุกเมือง เป็นที่น่าสังเกตว่าทั้งชายและหญิงต่างอยู่ในวัยทำงาน อัตราการรู้หนังสือสูงถึงร้อยละ 97 ในหลายๆ พื้นที่บ้านเรือนของประชาชนได้รับการสร้างขึ้นใหม่เพราะถูกทำลายจากสงคราม ขบวนแรลลี่มุ่งหน้าสู่โฮจิมินห์ผ่านเมืองต่างๆ ที่ยังเห็นร่องรอยของอาณาจักรจามซึ่งได้รับอิทธิพลจากศาสนาฮินดู ภาษาสันสกฤต ศิลปะอินเดีย ตลอดจนความสัมพันธ์ทางการค้าทางทะเลและทางบกกับอินเดีย ปัจจุบันยังมีผู้ที่นับถือศาสนาฮินดูอยู่ และมีนักบวชอยู่ในบางวัด

นครโฮจิมินห์เต็มไปด้วยผู้คนที่ใช้รถสองล้อมากกว่ารถสี่ล้อ ภายหลังจากงานเลี้ยงรับรองอย่างดีจากรัฐบาลเวียดนาม ขบวนเดินทางเข้าสู่เมืองบาเว็ต (สวาย เรียง) ชายแดนต่อกับกัมพูชาที่ถูกทำลายจากสงคราม มีคนพิการเสียแขนขามากมาย นักขับทั้งหลายได้รับการเตือนว่าห้ามขับออกนอกเส้นทาง หรือหยุด หรือเดินออกไปข้างถนนเพราะพื้นที่ของประเทศนี้เต็มไปด้วยกับระเบิด รวมทั้งมีป้ายจำนวนมากมายกไว้เพื่อเตือนเรื่องกับระเบิด บรรยากาศที่พบเห็นยังมีผู้คนที่ยากจน และถนนยังไม่ดี ขบวนแรลลี่ขึ้นเฟอร์รี่เพื่อขนถ่ายไปสุไฮเวทย์ที่จะขับต่อไปค้ำคินยังกรุงพนมเปญ

ขบวนแรลลี่ผ่านหมู่บ้านที่มีสะพานหินที่เก่าแก่มียาวราวพันปีเศษ ชื่อกำปง กะเคย ห่างจากเมืองหลวง 254 กิโลเมตร เชื่อกันว่าเป็นสะพานที่กษัตริย์ชัยวรมันที่ 7 สร้างในราวคริสต์ศตวรรษที่ 12 มีความยาว 80 เมตร กว้าง 14 เมตร โดยมีหัวสะพานเป็นหัวสะพานทั้งสองข้างที่สื่อถึงพระวิษณุ มีสะพานลักษณะนี้หลายแห่งในกัมพูชาแต่ที่แห่งนี้ได้รับการดูแลดีที่สุด เด็กๆ ในหมู่บ้านมาเฝ้าโบกธงชาติต่างๆ ในอาเซียนต้อนรับ

จากพนมเปญสู่เสียมเรียบ เจ้าภาพจัดให้เยี่ยมชมนครวัด และมีงานเลี้ยงต้อนรับคณะแรลลี่ที่ปราสาทบายนซึ่งตามกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายของกัมพูชา โบราณสถาน

นครวัดเป็นมรดกโลกห้ามไม่ให้ใช้เพื่อการแสดงสาธารณะใดๆ การแสดงครั้งสุดท้าย ณ ที่แห่งนี้เกิดขึ้นเมื่อ 995 ปีมาแล้ว แต่รัฐบาลกัมพูชาเปิดปราสาทบายนเพื่อเป็นสถานที่เลี้ยงต้อนรับคาร์แรลลีด้วยการแสดงแสงสี การแสดงทางวัฒนธรรมต่างๆ ของเขมร รวมถึงอาหารแบบเขมร โดยมีรองนายกรัฐมนตรีกัมพูชาเป็นประธาน

รองนายกรัฐมนตรีกัมพูชาเป็นประธานในการปล่อยขบวนแรลลีที่นครวัด ขบวนมุ่งหน้าสู่ปอยเปตเพื่อเข้าสู่ประเทศไทยอีกครั้ง ปอยเปตคือลาคูแอสของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ถนนเข้าสู่ประเทศไทยเป็นทางไฮเวย์ และพักค้างคืนที่กรุงเทพฯ พร้อมด้วยการเลี้ยงต้อนรับ

ต่อมาในวันรุ่งขึ้น รองนายกรัฐมนตรีไทยเป็นประธานปล่อยขบวนแรลลีเพื่อมุ่งสู่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งกว่าขบวนจะหลุดออกมาจากการจราจรที่แสนวุ่นวายในกรุงเทพฯ ก็ใช้เวลานาน เพราะไม่มีการหยุดการจราจรเพื่อช่วยให้แรลลีผ่านไปทั้งขบวน ทำให้รถหลายคันหลงทาง ตำรวจต้องช่วยแนะนำให้รถกลับมารวมขบวน ขบวนจึงต้องหยุดนอกเมืองเพื่อคอยและจัดขบวนกันใหม่ มีขบวนคึกคักเพื่อรักษาความปลอดภัยอย่างแน่นหนา ขบวนจะเดินทางต่อได้เมื่อได้รับสัญญาณยืนยันจากรถคันแรก รวมทั้งมีเฮลิคอปเตอร์คอยสื่อสาร ขบวนพักค้างคืนที่โรงแรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขบวนเดินทางต่อไปยังด่านสะเดาเพื่อข้ามไปมาเลเซีย สะเดาเป็นเมืองเล็กๆ มีรถไม่มาก แต่เมื่อข้ามไปยังมาเลเซีย ถนนดีมาก รถหนาแน่น และขับด้วยความเร็วสูงเพื่อไปยังจุดหมายปลายทางคือปุตราจายา เมืองหลวงใหม่ของมาเลเซีย พักค้างคืนที่นี่ รองนายกรัฐมนตรีมาเลเซียเป็นประธานปล่อยขบวนรถในวันรุ่งขึ้น มีประชาชนและนักท่องเที่ยวทั้งญี่ปุ่นและจีนมามุงดูและขอถ่ายรูปกับขบวนแรลลีเป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็นถึงการประชาสัมพันธ์ทุกช่องทางที่มีประสิทธิภาพของสื่อมาเลเซีย ระยะทางจากปุตราจายาถึงสิงคโปร์เพียง 368 กิโลเมตรใช้เวลาวิ่งไม่นานเพราะถนนดีมาก ผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองซึ่งใช้เวลาไม่นานก็เดินทางเข้าสู่สิงคโปร์ มีขบวนรถโบราณที่คนขับแต่งชุดย้อนยุคมาร่วมต้อนรับนำขบวนไปสู่ที่พัก รัฐบาลสิงคโปร์เป็นเจ้าภาพเลี้ยงรับรองตอนค่ำรวมทั้งผู้นำระดับสูงจากอินเดียบินมาร่วมงานต้อนรับนี้ด้วย

วันรุ่งขึ้น รถจำนวน 11 คัน รวมทั้งรถถ่ายทอดสด ข้ามเฟอร์รี่เพื่อข้ามช่องแคบไพลิงเกะบะตัม อินโดนีเซีย ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากสิงคโปร์ พร้อมด้วยผู้เข้าร่วมคาร์แรลลีทั้งหมด รถ 11 คันนี้เป็นตัวแทนประเทศอินเดีย และประเทศสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ มีคนขับอยู่ประจำรถทั้ง 11 คัน ผู้เข้าร่วมที่เหลือนั่งรถบัสที่รัฐบาลจัดให้ เกาะบะตัมเป็นจุดหมายปลายทางของขบวนคาร์แรลลี หลังจากขบวนแรลลีวิ่งรอบเกาะก็มาถึงจุดสิ้นสุดของแรลลี มีรองนายกรัฐมนตรีอินโดนีเซียรอต้อนรับที่จุดหมายปลายทาง โดยมีมุขมนตรีรัฐอัสสัม ซึ่งเป็นประธานปล่อยขบวนคาร์แรลลีจากอินเดียมาร่วมงานด้วย งานเลิกภายหลังจากรับประทานอาหารกลางวันพร้อมการบรรเลงดนตรีอย่างมีชีวิตชีวา ในตอนค่ำมีงานเลี้ยงรับรองอย่างเป็นทางการพร้อมกับการออกร้านแสดงสินค้า มีนักการทูตจากหลายประเทศมาร่วมในงานเลี้ยง พร้อมการแสดงดนตรี และเต้นรำ ชาวแรลลีค้างคืนที่เกาะบะตัม

เข้าวันสุดท้าย หลังจากออกรอบกอล์ฟที่บะตัมในตอนเช้า ชาวแรลลี่และรถ 11 คัน กลับสิงคโปร์ด้วยเฟอร์รี่ รถทั้งหมดถูกส่งคืนให้กับเจ้าหน้าที่สถานทูตอินเดียเพื่อส่งกลับยังประเทศอินเดีย ชาวแรลลี่หลายคนจากสิงคโปร์ด้วยหัวใจที่หนักอึ้ง เหนื่อยล้าไปทั่วร่างกายกับความทรงจำอันน่าประทับใจ และความภาคภูมิใจที่สามารถพิชิตสิ่งที่คาดไม่ถึงถึง 21 วันก่อนหน้านี้ได้สำเร็จ

4.2 ครั้งที่ 2 อาเซียน - อินเดีย คาร์แรลลี่ (2012)

วัตถุประสงค์ของการจัดการแรลลี่ครั้งที่ 2 เพื่อ

- 1) เฉลิมฉลองความสัมพันธ์ระหว่างอินเดีย - อาเซียนครบรอบ 20 ปี
- 2) อินเดียต้องการให้คาร์แรลลี่แสดงให้เห็นเชิงประจักษ์ถึงความใกล้ชิดระหว่างอินเดียบกับอาเซียน

3) อินเดียต้องการให้คาร์แรลลี่สร้างความตระหนักรู้ให้กับสาธารณชนในด้านความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียน - อินเดีย และเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และความเชื่อมโยงระหว่างประชาชนของทั้งสองภูมิภาค

จากข้อมูลของกรมอาเซียน (2558) ได้รายงานไว้ว่า การจัดอาเซียน - อินเดีย คาร์แรลลี่ (2012) เป็นโอกาสฉลองความสัมพันธ์อาเซียน - อินเดีย ครบรอบ 20 ปี ในปี พ.ศ. 2555 โดยกระทรวงการต่างประเทศร่วมกับประเทศสมาชิกอาเซียนและอินเดียจัด ASEAN - India Car Rally ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 26 พฤศจิกายน ถึง 20 ธันวาคม พ.ศ.2555 เพื่อสำรวจเส้นทางจากอาเซียนไปยังแคว้นฮัสสัมของอินเดียและส่งเสริมการเชื่อมโยงระหว่างกัน อันจะเป็นพื้นฐานในการเพิ่มพูนโอกาสความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนของทั้งสองฝ่าย หลังจากที่ได้เคยจัดแรลลี่จากอินเดียมาสู่อาเซียนแล้วเมื่อปี 2547 ขบวนแรลลี่ของอาเซียนและอินเดียในครั้งนี้จะเริ่มออกเดินทางจากเมืองยอกยาการ์ตาในอินโดนีเซีย - สิงคโปร์ - มาเลเซีย - ไทย (ครั้งที่ 1) - กัมพูชา - เวียดนาม - ลาว - ไทย (ครั้งที่ 2) - เมียนมา - เข้าอินเดียที่พรมแดนตามู - มอเธรี และไปสิ้นสุดที่เมืองกัวฮาตีในแคว้นฮัสสัมของอินเดีย

แผนที่แสดงเส้นทางอาเซียน - อินเดีย คาร์แรลลี่ 2012
(ASEAN - India Car Rally 2012 route map, 2012)

ระหว่างเส้นทางแรลลี่ที่ผ่านเมืองสำคัญ อาเซียนและอินเดียจะจัด market events ประกอบด้วย กิจกรรมทางวัฒนธรรม กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว และการส่งเสริมความร่วมมือทางการค้าการลงทุนที่ สะท้อนให้เห็นถึงโอกาสที่เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างอาเซียนและอินเดีย สำหรับประเทศไทยจะจัด market events ใน 3 เมือง ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ภูเก็ต สัมมนาเรื่องโอกาสด้านการค้าการลงทุนจากการเชื่อมโยงในภูมิภาคที่กรุงเทพฯ และการแสดงแสงและเสียง ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย นอกจากนี้ ยังมีพิธีต้อนรับและส่งขบวนแรลลี่ในเมืองสำคัญ เช่น งานต้อนรับที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา งานต้อนรับที่แยกอินโดจีน จังหวัดพิษณุโลก และงานต้อนรับที่จังหวัดหนองคาย การส่งขบวนแรลลี่ที่อำเภอรัฐประเทศ และการส่งขบวนที่ด่านแม่สอด จังหวัดตาก

ในการนี้ อินเดียได้เชิญผู้นำประเทศอาเซียนเป็นผู้ทำพิธีปล่อยขบวนแรลลี่อย่างเป็นทางการของทุกเมืองที่คาร์แรลลี่เริ่มออกเดินทาง สำหรับประเทศไทย นายกรัฐมนตรีได้มอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธานพิธีดังกล่าวในวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ.2555 เวลา 15.00 - 16.00 น. ณ บริเวณถนนสนามไชยระหว่างพระบรมมหาราชวังและพระราชวังสราญรมย์

4.3 ครั้งที่ 3 คาร์แรลลี่มิตรภาพอินเดีย - เมียนมา - ไทย 2016

จากการเยือนอินเดียอย่างเป็นทางการของนายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ระหว่างวันที่ 16-18 มิถุนายน พ.ศ.2559 มีประเด็นหนึ่งในแถลงการณ์ร่วมระหว่างไทย-อินเดีย คือผู้นำทั้งสองต่างมีความพอใจในความก้าวหน้าของความพยายามที่จะเชื่อมโยงในภูมิภาค อาทิ ถนนไตรภาคีอินเดีย - เมียนมา - อินเดีย และเห็นพ้องที่จะต้องเร่งรัดโครงการ

นี้ให้เสร็จ รวมถึงเร่งรัดการเจรจาข้อตกลงยานยนต์ระหว่างอินเดีย - เมียนมา-ไทย นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรีของทั้งสองประเทศให้การสนับสนุนโครงการคาร์แรลลิเมตรภาพอินเดีย - เมียนมา - ไทย ซึ่งจะจัดในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.2016 ประเทศไทยจะให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสมเพื่อให้กิจกรรมนี้สำเร็จ

วัตถุประสงค์ของการจัดการคาร์แรลลิครั้งที่ 3 เพื่อ

1) เชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การคมนาคม และวัฒนธรรมระหว่างอินเดีย - เมียนมา - ไทยให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และเป็นการกระตุ้นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ อินเดีย เมียนมา และไทยเร่งรัดเจรจาข้อตกลงยานยนต์ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

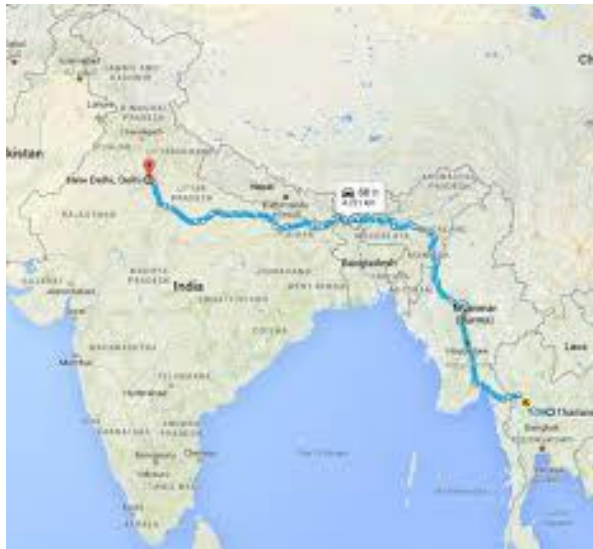
2) แสดงถึงความเชื่อมโยงทางถนนไตรภาคีที่จะดำเนินการให้แล้วเสร็จในไม่ช้า ระหว่างกรุงนิวเดลี เมืองหลวงของอินเดียบกกรุงเทพฯ เมืองหลวงประเทศไทยได้

3) ส่งเสริมนโยบายปฏิบัติการตะวันออกของนายกรัฐมนตรีนายนเรนทร โมตี ที่ต้องการกระชับความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้ชิดอินเดีย

ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลอินเดียจึงจัดการคาร์แรลลิเมตรภาพอินเดีย - เมียนมา - ไทย โดยได้รับการสนับสนุนจากภาคราชการ และภาคเอกชนของอินเดียเป็นจำนวนมาก รวมทั้งภาคราชการ และภาคเอกชนของเมียนมาและไทย มีการทำพิธีปล่อยขบวนอย่างเป็นทางการในวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ.2559 ณ ประตูชัยเดลี กรุงนิวเดลี ประเทศอินเดีย โดยมี Shri Mansukh Lal Mandaviya รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงขนส่งทางบกและทางหลวง การส่งสินค้า และปุ๋ย นายขลิต มานิตยกุล เอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศอินเดีย รวมถึงผู้แทนจากสถานทูต เมียนมา และแขกผู้มีเกียรติร่วมในพิธีและร่วมปล่อยขบวนคาร์แรลลิจำนวน 21 คัน สำหรับรถที่ใช้ในครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนโดยบริษัทผู้ผลิตรถยนต์ของอินเดียสองบริษัทคือ ทาทาและ มหินทรา มีผู้เข้าร่วมจากอินเดีย 65 คน เมียนมา 8 คน และไทย 7 คน รวมทั้งหมดประมาณ 80 คน สำหรับจุดมุ่งหมายของการจัดการคาร์แรลลินี้เพื่อให้คำแนะนำต่อรัฐบาลอินเดียในการปรับปรุงถนนไตรภาคีเพื่อเชื่อมโยงไปสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และแสดงให้เห็นว่าไม่ว่าสถานะอากาศแบบใด ถนนที่เชื่อมจากกรุงนิวเดลี เมืองหลวงของอินเดียสามารถใช้เพื่อการเดินทาง ไปสู่กรุงเทพฯ ได้ อีกทั้งเป็นการกระตุ้นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ อินเดีย เมียนมา และไทย ในการเร่งรัดเจรจาข้อตกลงยานยนต์ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

คาร์แรลลิมิบบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาและกระชับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การคมนาคม และวัฒนธรรมระหว่างสามประเทศ และเน้นผลประโยชน์ที่มีศักยภาพจากความเชื่อมโยงและการบูรณาการในภูมิภาค นอกจากนี้เป็นการส่งเสริม “นโยบายปฏิบัติการ ตะวันออก” ของนายกรัฐมนตรีนายนเรนทร โมตี แล้วยังเป็นการรักษาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดของอินเดียด้วย คาร์แรลลิเดินทางทั้งหมด 5,722 กิโลเมตร ผ่านด่านมอเรย์ รัฐฌิปูร์ อินเดียสู่ถนนไตรภาคีอินเดีย - เมียนมา - ไทยที่ด่านตะมุ เมียนมา โดยใช้เวลาเดินทาง 19 วัน ทุกเมืองใหญ่และเมืองหลวงของรัฐที่ขบวนรถผ่านจะมีพิธีปล่อย ขบวนแรลลิ ได้แก่ สารนาถ โพธิคยา ปัตนา สิริกูรี กุวฮาตี ชิลลอง โกอิม่า และอิมพิล ประเทศ

อินเดีย กาเล พุกาม มัณทะเลย์ เนปิตอร์ อย่างกึ่ง ประเทศเมียนมา ด้านแม่สอด จังหวัดตาก จังหวัด
สุโขทัย จังหวัดอยุธยา และสิ้นสุดที่ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร วันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ.2559

แผนที่แสดงเส้นทางคาร์เรลสิมิตรภาพอินเดีย - เมียนมา - ไทย (2016) (Munshi, 2016)

ตลอดเส้นทาง 5,722 กิโลเมตร ทำให้ผู้ร่วมคาราวานเรลสิที่มาจากสามประเทศ
เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรับตัว และยอมรับซึ่งกันและกันภายใต้กฎ กติกา ที่ได้รับการ
ปฐมนิเทศในวันแรกก่อนเดินทางเพื่อให้การเดินทางไปสู่จุดหมายแต่ละจุดด้วยความปลอดภัย
ในขณะเดียวกันมีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการแวะชมสถานที่สำคัญของเมืองนั้นๆ
มีการสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจผ่านการสัมมนาทางธุรกิจที่เจ้าภาพในเมืองใหญ่ๆ ของทั้ง
สามประเทศจัดขึ้น อีกทั้งตลอดเส้นทางได้เห็นศักยภาพของเมืองต่างๆ ว่ามีลักษณะร่วม
บางอย่าง และมีความแตกต่าง อาทิ เส้นทางไตรภพที่ยังไม่สะดวกต่อการเดินทางหลายจุดทั้ง
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออินเดียเชื่อมต่อกับรัฐสกาย ประเทศเมียนมา ด้านสิ่งเอื้ออำนวย
ความสะดวกตามเส้นทางที่ยังต้องการการพัฒนา ความอุดมสมบูรณ์ทางด้าน
ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ความสวยงามและความสำคัญของ
พุทธสถานต่างๆ ตั้งแต่สารนาถ ประเทศอินเดีย เข้ามาในเมียนมาจนถึงกรุงเทพฯ สิ่งต่างๆ
เหล่านี้ ผู้ร่วมขบวนคาร์เรลสิที่มาจากหลากหลายภาคส่วนของแต่ละประเทศสามารถนำไป
เผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ และจัดทำเป็นข้อเสนอแนะให้เจ้าภาพเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการ
พิจารณา และเสนอต่อรัฐบาลอินเดียและของประเทศตนต่อไป

5. คาร์แรลลี : อำนาจละมุนและความหมายเชิงสัญลักษณ์

คาร์แรลลีเป็นวัฒนธรรมกีฬาประเภทหนึ่ง จากการจัดการคาร์แรลลีสามครั้งที่ผ่านมา รัฐบาลอินเดียใช้คาร์แรลลีเป็นสัญลักษณ์ในความร่วมมือระหว่างอินเดียกับอาเซียนเพื่อเป็นการทูตมวลชนหรือการทูตสาธารณะที่มีต่อกัน เป็นการเน้นย้ำความสัมพันธ์ที่อินเดียมีต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นคุณค่าที่อินเดียร่วมสร้างกับประชาคมอาเซียน อีกทั้งยังเป็นการสำรวจปัญหา และอุปสรรคของเส้นทางในประเทศอินเดีย และระหว่างประเทศรวมถึงกฎกติกาต่างๆ ในอาเซียนเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น จากคาร์แรลลีครั้งที่หนึ่งถึงครั้งที่สามการเดินทางมีความสะดวกมากขึ้น ถนนได้รับการปรับปรุงและสร้างให้ดีขึ้นในประเทศอินเดีย แต่ในประเทศเมียนมาที่อินเดียจะช่วยทำให้นั้น ยังมีความล่าช้าอยู่

คาร์แรลลีส่งผลติดตามแนวคิดของไนย์ ดังนี้

5.1 วัฒนธรรม อินเดียเป็นต้นกำเนิดของอารยธรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลกที่ติดต่อสัมพันธ์กับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ผ่านการค้านับพันๆ ปีส่งผลต่อการแพร่กระจายทางศาสนา ภาษา สังคม และวัฒนธรรม ด้วยการยอมรับของผู้ปกครองชาวพื้นเมืองก่อน โดยเลือกรับวัฒนธรรมบางอย่างที่ตรงกับความต้องการของตน อาทิ ศาสนาพราหมณ์ ระบบเทวราชา เมื่อยอมรับและเกิดการผสมกลมกลืนกับความเชื่อ และวิถีปฏิบัติตามแบบท้องถิ่นแล้ว ต่อมาได้แพร่กระจายไปสู่สามัญชนมากขึ้น จนในที่สุดศาสนาและวัฒนธรรมอินเดียดังกล่าวได้กลายเป็นพื้นฐานสำคัญทางด้านสังคม ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมของหลายๆ ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาจนทุกวันนี้ วัฒนธรรมที่มีร่วมกันดังกล่าวจึงเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ร้อยรัดความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งมีเพียงแต่ผู้นำของทั้งสองภูมิภาคมักจะกล่าวเน้นย้ำเสมอเมื่อมีการเยือนระหว่างกันแล้วเท่านั้น แต่ผู้นำในทุกกระดับของทั้งสองภูมิภาคมักใช้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือเพื่อสร้างการรับรู้ระหว่างกัน เผยแพร่วัฒนธรรมระหว่างกัน กระชับความสัมพันธ์ระหว่างกัน และแสดงให้เห็นความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมระหว่างกัน อาทิ การแลกเปลี่ยนการแสดงนาฏศิลป์ระหว่างอินเดีย - อาเซียน และมหากาพย์ของอินเดียที่แพร่กระจายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ มหากาพย์รามายณะซึ่งได้กลายเป็นวัฒนธรรมร่วมระหว่างอินเดีย - อาเซียนทั้งในด้านศาสนา ด้านวิชาการ และด้านการแสดง ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน จากตัวอย่างดังกล่าว จะเห็นได้ว่าอินเดียใช้วัฒนธรรมที่เป็นอำนาจละมุนนำการเมืองระหว่างประเทศมาโดยตลอด การที่ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในฐานะที่เป็นผู้รับวัฒนธรรมมาจากอินเดียต่างนำมาปรับให้เข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนอย่างเหมาะสม จึงเป็นความลงตัวที่ทั้งผู้ให้และผู้รับต่างก็มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมร่วมดังกล่าว และทำให้วัฒนธรรมอินเดียได้รับการยอมรับว่าเป็นหนึ่งในอำนาจละมุนที่สำคัญและเข้มแข็ง

วัฒนธรรมร่วมระหว่างอินเดีย - อาเซียนเป็นหนึ่งในจุดแข็งและจุดขายทางด้านการท่องเที่ยวระหว่างกัน นักท่องเที่ยวอินเดียจำนวนไม่น้อยที่เดินทางมาท่องเที่ยว รวมถึงมา

ศึกษาวิจัยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในประเทศไทยปีละประมาณล้านคน เศษเพราะความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมอินเดียที่ยังคงอยู่และปรากฏในวิถีไทยบางอย่าง ศาสนสถานและโบราณสถานของฮินดู วัดพุทธ และซิกข์ ในทางกลับกัน ชาวอาเซียนเดินทาง ไปท่องเที่ยวในประเทศอินเดียส่วนหนึ่งเป็นความเชื่อมโยงทางศาสนาที่มีรากมาจากอินเดีย อาทิ ชาวไทยนิยมไปสักการะและตามรอยพระพุทธรูปเจ้าที่สังเวชนียสถาน ชาวซิกข์ในเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ต้องไปสักการะคุรุदारวาทที่อมฤตสาร์ รัฐปัญจาบ หรือชาวบาห์ลีซึ่งส่วนใหญ่ นับถือศาสนาฮินดู นิยมไปสักการะศาสนสถานสำคัญรวมถึงแม่น้ำคงคาในอินเดีย

การที่อินเดียใช้คาร์แรลลีเพื่อเชื่อมโยงระหว่างประชาชนผ่านทางถนน จึงเป็นส่วนหนึ่งของการเสริมสร้างอำนาจละมุนของอินเดียที่มีต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือ ประชาคมอาเซียนในมิติวัฒนธรรม ดังนี้

1) คาร์แรลลีทั้งสามครั้งที่จัดขึ้นแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผู้คนระหว่างอินเดีย - อาเซียนซึ่งสามารถเดินทางถึงกันผ่านเส้นทางถนน อินเดียและเจ้าภาพทุกประเทศจะร่วมกัน กำหนดจุดแวะพัก และเยี่ยมชมศาสนสถานของศาสนาฮินดู และศาสนาพุทธ โบราณสถาน หรือ พิพิธภัณฑสถานทางด้านศาสนาและวัฒนธรรม นอกจากเป็นการแวะเพื่อสักการะขอพรให้เดินทางโดย สวัสดิภาพแล้ว ยังเป็นโอกาสที่จะได้เรียนรู้ระหว่างศาสนากัน อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึง ความสัมพันธ์ทางด้านศาสนาระหว่างอินเดีย - อาเซียนที่มีมาอย่างยาวนานตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบันโดยมีหลักฐานเชิงประจักษ์ ผู้เข้าร่วมคาร์แรลลีที่มาจากหลากหลายอาชีพสามารถนำ ประสบการณ์นี้ไปเผยแพร่ รวมถึงสื่อต่างๆ ได้ และนำไปคิดต่อยอดเชื่อมโยงเส้นทาง เช่น Buddhist circuit/ Hindu circuit เพื่อเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมระหว่างอินเดีย - อาเซียนต่อไปในอนาคตได้

2) คาร์แรลลี เป็นการสร้างการรับรู้สินค้าที่เป็น “แบรนด์อินเดีย” ได้แก่ รถยนต์ยี่ห้อ ทาตาและมิตทราซึ่งเป็นผู้อุปถัมภ์รายการและมีส่วนร่วมที่สำคัญในการจัดการคาร์แรลลีทุกครั้ง รถยนต์ทั้งสองค่ายผลิตและจำหน่ายทั้งในประเทศอินเดีย ส่งออกไปขายยังต่างประเทศ นอกจากนี้ ทาตา มอเตอร์ส อินเดีย ได้ขยายฐานการผลิตมายังประเทศไทยในชื่อบริษัททาตา มอเตอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด เพื่อเป็นฐานส่งออกไปยังประเทศอื่นๆ ในอาเซียนต่อไป ดังนั้น การที่ผู้อุปถัมภ์จากทาตาและมิตทราคัดเลือกรถรุ่นต่างๆ เพื่อให้เป็นพาหนะสำหรับใช้ใน คาร์แรลลีนอกจากเป็นการทดสอบสมรรถนะของรถเหล่านั้นแล้ว ยังเป็นโอกาสดีที่จะได้ ประชาสัมพันธ์สินค้าแบรนด์อินเดียให้ประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนได้รู้จักมากขึ้น นอกจากนี้ ผู้ ขับรถทั้งสองยี่ห้อในขบวนคาร์แรลลีสามารถสะท้อนความรู้สึกที่มีต่อการใช้รถให้กับบริษัท รวมทั้งสาธารณชนรับรู้ทั้งด้านบวกและด้านลบ

3) คาร์แรลลีส่งเสริมการเรียนรู้ในด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสองระดับ ได้แก่

(1) ระดับกลุ่มผู้เข้าร่วมคาร์แรลลีด้วยกัน - ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมาจากประเทศต่างๆ ซึ่งมีความหลากหลายทั้งทางด้านภาษา และวัฒนธรรม ทุกคนต้องปรับตัวเข้าหากัน เรียนรู้ซึ่ง

กันและกัน มีความอดทน อดกลั้น และสร้างมิตรภาพระหว่างคนที่ต่างวัฒนธรรมกันจน กลายเป็นเพื่อนกันในที่สุด อีกทั้งต้องยอมรับในกฎกติกากลางที่ใช้ร่วมกัน ซึ่งอินเดียให้เกียรติ ผู้เข้าร่วมคาร์แรลลีจากทุกประเทศ กล่าวคือ อินเดียเป็นเจ้าภาพจะเตรียมการทุกอย่าง อาทิ เลือทีมครบชุดสำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรมตลอดการเดินทาง ของที่ระลึกที่มอบให้ผู้นำ/ผู้แทนของ แต่ละจุดของการสัมมนา/ประธานของแต่ละจุดในการปล่อยรถตลอดเส้นทาง และผู้เข้าร่วม คาร์แรลลีทุกคน เมื่อเดินทางอยู่ในประเทศอินเดีย อินเดียจะเป็นผู้นำขบวนคาร์แรลลี ติดต่อ ประสานงาน นัดหมายเวลา นัดหมายการแต่งกาย แก้ไขปัญหาต่างๆ รวมถึงการเข้าร่วมใน กิจกรรมต่างๆ แต่เมื่อข้ามเขตไปยังประเทศถัดไปตามเส้นทาง ผู้แทนของประเทศนั้นที่เข้าร่วม ในขบวนคาร์แรลลีจะเป็นผู้นำขบวน และทำหน้าที่ต่างๆ แทนเพราะเจ้าของประเทศจะรู้ ทุกอย่าง และทำได้ดีที่สุด อีกทั้งในบางประเทศกฎการเดินรถจะแตกต่างกัน เช่น ในประเทศ เมียนมาต้องขับเลนขวาด้วยพวงมาลัยขวา ซึ่งผู้ที่เคยขับเลนซ้ายจากประเทศอื่นอาจจะ ไม่คุ้นเคยจึงต้องเป็นผู้ขับตามเจ้าบ้าน หรืออาจเปลี่ยนคนขับก็ได้ เป็นต้น

(2) กลุ่มคาร์แรลลีกับกลุ่มเจ้าภาพที่รับรองในแต่ละจุด

การเดินทางได้มีการกำหนดจุดพักสำคัญๆ บางจุด ณ เมืองใหญ่ๆ พร้อมกับกิจกรรม อาทิ การสัมมนาทางธุรกิจ การค้า การลงทุน รวมถึงนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเมืองนั้นๆ ซึ่งได้มีการเตรียมการที่ร่วมมือกันหลายภาคส่วน วิทยากรมักเป็นบุคคลสำคัญ ผู้เข้าร่วมงานมี ทั้งจากภาคธุรกิจ ประชาชน สื่อมวลชนของเมืองนั้นๆ ร่วมกับชาวคาร์แรลลี ภายหลังการ สัมมนาจะมีการเลี้ยงรับรองด้วยอาหารพื้นเมือง และการแสดงของท้องถิ่น รวมถึงบางแห่งมี การแสดงและจำหน่ายสินค้า ซึ่งเป็นโอกาสที่ทุกคนจะได้ทำความรู้จัก เพื่อสร้างมิตรภาพและ เครือข่ายระหว่างกัน ยิ่งไปกว่านั้นยังได้เรียนรู้วัฒนธรรมของเจ้าบ้านทั้งที่คล้ายกันและแตกต่าง กันผ่านอาหาร การแสดง สินค้า และการต้อนรับด้วยไมตรีจิต ถือเป็นโอกาสที่ได้เรียนรู้ความ หลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้คนตลอดเส้นทาง ผู้ที่เข้าร่วมคาร์แรลลีมาจากทุกภาคส่วน อาจนำประสบการณ์ที่พบเห็นไปคิดต่อยอดในส่วนที่เกี่ยวข้อง หรือคิดในสิ่งที่แตกต่างจาก ของเดิมต่อไปได้

5.2 ค่านิยมทางการเมือง อินเดียเป็นประเทศประชาธิปไตยที่ใหญ่ที่สุดในโลก แต่อินเดียไม่ได้ เข้าไปก้าวกายกิจการภายในของประเทศใด ดังนั้นแม้ว่าประเทศในอาเซียนบางประเทศ อาทิ ไทยที่ปกครองด้วยรัฐบาลทหารในขณะนี้ (ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2557 - ปัจจุบัน) เวียดนามปกครอง ด้วยระบอบสังคมนิยม ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการเป็นมิตรประเทศระหว่างกัน การที่อินเดีย สามารถธำรงความเป็นประเทศประชาธิปไตยที่มีประชากรมากกว่า 1.3 พันล้านที่มีความ แตกต่างและหลากหลาย แต่กลับปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยได้โดยไม่เคยมีอุบัติเหตุทาง การเมืองนั้นทำให้อินเดียเป็นที่ยอมรับจากนานาประเทศ และเป็นตัวอย่างที่ดีที่หลายประเทศ ใช้เป็นที่ศึกษาดูงานในด้านนี้ รวมทั้งประเทศไทยด้วย นอกจากนี้ ผู้นำของอินเดียที่มีชื่อเสียงใน อดีต อาทิ มหาตมา คานธี ได้วางรากฐานการต่อสู้แบบไม่ใช้ความรุนแรง หรืออหิงสาซึ่งเป็น ค่านิยมทางการเมืองที่สำคัญประการหนึ่งของอินเดียที่ยังคงดำเนินต่อมาจนถึงปัจจุบัน ใน

ทำนองเดียวกัน แม้บางประเทศในอาเซียนที่ยังไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองที่มั่นคงแต่ทุกประเทศไม่ได้ดำเนินนโยบายก้าวร้าวภัยกิจการภายในของประเทศใด (ซึ่งเป็นกติการ่วมในประชาคมอาเซียน) ดังนั้นอาเซียนจึงเป็นเพื่อนบ้านที่ดีกับทุกประเทศที่อยู่รายรอบ รวมทั้งอินเดีย

อินเดียใช้คาร์แรลลีเป็นการทูตสาธารณะที่เปิดโอกาสให้ผู้แทนทั้งจากภาครัฐ และภาคเอกชนของทุกประเทศในอาเซียนตามเส้นทางที่กำหนดเข้าร่วมได้โดยไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองภายในของประเทศใด แต่อินเดียสามารถขอความร่วมมือจากรัฐบาลทุกประเทศเพื่ออำนวยความสะดวกต่างๆ ตลอดเส้นทางในการจัดคาร์แรลลีทั้งสามครั้งในช่วง 13 ปีที่ผ่านมา และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ทำให้ประชาชนในหลายประเทศ รวมทั้งชาวโลกรับรู้ถึงความเชื่อมโยงระหว่างอินเดีย - อาเซียนผ่านเส้นทางถนนที่เชื่อมถึงกันได้ คาร์แรลลีจึงเป็นทูตสาธารณะที่แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือระหว่างรัฐบาลอินเดียบัรัฐบาลของสมาชิกในประชาคมอาเซียน รวมถึงความเชื่อมโยงระหว่างประชาชนบนเส้นทางถนนระหว่างอินเดีย - อาเซียนที่ถือเป็นความสำเร็จในการยอมรับอำนาจอละมุนของอินเดียประการหนึ่งด้วย

5.3) นโยบายต่างประเทศ อินเดียเป็นประเทศที่มีนโยบายต่างประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดมาตั้งแต่ได้รับเอกราช ในปัจจุบัน อินเดียให้ความสำคัญกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งที่อยู่รายล้อม ประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก รวมทั้งอาเซียนผ่านนโยบายปฏิบัติการตะวันออก ดังนั้นตลอดระยะเวลา 25 ปีของความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียน - อินเดีย ทั้งสองฝ่ายต่างพยายามที่จะสร้างความร่วมมือต่างๆ ระหว่างกันมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อมโยงซึ่งได้กำหนดในแผนแม่บทความเชื่อมโยงอาเซียน ทั้งในด้านการปรับปรุงถนนโครงภาคอินเดีย - เมียนมา - ไทย การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจแม่โขง - คงคา รวมถึงการสร้างทางหลวงใหม่เชื่อมโยงอินเดีย เมียนมา ลาว เวียดนาม และกัมพูชา ซึ่งเป็นโครงการที่จะเชื่อมโยงระหว่างอินเดียบัเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้น นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรีนายนเรนทร โมตี ต้องการดำเนินนโยบายเชิงรุกในเรื่องนี้มากขึ้น จึงปรับเปลี่ยนเป็น “นโยบายปฏิบัติการตะวันออก” (Act East Policy) ที่เน้น “3 Cs” (three Cs mantra) คือ การค้า (Commerce) วัฒนธรรม (Culture) และความเชื่อมโยง (Connectivity) ทั้งนี้เพื่อต้องการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนืออินเดีย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล แต่มีความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์เพราะเป็นประตูเชื่อมอินเดียมายังอาเซียน และเป็นประตูทางตะวันตกของอาเซียนทางถนนที่มีศักยภาพสูงทั้งในด้านความหลากหลาย ความร่ำรวยทางวัฒนธรรม และความสวยงามทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีความเชื่อมโยงทางด้านกลุ่มชาติพันธุ์ ศาสนา และวัฒนธรรมบางอย่างกับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย

การที่อินเดียดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบไม่ก้าวร้าว ไม่รุกรานใคร แต่ปกป้องผลประโยชน์ของประเทศตนทำให้อินเดียเป็นที่ยอมรับในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ รวมทั้งจากประชาคมอาเซียนซึ่งมีกรณีพิพาทกับจีนในการรุกรานเพื่อครอบครองทะเลจีนใต้ซึ่งกระทบต่อผลประโยชน์ของประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนหลายประเทศที่อยู่รายล้อม และกระทบ

ต่อเส้นทางทางทะเลที่หลายประเทศทั่วโลกใช้เพื่อเดินทางขนส่งสินค้าไปมาระหว่างกัน ดังนั้นอินเดียจึงต้องแสดงบทบาทมากขึ้นในภูมิภาคอาเซียนผ่านอำนาจละมุนที่อินเดียเป็นผู้ให้ รวมถึงความร่วมมือในด้านต่างๆ ระหว่างกัน ซึ่งนโยบายด้านต่างประเทศของอินเดียเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ ดังนั้นอินเดียจึงช่วยถ่วงดุลอำนาจของจีนที่แผ่ขยายไปทุกทิศทางรวมทั้งในอาเซียนด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการกำหนดนโยบายความเชื่อมโยงทางถนนระหว่างอินเดีย - อาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเมียนมา และประเทศไทยที่มีพื้นที่ทางบกติดและใกล้เคียงกับอินเดียก็ตาม แต่การดำเนินการมีความล่าช้าเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะถนนในส่วนที่เป็นความรับผิดชอบทั้งของอินเดียและเมียนมาเพราะปัญหาการเมืองภายในของทั้งสองประเทศทำให้เป็นอุปสรรค ดังนั้น อินเดียจึงใช้คาร์แรลลีเป็นตัวแทนรัฐบาลของทุกประเทศผ่านตัวแทนภาคประชาชนจากทุกประเทศตามเส้นทางที่กำหนดทำหน้าที่เป็น “ทูตภาคประชาชน” ที่นอกจากทำหน้าที่กระชับความสัมพันธ์ที่ตึงเครียดระหว่างกัน สร้างการรับรู้ทั้งในประเทศของตนและประเทศที่อยู่ตามเส้นทางการเดินทางทั้งหมดแล้ว ชาวคาร์แรลลียังได้ตรวจสอบสภาพถนน การจัดการด้านข้อตกลงยานยนต์ รวมถึงการผ่านแดนของแต่ละประเทศด้วย ผู้เข้าร่วมในขบวนคาร์แรลลีเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน สามารถนำสิ่งที่พบเห็นตลอดเส้นทางไปเผยแพร่ผ่านสื่อในประเทศตนได้ เมื่อการเดินทางสิ้นสุดลง อินเดียในฐานะผู้จัดจะประมวลผลจากผู้เข้าร่วมคาร์แรลลีส่วนหนึ่ง และจากฝ่ายตนอีกส่วนหนึ่งเพื่อจัดทำสรุปเป็นข้อเสนอแนะให้กับรัฐบาลอินเดียเพื่อพิจารณาดำเนินการและแก้ปัญหาต่างๆ ต่อไป

คาร์แรลลีได้สร้างการรับรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้กับประเทศไทยซึ่งต้องการเชื่อมโยงกับอินเดียทางถนนอีกทางหนึ่งเพราะเห็นโอกาส และศักยภาพที่ประเทศไทยจะสามารถเข้าไปสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในมิติต่างๆ ต่อไปได้ แต่การจัดคาร์แรลลีต้องการการสนับสนุนทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งการประสานงานระหว่างประเทศมาก ต้องมีคณะทำงานที่มีประสิทธิภาพสูง แม้จะมีหน่วยงานภาครัฐหลายส่วนของไทยต้องการจัดคาร์แรลลีเพื่อส่งเสริมการค้า และการท่องเที่ยวไปยังภาคตะวันออกเฉียงเหนืออินเดียก็ตาม แต่ยังไม่สามารถจัดได้ และยังไม่มียุทธศาสตร์ใดในอาเซียนที่จะสามารถจัดขบวนคาร์แรลลีดังที่อินเดียดำเนินการมาแล้วถึงสามครั้งได้ ดังนั้น อำนาจละมุนในด้านการต่างประเทศของอินเดียผ่านคาร์แรลลีจึงได้รับการยอมรับจากรัฐบาลของประชาคมอาเซียนและให้ความร่วมมือกับอินเดียในทุกครั้งที่ผ่านมา และในอนาคตที่จะจัดอีกต่อไป

6. สัญญาและมายาคติ

จากการที่อินเดียจัดคาร์แรลลีระหว่างอินเดีย - อาเซียนสามครั้งมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสัญญาและมายาคติตามแนวคิดของโรล็องด์ บาร์ตส์ แบลโดยวรรณพิมล อังคศิริสรพ (2544, น.10-11) ซึ่งได้อธิบายมายาคติว่า “เป็นระบบสื่อความหมายซึ่งมีลักษณะพิเศษตรงที่มันก่อตัวขึ้นบนกระแสการสื่อความหมายที่มีอยู่ก่อนแล้ว จึงถือได้ว่ามายาคติเป็นระบบสัญญาณ

ในระดับที่สอง สิ่งที่เป็นหน่วยสัญญา (ผลลัพธ์ของการประกอบของรูปสัญญากับความหมาย) ในระบบแรกกลายมาเป็นเพียงรูปสัญญาในระบบที่สอง” ดังนี้

รูปสัญญา	→ ความหมายทางวัฒนธรรม = การทูตมวลชนหรือการทูตสาธารณะซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจละมุนของอินเดียในการสร้างภาพลักษณ์ ความเข้าใจอันดี และความตระหนักรู้ของประชาชนถึงความเชื่อมโยงทางถนนระหว่างอินเดีย - อาเซียน
----------	---

ระดับมายาคติ

คาร์แรลลี = กีฬา	→ ความหมายเบื้องต้น = กีฬาที่ใช้รถยนต์ในการแข่งขันจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง
------------------	---

ระดับประโยชน์ใช้สอย

จากแผนภูมิข้างต้น คาร์แรลลีเป็นกีฬาชนิดหนึ่งที่ใช้รถยนต์ในการแข่งขันเพื่อเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังจุดหนึ่งซึ่งเป็นระดับประโยชน์ใช้สอย แต่ในระดับมายาคติ รัฐบาลอินเดียใช้คาร์แรลลียกระดับขึ้นเป็นสัญญาโดยสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อการทูตมวลชนหรือการทูตสาธารณะซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจละมุนของอินเดียในการสร้างภาพลักษณ์ ความเข้าใจอันดี และความตระหนักรู้ของประชาชนถึงความเชื่อมโยงทางถนนระหว่างอินเดีย - อาเซียน

ในแต่ละจังหวะของการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างอินเดีย - อาเซียน อินเดียจะใช้คาร์แรลลีเพื่อบอกนัยความสำคัญของนโยบายที่ต้องการขับเคลื่อนและผลักดันเพื่อให้การเจรจาอย่างเป็นทางการสัมฤทธิ์ผลในทางปฏิบัติเร็วขึ้น โดยได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากผู้นำของประเทศในอาเซียนเป็นอย่างดี แม้การดำเนินการทั้งที่เป็นทางการ รวมถึงการจัดคาร์แรลลีของอินเดียจะได้ผลช้า ไม่ทันใจหลายฝ่าย แต่อินเดียยืนหยัดที่จะใช้อำนาจละมุนในการอยู่ร่วมกับประชาคมอาเซียนเพื่อสร้างพลังแห่งการยอมรับ และสร้างสมดุลให้กับภูมิภาคและโลก

อินเดียแสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการจัดคาร์แรลลีเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างมีอรรถาธิบาย เพราะต้องมีการเตรียมการและการประสานงานล่วงหน้าเป็นอย่างดีทั้งในประเทศตนเอง และกับทุกประเทศที่แรลลีผ่าน ต้องได้รับงบประมาณสนับสนุนทั้งจากภาครัฐ และเอกชน ต้องมีเครือข่ายกับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับยานยนต์ ที่สำคัญรถที่อินเดียใช้ส่วนใหญ่เป็นผลผลิตของอินเดียสองค่ายใหญ่คือ ทาตาและมิตินทราที่แสดงให้เห็นว่าอินเดียสามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพดี ไม่ว่าสภาพถนนจะเป็นอย่างไรรถจากสองค่ายนี้สามารถรับใช้ไปจนถึงปลายทางได้อย่างปลอดภัย นอกจากนี้แผนนโยบายโฆษณาของผู้ให้การสนับสนุนที่ติดบนรถทุกคันเป็นพื้นที่ประชาสัมพันธ์สินค้านั้นๆ ไปสู่อาเซียน และจากอาเซียนไปสู่อินเดียได้เป็นอย่างดีอีกทางหนึ่งด้วย

คาร์แรลลีจึงเป็นสัญลักษณ์ของความร่วมมือทั้งจากภาครัฐและเอกชนของอินเดียและประเทศในอาเซียนที่ต้องการแสดงให้เห็นถึงบทบาทของอินเดียในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับประชาคมอาเซียนที่มีพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ การค้า ศาสนา และวัฒนธรรมร่วมกัน ถนนเป็นหนึ่งในความเชื่อมโยงที่เคยมีแต่ครั้งโบราณและสามารถสืบสานต่อมาสู่ยุคโลกาภิวัตน์ แม้จะยังไม่อยู่ในสภาพดีทั้งหมด แต่มีไข่อุปสรรคที่อินเดียกับอาเซียนจะทดลองไปมาหาสู่กันโดยทางถนน การที่อินเดียเป็นประเทศผู้ริเริ่มกิจกรรมทางวัฒนธรรมนี้ และได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากทุกประเทศในประชาคมอาเซียนที่แรลลีผ่าน ย่อมแสดงให้เห็นถึงทิศทางการนโยบายต่างประเทศตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของอินเดียผ่านอำนาจละมุนในเชิงประจักษ์ที่มีกับมิตรประเทศเช่นอาเซียน ดังนั้นคาร์แรลลีจึงเป็นสัญลักษณ์แห่งความสำเร็จเรื่องหนึ่งของการทูตสาธารณะระหว่างอินเดียกับอาเซียน

เชิงอรรถ

¹ ไทยสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับอินเดีย เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม ค.ศ.1947 ซึ่งในขณะนั้น โลกถูกแบ่งออกเป็น 2 ขั้วอำนาจ ระหว่างโลกเสรีนิยมภายใต้สหรัฐอเมริกา และโลกสังคมนิยมภายใต้สหภาพโซเวียต โดยฝ่ายไทยดำเนินนโยบายตามโลกเสรีต่อต้านคอมมิวนิสต์ และได้เข้าเป็นสมาชิก SEATO ที่มีปากีสถานเป็นรัฐภาคีร่วมอยู่ด้วย ทำให้ไทยมีนโยบายที่สนับสนุนปากีสถานที่กำลังมีข้อพิพาทกับอินเดียเรื่องดินแดนแคชเมียร์ ส่วนอินเดียดำเนินตามหลักการอยู่ร่วมกันโดยสันติ (Peaceful Co - existence) และนโยบายเป็นกลาง (Non - Alignment) แต่ยังคงให้ความสนิทชิดเชื้อกับสหภาพโซเวียต จากสาเหตุทั้งหมดดังกล่าว ทำให้ความสัมพันธ์ของไทยและอินเดียมีลักษณะห่างเหินกัน (ไทย-อินเดีย: บรณรงค์รอยความสัมพันธ์กว่า 6 ทศวรรษ

² นโยบายมองตะวันตกริเริ่มในสมัยนายกรัฐมนตรี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (ไทย - อินเดีย: บรณรงค์รอยความสัมพันธ์กว่า 6 ทศวรรษ

³ เส้นทางของคาร์แรลลี : กัวฮาทิ (รัฐอัสสัม อินเดีย) - โกอิม่า (นาคาแลนด์) - อิมพล (มณีปุระ) - ตามู (เมียนมา) - มัณฑะเลย์ - ลอยเล็ม - เกตุง - พิชณุโลก (ไทย) - หนองคาย - เวียงจันทน์ (สปป.ลาว) - ฮเว้ (เวียตนาม) - ฉว๊า จาง-โฮจิมินห์ - พนมเปญ (กัมพูชา) - เสียมเรียบ (นครวัด) - กรุงเทพฯ (ไทย) - สุราษฎร์ธานี-ปุตราจาয়া (มาเลเซีย)-สิงคโปร์-บาตัม (อินโดนีเซีย) (Umamahesh, 2004)

เอกสารอ้างอิง

- กองส่งเสริมเศรษฐกิจสัมพันธ์และความร่วมมือ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ. (2555). *ความร่วมมือลุ่มแม่น้ำโขง-คงคา Mekong – Ganga Cooperation (MGC)*. สืบค้นจาก <http://www.mfa.go.th/business/th/cooperation/245/16226>
- กองเศรษฐกิจ กรมอาเซียน. (2558). *ความสัมพันธ์อาเซียน-อินเดีย*. สืบค้นจาก <http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/partnership-20150611-100922-647736.pdf>
- บิมสเทค. (มปป.). สืบค้นจาก <https://th.wikipedia.org/wiki/>
- วรรณพินิล อังคศิริสรพ. (ผู้แปล) (2544). *มายาคติ/วรรณิพนธ์จาก Mythologies ของ Roland Barthes*. กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- ศุภย์วิชัย ธกส. (ม.ปป.). *ความสัมพันธ์อาเซียน-อินเดีย*. สืบค้นจาก <http://www.pandinthong.com/asean/partnership/india.php>
- โสภณา ศรีจำปา. (2559). จาก “นโยบายมองตะวันออก” สู่ “นโยบายปฏิบัติการตะวันออก” กับภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย : ประตูลู่อาเซียน. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*, 35(2), 117-140.
- ASEAN - India Car Rally 2012 route map. (2012). Retrieved from www.google.co.th/search?q=ASEAN-India+Car+ Rally +2012+route+map
- Kundu, S. (2016). ‘India’s ASEAN Approach: Acting East; How India’s approach to ASEAN has evolved, and where it stands now]. *The Diplomat*. Retrieved from <http://thediplomat.com/2016/04/indias-asean-approach-acting-east/>
- Munshi, S. (2016). *India, Myanmar and Thailand Friendship Motor Car Rally, 2016 To Be Flagged-off on 13th November, 2016*. Retrieved from <http://ibgnews.com/india-myanmar-and-thailand-friendship-motor-car-rally-2016-to-be-flagged-off-on-13th-november-2016/>
- Nye, J. S. (2004). *Soft power*. New York: Public Affairs.
- Nye, J. S. (2011). *The future of power*. New York: Public Affairs.
- Shahin, S. (2003). India's ‘Look East’ policy pays off. Retrieved from http://www.atimes.com/atimes/South_Asia/EJ11Df05.html
- Soumik. (2017). Diplomacy. *The Week-January*, 29, 2017, 80.
- Umamahesh, Ejji. (2004). *India-ASEAN Car Rally 2004*. Retrieved from <http://www.ejji.4t.com/custom.html>

Kearns, K. (2011). *Semantics*. (2 ed). Basingstoke: Palgrave Macmillan. Pages 288.

อิสระ ชูศรี*

isara.cho@mahidol.edu

ความยากประการหนึ่งของการกำหนดขอบเขตเนื้อหาสำหรับการเชื้อเชิญนักภาษาศาสตร์หัดใหม่เข้าสู่วิชาการวิเคราะห์ความหมายในอรรถศาสตร์ มีสาเหตุมาจากการที่แนวคิดทฤษฎีทางอรรถศาสตร์มีความหลากหลายและมุ่งเน้นในทิศทางความสนใจที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างกลุ่มทฤษฎีในอรรถศาสตร์รูปนัย (Formal Semantics) และอรรถศาสตร์คำศัพท์ (Lexical Semantics) ซึ่งในกลุ่มหลังนี้ยังมีความหลากหลายไปด้วยทฤษฎีจากสำนักคิดอรรถศาสตร์โครงสร้าง สำนักคิดอรรถศาสตร์โครงสร้างที่รับอิทธิพลจากไวยากรณ์เพิ่มพูน และสำนักคิดอรรถศาสตร์ปริชาน¹ รวมถึงแนวคิดของการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางความหมายที่ตกทอดมาจากภาษาศาสตร์เชิงประวัติ ดังนั้น การเริ่มต้นก้าวแรกของการศึกษาทางอรรถศาสตร์ด้วยการสำรวจแนวคิดที่หลากหลายในแขนงวิชานี้ย่อมครอบคลุม² ก็จำเป็นต้องแลกมาด้วยการสูญเสียโอกาสในการฝึกฝนการวิเคราะห์ความหมายอย่างแม่นยำและเป็นระบบ ในทางกลับกัน การเริ่มต้นก้าวแรกของการศึกษาโดยเลือกมุ่งเน้นไปที่แนวทางใดแนวทางหนึ่งหรือสำนักคิดใดสำนักคิดหนึ่งในเบื้องต้นแล้วจึงค่อยสำรวจความหลากหลายทางทฤษฎีของอรรถศาสตร์ในภายหลัง แม้ว่าจะทำให้ผู้เริ่มเรียนสูญเสียโอกาสที่จะเห็นมุมมองทางทฤษฎีที่หลากหลาย แต่ก็ได้รับการชดเชยด้วยความเข้าใจที่ลึกซึ้งในระเบียบวิธีของวิเคราะห์ความหมายและการให้เวลาเพิ่มขึ้นกับการฝึกฝนการใช้ภาษาของการวิเคราะห์หรือ “อภิภาษา” (Metalanguage) ที่มีความเฉพาะเจาะจงในแต่ละแนวทางการศึกษา

ตำราอรรถศาสตร์เบื้องต้นชื่อ *Semantics* ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 ของ Kate Kearns เล่มที่ได้รับการแนะนำนี้ เป็นหนังสือที่เหมาะสมกับแนวทางการเริ่มศึกษาอรรถศาสตร์โดยมุ่งเน้นไปที่สำนักคิดใดสำนักคิดหนึ่ง และเลือกแนะนำระเบียบวิธีในการวิเคราะห์ความหมายที่มีความเฉพาะเจาะจงไปในทางเดียวก่อนอย่างเป็นระบบ เราอาจตั้งชื่อรองเล่นๆ ไว้ในใจสำหรับช่วยจำหนังสือเล่มนี้ได้ว่าเป็น “บทนำของการวิเคราะห์ความหมายในแนวทางอรรถศาสตร์รูปนัย” ซึ่งมีความสอดคล้องอย่างยิ่งกับสิ่งที่หนังสือเล่มนี้เป็น

* อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ และหลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

โดย *Semantics* ของ Kearns เล่มนี้แนะนำให้ผู้อ่านได้รู้จักกับอรรถศาสตร์รูปนัยได้อย่างมีชีวิตชีวา แต่ในขณะเดียวกัน ก็เพิ่มความท้าทายให้ผู้อ่านหนังสือเล่มนี้ ด้วยการนำเสนอวิธีการในการวิเคราะห์ด้วยอภิภาษาที่พัฒนามาจากเครื่องมือในวิชาตรรกศาสตร์และคณิตศาสตร์

Kearns กำหนดขอบเขตของการศึกษาทางอรรถศาสตร์ไว้ว่าเป็นการศึกษาความหมายตรงของคำ (Literal Meaning) ซึ่งแน่นอนว่าเป็นการจำแนกให้แตกต่างไปจากความหมายสอดอารมณ์และความหมายเปรียบเทียบที่ได้จากการขยายความหมายแบบอุปลักษณ์ และการที่ความหมายตรงของคำถูกประกอบเข้าด้วยกัน ซึ่งสะท้อนทำให้ทางทฤษฎีของอรรถศาสตร์รูปนัยที่มองว่าความหมายที่อาศัยภาษาเป็นสื่อ่นั้นมีลักษณะเชิงองค์ประกอบ (Compositionality)

บทนำของหนังสือเล่มนี้แนะนำให้ผู้อ่านให้รู้จักกับแนวคิดเรื่องความหมายในอรรถศาสตร์รูปนัย โดยเสนอข้อพิจารณาว่าภาษาสื่อความหมายได้โดยการเชื่อมกับ “โลก” (ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นโลกที่เป็นจริงทางกายภาพเพียงโลกเดียว) ผ่านโครงสร้างเชิงตรรกะด้วยการที่ภาษาทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์บ่งชี้ถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และพรรณนาเงื่อนไขที่ทำให้ผู้ใช้ภาษาสามารถระบุค่าความจริง (จริง/เท็จ) เกี่ยวกับสิ่งนั้นได้ เมื่อพิจารณาตามนี้จะเห็นว่า ความหมายในระดับประโยคเป็นสิ่งที่อรรถศาสตร์รูปนัยให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก ในขณะที่หัวข้อพื้นฐานในอรรถศาสตร์คำศัพท์ (เช่น การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างคำ) ไม่ได้รับความสนใจมากนัก ซึ่งสะท้อนให้เห็นชัดเจนว่า ยกเว้นหัวข้อที่มีความสัมพันธ์กับความหมายทางไวยากรณ์อย่างชัดเจน เช่น ประเภทของการกระทำที่จำแนกโดยคุณลักษณะ หรือ Aktionsarten (หน้า 157-159) หรือโครงสร้างมโนทัศน์ของคำศัพท์ หรือ Lexical Conceptual Structure ที่มีความเกี่ยวข้องกับการระบุใจความบทบาท หรือ Thematic Roles (หน้า 221-233) เป็นต้น

ในทางกลับกัน หนังสือเล่มนี้ให้พื้นที่อย่างพอเพียงกับการแนะนำเครื่องมือวิเคราะห์ที่พัฒนามาจากตรรกศาสตร์และคณิตศาสตร์เชิงตรรกะ โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับเนื้อหาโดยรวม บทที่ 2 ของหนังสือให้คำอธิบายเกี่ยวกับเครื่องมือเชิงตรรกะเบื้องต้น (Basic Logical Tools) เพื่อให้ผู้อ่านรู้จักกับวิธีการการแปลงโครงสร้างประโยคในภาษาธรรมชาติให้กลายเป็นโครงสร้างประพจน์ (หน้า 24-44) ผู้อ่านจะได้ทำความเข้าใจเรื่องประพจน์และตัวเชื่อมทางตรรกศาสตร์ (Propositional Logic) และการใช้สัญลักษณ์ของตรรกศาสตร์ภาคแสดง (Predicate Logic) ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นองค์ประกอบภายในประพจน์ที่เป็นส่วนประกอบของความหมายหรือเงื่อนไขที่กำหนดค่าความจริงของประพจน์ การใช้สัญลักษณ์แบบตรรกศาสตร์ภาคแสดง เมื่อประกอบเข้ากับการวิเคราะห์ขอบเขตทางความหมายโดยการระบุตัวบ่งชี้ปริมาณ (The Logical Quantifiers) ที่อยู่ในบทที่ 3 ของหนังสือนี้ (หน้า 45-56) ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือพื้นฐานที่สำคัญของการวิเคราะห์ความหมาย

ในอรรถศาสตร์รูปนัย และสะท้อนให้เห็นทิศทางความสนใจของแนวทางนี้ที่ตกทอดมาจากการเริ่มต้นของริชาร์ด มอนตาเกว (Richard Montague) ในช่วงทศวรรษ 1960

จุดเด่นประการสำคัญที่สุดใน *Semantics* ของ Kearns อยู่ที่การแนะนำทฤษฎีและรูปแบบการวิเคราะห์ของไวยากรณ์แคตากอเรียลแกรมม่า (Categorial Grammar) ให้ใช้เป็นแนวทางของการศึกษาโครงสร้างส่วนประกอบของความหมายเชิงรูปนัย (Formal Composition) ในบทที่ 4 (หน้า 57 - 78) โดย Kearns เลือกใช้แนวทางที่ Bob Carpenter พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ประกอบกับตำราอรรถศาสตร์ของเขาเอง³ แต่ Kearns นำมาปรับใช้ให้มีความง่ายต่อการทำความเข้าใจและใช้งานในเบื้องต้นก่อน เนื้อหาในบทนี้จึงมีความสำคัญเป็นพิเศษเมื่อเทียบกับเนื้อหาในบทอื่นๆ

แนวคิดสำคัญของวิธีการนี้ก็คือการพิจารณา “ชนิดของความหมายบ่งชี้” (Denotation) ตามลักษณะของสิ่งที่รูปในภาษาอังกฤษเชื่อมโยงด้วย ซึ่งแบ่งออกเป็นเพียงสองชนิดพื้นฐานคือ ชื่อเฉพาะหรือคำนามชี้เฉพาะ และประโยคยืนยันทหรือปฏิเสธ โดยชนิดแรกเป็นชนิด e ได้แก่ชนิดของความหมายที่บ่งชี้สิ่ง (Entities) และชนิดที่สองเป็นชนิด t ได้แก่ความหมายที่บ่งชี้ค่าความจริง (Truth Values) ส่วนอื่นๆ นอกเหนือจากนี้คือ ฟังก์ชันที่มีส่วนประกอบนำเข้าเป็นชนิดพื้นฐานหรือฟังก์ชัน และทำให้เกิดการประกอบความหมายในลำดับถัดขึ้นไป โดยในการประกอบกันของความหมายนี้สามารถเชื่อมโยงกันกับกระบวนการประกอบค่าและวลีโครงสร้างวากยสัมพันธ์ได้ โดยไม่จำเป็นต้องนำเสนอโครงสร้างความหมายด้วยรูปแบบเฉพาะในการวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์แต่อย่างใด โดยรูปแบบของการตั้งชื่อชนิดฟังก์ชันจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

(1) หากฟังก์ชัน F ประกอบเข้ากับชนิด B แล้วทำให้เกิดชนิด C ให้ฟังก์ชัน F เป็นชนิด $\langle B, C \rangle$

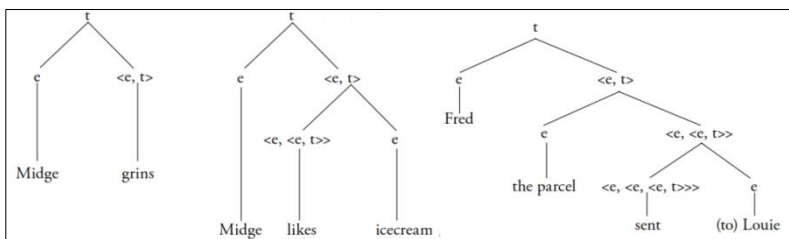
ตามรูปแบบนี้เราจะวิเคราะห์ชนิดฟังก์ชันตามส่วนประกอบเต็มเต็มภาคแสดง เช่น คำนามสามัญ⁴

คุณศัพท์หรือกริยาไม่ต้องการกรรม ก็จะเป็นฟังก์ชันชนิด $\langle e, t \rangle$ คือประกอบกับ e (นามภาคประธาน) กลายเป็น t (ประโยค) ส่วนกริยาต้องการกรรมเดียวและสองกรรม ก็จะเป็นฟังก์ชันชนิด $\langle e, \langle e, t \rangle \rangle$ และ $\langle e, \langle e, \langle e, t \rangle \rangle \rangle$ ตามลำดับดังตัวอย่างข้างล่างนี้

(2) Midge grins.

(3) Midge likes ice cream.

(4) Fred sent the parcel to Louie.

การวิเคราะห์ส่วนประกอบความหมายตามชนิด (หน้า 59 และ 61)

ด้วยเหตุนี้เองทำให้การวิเคราะห์ความหมายสามารถทำได้ในลักษณะของการจำแนกคู่ตรงข้าม (Binary) ระหว่างชนิดและฟังก์ชัน หรือระหว่างฟังก์ชันที่ต่างกัน เช่น happy และ very happy เป็น $\langle e, t \rangle$ ส่วน very เป็น $\langle \langle e, t \rangle, \langle e, t \rangle \rangle$ เป็นต้น ส่วนการเชื่อมโยงความหมายระหว่างชนิดและความเป็นจริงที่เกี่ยวข้องนั้นทำได้ด้วยการใช้ lambda operator (λ) เพื่อเปลี่ยนโครงสร้างภาคแสดงที่หน้าตาเหมือนประโยคให้กลายเป็นฟังก์ชันที่ทำให้ส่วนเติมเต็มของมันกลายเป็นตัวแปร ทำให้เราสามารถระบุความหมายของฟังก์ชันให้แตกต่างไปจากความหมายของประโยคได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้ (เครื่องหมาย $\parallel$ ระบุความหมายบ่งชี้)

- (1) $\parallel \text{likes} \parallel = \lambda y [\lambda x [\text{LIKE}(x, y)]]$
- (2) Midge likes icecream. $\lambda y [\lambda x [\text{LIKE}(x, y)]]$ (i) (m)⁵

การทำความเข้าใจเนื้อหาของบทที่ 4 จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะทำความเข้าใจเนื้อหาในบทถัดไป ซึ่งว่าด้วยความหมายทางไวยากรณ์ที่นอกเหนือจากการเชื่อมโยงระหว่างภาษาและสภาวะการณ์ในโลก (State of Affairs)

ความหมายทางไวยากรณ์ที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับระบบวากยสัมพันธ์ของภาษาเหล่านั้นถูกกล่าวไว้ในบทที่ 5 - 11 ได้แก่ ทศนภาวะและโลกที่เป็นไปได้ (Modality and Possible Worlds) คำบ่งชี้ปริมาณทั่วไป (Generalized Quantifiers) คำที่แสดงทัศนะและความนึกคิดเกี่ยวกับสภาวะการณ์ในโลก ซึ่งไม่ได้มีความหมายเชิงอ้างอิงโดยตรง (Referential Opacity) การจำแนกการณลักษณะของเหตุการณ์ที่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มทางความหมายของกริยา บุพพท และกริยาวิเศษณ์ (Aktionsarten: Aspectual Classes of Events) กาลและการณลักษณะ (Tense and Aspect) ใจความบทบาทและโครงสร้างมโนทัศน์ของคำศัพท์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำกริยา (Thematic Roles and Lexical Conceptual Structure) และแนวคิดเกี่ยวกับความหมายเชิงอ้างอิงของเหตุการณ์ (Events) ของโดนัลด์ เดวิดสัน (Donald Davidson)

นอกเหนือจากทฤษฎีพื้นฐานทางอรรถศาสตร์ที่เน้นการวิเคราะห์ความหมายทางไวยากรณ์ ซึ่งมักจะพบในตำรามาตรฐานโดยทั่วไปแล้ว ในช่วงท้ายบทที่ 9 ของหนังสือเล่มนี้ได้กล่าวถึงทฤษฎีอรรถศาสตร์ที่ให้ความสนใจกับการวิเคราะห์ความหมายในระดับสัมพันธบท (Discourse Semantics) โดยได้ยกเอา Discourse Representation Theory (DRT) ของ Hans Kamp มากล่าวถึงเป็นการเฉพาะ โดยทฤษฎี DRT นี้มีความพิเศษมากในภูมิทัศน์ทางทฤษฎีของอรรถศาสตร์รูปนัย เนื่องจากเสนอว่าในการตีความความหมายในระดับเหนือกว่าประโยคจะต้องอาศัยโครงสร้างที่เรียกว่า Discourse Representation Structure (DRS) ซึ่งอยู่ในระดับของโมโนทัศน์ แตกต่างไปจากมุมมองมาตรฐานของอรรถศาสตร์รูปนัยที่เห็นว่าไม่จำเป็นต้องอาศัยโครงสร้างโมโนทัศน์อีกระดับหนึ่งต่างหากเพื่อการวิเคราะห์ความหมาย เพราะภาษาและโลกความเป็นจริงเชื่อมโยงกันด้วยโครงสร้างทางตรรกะ (นอกโครงสร้างภาษา) อยู่แล้ว

อีกทฤษฎีหนึ่งที่ถูกนำเสนออย่างเจาะจงในบทที่ 11 ได้แก่ทฤษฎีอรรถศาสตร์เหตุการณ์ (Event Semantics) ซึ่งริเริ่มแนวคิดโดยโดนัลด์ เดวิดสัน เขาเสนอว่าในการวิเคราะห์ความหมายของกริยาวิเศษณ์นั้น เราควรจำแนกความแตกต่างระหว่างกริยาวิเศษณ์กับอาร์กิวเมนต์ของภาคแสดง เพราะกริยาวิเศษณ์ยึดโยงกับเหตุการณ์ไม่ใช่ภาคแสดง ตัวอย่างประโยค “ทานาย” ที่มีชื่อเสียงของเดวิดสัน “Jones buttered the toast slowly with a knife in the bathroom at midnight.” สะท้อนให้เห็นว่ามีความจำเป็นต้องแยกการวิเคราะห์อาร์กิวเมนต์ของ BUTTER ได้แก่ Jones และ the toast กับ slowly, with knife, in the bathroom และ at midnight ออกจากกัน เพราะคำกริยาวิเศษณ์ในกลุ่มหลังนี้เป็นส่วนขยายที่เชื่อมโยงกับ “เหตุการณ์” ของการทานายไม่ใช่กริยาทานาย

ทั้งสองทฤษฎีข้างต้นที่นำเสนอไว้ใน *Semantics* ของ Kearns ทำให้หนังสือเล่มนี้มีการแนะนำแนวทางของการศึกษาเชิงลึกในเชิงทฤษฎีและการศึกษาวิจัยให้กับผู้เริ่มเรียนรู้ อรรถศาสตร์รูปนัยอีกด้วย นอกเหนือไปจากการแนะนำกรอบแนวคิดเบื้องต้น ยังไม่นับการกล่าวถึงทฤษฎีต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับหัวข้อหลักในแต่ละบทของหนังสือ ซึ่งมีการสรุปงานชิ้นสำคัญในเรื่องๆ นั้นไว้ในตอนท้ายของบทอีกด้วย ช่วยให้ผู้อ่านสามารถติดตามค้นคว้าในหัวข้อที่แต่ละคนสนใจอีกด้วย

โดยสรุป หนังสือเล่มนี้ให้ขอบเขตที่เหมาะสมและพอเพียงแก่การเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาความหมายเชิงวิเคราะห์ตามแนวทางอรรถศาสตร์รูปนัย และเหมาะสำหรับผู้ให้คำกับการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ด้วยระบบสัญลักษณ์ที่มีความเป็นรูปแบบชัดเจนมากกว่าการสำรวจแนวคิดทฤษฎีทางอรรถศาสตร์ในภาพกว้าง หนังสือเล่มนี้เหมาะกับผู้เริ่มเรียนที่เลือกแล้วว่าจะตั้งต้นศึกษาความหมายในภาษาจากข้อมูลระดับประโยคที่เชื่อมโยงกับระบบวากยสัมพันธ์ มากกว่าจะตั้งต้นจากการศึกษาความสัมพันธ์ทางความหมายจากข้อมูลระดับคลังศัพท์ที่เชื่อมโยงกับความรู้อันเกี่ยวกับโลกและวัฒนธรรม

เชิงอรรถ

- ¹ ดู Saeed, J. I. (2009). *Semantics* (3rd ed). Malden, Mass: Wiley-Blackwell.
- ² ดู Geeraerts, D. (2010). *Theories of Lexical Semantics*. Oxford; New York: Oxford University Press.
- ³ Carpenter, B. (1998). *Type-logical semantics*. Cambridge, Mass: MIT Press.
- ⁴ คำนามสามัญ เช่น หมา นก แก้ว ฟ้า ฯลฯ โดยลำพังไม่ได้มีความหมายบ่งชี้สิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ หากแต่บอกความหมายว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในประเภทอะไร (Class of Things) ยกตัวอย่างประโยค Midge is a dog เราจะต้องเขียนด้วยสัญลักษณ์ของตรรกศาสตร์ภาคแสดงว่า DOG(m)
- ⁵ ตามขนบการใช้สัญลักษณ์ในการแปลงรูปประโยคในภาษาที่ทำการศึกษาให้กลายเป็นภาษาวิเคราะห์ในอรรถศาสตร์รูปนัย ส่วนของอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวแปร (Variable) ของฟังก์ชันจะใช้ตัวอักษร x y z ตัวฟังก์ชันใช้อักษร CAPITAL และอาร์กิวเมนต์ที่ปรากฏในประโยคจริงจะใช้อักษรย่อที่ไม่ใช่ x y z

รายงานการประชุม

Conference Report

รายงานการจัดกิจกรรม วันภาษาแม่สากล (International Mother Language Day)
School of Oriental and African Studies (SOAS),
University of London, UK
21 กุมภาพันธ์ 2560

ศิริเพ็ญ อังสิทธิพูนพร^{*}
siripen.ung@mahidol.edu

วันที่ 21 กุมภาพันธ์ ของทุกปี องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้กำหนดให้เป็นวันภาษาแม่สากล เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2542 (ค.ศ.1999) เพื่อเฉลิมฉลองและรณรงค์ให้ทุกกลุ่มคนในสังคมโลกเห็นความสำคัญของภาษาแม่ (ภาษาที่พูดเป็นภาษาแรก) ว่ามีความสำคัญในการสื่อสาร รวมทั้งปกป้องและสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมด้านภาษาให้คงอยู่สืบไป

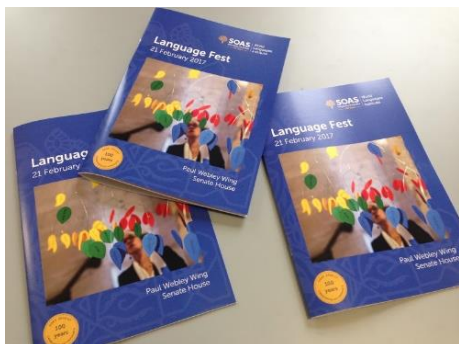
“วันภาษาแม่สากล” (International Mother Language Day) มีประวัติความเป็นมาจากเหตุการณ์ที่นักศึกษาชาวบังกลาเทศประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพในการใช้ภาษาบังกลา/ภาษาเบงกาลี (ภาษาแม่) ซึ่งเดิมที่บังกลาเทศเป็นส่วนหนึ่งของประเทศปากีสถาน มีภาษาประจำชาติคือภาษาอูรดู ก่อนที่ถูกแยกประชากรให้อยู่ในประเทศปากีสถาน (ฝั่งตะวันออก) โดยในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ ปี พ.ศ.2495 (ค.ศ.1952) การเรียกร้องดังกล่าวเป็นไปเพื่อต่อต้านการบังคับใช้ภาษาอูรดูเพียงภาษาเดียวในการศึกษา เหตุการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดการบาดเจ็บและนักศึกษาผู้เรียกร้องสิทธิในการใช้ภาษาแม่ของตนเสียชีวิตถึง 4 คน การเรียกร้องสิทธิในการใช้ภาษาแม่ของตนดำเนินมาจนถึงปี ค.ศ. 1956 ภาษาเบงกาลีจึงได้รับการยกให้เป็นภาษาราชการในปากีสถาน และในปี ค.ศ.1971 บังกลาเทศได้แยกออกมาเป็นเอกราช และใช้ภาษาเบงกาลีเป็นภาษาราชการ เพื่อเป็นการรำลึกถึงเหตุการณ์ดังกล่าว

องค์การยูเนสโกได้ตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิและโอกาสในการใช้ภาษาของมวลมนุษยชาติในทุกๆ ด้าน จึงได้ประกาศให้วันที่ 21 กุมภาพันธ์ ของทุกปีเป็นวันภาษาแม่สากล ตั้งแต่ปี พ.ศ.2543 (ค.ศ.2000) เป็นต้นมา

^{*} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ และหลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

ในปี พ.ศ.2560 ผู้เขียนได้มีโอกาสไปทำวิจัยที่ SOAS, University of London, UK ในช่วงเวลาดังกล่าว จึงได้ร่วมงานวันภาษาแม่สากลด้วย โดยใช้ชื่องานว่า “The Language Fest: Celebrating Linguistic Diversity at SOAS”

SOAS เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีความโดดเด่นด้านภาษา วัฒนธรรม และสังคมของ เอเชีย แอฟริกา และตะวันออกกลาง จึงมีหลักสูตรที่เกี่ยวกับสาขาเหล่านี้เป็นมากพิเศษ จำนวนนักศึกษาเกินครึ่งมาจากนอก UK ก่อตั้งเมื่อปี ค.ศ.1916 จึงมีอายุครบ 100 ปี ในปี ค.ศ.2016 ผลงานด้านภาษาศาสตร์ที่มีชื่อเสียงของ SOAS คือ Language Documentation and Archive มีศูนย์ที่เรียกว่า The Endangered Language Archive (ELAR) เป็นคลังข้อมูลที่เก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ทั่วโลกในรูปแบบดิจิทัล สามารถดูข้อมูลบางส่วนได้จากเว็บไซต์ <https://elar.soas.ac.uk/> กิจกรรมวันภาษาแม่สากลจึงเป็นหน้าที่หลักของหน่วยงานนี้ ร่วมมือกับนักศึกษารัฐศาสตร์สาขานี้เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสนใจการบันทึกข้อมูลของกลุ่มชาติพันธุ์

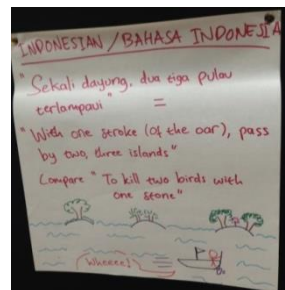

เนื้อหาที่จัดในวันภาษาแม่สากลมีหลากหลายรูปแบบ เช่น นิทรรศการ การนำเสนอ ผลงานวิจัย การพูดคุยสนทนา เป็นต้น โดยจุดประสงค์หลักคือ ส่งเสริมให้ทุกคนใช้ภาษาแม่ของตนและตระหนักในคุณค่า เพราะเป็นมรดกของบรรพบุรุษ รวมทั้งทำให้มีความหลากหลายในสังคม ผลงานของนักวิจัยที่เกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมหลากหลายหัวข้อที่นำเสนอผ่านจอคอมพิวเตอร์ อาทิ British sign language taster class, Mother tongue, Variation and innovation in Bantu languages, Language documentation and revitalization in Thailand และที่ได้รับความนิยมเป็นพิเศษคือ Clicks language (Khoisan language) ซึ่งเป็นภาษาที่พูดในประเทศแอฟริกาใต้ มีลักษณะการออกเสียงที่พิเศษที่เรียกว่า “คลิก” (ในตารางสัทอักษรสากล หมายถึงเสียงพยัญชนะที่มีกลไกกระแทกที่ไม่ได้เกิดจากปอด non-pulmonic consonants เช่น [ɔ̤] represents the voiceless bilabial click และ [!] represents the voiceless post-alveolar click เป็นต้น) ถึงแม้จะแตกต่างไปจากภาษาที่พวกเราคุ้นเคยกันดี (เสียงพยัญชนะที่มีกลไกกระแทกเกิดจากปอด pulmonic consonants

เช่น [b] represents the voiced bilabial plosive และ [n] represents the voiced alveolar nasal) แต่ก็สามารถทำระบบตัวเขียนเพื่อใช้บันทึกภาษาของเขาได้ โดยใช้สัญลักษณ์ที่ใกล้เคียงกับสัทอักษรสากล ดังในรูป

นอกจากนี้ยังมีส่วนที่น่าสนใจคือ การจัดพื้นที่ให้ทุกคนได้แสดงความสามารถในการคิด เขียน วาดภาพที่แสดงถึงสำนวนการเปรียบเปรยในภาษาของตนเอง ซึ่งได้รับความสนใจจากผู้เข้าชมช่วยกันเขียนมากถึง 30 กว่าภาษา ตัวอย่างเช่น ภาษาจีน เกาหลี อารบิก บาฮาซาอินโดนีเซีย สเปน ไทย ฮินดี อูรดู ดัช ฯลฯ

ทุกปีผู้เขียนได้ร่วมจัดงานวันภาษาแม่สากลที่สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล แต่ปีนี้โชคดีที่ได้มีโอกาสไปร่วมงาน ณ สถาบันการศึกษาต่างแดน จึงได้เห็นรูปแบบการจัดงานที่แตกต่างออกไป เน้นความเรียบง่ายแต่ได้ความรู้ นับว่าประสบความสำเร็จ เป็นที่พอใจของทั้งผู้จัดและผู้ชม

List of Referees

1. Assoc. Prof. Anna Choompolsathien	Thammasat University
2. Dr. Bandit Aroman	Thammasat University
3. Asst. Prof. Dr. Chumpol Poolpatarachewin	Chulalongkorn University
4. Asst. Prof. Dr. Ekkarin Sungtong	Prince of Songkla University,
Pattani Campus
5. Kanokphan Usha	Chulalongkorn University
6. Asst. Prof. Kovit Charnvita	Khon Kaen University
7. Assoc. Prof. Dr. Kuntida Thamwipat	King's Mongkut University of
Technology Thonburi
8. Asst. Prof. Dr. Kwanchewan Buadaeng	Chiang Mai University
9. Dr. Narong Ardsmiti	Mahidol University
10. Dr. Nithiporn Jamjamruswong	Burapha University
11. Assoc. Prof. Dr. Pornpapatsorn Princhankol	King's Mongkut University of
Technology Thonburi
12. Asst. Prof. Dr. Pornprom Chomngam	Bangkok University
13. Asst. Prof. Dr. Rangsiphan Khangkhan	Chulalongkorn University
14. Dr. Sarun Saetun	Burapha University
15. Asst. Prof. Dr. Sastarum Thammaboosadee	Thammasat University

List of Contributors

กรกมล แก้วเจียม
Kornkamol Kawejiam
modyahm@gmail.com
Chulalongkorn University

จิตาภา ถิรศิริกุล
Jidapa Thirasirikul
jidapa_thira@hotmail.com
Rangsit University

ชาตรี ไต้ฟ้าพูล
Tatri Taiphapoon
tatri13@gmail.com
Chulalongkorn University

นภารัตน์ กรณรัตนสูตร
Napatrat Kranrattanasuit
knaparata@gmail.com
Mahidol University

นันทิดา จันทรางศุ
Nantida Chandransu
nantida.cha@mahidol.ac.th
Mahidol University

มณีกัญญา นากามัทสึ
Maneekanya Nagamatsu
mae_nagamatsu@yahoo.com
Siam University

ยานัวร์ สุมารลัน
Yanuar Sumarlan
sumarlany@gmail.com
Mahidol University

เรณู เหมือนจันทร์เชย
Renu Muenjanchoe
renuaor2517@gmail.com
Mahidol University

ศิริเพ็ญ อึ้งสิทธิพูนพร
Siripen Ungsitipoonporn
siripen.ung@mahidol.edu
Mahidol University

สัณญา ชีวะประเสริฐ
Sanya Chevapraserit
sanyache@swu.ac.th
Srinakharinwirot University

โสภนา ศรีจำปา
Sophana Srichampa
sophana@gmail.com
Mahidol University

อิสระ ชูศรี
Isara Choosri,
isara.cho@mahidol.edu
Mahidol University

เอกภพ จีงกุล
Ekkaphop Chuengkul
ekkaphop.ck@gmail.com
Chulalongkorn University

1. Manuscript Preparation

In preparing the manuscript for publication, please follow the conventions below. Please note that any paper written by a non-native speaker of English must be checked by a native speaker for its grammaticality before submission.

1.1 Page Setup

Type for A4 size, single space, and number each page. Leave margins of 3 cm. (1.1 inches) at the top and bottom, and 2.5 cm. (1 inch) on the right and left hand side of the paper. The overall length of the article should not be less than 15 pages and not more than 25 pages.

1.2 Title

Title should be centered using TH SarabunPSK bold, 22 point font bold. Titles of articles should have only the first word capitalized and, where necessary, the first word after the colon (:), proper names and names of theories also capitalized.

1.3 Abstract

The abstract should be written in both English and Thai. The length of the abstract should be between 150 and 250 words.

- English Type “**Abstract**” centered in TH SarabunPSK, bold, 18 point font. For the abstract body, use TH SarabunPSK, 18 point font.
- Thai Type “**บทคัดย่อ**” centered in TH SarabunPSK, bold, 18 point font. For the abstract body, use TH SarabunPSK, 18 point font.

1.4 Keywords

Keywords are required for each article, in both English and Thai. Each article should have a maximum of 6 keywords in each language.

1.5 Text

1. **Heading** TH SarabunPSK, bold, 18 point left-aligned.
2. **Body** TH SarabunPSK, 18 point.
3. **Figures** Type “*Figure...*” (Italicized) and the figure’s name (regular) below the figure
4. **Tables** Type “*Table...*” (Italicized) followed by the name of the table (regular) above the table.

5. **Phonetic transcription** SIL Doulos..., 12 point (Times New Roman, 13 point)
6. **All sections and subsections** in the text should be numbered with Arabic numerals and should be left-aligned.

1.6 Footnotes/Endnotes

For publishing purposes endnotes are preferred at the end of the main article rather than as footnotes to each article page.

1.7 References

Type “**References**” with TH SarabunPSK, bold, 18 point at the center of the page. Use APA style version 6 (please see: www.apastyle.org) in the reference list and use TH SarabunPSK, 18 point. In case the reference sources came from other languages such as Thai and Laos, please translate such references into English and put “[In Thai]” or “[In Laos]” at the end of the lists.

Examples

Books

Mitchell, T. R., & Larson, J. R. (1987). *People in organizations: An introduction to organizational behavior* (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.

Edited books

Fox, R.W., & Lears, T. J. J. (Eds). (1993). *The power of culture: Critical essays in American history*, Chicago: University of Chicago Press.

Chapter in an edited book

Hobsbawm, E. (2000). Introduction: The inventing traditions. In E. Hobsbawm & T. Ranger (Eds.), *The invention of tradition* (pp. 1-14). Cambridge: Cambridge University Press.

Journal Articles

Becker, L. J., & Seilgman, C. (1981). Welcome to the energy crisis. *Journal of social issues*, 37(2), 1-7.

Thesis

Kasisopa, B. (2003). *Phonological study and genetic classification of Dara-ang (Palaung) spoken at Nawlae village, Fang district, Chiang Mai Province*. Master’s thesis, Chulalongkorn University, Bangkok. [In Thai]

Unpublished paper presented in a conference, meeting

Mitani, Y. (1978, December). *Problems in the classification of Palaungic*. Paper presented at the 2nd International Conference in Austroasiatic Linguistics, Mysore, India.

Webpage

With authors

Sidwell, P. (2008). Palaungic. Retrieved from <http://people.anu.edu.au/ua108009/languages/Palaungic.html>

No author

Heuristic. (n.d.). In Merriam-Webster's online dictionary (11 th ed.). Retrieved from <http://www.m-w.com/dictionary/heuristic>

Internet article based on a printed source

Kim, Heesoo. (2008). The semantic and pragmatic analysis of South Korean and Australian English apologetic speech acts [Electronic version]. *Journal of Pragmatics*, 40, 257-278.

Article in an internet-only journal

Fredrickson, B. L. (2000, March 7). Cultivating positive emotions to optimize health and well-being. *Prevention & Treatment*, 3, Article0001a. Retrieved from <http://journals.apa.org/prevention/volume3/pre0030001a.html>

1.8 Authors

Fill in the authors' name-surname, academic position, professional field, affiliation, postal address, telephone number/e-mail address, article title, keywords and running head on the Authors' Form.

2. Submit the Manuscript

Please submit the manuscript (Word and PDF) at

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/JLC> and lcjournalmu@gmail.com

Or contact

Editorial Office <i>Journal of Language and Culture</i> Research Institute for Languages and Cultures of Asia Mahidol University, 999 Salaya, Nakhon Pathom, 73170 Thailand

3. Evaluation

Articles should conform to all requirements in Point 1 (Manuscript Preparation) and must not have been published, and/or under evaluation process, in other journals, reports, proceedings, or other types of publications. Every manuscript will be read and evaluated through a double-blind process by an academic expert in the appropriate field.

The Editorial Office reserves the right to reject any material deemed inappropriate or to make minor changes for presentation and format purposes only and accepts no responsibility for the accuracy or otherwise of the content. Articles for each issue will be published in the order determined by the Editorial Board.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความ

1. การพิมพ์ต้นฉบับ

ในการจัดทำต้นฉบับบทความวิชาการเพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์ ผู้เขียนกรุณาปฏิบัติตามคำแนะนำดังที่แสดงไว้ข้างล่างนี้ ในกรณีที่ต้นฉบับเป็นบทความภาษาอังกฤษและผู้เขียนมิใช่เป็นผู้ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแรก บทความเรื่องดังกล่าวควรต้องรับการตรวจไวยากรณ์ภาษาอังกฤษจากเจ้าของภาษาเสียก่อน

1.1 การตั้งค่าหน้ากระดาษ

พิมพ์ด้วยกระดาษ A4 พิมพ์หน้าเดียว ระยะบรรทัด 1 เท่า (Single space) พร้อมระยะบุเลหน้า ตั้งระยะขอบกระดาษบนและล่าง 3 ซม. (1.1 นิ้ว) ซ้ายและขวา 2.5 ซม. (1 นิ้ว) ความยาวของบทความอยู่ระหว่าง 15-25 หน้ากระดาษ A4

1.2 ชื่อบทความ

ใส่ชื่อบทความเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 22 พ้อยต์ ตัวหนา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.3 บทคัดย่อ

บทคัดย่อต้องเขียนเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยมีความยาวไม่น้อยกว่า 150 คำ และไม่เกิน 250 คำ

- ภาษาไทย พิมพ์คำว่า “**บทคัดย่อ**” ใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 พ้อยต์ ตัวหนา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ เนื้อเรื่องของบทคัดย่อใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 พ้อยต์
- ภาษาอังกฤษ พิมพ์คำว่า “**Abstract**” ใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 พ้อยต์ ตัวหนา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ เนื้อเรื่องของบทคัดย่อใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 พ้อยต์

1.4 คำสำคัญ

ในบทคัดย่อ ผู้เขียนต้องกำหนดให้มีคำสำคัญทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยแต่ละบทความควรมีคำสำคัญในแต่ละภาษาไม่เกิน 6 คำ

1.5 เนื้อหา

1. **หัวเรื่อง** ใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 พ้อยต์ ตัวหนา จัดชิดขอบซ้ายของกระดาษ
2. **เนื้อเรื่องของบทความ** ใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 พ้อยต์
3. **รูปภาพ** พิมพ์คำว่า “**รูปที่...**” ด้วยตัวอักษรเอียง ตามด้วยชื่อรูป ตัวอักษรปกติ ที่ด้านล่างตรงกลางภาพ
4. **ตารางประกอบในบทความ** พิมพ์คำว่า “**ตารางที่...**” ด้วยตัวอักษรเอียง ตามด้วยชื่อตาราง ตัวอักษรปกติ ที่ด้านบนตาราง จัดชิดซ้าย

5. **สัทอักษร** ให้ใช้ SIL Doulos... ขนาด 12 พ้อยต์ หรือใช้สัทอักษรใน Times New Roman ขนาด 13 พ้อยต์
6. **หัวข้อและหัวข้อย่อยในเนื้อหา** ให้ใช้เลขอารบิก จัดชิดขอบซ้ายของกระดาษ

1.6 เชิงอรรถ

โปรดใส่เชิงอรรถไว้ข้างท้ายบทความ

1.7 การเขียนเอกสารอ้างอิง

บทความภาษาไทยให้พิมพ์คำว่า “เอกสารอ้างอิง” ใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 พ้อยต์ ตัวหนา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ ถ้าเป็นบทความภาษาอังกฤษ พิมพ์คำว่า “References” ใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 พ้อยต์ ตัวหนา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ กำหนดให้เขียนเอกสารอ้างอิงตามระบบ APA (สามารถดูตัวอย่างและรายละเอียดได้จาก www.deakin.edu.au/students/studying/study-support/referencing/apa-6 โดยใช้ตัวอักษรและขนาดเช่นเดียวกับเนื้อเรื่องในบทความ

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง

หนังสือ

ปัญญา บริสุทธิ์. (2537). *ทฤษฎีและวิธีปฏิบัติในการแปล*. กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมิก.

Mitchell, T. R., & Larson, J. R. (1987). *People in organizations: An introduction to organizational behavior* (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.

หนังสือมีบรรณาธิการ

กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์ และจันทิมา เอี่ยมมานนท์ (บรรณาธิการ). (2549). *พลวัตของภาษาไทยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บทความในหนังสือมีบรรณาธิการ

สุจริตลักษณ์ ตีผดุง. (2549). วัจนกรรมการขอร้องกับการแปลใน กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์ และจันทิมา เอี่ยมมานนท์ (บรรณาธิการ), *พลวัตของภาษาไทยปัจจุบัน* (หน้า 235-262). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วารสารวิชาการ

อรพินท์ บรรจง, จินต์ จรูญรักษ์, พิศมัย เอกก้านตรง, และโสภา ธมโชติพงศ์. (2548). ความสามารถในการเกี่ยวข้องกับภาวะโภชนาการของผู้สูงอายุ. *วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม*, 28(2), 77- 90.

Becker, L. J. & Seilgman, C. (1981). Welcome to the energy crisis. *Journal of Social Issues*, 37(2), 1-7.

วิทยานิพนธ์

วิศนี เครือวนิชกรกุล. (2546). *การศึกษารูปแบบภาษานิยมในบทสนทนาภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.

ผลงานนำเสนอในการประชุมวิชาการและไม่ได้ตีพิมพ์

สุจริตลักษณ์ ตีผดุง. (2000. พฤศจิกายน). *Focus yes-no questions and answers in Thai*. ในการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง Language and Linguistics: Pan-Asiatic Linguistics. Ho Chi Minh City, Vietnam.

เว็บเพจ

มีผู้เขียนหรือหน่วยงานรับผิดชอบ

ปิ่น บุตรี. (2548). กรุ่นกลิ่นไทยแลนด์ในแดนไทลื้อแห่ง “สิบสองปันนา” สืบค้นจาก <http://www.manager.co.th/travel/ViewNews.aspx?NewsID=9480000106392>

ไม่มีผู้เขียนและไม่มีปีที่จัดทำ

มอญศึกษา: เว็บไซต์เพื่อการศึกษาภูมิปัญญามอญ. (ม.ป.ป.). สืบค้นจาก <http://www.monstudies.com>
วารสารอิเล็กทรอนิกส์

บทความจากวารสารอินเทอร์เน็ต ซึ่งเดิมปรากฏในวารสารฉบับตีพิมพ์

Kim, Heesoo. (2008). The semantic and pragmatic analysis of South Korean and Australian English apologetic speech acts [Electronic version]. *Journal of Pragmatics*(40), 257-278.

บทความจากวารสารอินเทอร์เน็ต ซึ่งไม่มีตัววารสารฉบับตีพิมพ์

Fredrickson, B. L. (2000, March 7). Cultivating positive emotions to optimize health and well-being. *Prevention & Treatment*, 3, Article0001a. สืบค้นจาก <http://journals.apa.org/prevention/volume3/pre0030001a.html>

1.8 ผู้เขียนบทความ

กรุณาใส่ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนและผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) ตำแหน่งวิชาการ สาขาที่เชี่ยวชาญ สถานที่ทำงาน ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ โทรศัพท์ E-mail address ชื่อบทความ คำสำคัญ และชื่อบทความอย่างสั้น (Running head) ที่จะใส่ข้างท้ายคู่กับเลขหน้าของบทความแต่ละเรื่องในรูปแบบฟอร์มผู้เขียน (Author's Form) ท้ายเล่มวารสารฯ

2. การส่งต้นฉบับ

กรุณาส่งไฟล์ต้นฉบับ (ไฟล์ Word และ PDF) มาที่

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/JLC> และ lcjournalmu@gmail.com

หรือติดต่อ

กองบรรณาธิการวารสารภาษาและวัฒนธรรม

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

999 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

3. การพิจารณาผลงาน

บทความที่นำเสนอเพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารภาษาและวัฒนธรรมควรต้องจัดรูปแบบตามข้อกำหนดในข้อ 1 และต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการใดมาก่อน และ/หรือไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์ลงในวารสารวิชาการ รายงานวิชาการ ชุดเอกสารตีพิมพ์ผลงานวิจัยที่นำเสนอในที่ประชุมวิชาการ หรือการตีพิมพ์ในลักษณะอื่นใด โดยบทความทุกเรื่องจะได้รับการอ่านและประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจะไม่ทราบข้อมูลของผู้ส่งบทความ

กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการปฏิเสธการตีพิมพ์บทความใดๆ ที่ได้รับการประเมินแล้วว่าไม่สมควรได้รับการตีพิมพ์ การตรวจแก้ไขรูปแบบการนำเสนอในบทความให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการจัดรูปเล่มของวารสาร และการลำดับการตีพิมพ์ก่อน-หลังทั้งนี้ ทัศนะ ข้อคิดเห็น หรือข้อสรุปในบทความทุกเรื่องที่ได้รับการตีพิมพ์ ถือเป็นผลงานทางวิชาการของผู้เขียน กองบรรณาธิการจะไม่รับผิดชอบในเนื้อหาหรือความถูกต้องของบทความทุกเรื่องที่ได้รับการตีพิมพ์

Authors' Form

1. Name-Surname (Thai)
(English)
2. Academic position
.....
3. Professional field (s)
.....
4. Affiliation
.....
5. Postal address (Thai)
.....
(English)
.....
6. Telephone E-mail
7. Article's title (Thai)
.....
(English)
.....
8. Running head (Thai)
.....
(English)
.....
9. Keywords (Thai)
.....
(English)
.....

Expression of Concern

As officially stated in the *Journal of Language and Culture* both on line and in print about Manuscript Submission and particularly the Notes for Authors, all manuscripts for publication “must not have been published, and/or under evaluation process, in other journals, reports, proceedings, or other types of publications.” By virtue of this policy, our journal has achieved and sustained our nationally-acclaimed standards, as certified by the Thailand Research Fund (TRF).

Nevertheless, we have recently obtained information regarding improper publication practices. Specifically, the article entitled “*Multicultural society in Burma: How it failed to accommodate the Rohingya identity*” written by Md. Mahbubul Haque, was unwittingly published in contravention to these policies, in the *Journal of Language and Culture* (JLC) Vol.34, No.2 (July-December 2015) after having been previously published in the proceedings of the international conference of the College of Islamic Studies, Prince of Songkla University, Pattani Campus in March 2015.

Submission of the article for publication was received on 3rd march 2015 with no notification of its inclusion in the proceeding of the Prince of Songkla University conference in the same month. Regrettably, our own cross-checking procedures failed to detect the anomaly.

In addition, following these two publications, the same article appeared in the proceedings of the academic seminar on “Rohingya Stateless People and Nowhere to Go” in Indonesia in May 2016.

In light of this, the Editorial Board would like to issue its Expression of Concern to make readers aware of the concerns over the simultaneous submissions as well as the duplicate publications of the abovementioned article. We have also informed and followed up with the author in relation to these concerns.

Journal of Language and Culture วารสารภาษาและวัฒนธรรม

Journal of Language and Culture is a Humanities and Social Sciences journal published twice annually, in June and December by the Research Institute for Languages and Cultures of Asia, Mahidol University, since 1981.

The aims of the journal are to publish academic works on language and culture for the benefit of national development and international collaboration as well as to promote and support the conservation, development and revitalization of language and culture. The journal welcomes all manuscripts in the sub-fields of linguistics, cultural studies, anthropology, community development, and language for communication, translation, and teaching, especially theoretically focused analysis, applied research, and analyzed or synthesized research papers carried out in the Asian region.

The *Journal of Language and Culture* is a double-blind peer review journal seeking to publish academic papers on humanities and social sciences. Articles may be in Thai or English and should be 15-25 A4 pages of text (references included). Article abstracts should be in both English and Thai. Submissions to the *Journal of Language and Culture* should follow the guidelines provided on the website of the Research Institute for Languages and Cultures of Asia (<http://www.lc.mahidol.ac.th/lcjournal/en/notes-for-authors.htm>).

Only original manuscripts will be accepted for review and on the condition that they have not been and will not be submitted for publication elsewhere. Every manuscript will be refereed by three academic experts in the appropriate field. The published articles need to be accepted by at least 2 of the 3 referees. The Editorial Board reserves the right to reject any material deemed inappropriate, or to make minor changes for presentation and format purposes only and accepts no responsibility for the accuracy or otherwise of the content. Articles for each issue will be published in the order determined by the Editorial Board. Any article published in the *Journal of Language and Culture* is considered an academic work representing the opinions of the author(s) and should not be construed as reflecting the opinions of the Editorial Board

Manuscript submission may be made online at

Website: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JLC>

and

via E-mail: lcjournalmu@gmail.com

Postal Address: Editorial Office

Journal of Language and Culture

Research Institute for Languages and Cultures of Asia

Mahidol University, 999 Phutthamonthon 4 Road, Salaya,

Nakhon Pathom 73170, Thailand

ใบสมัครสมาชิก วารสารภาษาและวัฒนธรรม
และสั่งซื้อผลงานวิชาการของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

ข้าพเจ้า ☐ นาย ☐ นาง ☐ นางสาว.....
 สถานที่ทำงานหรือที่อยู่ ซึ่งติดต่อทางไปรษณีย์ได้โดยสะดวก.....

อีเมล.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

มีความประสงค์ขอรับเป็นสมาชิกวารสารภาษาและวัฒนธรรม

☐ สมาชิกใหม่ ☐ ต่ออายุสมาชิก (หมายเลขสมาชิกเดิม.....)

เป็นเวลา ☐ 1 ปี (2 ฉบับ) ราคา 240 บาท ☐ 2 ปี (4 ฉบับ) ราคา 480 บาท

เริ่มตั้งแต่ฉบับที่ ปี.....ถึงฉบับที่.....ปี.....

มีความประสงค์สั่งซื้อวารสารภาษาและวัฒนธรรม ฉบับย้อนหลัง

ฉบับละ 20.- บาท

ปีที่ 1 ฉบับที่ ☐ 1 ☐ 2 ปีที่ 2 ฉบับที่ ☐ 1 ☐ 2 ปีที่ 4 ฉบับที่ ☐ 1 ☐ 2 ปีที่ 5 ฉบับที่ ☐ 1 ☐ 2

ปีที่ 6 ฉบับที่ ☐ 1 ปีที่ 7 ฉบับที่ ☐ 1 ☐ 2

ฉบับละ 25.- บาท

ปีที่ 8 ฉบับที่ ☐ 1 ปีที่ 9 ฉบับที่ ☐ 1 ☐ 2 ปีที่ 10 ฉบับที่ ☐ 1 ☐ 2 ปีที่ 11 ฉบับที่ ☐ 1

ปีที่ 12 ฉบับที่ ☐ 1 ปีที่ 14 ฉบับที่ ☐ 1 ☐ 2

ฉบับละ 30.- บาท

ปีที่ 15 ฉบับที่ ☐ 1 ☐ 2 ปีที่ 16 ฉบับที่ ☐ 1 ☐ 2 ปีที่ 17 ฉบับที่ ☐ 1 ☐ 2 ปีที่ 18 ฉบับที่ ☐ 1 ☐ 2

ปีที่ 19 ฉบับที่ ☐ 1 ☐ 2 ปีที่ 20 ฉบับที่ ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3

ฉบับละ 50.- บาท

ปีที่ 21 ฉบับที่ ☐ 1 ☐ 2 ปีที่ 22 ฉบับที่ ☐ 1 ☐ 2 ปีที่ 23 ฉบับที่ ☐ 1 ☐ 2 ปีที่ 24 ฉบับที่ ☐ 1 ☐ 2

ปีที่ 25 ฉบับที่ ☐ 1 ☐ 2

ฉบับละ 100.- บาท

ปีที่ 26 ฉบับที่ ☐ 1 ☐ 2 ปีที่ 27 ฉบับที่ ☐ 1 ☐ 2 ปีที่ 28 ฉบับที่ ☐ 1 ☐ 2 ปีที่ 29 ฉบับที่ ☐ 1 ☐ 2

ปีที่ 30 ฉบับที่ ☐ 1 ☐ 2 ปีที่ 31 ฉบับที่ ☐ 1 ☐ 2

ฉบับละ 120.- บาท

ปีที่ 32 ฉบับที่ ☐ 1 ปีที่ 33 ฉบับที่ ☐ 1 ☐ 2 ปีที่ 34 ฉบับที่ ☐ 1 ☐ 2 ปีที่ 35 ฉบับที่ ☐ 1 ☐ 2 ปีที่ 36 ฉบับที่ ☐ 1 ☐ 2

มีความประสงค์สั่งซื้อผลงานวิชาการของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย

ลำดับที่.....ชื่อหนังสือ.....จำนวน.....เล่ม ราคา.....บาท

ลำดับที่.....ชื่อหนังสือ.....จำนวน.....เล่ม ราคา.....บาท

พร้อมกันนี้ได้ส่งเงินจำนวน.....บาท (.....) โดย ☐ ธนาคาร ☐ ตัวแลกเงิน

ส่งจ่ายที่ ปณ.พุทธมณฑล ในนาม ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย

มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล

จังหวัดนครปฐม 73170

ต้องการใบเสร็จรับเงินในนาม.....

โปรดส่งใบเสร็จรับเงินและวารสารไปยังผู้รับชื่อ.....

ที่อยู่.....

เชิญแวะชมและเลือกซื้อผลงานของสถาบันฯ ได้ที่อาคารภาษาและวัฒนธรรมสยามบรมราชกุมารี

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา

หรือสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมที่นางสาวอาไพ หนูเล็ก โทรศัพท์ 0-2800-2308 -14 ต่อ 3109 โทรสาร 0-2800-2332

Journal of Language and Culture

Research Institute for Languages and Cultures of Asia, Mahidol University

Subscription Rate (US\$15/1 Year: 2 Issues)

Title.....

Name..... Surname.....

Affiliation.....

.....

Address.....

.....

Postal Code.....Country.....

Telephone.....Fax.....

E-mail.....

Starting Issue: Vol.....No.....

TotalBaht

By ☐ Money order (to Director) ☐ Draft/Cheque

To subscribe, please fill in the order form and return it with your payment to:

Director

Research Institute for Languages and Cultures of Asia

Mahidol University, 999 Phutthamonthon 4 Road,

Salaya, Nakhon Pathom 73170

THAILAND